

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 09807

VEN IKH VEL VIDER ZAYN
KLEYN

Janusz Korczak

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

יאנוש קארמשיאק

ווען איד וועל זיידער זיין קליין

איבערגעזעצט פון פויליש דורך

כאים בראקאוש

יאר פון באפרייער גענעראל סאן מארמין

1950

I A N U S C H K O R C H A K

CUANDO VUELVA A SER NIÑO

(KIEDY ZNOW BĘDĘ MAŁY...)

Traducción del polaco por

J. BRAKARZ

IMPRESO EN LA ARGENTINA

PRINTED IN ARGENTINE

Buenos Aires, 1950

Año del Libertador General San Martín

EDITORIAL " I C U F "

**

יאמרש קארטאצאקס פון „ווען איך וועל ווידער זיין קלויז" דער-
אויכט גיט ערשטן באזאג אין ירושלא. דער פארנומענער פערזאנליכ, וועל-
דער האלט פראקטיש א סאך פונקטוראצאן סאך דער ירושלא דער-
אויכט און האלט אין ווארטע געהאט זיין אייגענט לאפארטאצאנע,
האט זינט פרינומען און ארנומענען אויסגעדריקט אין דער פוילי-
שער שפראך. דער ירושלא באפוןלייגענער האט קארטאצאן קינאט
ווי גיט געקענט. פלויז א געוויסער פויל פון דער ירושלא אייגענט
ליגענע אין געווען גיט אים סאך בונדן, האט אויסגעהאלטן די קארט-
טשאקטאל גון פראקטיקירט דעם קארטאצאן פערזאנליכענט.

קארטאצאן האט זינט פערזאנלישע ארנומענען געפונט אפ
דער באזע פון דער טאלטאצאנישער „פרייער דערצינונג" און אפ
דער באזע פון דער „פרייער דערצינונג", וואס רוסא האט סארבוי-
לירט — דער געדאנק פון דער דאמונירנדיקער געזעלשאפטלעכע
קייט און פון די „אויסגעקלערטע אפעוסטן", וועלכע האבן נאך
פאפ אפנעטן יארהונדערט אויסגעהאלטן זייערע דריטראנגי-
קע פאזיציעס. די געענדערטע באדינונגען אין 19טן יארי-
הונדערט אין אין אינדער ערא האבן געבראכט צו אנדערע
פילאזאפישע איינשטעלונגען אפ אלע גענוג און בעמילע האבן די
טעארעטישע פראגעס אין דער פערזאנליכע פאקטורע אנדערע אויס-
פירן.

און באשא יאנאש קארטאצאן האט די דאזיקע גיט ווענדונג גיט
באנומען אין דער גאנצער גרויט, איז זיין פריטראג סאך דער ירושלא
וועלפאלעכער פערזאנלישער ליטעראטור זייער א וויכטיקער, ווייל

אויך אף דעם פראגנט פון פערצאנאגיק האט די פארגעקומענע עוואַר
לוציע ניט אלץ באַזיטיקט. דאָס וואָס עס איז אין די אינטערעסן פון
הומאַניזם איז אָפּגעהיט געוואָרן מיט דער גרעסטער פאַרזיכטיקייט
און האָט געדינט ווי אַ גאָזע פאַר דער ווייטערדיקער אַנטוויקלונג.

דאָס דערמאָנטע בוך, וואָס דער איקוף גיט אַרויס, אין דער איי-
בערזעצונג פון נאָים בראַקאָזש, איז גאָר אין ייִדיש קיינמאָל גיט
דערשינען. דער ייִדישער קולטור-פאַרבאַנדי איז איבערצייגט, אז ער
טראָגט צו אַ וויכטיק ווערק וואָס וועט ברענגען אַ פאַך נוצן די לעי-
דער, שולטער און עלטערן און וועט זיין אַ וויכטיקע אָנרעגונג
פאַר פערצאנאגישע דיסקוסיעס אַרום פראַגעס פון וועלטלעכער דער-
צייגונג.

יאנוש קארמשאק — דער אומגעוויינלעכער מענטש

ער האט אנגעהויבן פון לייצאנעס און סאטירע. אין די סמו-
דענטישע יארן האט ער א סאך געלאכט, געשריבן בניסיקע ליד-
לעך, גיפטיקע קופלעטן, הומאריסטישע פעליעטאנען. אין דער דא-
זיקער שפילערני האט זיך טיילמאל געלאזט הערן א טיפערע נא-
מע, אט יענע, וועלכע ער האט שטארק אנגעשלאגן אין זיין ערש-
טער דערציילונג „דאס קינד פון סאלאן“. דאס איז ביטערע לייצא-
נעס פון בורשווי. דא כוועקט-אפ די פארפאלגטע און טרוימערנישע,
די צעפניניקטע און צעשמורעמטע יוגנט פון דער זאטקייט, פון דעם
גרויסן בויד און קליינעם געוויסן, פון דער שטארקער קעשענע און
שוואכן מויעך. די דאזיקע דערציילונג איז געפעלן געווארן דער רא-
דיקאלער, „סאציאליזירנדיקער“ יוגנט. (ווי האט געזאגט דער בא-
רימטער ווויטשעך דזשעדושיצקי? ווער ס'איז צו אכצן יאר נישט
קיין סאציאליסט, וועט זיין צו פערציק — פארדאן — א דאווערא-
כער...)

דורך דעם „קינד פון סאלאן“ האט זיך קארמשאק שטארק
קוינע שעים-געווען. מען האט באמערקט, אז דער דאזיקער יונגער
מעכאכער פארמאגט א כוש פאר אבסערוואציע. דאס איז עמעס.
קארמשאק קוקט זיך-צו צו אלצדינג מיט קאפ, דער איקער — צום
מענטש. וואס פארא איז ער? פארוואס איז ער אזוי און נישט אנ-
דערש? וואס פארא וואלט ער געקאנט זיין אין אנדערע באדינגונ-
גען? ער האט אפ דער גרויסער אויסשמעלונג פון דער מענטשלע-
כער ווירקלעכקייט באקוקט פארשיידענע לעבעדיקע עקספאנאטן.

צום גערנסטן די אויסטערלישע, נישט שאבלאָן-מעסיקע, די וואָס גייען נישט מיט דעם אויסגעטרעטענעם וועג, די אויסגע-גלימטשע.

קארטשאַקס ווייניג איז אין מעשעך פון עמעלעכע יאָר געווען אַ מאַקעס מיקלעט און נאכמלעגער-אַכסאַניע פאַר פאַרשיידענע פאַרשוינען און פאַרשוינדלעך, דעריקער אַזעלכע, וואָס זיינען ערשט אַרויס פון טפיסע. זיי האָבן זיך אין קאַרטשאַקס שטוב געפילט ווי באַ זיך אין דער היים, און העיוויס עס האָט אים ווי אינגאַנצן גע-פעלט דאָס געפיל פאַר אייגנטום, האָט מען באַ אים צוגענומען, וואָס איינער האָט געוואָלט. קאַרטשאַקס ערנווירדיקע מומער האָט דער-פון געהאַט אַגמאַס נעפעש, וואָרום העניוש (קאַרטשאַקס נאָמען — הענריק גאַלדשמידט) האָט געלאָזט צונעמען די נייטיקסטע זאַכן. „ער האָט דאָך נישט קיין געלט...“ „ער האָט דאָך נישט קיין שיד, ער האָט נישט קיין העמד...“ דער דאָזיקער „דאָך“ האָט אַלצדינג אַריבערגעווייגן. פונקט ווי אין גאַלסוואַרטיס „טויבן-האַרץ“.

**

ער האָט געהאַט שיינע אויגן און אַ ווונדערלעכן שמיכל. ער האָט גערעדט מיט אַ שטיל קאַל. אין אַ געזעלשאַפט פלעגט ער זיך זעלטן אַנרופן. ס'ראָוו איז ער געווען פאַרטראַכט, פאַרקוקט אין עפעס אַ פונקט. אויב ער האָט זיך געפונען נישט אין זיין אַטמאָס-פערע, צווישן סטאַס מענטשן, נישט אינטערעסאַנטע — פלעגט ער שווייגן, ער האָט אַנטוישט די, וואָס האָבן געוואָלט, אַז „דער דאָ-זיקער קאַרטשאַק“ זאל זיי זאָגן עפעס אַ משעקאווע זאָך. און „דער דאָזיקער קאַרטשאַק“ שווייגט און שווייגט. אַן אַנגעכמורעמער פאַרשוין... „אזוי איז שוין מיט די דאָזיקע שרייבערס“.

איינמאַל אינטערפעלירט אים אַ פריילן באַס אַוונט-ברויט.

— פאַרוואָס רעדט איר גאַרנישט?

ער האָט אַ קוק געטאָן אָף דער פריילן, ווי ער וואָלט זיך אויפ-געכאַפט פון שלאָף. און ער ענטפערט:

— דאָס רויטע קרויט האָט מיר זייער געשמעקט.

האַט זי זיך כאַטש עפעס דערוואַסט וועגן דעם שוין דעמאַלט באַקאַנטן שרייבער: אַז ער האָט ליב רויט קרויט...

שוין אין דער יוגנט האָט ער זייער גערן געשמועסט מיט קינד-דער. ער האָט געהאַלטן און געשריבן, און קינדער זיינען קליגער פאַר דערוואַקסענע. (אזוי האָט אויך געהאַלטן פעסטאַלאַציי) וואָרום אַ קינד וויל אַלצדינג פאַרשטיין, און אַ דערוואַקסענער בלויז אַזויפיל, וויפיל עס איז אים דורכום נייטיק. וואָרום אַ קינד איז אַלעמאל צו וויסן, האָט די גרעסטע אינמעלעקטועלע אַמביציע, האָט דעם שטאַרקסטן כּוּש פון נייגיריקייט צום לעבן, און אַ דערוואַקסענער מענטש — בעדערעך קלאַל — באַגרענעצט, אָף וויפיל ער קאַן נאָר, די ספּערע פון זיינע פאַרנימערעסירונגען. ס'טרעפט זעלטן, אַז אַ דערוואַקסענער זאָל פּרעגן, ווי אזוי מען מאַכט שוועבעלעך, כאַטש ער האָט קעסיידער צו טאָן מיט שוועבעלעך. אַ קינד האַלט אין איין פּרעגן. עס פּרעגט, ווייל עס איז קלוג, ווייל עס וויל וויסן, ווייל דאָס נישט וויסן מאַמערט עס.

קאַרטשאַק האָט אַ היפּשן טייל לעבן פאַרנוצט אָף שמועסן מיט קינדער. אומעטום וווּ ס'איז נאָר מעגלעך געווען. אין שול, אין גאַרטן, אָף דער גאַס. און אַט פונדאַנען, פון די דאָזיקע פּילאָריקע שמועסן און אַבסערוואַציעס, נעמען זיך זיינע אומגעוויינלעכע ביי-כער, וואָס ברענגען עמעס וועגן קינד, דעם ווייניק-באַקאַנטן עמעס, אַפּילע פאַר די ליבנדיקע מאַמעשים: „די קינדער פון דער גאַס“, „ווי אזוי ליב האָבן אַ קינד?“, „יוזשקו, יאַשקו, פּראַנקי“, מוישע-לעד, יאַסעלעך, ייסראַליקלעך“.

**

פאַראַן פאַרשיידענע שרייבער. טייל רעפּאָרטירן די וועלט באַם שרייבמיש, זייער ווייניק קומענדיק אין באַרירונג מיט מענטשן. אזוי לעמאַשל האָט רענאַן זיין שענסטע זאַך — „פּילאָזאָפּישע דיאַ-לאָגן“ געשריבן בעייס דעם באַלאַגערן פאַרזי, און די ווענט פון זיין קאַבינעט האָט ער אויסגעבעט מיט פּילץ און שמרויזעק, קעדיי נישט צו הערן דאָס טראַסקעריי פון די האַרמאַטן. אַנדערע שרייבער ווי-דער קוקן זיך-צו צו די מענטשן פון דער נאַענט, אַבער נאָר ביכדיי וועגן זיי צו שרייבן. און זיי האָבן אַ האַשפּאַע דורך זייערע ביכער. נאָך אַנדערע ווילן איינפירן אין לעבן דאָס, וואָס זיי רעקאַמענדירן

די מענטשן אין זייערע ביכער, דורך אייגענער דירעקטער אַרבעט, דורך אייגענעם קאָמפּ.

יאנוש קארטשאק איז געווען אין דער וועלט-ליטעראַטור דער איבערגעגעבנסטער פּעדאָגאָג און געזעלשאַפּטלעכער טוער. אין מעשעך פון די לעצטע צוואַנציק יאָר פון זײַן לעבן איז דאָס שרײַבן געווען באַ אים בלויז איינס פון די מעטיקייט-מיטלען. עס איז גע-ווען ווי אַ רוף נאָך הילף פאַר דעם ווערק, וואָס ער האָט אונטער-גענומען און ליב געקריגן. אזוי זײַנען אויך געווען די שמועסן פון — דעם „אַלטן דאָקטאָר“ אין וואַרשעווער ראַדיאָ (יאנוש קאַר-טשאַק איז פון באַרוף געווען אַ מעדיקער. אין פּוילישן מיליטער האָט ער געהאַט דעם ראַנג פון אַ קאַלאַנעל). די בריוו, וואָס קינדער האָבן געשריבן צום „אַלטן דאָקטאָר“, הונדערטער און טויזנט-טער בריוו, זײַנען פאַר קאַרטשאַקן געווען נײַער מאַטעריאַל. אַ נײַער אַרגומענט.

**

צי איז נאָך אַמאָל געווען אַף דער וועלט אַן איידעלערע, דער-הויבענערע אינסטיטוציע ווי דאָס דורך קאַרטשאַקן געשאַפענע „בית יתומים“ אין וואַרשע אַף דער קראַכמאַלנע גאַס. נומער 92? אַ קינדער-רעפּובליק. אַ זעלבסטפאַרוואַלטונג. אַ קינדער-גע-ריכט. אַן אייגענע וואַכנצייטונג.

די געזעצן, וואָס האָבן רעגירט די דאָזיקע רעפּובליק: גומס-קייט, גלײַכהייט, גערעכטיקייט.

דער גרונטזאַץ, וואָס איז דאָרט דורכום אַפּגעהיט געוואָרן: זאָרג פאַר דעם קינדס פּערזענלעכקייט. קיין שפור פון קאַזאַרמע. קיין שפור פון דער אַלמפּרענקישער קנעלעריי. קיין שפור פון דעם פאַרשאַלטענעם שאַבלאַן, וואָס האָט הינטער זיך אַזויפיל קאַרבאַ-נעס. אַבער קעדיי איבערצורײַסן מיט דער דערצײונג-סכּעמע, מיט דער פּעדאָגאָגישער לײַכט-מאַכעריי און רוטינערער סימפּליפיצי-רונג, מוז מען זיך אַנטאָן אַ גרויסן באַפּרײַערישן קויעך. מען מוז אַפּוואַרפן פאַרעלמערטע און שלעכטע מעטאָדן, זיך באַנוצן מיט די, וועלכע עס דיקטירט דאָס ערלעכסטע, טיפּסטע וויסן וועגן קינד.

מיר האָבן נישט געהאט קיין גרעסערן קענער פון דעם קינדס נע-
שאַמע ווי קאַרטשאַק. ער האָט זיך איינגעשאַפט דאָס דאָזיקע וויסן
דורך פיליעריקער אַרבעט. עס האָבן אים דערין צוגעהאַלפן די קי-
דער. דערמיט וואָס זיי האָבן אים געשאַנקען צוטרוי, אַ זאך וואָס
איז שווערער צו באַקומען, ווי עס קאָן זיך אויסדאַכטן.

זיי האָבן נישט געהאט פאַר אים קיין סוידעס. און זיי האָבן
נישט געזאָגט קיין ליגנס, ווייל ער האָט פאַר זיי געשאַפן באַדי-
גונגען, אין וועלכע עס איז נישט נייטיק צו זאָגן ליגנס.

עס פלעגן זיך אין „בית יתומים“ טרעפן פאַרשולדיקונגען. דאָס
קינדער-געריכט איז געווען דאָס ערלעכסטע פון אַלע געריכטן. און
געווען איז דאָס אַ געריכט, צוזאַמענגעשטעלט פון קינדער, וועלכע
האָבן אינדערהיים נישט באַקומען קיין שום דערצונוג, פון קליי-
נ-וואַרג, וואָס איז פריער געווען שטאַרק צעלאָזן.

אַבער זיי זיינען אַריין אין אַן אַנדער וועלט, אין אַן אַטמאָס-
פערע פון געזעלשאַפטלעכקייט און קעגנזייטיקער הילף. זיי זיינען
געוואָרן איבערגעאַנדערשט, פאַרגעזעלשאַפטלעכט, פאַראיידלט.

דאָס איז געווען קאַרטשאַקס אַ גרויסער ניצאַכן. ער האָט גע-
רעדט וועגן די דאָזיקע פאַרוואַנדלונגען מיט די באַזוכער פון זיין
„בית יתומים“: „אָט דער דאָזיקער מאַניעק איז געווען אַ גאַנעוול,
און אַצינד — אַ פּינער, ווילער מענטש“... קאַרטשאַק האָט אַפּט
געזאָגט וועגן אַ קינד „דער דאָזיקער מענטש“.

קאַרטשאַק איז פאַר קינדער נישט געווען קיין מאַכטהאַבער.
„איך — פלעגט ער זאָגן — באַפעל זיי קיינמאַל נישט. איך גיב נאָר
אַן אייצע. איך בעט.“ קיין שום „באַפעלער“ האָט מען נישט צווישן
קינדער אַזוי געפּאָלט. און שווערע קינדער, פאַראַקשנמע? מיט זיי
האָבן זיך שוין אַנדערע קינדער אַן אייצע געגעבן. דאָס געפיל פון
קעגנזייטיקן ווילזיין האָט דאָרט אַמבעסטן פאַרשטאַרקט דעם פּע-
דאַגאָגישן כּוּש.

דאָס „בית יתומים“ האָבן באַזוכט באַדייטנדיקע אייראָפּעיִשע
און אַמעריקאַנער פּעדאַגאָגן. זיי זיינען געווען איבעראַשט פון דעם

דאזיקן גרויסן עקספערימענט. קארטשאק איז געווארן בארימט אין דער אינטערנאציאנאלער פעדאגאגישער וועלט. ער איז פארויסגעגאנגען די הערלעכע נאכרעוואָלוציע-עקספערימענטן פון ראטנ-פארבאנד אין דער ארבעט איבער די אָן האַשגאַכע-געבליכענע קינדער („בעזפריוואַרניע“), אין דער ארבעט, וועלכע האָט באוויזן צו וואָס פאַראַ גרויסע געזעלשאַפטלעכע און קולטורעלע דערגרייכונגען מען קאָן דערגיין.

מילכאָמע. אַקופאַציע. הימלעריסטישע פאַרפליצונג און אַרגיעס פון בעסמיאלישקייט אין קאַמף מיט מענטשלעכקייט. מיט אַלעם וואָס וועקט דאָס מענטשלעכע געוויסן, וואָס איז גוט, וואָס שמרעכט צו פאַרבעסערן, צו פאַראַיידעלערן דאָס לעבן.

דער דיטשער מערדער האָט נישט געשווינט דאָס „בית יתו-

מים“.

בעיים דער שכימע און דעם אַרויספירן די מענטשן פון וואַר-שעווער געמאָ — אַ קינדער-מאַרש מיט יאַנוש קארטשאַקן בעראַש. ער איז צוזאַמען מיט די קינדער געגאנגען צו דער אויסראַטונג. דער דאָזיקער מאַרש... ניין, דאָ זינגען קיין שום ווערטער נישט נייטיק. קארטשאַק האָט געקאָנט געראַטעוועט ווערן. עס זינגען געווען דערצו מיטלען, מען האָט צוגעגרייט דאָס אַנטלויפן. ער האָט נישט געוואָלט. ער האָט נישט געקאָנט וועלן.

מיט אַ קינד אָף דער האַנט איז ער אַרײַן אין דעם צוג פון טויט.

צום דערוואקסענעם לייענער

איר זאגט:

— עם לאנגווייליקט אונדז דאָס אומגליין מיט קינדער.

איר זענט גערעכט.

איר זאגט:

— ווייל מיר מוזן זיך אראפלאָזן צו זייערע האַסאָגעס.

אראפלאָזן, אינבייגן, אראפנייגן, אינקארטשען.

איר האָט אַ טאָעס.

נישט דאָס פאַרמאטערט אונדז. — נאָר וואָס מיר מוזן אַרויפדער-

לאַנגען צו זייערע געפילן.

אַרויפדערלאַנגען, זיך אַרויפהייבן, אַף די פינגער זיך שטעלן, גרייכן.

קעדיי נישט וויי צו טאָן.

צום יונגן לייענער

אין דער דאָזיקער דערציילונג זינען נישטאָ קיין אינטערעסאַנטע גע-

שענישן. ס'איז בלויז אַ פרוו פון אַ פסיכאָלאָגישער דערציילונג.

נישט פסיכאָלאָגיש, ווייל וועגן הינט*.) ניט קיין הינט, בלויז איין

ראַבטשיקל.

און העוים אַף גריכיש הייסט פסיכיע נעשאַמע,

רעדט זיך דאָ, וואָס עס טוט זיך אין אַ מענטשם נעשאַמע: וועגן

וואָס ער טראַכט, וואָס ער פילט.

* אין אַריגינאַל איז דאָס אַ וואַרטשפיל פון *psy*, וואָס באַדייט אַף

פּויליש — הינט.

עס איז אזוי געווען.

איך ליג מיר אמאל אין בעט און שלאָף ניט. אָבער איך דערמאָן מיך, אז ווען כ'בין געווען קליין, האָב איך אָפט געטראַכט, וואָס איך וועל טאָן, ווען איך וועל אויפּוואַקסן.

איך האָב געפּלאַנעוועט פאַרשידן.

אז איך וועל זיין גרויס, וועל איך אויפשטעלן אַ הויז פאַר טאַטע-מאַמע. און אַ גערטנדל וועט זיין, קעדיי אין גערטנדל צו פאַרזעצן ביימד לעך: באַרנביימער, עפּלביימער און פּלוימענביימער. איך וועל פאַרווייען בלומען, קעדיי אז ווען טייל בלומען וועלן, זאָלן אַנדערע אָנהייבן בליען. כ'וועל אָנקויפן ביכלעך מיט בילדלעך, אָדער אָן בילדלעך, אַבי נאָר זיי זאָלן זיין אינטערעסאַנט.

כ'וועל קויפן פאַרבן, קאָלירטע בלינפּערערס, כ'וועל צייכענען, מאַלן. וואָס איך וועל זען, וועל איך צייכענען.

כ'וועל אָפהיטן דאָס גערטנדל — און אַן אַלטאַנקע וועל איך מאַכן. אין דער אַלטאַנקע וועל איך אַרנישטעלן אַ שטול, אַ פּאָטעל מיט אַן אָנלען. די אַלטאַנקע וועט זיין באַוואַקסן מיט ווילדן ווּנישטאַק, און אז דער טאַטע וועט אַהיימקומען פון דער אַרבעט, זאָל ער זיך זיצן באַקוועם אין שאָטן. ער וועט אָנטאָן די בריילן אַף דער נאָז און ליינענע אַ ציטונג. די מאַמע ווידער, — זי וועט האָבן הינער. און אַ טויבנשלאַק וועט זיין הויך אַף אַ סלופ, קעדיי די קאַץ, אָדער אַן אַנדער שאַדנווינקל זאָל זיך אַהין נישט אַרויפּגאַנווענען.

און קראָליקעס וועלן זיין. *

אַ סראַקע וועל איך האָבן, כ'וועל זי אויסלערנען ריידן.

איך וועל האָבן אַ סוציאל און דרין הינט.

אַמאָל וויל איך האָבן דרין הינט, און אַמאָל פיר. איך האָב אַפּילע געוואַקסט, ווי אזוי כ'וועל זיי רופן. אָדער — זאָלן זיין דרין: פאַר יעדן איינער. מ'ניער וועט הייסן בעקאַס, און די מאַמע מיטן טאַטן זאָלן זיי רופן, ווי זיי וועלן וועלן.

פאַר דער מאַמע אַ קליין, היימיש הינטל. און אויב זי וויל בעסער אַ קאַץ, טאָ זאָל זיין אַ קאַץ. זיי וועלן זיך צוגעוויינען, וועלן עסן פון איין שיסעלע. דאָס הינטל מיט אַ רויט בענדל, די קאַץ — מיט אַ בליי. איינמאָל האָב איך אַפּילע אַ פרעג געטאָן:

— מאמע, א רוים בענדל איז בעסער פאר א קאץ, צי פאר א הונט?
און די מאמע האָט געענטפערט:

— האָסט שוין ווידער צעריסן די הויזן.
דעם טאָטן האָב איך געפרעגט:

— צי יעדער אַלטימשקער מוז האָבן אַ בענקעלע אונטער די פיס,
ווען ער זיצט?

דער טאָטע האָט געענטפערט:

— יעדער שילער מוז האָבן גוטע צענזורעס און נישט שטיין אין
ווינקל.

האָב איך אויפגעהערט צו פרעגן. איך האָב מיר שוין דערנאָך אַלץ-
דינג אַליין פאַרענטפערט.

עפּשער וועלן די הינט זיין פאר יאָגר. כ'וועל גיין אַף יאָגר, כ'וועל
אָהיימברענגען, אַוועקגעבן דער מאַמען. כ'וועל אַפילע פאַנגען אַ ווילד
כאַזער, אָבער ניט אַליין — מיט די כאַוויירים. מינע כאַוויירים וועלן
שוין אויך זיין גרויסע.

מיר'ן זיך גיין באַדן. מיר'ן מאַכן אַ שיפּל. אויב די עלטערן וועלן וועלן,
וועל איך זיי פירן.

טויבן וועל איך האָבן אַ סאָך. כ'וועל שרײַבן בריוו און שיקן דורך
טויבן. דאָס וועלן זיין פאַסטטויבן.

מיט קי איז דאָס זעלבע. אַמאָל טראַכט איך, אַז איינע וועט גענוג
זיין, אַמאָל — צוויי.

און אַז מיר האָבן קי, איז שוין דאָ מילך, פּוטער, קעז. און די הינער
וועלן לייגן אייער.

דערנאָך וועלן זיין בינשטאַקן, בינען, האַניק. די מאַמע וועט אַיניג-
מאַריגירן פאר געסט פּלוימען אַפּן גאַנצן ווינטער און אָנפּרעגלען פאַר-
ווידלע.

ס'וועט זיין אַ וואַלד. כ'וועל גיין אין וואַלד אַרײַן אַף אַ גאַנצן טאָג,
כ'וועל גיין קליבן יאָגדעס, און דערנאָך שוואַמען. מ'וועט אָנטריקענען
שוואַמען — וועט זיין.

כ'וועל אָנהאַקן האַלץ אַ סאַאָך, אַפּן גאַנצן ווינטער, קעדיי עס זאָל
זיין וואַרעם.

א ברונעם דארף מען אויסגראָבן א טיפן, אזש ביו צו ריין וואַסער, גלײַך פון קוואַל.

אַבער מען דארף קויפן פאַרשיידענע זאַכן: שטיוול, אָנטועכץ. דער מאַטע וועט זײַן אלט, נישט קענען א סאַך פאַרדינען. טאָ מוז אײך.

כ'וועל איינשפאַנען דאָס פערד און אוועקפירן אפן מאַרק פרוכטן, גרינס, אַלץ, וואָס מיר'ן נישט דאַרפן. און וואָס מיר'ן דאַרפן, וועל אײך ברענגען צו פירן. כ'וועל מיך דינגען און קויפן וואָלוו.

אַדער גאָר כ'וועל אַנלייגן עפל אין קוישן, אוועקפאַרן אין ווייטע לענ-
דער מיט א שײַף. אין וואַרעמע לענדער זײַנען דאָ פּײַנג, טײַטלען, פּאַמע-
ראַנצן, טאָ זײַנען זײ דאָרט שוין צוגעגעסן, וועלן זײ קויפן עפל, און אײך
— זײערע פרוכטן. כ'וועל ברענגען א פּאַפּוגײ, א מאַלפעלע און א קאַנאַ-
ריק.

אײך ווייס שוין אַלײן ניט, צי אײך האָב אין דעם אַלעם געגלייבט.
אַבער ס'איז געווען אָנגענעם אזוי אויסצופלאַנעווען אין די מאַכשאַוועס.
טײַלמאָל האָב אײך אפּילע געוויסט, צי דאָס פערד וועט זײַן ברוין,
צי שוואַרץ. וואָרום אָט לעמאַשף זע אײך א פערד און אײך טראַכט: „אָט
אַזא וועל אײך האָבן, ווען אײך וועל זײַן גרויס.“ — און דערנאָך זע אײך
אַן אַנדערס און אײך טראַכט: „ניין, אָט אַזא וועט זײַן בעסער.“ אַדער:
„זאָלן זײַן צוויי — דער און יענער.“

ביז אײך נעם און מאַך אַלץ אַנדערש.
אַז אײך וועל זײַן א לערער. כ'וועל צונויפנעמען מענטשן און זאָגן:
— מ'דאַרף אויפבויען א גוטע שול, אַז עס זאָל נישט זײַן אזוי ענג,
אַז אײנער זאָל דעם אַנדערן נײַט שטופן, ניט אָנטרעטן, ניט שטורכען.

קומען קינדער אין שול און אײך פרעג:

— טרעפט, וואָס מיר'ן טאָן?

זאָגט אײנער:

— מיר וועלן פאַרן אַף אַן אויספלוג.

אַן אַנדערער זאָגט:

— מען וועט ווייזן בילדער.

און דאָס און יענץ.

און אײך:

— ניין — ניין — דאָס אַלעדינג וועט אויך זיין, אָבער נאָך עפעס וויכטיקערס.

ערשט ווען עס ווערט שטיל, טו איר א זאָג:

איר וועל איר אויפבויען א שול.

און איר טראַכט אויס קאָלעראַיי שטערונגען. אז קלוימערשט איז די שול שוין קימאט פארטיק, און מיטאַמאָל פאַלט זי איין, אָדער אַ סרייפּע. דאַרף מען נאָכאַמאָל אָנהייבן; אָבער אַף צולאַכעס וועלן מיר אויפבויען נאָך אַ בעסערע.

איר האָב שטענדיק געטראַכט מיקויעך שטערונגען. אז איר פאַר מיט אַ שיה, איז אַ שטורעם. אז איר בין אַן אָנפירער, פאַרשפיל איר טכילעס, און ערשט לעסאַף קומט ניצאַכן.

וואָרום עס לאַנגווייליקט, אויב אַלץ געלינגט פון סאַמע אָנהייב אָן. איין, הייסט עס, באַ דער שול פאַראַן אַ גליטש, פאַראַן פאַרשיידענע בילדלעך, מאַפעס, מאַכשירים, גימנאַסטיק, אויסגעשטאַפטע כניעס.

עס קומען אָן די יאָנטויוויים, און דאָ זאַמלען זיך צונויף פאַר דער שול יונגלעך און מיידלעך און שרניען:

— לאָזט אונדז אַרײַן. מיר ווילן ניט קיין יאָנטויוויים, מיר ווילן גיין אין שול.

דער פּאַרטיער קריגט זיך מיט זיי, אָבער עס העלפט ניט. און איר זייז אין קאַנצעלאַריע, ווייט גאַרניט דערפון, וואָרום איר שרניכ פאַרשיידענע פאַפירן. ביז ס'קומט פּלוצלינג אַרײַן דער פּאַרטיער. ער האָט אָנגערקלאַפט און איז אַרײַן.

ער קלאַפט אָן. איר זאָג:

— ביטע.

און ער זאָגט:

— די סינדער האָבן געמאַכט אַ בונט, זיי ווילן נישט קיין יאָנטעוון.

און איר:

— ס'איז גאַרנישט. איר וועל זיי באַלד באַרויקן.

איר גיי אַרויס. איר לאַך. איר בייזער מיך נישט. איר גיב צו פאַר-

שטיין:

— עס איז יאָנטעוון. די לערערס מוזן זיך אַפרוען. וואָרום אז זיי

זינען פאַרמאַטערט, קריגן זיי זיך און שרניען אַף די סינדער.

עס בלייבט: זיי וועלן קומען זיך שפילן אפן הויף, אָבער אָרדענונג
מוזן זיי אליין אָפּהייטן.

איך האָב פאַרשידנערליי געטראַכט, וואָס איך וועל טאָן, ווען איך
וועל אויפוואַקסן.

טיילמאָל, אז עס וועט נאָר זיין דער טאַטע און די מאַמע, און
טיילמאָל, אז איך וועל האָבן אַ ווייב. פירן אַן אייגענע באַלעבאַטישקייט.

עס איז מיר אַ שאַד זיך צו צעשיידן מיט די עלטערן, איז ווײַזען
מיר צוזאַמען, אָפּגעטיילט בלויז מיט אַ דורכגאַנג. אַה איין זײַט די על־
טערן, אַה דער אַנדערער איך און מיין ווייב. אָדער זאָל זײַן צוויי שטיב־
לעך אין שכײַנעם. וואָרום עלטערע מענטשן האָבן ליב מענוכע. אז זיי
וועלן זיך נאָכמיטאַג צולענען, זאָלן די קינדער נישט שטערן. וואָרום
קינדער לױפֿן אַרום, טופּען, קלאַפֿן, שרײַען, געוואַלדעווען.

דינגעס האָב איך מיסויעך די קינדער, וואָרום איך ווײַס נישט, צי
כױזאַל וועלן בלויז ינגלעך, צי אַ מיידלעך אויך. צי איז בעסער, אז דאָס
ינגל זאָל זײַן עלטער, צי זי.

דאָס ווייב וואָלט געמעגט זײַן אזוי ווי מיין מאַמע, און די קינדער
— ווײַס איך אליין ניט. צי ווײַל איך, אז זיי זאָלן אַרומשטיפֿן, צי זאָלן
זיי זײַן רוניק, און וואָס זיי דערלױבן צו טאָן? נו — אז זיי זאָלן נישט
רירן, וואָס ניט זייערס, זאָלן ניט רייכערן קיין פּאַפּיראַסן, ניט ריידן
קיין מעסע רייד, זיך ניט שלאָגן און ניט צופּיל קריגן.

און וואָס וועל איך טאָן, אז זיי וועלן זיך אַרומשלאָגן, ניט וועלן
פּאַלגן, אָדער עפעס אַ שאַדן אָנטאָן?

צי זאָלן זיי זײַן גרויס, צי קליין?

איך טראַכט פאַרשיידן.

אַמאָל ווײַל איך זײַן גרויס ווי מיכאַל, אַמאָל ווי דער פעטער, אַמאָל
ווי דער טאַטע.

טיילמאָל ווײַל איך זײַן אַ גרויסער אַה טאַמיר, און טיילמאָל בלויז
אַה אַ פּרוווי. וואָרום טאַמער וועט מיר טכילעם זײַן אָנגענעם, און שפּע־
טער וועל איך ווידער וועלן זײַן קליין?

און איך האָב געטראַכט — געטראַכט, ביז איך בין אַה אַן עמעס
אויפּגעוואַקסן. איך האָב שוין אַ זייגערל, וואָנצעס, אַ ביורקע מיט שופֿ־

לעדלעך, אלץ האָב איר אזוי ווי דערוואַסענע. און איר בין אַף אַן עמעס טאַקע אַ לערער. און עס איז מיר נישט גוט.
עס איז מיר נישט גוט.

די קינדער זינען נישט אויפּמערקזאַם בעיים די לעקציעס, איר מוז מיך טאַמיר בייזערן. איר האָב אַ סאַך קאַלערליי אַגמעס נעפעשן. דעם טאַטן און די מאַמע האָב איר שוין נישט.
נו גוט.

וועל איר אָנהויבן אַצינד טראַכטן אַף פאַרקערט.
— וואָס וואָלט איר געטאָן, ווען איר זאָל אַמאָל ווידער זיין אַ קינד. נישט אזוי גאָר אינגאַנצן אַ קליינס, אָבער אַז איר זאָל גיין אין שול, זיך ווידער שפּילן מיט די יונגלעך. אַז איר זאָל אזוי פּלוצלינג זיך אויפּכאַפּן און דערזען:
— וואָס איז געשען? צי כאַלעמט זיך מיר בלוין, צי איז עס אַף אַן עמעס?

איר קוק אַף די הענט און ווונדער זיך. איר קוק אַף מינע מאַלבר-שים און ווונדער זיך. איר שפּרינג אַרויס פּון בעט, לויף צו צום שפּיגל.
— וואָס איז געשען?

און מיטאַמאָל פרעגט די מאַמע:
— ביסט שוין אויפּגעשטאַנען? מו זיך אָן גיך, ווייל דו וועסט פאַרשפּעטיקן אין שול.

ווען איר זאָל ווידער זיין אַ קינד, וואָלט איר געוואָלט פאַרנעדענ-קען, וויסן, קענען אַלצדינג, וואָס איר קען אַצינד. און אַז קיינער זאָל ניט וויסן, אַז איר בין שוין געווען אַ גרויסער. און איר — איר מאַך אַן אָנשטעל, אַז איר בין אַ יונגל פּונקט ווי אַלע, איר האָב אַ טאַטן און אַ מאַמע און איר גיי מיר אין שול אַריין. אזוי וואָלט געווען צום אינטערע-סאַנטסטן, צום בעסטן. איר וואָלט מיך בלוין צוגעקוקט, און עס וואָלט אזוי קאַמיש געווען, וואָס קיינער דערקענט מיך ניט.

איז ליג איר אַמאָל אין בעט, — שלאָף ניט און טראַכט:
ווען איר זאָל דעמאָלט געווען וויסן, וואָלט איר אינגאַנצן ניט גע-

ווען געוואַלט אויפּוואַקסן. עס איז הונדערט מאָל בעסער צו זײַן אַ קינד.
גרויסע זײַנען אומגליקלעך. עס הייבט זיך גאַרניט אָן, אַז גרויסע קענען
טאָן, וואָס זײ ווילן. אונדז איז נאָך ווייניקער דערלויבט, ווי קינדער.
מיר האָבן שווערע היסכניוועסן. מיר האָבן מער דיגעס. מיר האָבן זעל-
טענער פריילעכע מאכשאַוועס. עמעס טאַקע, מיר וויינען שוין ניט,
אַבער עפשער דערפאַר, וויל עס לוינט נישט צו וויינען.

מיר זיפצן בלויז שווער.

און איך האָב אָפגעזיפצט.

איך האָב אָפגעזיפצט שווער, טיף: אַז עס איז שוין פאַרבני, —
פאַרפאַלן. קיינער קאָן דאָ נישט העלפן. איך וועל שוין קיינמאָל נישט
זײַן קיין קינד. וויפל ס'זאָל נישט זײַן אַ שאַד, וועט שוין גאַרנישט
העלפן.

אַבער ווי איך האָב אַזוי אָפגעזיפצט, איז פּלוצלינג פינצטער גע-
וואָרן, אינגאנצן פינצטער, איך זע גאַרנישט, בלויז עפעס אַ רויך, אַזש
עס דרייט אין נאָז.

די טיר האָט אַ סקריפּ געטאָן. איך האָב מיך דערשראַקן. עפעס אַ
קליין פּלעמל האָט זיך באַוויזן. אַזוי ווי אַ שטערנדל.

— ווער איז?

און דאָס שטערנדל שווימט דורך דער פינצטער — און וואָס אַמאָל
נענטער — צו מיר. אָט איז עס שוין באַס בעט, אַפן קישן.

איך טו אַ קוק, ס'איז אַ קליין לאַמטערל. און אַפן קישן שטייט אַ
קליין מענטשעלע. און אַפן קאָפּ האָט ער אַ רויטן הויכן הוט. און אַ גרויע
באָרד. הייסט עס, — אַ שרעטעלע. אַבער גאַר-גאַר קליין, ווי אַ פינגער.
— כ'בין דאָ.

ער שמייכלט און וואַרט.

איך האָב אויך געשמייכלט. וואָרום איך האָב געמיינט, אַז דאָס
באַלעמט זיך מיר אַזוי. אַ גרויסן באַלעמט זיך טיילמאָל אויך אַ קינדער-
שער באַלעם, אַז ער כירעשט זיך אַזש: פּונדאָנען עס איז געקומען.

און דאָס שרעטעלע זאָגט:

— האַסט מיך גערופן, טאָ בין איך געקומען. וואָס ווילסטו. נאָר

ניד.

ער רעדט נישט, נאָר ער צוויטשערט עפעס, אָבער שטיל, שטילינקע.
און איר הער און פאַרשטיי.

— האָסט מיר גערופן, — זאָגט ער — און אַצינד גלייבסטו נישט.
און ער האָט אָנגעהויבן וויגן מיטן לאַמטערל: רעכטס, לינקס,
רעכטס, לינקס.

— גלייבסט נישט — זאָגט ער — פאַרצינימס האָבן מענטשן זיך
פאַרנומען מיט קישעף. אַצינד גלייבן אין קישעפמאַכערס, אין שרעטעלעך
און טרעפערקעס בלויז קינדער.

ער וויגט דאָס לאַמטערל און שאַקלט צו מיטן קאַפּ. און איר האָב
מירע אפילע זיך אַ ריר צו טאָן.

— זאָג עפעס אַ באַגער. פרוווי. וואָס קאָן עס זיך אַרן?
איר האָב אַ ריר געטאָן מיט די ליפּן, קעדיי אים עפעס צו פרעגן,
און ער האָט שוין געטראָפּן — ער ווייסט שוין.

— האָסט מיר אַרויסגערופן מיט אַ זיפּץ פון בענקשאַפט. מענטשן
מיינען, אז שפּרוכן מוזן דאווקע זיין מיט ווערטער. אָבער ניין, ניין, ניין.
ער שאַקלט מיטן קאַפּ אַף ניין. שטעלט זיך איבער פון איין פּוס אַפּן
אַנדערן. אזוי קאַמיש. און מיטן לאַמטערל אַף רעכטס און אַף לינקס. און
איר פיל, אז איר שלאַף איין. איר עפּן פונאַנדער ברייט די אויגן, קעדיי-
נישט איינצושלאָפּן. וואָרום עס איז מיר אַ שאַד.

נו, זע, — זאָגט דאָס שרעטעלע — זע וואָס פאַר אַן אַקשן דו ביסט.
אינ'ל זיך, וואָרום איר גיי מיר אוועק. איר טאָר נישט בלייבן לאַנג. וועסט
נאָכדעם כאַראַטע האָבן.

איר וויל שוין אפילע זאָגן אַ באַגער, אָבער איר קאָן נישט. עפשער
איז שוין אזוי אַף דער וועלט, אז ס'איז גרינג צו זאָגן, ווען מען וויל אזוי
זיך, אָבער שווער, אויב מען באַגערט שטאַרק.

איר זע, אז דאָס שרעטעלע איז פאַרדינגעט. עס איז מיר אַף אים אַ
ראַכמאַנעס. אָבער איר קאָן נישט.

— נו, פאַרבלייב געזונט. אַ שאַד.

און ער גייט אוועק. און ערשט דעמאָלט האָב איר געזאָגט שטיל און

גיד:

— איר וויל ווידער זיין אַ קינד.

ער איז צוריקגעקומען — האָט זיך עפעס אַ דריי געטאָן — און מיטן
לאַמטערל גלייך אין די אויגן. און ער האָט עפעס געזאָגט, אָבער איך האָב
נישט געהערט. איך ווייס נישט, ווי אזוי ער איז אַרויס. און ווען איך בין
אינדערפרי אויפגעקומען, האָב איך אַלצדינג געדענקט.

איך קוס מיך אַרום נייגעריק איבערן צימער.

ניין, עס האָט זיך מיר נאָרנישט געבאַלעמט.

עס איז עמעס.

דער ערשטער טאָג

איך זאָג קיינעם גאַרנישט, אז איך בין שוין געווען אַ גרויסער, איך מאַך אַן אָנשטעל, אז איך בין שטענדיק געווען אַ קליין יונגל, און איך וואַרט, וואָס דערפון וועט זײַן. ס'איז מיר אזוי מאַדנע און קאַמיש. איך קוק און וואַרט.

איך וואַרט, די מאַמע זאָל מיר אָפּשניידן ברויט, קלוימערשט אז אַליין קען איך נישט. די מאַמע פרעגט, צי איך האָב שוין געמאַכט די לעקציעס. איך זאָג, אז יאָ, אָבער אינדערעמעסן ווייס איך נישט. אַלצדינג איז ווי אין מינסעלע וועגן דער שלאָפנדיקער באַס-מאַלקע, אפילע נאָך ערגער. וואָרום די באַס מאַלקע איז געשלאָפן הונדערט יאָר, אָבער אלע צוזאַמען מיט איר זײַנען אויך געשלאָפן און צוזאַמען זיך אויפֿ-געכאַפט: סײַ די קוכערס, סײַ די פּליגן — די גאַנצע דינערשאַפט, אפילע דאָס פּײַער אַפן קוימען. און זיי האָבן זיך אויפגעכאַפט פונקט אזוי ווי זיי זײַנען געווען. איך אָבער האָב מיך אויפגעכאַפט אינגאַנצן אַן אַני דערער.

איך האָב אַ קוק געטאָן אַפן זייגער, אָבער איך האָב מיך באַלד אוועקגעדרייט, קעדיי נישט אַרײַנצופאַלן. וואָרום עפּשער האָט יענז יונגל זיך נישט געקענט אַף קיין זייגער?

איך בין נײַגריק ווי ס'וועט זײַן אין שול, וואָסערע כאַוויירים כ'ועל דאָרט טרעפן. צי וועלן זיי עפעס באַמערקן, צי וועלן זיי מינען, אז איך ניי שוין לאַנג אין שול אַרײַן. מאַדנע, וואָס איך ווייס, אין וועל-כער שול איך דאַרף גיין, אַף וועלכער גאַס. איך ווייס אפילע, אז אונדער קלאַס געפינט זיך אַפן ערשטן שטאָק, און איך זיך אַף דער פערטער באַנק נעבן פענצטער. און נעבן מיר גאַיעווסקי.

איך ניי — איך מאַרשיר. איך מאַך מיט די הענט. איך בין ליכט, אויסגעשלאָפן. גאָר אַנדערש, ווי בעייס איך בין געווען אַ לערער. איך קוק

מיך ארום אף אלע זיטן. איך האָב אַ קלאַפּ געטאָן מיט דער האַנט אין אַ בלעכענער שילד. איך ווייס נישט נאָכוואָס איך האָב עס געטאָן. עס איז קאַלט, אַזש אַ פאַרע גייט פון מויל. איך הויך מיטן מויל, עס זאָל גיין מער פאַרע. עס פאַלט מיר איין, אַז איך קאָן אַ פּניף טאָן ווי אַ לאַקאָר מאַטיוו, אַ בלאָז טאָן מיט פאַרע און לויפן אָנשטאַט גיין. נאָר איך שעם מיך עפעס. אָבער צוריק געשמועסט — פאַרוואָס? אַף דערויף האָב איך דאָך ווידער געוואָלט ווערן אַ קינד, אַז עס זאָל מיר זיין פּריילעך. אָבער מיטאַמאָל קאָן מען נישט. מען דאַרף פּריער זיך צוקוקן צו אַלצדינג, און ערשט דערנאָך.

עס גייען יינגלעך און מידלעך, עס גייען אויך דערוואַקסענע. איך קוק, ווער ס'איז פּריילעכער. די זינען רונק און די זינען רונק. עמעס: אַף דער גאַס קאָנען זיי נישט שטיפן. איברינס, זיי האָבן זיך נאָך נישט צערודערט. איך בין עפעס אַנדערש: ערשט דעם ערשטן טאָג הייב איך אָן צו זיין אַ קינד, טאָ איז מיר פּריילעך.

און עפעס מאַדנע. גלייך ווי איך וואָלט מיך פאַר עפעס געשעמט. — ס'איז גאָרנישט. דעם ערשטן טאָג מוז אַזוי זיין. דערנאָך וועל איך מיך צוגעוויינען.

מיטאַמאָל האָב איך דערזען אַ גרויסן וואַגן. און דאָס פערד קאָן זיך קיין אייצע נישט געבן. האַפּאָנעם שלעכט געקאוועט, וואָרום די פיס גליטשן זיך אים. עטלעכע יינגלעך שטייען און קוקן. האָב איך מיך אויך אָפּגעשטעלט.

— ער וועט רירן פון אָרט, צי נישט?

איך ריב-איין די אויערן, טופע מיט די פיס, וואָרום ס'איז מיר קאַלט; כ'ווייל שוין, אַז דאָס פערד זאָל רירן פון אָרט, אַז עס זאָל אַ סאָף נעמען. און ס'איז מיר אַ שאַד אַוועקצוגיין, ביז איך וועל נישט זען. וואָר רום ס'איז דאָך אַ טשיקאווע זאָך: עפשער וועט דאָס פערד אומפאלן, און ווי אַזוי וועט דער פורמאן זיך אַן אייצע געבן? ווען איך זאָל זיין אַ גרוי סער, וואָלט איך פאַרבניגענאָגען גלייכגילטיק, איך וואָלט עס זיכער גאָר נישט באַמערקט. אָבער אַזוי ווי איך בין אַ יינגל, איז דאָס פאַר מיר טשע-קאווע.

איך קוק, ווי די דערוואַקסענע שאַרן אונדז נאָר ראַק אָפּ פון וועג, ווייל מיר שטערן זיי. וואָס איילן זיי זיך אַזוי?

נו, ס'איז גארנישט געשען. דער וואָגן האָט ענדלעך געריט פון אָרט, און איך קום אין שול אַרײַן. איך הענג-אויף דעם פּאַלמאַ און גיי אַרײַן אין מיין קלאַס. און דאָרט רעדט מען שוין, אַז די ווײַסל האָט זיך געשטעלט. — הינט באַנאַכט.

איינער זאָגט, אַז ס'איז נישט עמעס. מען קריגט זיך. דאָס הייסט, נישט מען קריגט זיך, נאָר מען שפּאַרט זיך. איינער זאָגט:

— קוקט אים נאָר אָן. דער ערשטער פּראָסט, און שוין האָט זיך אים די ווײַסל געשטעלט. קריעס עפּשער שווימען יאָ. — זיי שווימען שוין דאוועק נישט. — עעע, דרייט אַ קאַפּ.

נאָך עטלעכע זינען צוגעקומען. גרויסע וואָלטן אוואַדע געזאָגט, אַז זיי קריגן זיך. וואָרום ס'איז דאָך אזוי; דער זאָגט: „ביסט אַ נאַר“, יענער זאָגט: „לעקיש“. פון דער ווײַסל איז מען אַריבערגעגאַנגען אַף שניי. צי וועט יאָ זיך, צי נישט? אָט, אַז דער רויך פון קוימען גייט גלייך אַרויף אינדערהײך, וועט נישט זיך קיין שניי. און אָט, אַז לויט די פּייגל קאָן מען דערקענען, צי ס'וועט זיך אַ שניי. איינער זאָגט, אַז ער האָט געזען דעם באַראַמעטער.

און ווידער:

— ביסט אַ נאַר.

— דערפאַר ביסטו קלוג.

— זאָנסט אַ ליגן.

— עפּשער זאָנסטו אַ ליגן?

נישט אַלע באַטייליקן זיך אין דער קריגעריי. וואָרום אַנדערע שטייען און ריידן גאַרנישט, הערן זיך בלוז צו.

איך הער מיך אויך צו און דערמאָן מיך, אַז די גרויסע אין קאַפּע-הויז קריגן זיך אויך אָפּט — נישט וועגן שניי, נאָר וועגן פּאָליטיק. פונקט אזוי. זיי זאָגן אפּילע פונקט אזוי:

— לאַמיר זיך געוועטן, אַז דער פּרעזידענט וועט נישט אָנעמען די דימיסיע.

און דאָ:

— לאָמיר זיך געוועטן, אז ס'וועט נישט זיין קיין שניי. זיי זאָגן
נישט: „נאר — זאָגסט ליגן“ — זיי שפּאַרן זיך איידל, אָבער ס'איז אויך
א טומל.

אָבער ווי איך שטיי מיר אזוי, לויפט צו קאָוואַלסקי:
— דו, הער נאָר, האָסט אָנגעשריבן די אויפגאַבעס? באַרג מיר,
וועל איך מיר איבערשריבן. נעכטן זינען באַ אונדז געווען געסט. עפשער
וועט די לערערן קאָנטראָלירן.

איך זאָג גאָרנישט: איך צעעפן די טעקע און קוק, וואָס דאָרט אין
העפט טוט זיך. גלייך ווי עס וואָלט נישט געווען מיניס, נאָר עפעס אַן
אַנדער יַנגלס, וואָס האָט נעכטן געמאַכט פאַר מיר די לעקציע.
און דערווייַל קלינגט דאָס גלעקל. ער וואַרט נישט, איך זאָל אים דער-
לויבן, נאָר כאַפט אַליין און לויפט צו זיין באַנק. און מיר פאַלט איין, אז
אויב ער וועט איבערשריבן פינקטלעך, קאָן די לערערן דערקענען און מיר
נען, אז דאָס האָב איך איבערגעשריבן. זי קאָן מיך נאָך שטעלן אין ווינקל.
עס האָט זיך מיר אויסגעוויזן קאָמיש, אז איך וועל שטיין אין ווינקל.
און ווישניעווסקי פרעגט מיך:

— וואָס לאַכסטו?

— איך האָב מיך עפעס דערמאָנט, — זאָג איך און לאַך ווייטער.
און ער:

— מעשוּגענער. לאַכט, און ווייסט אַליין נישט פון וואָס.

זאָג איך:

— יאָ מעשוּגע — נישט מעשוּגע. עפשער ווייס איך, פון וואָס איך
לאַך, נאָר כ'ווייל דיר נישט זאָגן.

און ער:

— האָ — האָ, וואָס פאַר אַ סוידעם דו האָסט.

און ער איז אוועק אַ באַליידיקטער.

איך ווונדער מיר, וואָס כ'ווייס, ווי אזוי זיי הייסן: איך זע דאָך זיי
צום ערשטן מאָל, און זיי מיך אויך. פונקט ווי אין כאַלעם.

דערווייַל קומט אַרײַן די לערערן, און קאָוואַלסקי האָט דעם העפט
נישט אָפּגעגעבן. איך רופ שטייל: „קאָוואַלסקי — קאָוואַלסקי“, אָבער ער
הערט נישט, אָדער ער מאַכט זיך נישט הערנדיק. און די לערערן זאָגט:
— וואָס דרייסטו זיך? זיי רויק.

איד טראכט מיר: „נו, אָט האָב איך מיר שוין פאַרדינט די ערשטע באַמערקונג אין שול פון דער לערערן“.

און איד זיך אומרוק, וואָרום איך האָב נישט דעם העפט. איך האָב מיך באַהאַלטן הינטער דעם, וואָס זיצט פאַר מיר און וואַרט, וואָס עס וועט זיין.

איך האָב מוירע. עס איז מיר אומאַנגענעם מוירע צו האָבן. ווען כ'זאַל זיין אַ גרויסער, וואָלט איך נישט מוירע געהאַט. קיינער וואָלט פון מיר נישט איבערגעשריבן קיין אויפגאַבעס. אָבער אזוי ווי איך בין אַ שיר לער און אַ כאַווער האָט געבעטן, האָב איך דאָך נישט געמאַנט אָפּוואַגן. וואָרום באַלד וואָלט ער געזאָגט, אַז אַ שלעכטער, אַן עגאַנסט. ער וואָלט געזאָגט: אַ „ביטרער“, אַז איך וויל, די לערערן זאָל נאָר מיך לויבן, וואָס איך האָב גוט אָנגעשריבן די אויפגאַבעס.

איד וועל מיסטאַמע זיך לערנען בעסער פאַר אַלע, וואָרום איך האָב שוין איינמאַל געענדיקט די שול. איך האָב אַביסל פאַרגעסן, אָבער עפעס אַנדערש איז זיך צוריק דערמאַנען, און עפעס אַנדערש לערנען אַלצדינג אַפּסניי.

די לערערן דערקלערט גראַמאַטיק, און איך קען שוין פון לאַנג. די לערערן הייסט אונדז שרײַבן, איך טו אַ שרײַב־אָן איינס און צוויי. איך זיך. די לערערן באַמערקט, אַז איך זיך ליידיק און פרעגט:

— און דו פאַרוואָס שרײַבסט נישט?

איך ענטפער:

— איך האָב שוין אָנגעשריבן, לערערן.

— ווינו נאָר, וואָס דו האָסט דאָרט אָנגעשריבן, — זאָגט די לערערן

אַביסל ווי אומגעדולדיק.

איך האָב אויך נישט ליב געהאַט, ווען איך פלעג אויפגעבן אַף אַ גאַנצע שאַ און די שילער האָבן אָנגעשריבן שנעלער. וואָרום דער לערער ניט-אויף די לעקציע און וויל האָבן מענוכע ביז צום קלונג, און זיי אַינלן זיך, און דערנאָך הייבן זיי אָן צו שמועסן.

אַלזאָ גיי איך צו צו דער לערערן און ווייז.

— יאָ, גוט, אָבער איין גרניו האָסטו געמאַכט.

— ווו? פרעג איך קלוימערשט פאַרווונדערט.

איך האָב בעקיוון געמאַכט אַ גריניז, קעדיי די לערערן זאָל זיך נישט מעשאַער זײַן, אז איך האָב שוין אַמאָל געענדיקט די שול.
די לערערן זאָגט:

— זוך אַליין, וווּ דער גריניז געפינט זיך. ווען דו זאָלסט דיך נישט געווען אזוי אינאָן, וואָלסטו געקאָנט אָנשרײַבן אינגאַנצן גוט.
איך גיי צוריק אַר מײַן אָרט און זוך קלוימערשט. איך מאַך אַן אָנ-
שטעל, אַז איך בין זייער פאַרנומען. איך וועל מוזן מאַכן די לעקציע פאַ-
מעלעך, אָבער נאָר אין אָנהייב. דערנאָך, ווען איך וועל שוין זײַן דער
בעסטער שילער אין קלאַס, וועלן די לערערס זיך צוגעוויינען, אז איך בין
אַ פעיקער.

אָבער עס הייבט מיר אָן צו ווערן לאַנגווייליק. און די לערערן פרעגט:
— האָסטו געפונען דעם פעלער?

איך זאָג:

— איך האָב געפונען.

— טאָ ווייז אַהער.

די לערערן זאָגט: „יאָ.“ און עס קלינגט דאָס גלעקל.

אַז דאָס גלעקל קלינגט, הייבט זיך אָן די האַפּטאַקע. דאָס הייסט אַ
פּויעז. דער דיזשורנע טרייבט אַרויס פון קלאַס און עפנט די פענצטער.
וואָס וועל איך דאָ טאָן? עס האָט זיך מיר אויסגעוויזן מעשונעדיק,
אַז איך דאַרף אַרומלויפן מיט די ינגלעך. אָבער איך פּרוּוו, אזוי ווי אַנ-
דערע.

עס איז אָנגענעם, פּריילעך.

אַ, אָנגענעם.

ווי לאַנג איך בין שוין נישט אַרומגעלאָפּן.

ווען איך בין געווען יונג, האָב איך געקאָנט נישט אַרומיאָגן זיך,
אָבער לויפן צום טראַמוויי אָדער צו דער באַן. טיילמאָל האָב איך גע-
שטיפט מיט די קינדער באַ באַקאַנטע. קלוימערשט וויל איך כאַפּן. זיי
אַנטלויפן — נו יאָ: ווען איך בין געווען יונג. — שפעטער פּלעג איך מיך
שוין נישט אינאָן צום טראַמוויי. אַ דינגע, — איז אוועק איין טראַמוויי,
וועל איך צוואַרטן אַר אַ צווייטן. און אויב איך יאָג נאָך אַ קינד אין
שפּאַס, איז עס בלויז עטלעכע טריט, און דערנאָך טופּע איך אַר איין אָרט.
קעדיי איבערצושערקן. און דאָס קינד אַנטלויפט און קוקט זיך ערשט אום

פונדערווייטנס. אָדער עס לויפט אַרום און אַרום און מאַכט אַ גרויסן קריני, און איד דריי מיך אַפּ אַן אָרט און מאַך אַן אַנשטעל, אַז איד אַלץ גע- מיך לויפן. — דאָס קינד טראַכט, אַז ווען איד זאָל וועלן, וואָלט איד גע- כאַפט, ווייל איד בין אַ גרויסער. און איד קען נישט. וואָרום קויעך האָב איד, אָבער דאָס האַרץ הייבט מיר אָן באַלד צו קלאַפּן און עס פאַרפעלט מיר אַטעם. — יאָ, און אַפּ די טרעפּ פלעג איד שוין פאַמעלעך אַרויפגיין, און אויב עס איז געווען הייך, האָב איד אָפּגערוט אַפּן וועג. און אַצינד.

איד פלי, אַז די לופט סווישטשעט מיר אַזש און שלאַנגט אין פאַנעם. כ'בין פאַרשוויצט געוואָרן, אָבער ס'איז נאָרנישט. ס'איז אָנגענעם, פריי- לעך.

איד בין אַזש אונטערגעשפרונגען פאַר פרייד און אויסגעשריגן:

א א א, עס איז אָנגענעם צו זיין אַ קינד!

איד האָב מיך באַלד דערשראָקן און אַרומגעקוקט, צי עס האָט נישט עמעצער געהערט; וואָרום ער וואָלט געקאָנט טראַכטן, אַז אויב איד פריי מיך אַזוי, בין איד עפשער נישט טאָמיד געווען אַ קינד.

איד פלי, אַז אַלצדינג שווינדלט מיר פאַר די אויגן. איד ווער אינגע- מאַטערט, דאָס איז עמעס. אָבער עס געניגט זיך אָפּצושטעלן אַ רעגע, אָפּ- אַטעמען אַ פאַר מאָל — און איד קאָן שוין ווידער, שוין אָפּגערוט — ווי- טער!

עס איז גוט אַזוי, וואָס איד לויף ווידער אַרום, נישט אַזוי: טשאַפּ — טשאַפּ — טריט באַ טריט.

אַ, גוט שרעטעלע ווי דאַנקבאַר איד בין דיר.

וואָרום פאַר אונדז לויפן איז ווי רייטן אַפּ אַ פערד, אין גאַללאַפּ, „מיטן ווינט אין אַ געוועט“. מען ווייסט נאָרנישט, מען טראַכט נישט, מען געדענקט נישט, מען זעט אַפילע נישט — מען פילט בלוזי לעבן, אַ סאך לעבן. מען פילט, אַז עס איז פאַראַן לופט אין זיך און אַרום.

איד יאָג, איד אַנטלויף — אַלציינס, גיכער.

איד בין געפאלן. איד האָב מיר צעקלאַפּט אַ קני. איד האָב דער- פילט אַ ווייטיק. און עס האָט זיך דערהערט דאָס גלעקל.

אַ שאַד. כאַטש נאָך אַביסעלע. כאַטש נאָך אַ מינוטקעלע.

— ווער וועט גיכער: דו, צי איד?

דער פוס טוט שוין נישט וויי. דער ווינט שלאָגט ווידער אין די אויגן, אין פּאָנעם, אין די לונגען. איך לויף ווידער אָן אַן אָטעם, קעדי צו זײַן דער ערשטער. איך יאָג פלינק אַריבער די ינגלעך, כ'בין גויווער די שטרויכלונגען. צו דער שוועל — אַ כאַפּ דעם אָנלען און אַרויף איבער די שטיגן. איך קוק מיך נישט אום, אָבער איך פיל, אַז איך בין שוין ווייט פּאַרויס. איך זיג.

און מיטן גאַנצן אימפעט אין שמאָלן קאַרידאָר — באַז אַרויף אַפן דירעקטאָר. — ער איז שיר נישט אומגעפאַלן.

איך האָב געזען, אַז דער דירעקטאָר שטייט, אָבער איך האָב שוין נישט באַוווּזן זיך צו פאַרהאַלטן, פונקט אזוי, ווי אַ מאַשיניסט, אַ שאַ-פער אָדער אַ מאַטאָרמאַן. אין דער רעגע האָב איך פאַרשטאַנען, אַז מען באַשולדיקט זיי אומגערעכט. אַ צופאַל, אַן אומגליק, אָבער נישט — שולד. עפשער האָב איך טאַקע אָנגעוווּזן די פלינקייט? גאָט מינער, אזוי פיל יאָרן, אזוי פיל יאָרן.

איך האָב מיך געקאָנט אַרײַנשטופן צווישן די אַנדערע ינגלעך, וואָ-דום אַלע זײַנען געלאָפן. אָבער איך בין דאָך ערשט דעם ערשטן טאָג ווידער אַ שילער.

בין איך דעריבער געבליבן שטיין ווי אַ נאַר. איך האָב אַפילע נישט געזאָגט: „אַנטשולדיקט“.

און דער דירעקטאָר האָט מיך אַ כאַפּ געטאָן פאַרן קאָלנער און גענו-מען טרייסלען, אַז דער קאַפּ האָט זיך מיר אַזש געבאַמבלט. און ביז ווי אַ רוער.

— ווי הייסטו, דו מאַזיק?

איך ציטער פאַר שרעק. דאָס האַרץ קלאַפט, איך קאָן קיין וואָרט נישט אַרויסריידן. ער ווייסט דאָך, אַז נישט בעקווון, וואָלט ער דאָך באַדאַרפט שענקען. צוריקגעשמועסט אָבער — אזאַ שטופּ טאָן דעם די-רעקטאָר. ער האָט זיך דאָך געקאָנט איבערקערן, צעקלאָפן. איך וויל עפעס זאָגן, אָבער איך ציטער אינגאַנצן, און די צונג איז מיר פאַרשטײַפט געוואָרן. און דער דירעקטאָר האָט מיך ווידער אַ טרייסל געטאָן און שרײַט: — דו וועסט מיר ענטפערן, צי ניין? איך פרעג דיך, ווי הייסטו? און דאָ אַרום האָט זיך צונויפגעזאַמלט אַ רעדל. און זיי קוקן. און מיר איז אַזש אַ בושע, וואָס עס איז אַן אָנגעלויף. פונקט איז די לערערן

אָנגעקומען און אַרײַנגעטריבן אין קלאַס. אײַך בײַן געבליבן אַלײן. אײַך
האַב אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ, ווי אַ פאַרברעכער.

— קום אין קאַנצעלאַרײַע.

אײַך זאָג שטײל:

— זאָל דער הער דירעקטאָר דערלויבן, אײַך זאָל מײַך פאַרענטפּערן.

און דער דירעקטאָר:

— וואָס וועסטו מײַך דערצײלן מײַנסעס. אז אײַך האָב געפּרעגט דעם

נאַמען, פאַרוואָס האָסטו נישט באַלד געענטפּערט?

אײַך:

— ווײַל אײַך האָב מײַך געשעמט, וואָס אַלע שטײען און קוקן.

— און לײַפּן ווי אַ צעדולטער, דאָס שעמסטו זײַך נישט? קום מאַרן

מיט דער מאַמען.

אײַך האָב אָנגעהויבן ווײַנען. די טרערן לײַפּן אַלײן ווי באַב. און די

נאָז ווערט באַלד פּײַכט.

דער דירעקטאָר האָט אַ קוק געטאָן, עס איז אים אפּפּאַנעם געוואָרן אַ

ראַכמאַנעס:

— נו, זעסטו, — האָט ער געזאָגט, — ס'איז נישט גוט צופּיל צו

שטײפּן, ווײַל דערנאָך ווײַנט מען.

ווען אײַך זאָל אַצינד איבערבעטן, זע אײַך, וואָלט ער מױכל געווען.

אַבער אײַך שעם מײַך צו בעטן. אײַך וויל שוין זאָגן: „זאָל מײַך דער הער

דירעקטאָר אַנדערש באַשטראַפּן, ווײַל צו וואָס אָנטאָן דער מאַמען אַגמעס

געפּעש.“ אַבער וואָס זאָל אײַך טאָן, אז כ'קאָן נישט, און די טרערן

שטערן.

— נו, גײ אין קלאַס אַרײַן, וואָרום די לעקציע האָט זײַך אָנגעהויבן.

אײַך האָב מײַך פאַרנײַגט. אײַך גײ: ווידער קוקן אַלע. און די לערערן

קוקט. און מאַרילסקי טוט מײַך פון הינטן אַ צופּ:

— נו וואָס?

אײַך ענטפּער נישט, און ער ווידער:

— וואָס האָט ער דיר געזאָגט?

כ'בײַן בײַז, וואָס מישט ער זײַך, וואָס איז דאָס זײַן אײַסעק?

די לערערן זאָגט:

— מאַרילסקי, אײַך בעט נישט שמועסן.

די לערערן ווויזט אויס האָט אויך געוואָלט, ער זאָל מיך צורו לאָזן.
די לערערן זעט, אז איך האָב אַנמאַס געפּעש, איז האָט זי אַ גאַנצע שאַ
גאַרנישט געפּרעגט.

און איך זיין און טראַכט. איך האָב אַ סאַך צו טראַכטן. איך זיין. איך
הער נישט, איך ווייס נישט, וועגן וואָס מען רעדט. און גראַד איז דאָס
אַריפּמעטיק. זיי גייען צו צום טאָוול, שרייבן, מעקן אָפּ. די לערערן האָט
גענומען אַ שטיקל קרינד, זאָגט עפּעס, גיט צו פּאַרשטיין. איך בין ערגער
ווי אַ טויבער. וואָרום איך הער גאַרנישט און איך זע גאַרנישט, און איך
מאָך אפּילע נישט קיין אַנשטעל, אז איך ווייס. די לערערן האָט גלייך
געקאָנט דערקענען, אז איך בין נישט אויפּגעקוזאַם. זי מוז זיין אַ נוטע,
וואָרום אַן אַנדערע וואָלט דאווקע אַף צולאַכעס מיך אַ רוף געטאָן. אַצינד
פּאַרשטיי איך שוין, אז באַ קינדער, אויב עס טרעפט עפּעס אַ צאָרע,
טשעפּעט זיך שוין פון אלע זימן. מען פּאַרלירט באַלד דעם גלויבן אין
זיך. און זיין וואָלט דאָך באַדאַרפט אזוי, אז ווען איינער שרייבט אָן, זאָל
דער אַנדערער לויבן, צוגעבן כּיישעס, טרייסטן. און צי דאַרף מען שריינען?
וואָס ווייס איך: עפּשער דאַרף מען, עפּשער נישט.

און ווי אזוי האָב איך געטאָן, ווען איך בין געווען אַ לערער? פּאַר-
שידן. — איז הייסט עס: איך בין פּלוצלינג אַרויפּגעפּאַלן אפּן דירעקטאָר,
און ער האָט פּלוצלינג מיך אַ כאַפּ געטאָן פּאַרן קאַרק. וואָס דען האָט ער
געזאָלט טאָן? ער האָט זיך צעבייזערט, דערנאָך זיך באַרויקט. האָט ער מיר
מויבל געווען?

ער האָט געזאָגט:

— גיי אין קלאַס אַרײַן.

און איך ווייס נישט, צי דאַרף איך מאַרגן קומען מיט דער טאַמען, צי
נישט?

און איך טראַכט מיר אזוי:

— קוים עטלעכע שאַ, ווי איך בין אַ קינד און וויפּל איך האָב שוין
איבערגעלעבט. צוויי מאָל האָב איך שוין געהאַט שרעק: איינמאָל, וואָס
ער האָט מיר צוגענומען דעם העפט, — ס'איז געווען אומאַנגענעם; דאָס
אַנדערע מאָל — מיטן דירעקטאָר. און עס האָט זיך נאָך נישט געענדיקט.
און איך ווייס אַליין נישט, וואָס צו טאָן.

איך בין אויסגעשטאנען אזויפיל בושע, בעיים מען האָט מיך אזוי ווי עפעס אַ גאַנעו געהאַלטן פאַרן קאַלנער. אַ דערוואַקסענעם וועט דאָך קיינער נישט כאַפּן, נישט טרייסלען, אויב ער וועט אומגען אַ שטויס טאָן. עמעס, אַז דערוואַקסענע גייען פאַרויכטיק, אָבער עס טרעפט זיך. נו, און קינדער מעגן דאָך לויפן. און אויב זיי מעגן, טאָ ווער דאַרף זיין פאַרויכטיקער: איך, אַ קליין יונגל, צי אַ דערפאַרענער פּעדאַגאָג? מאַדנע, וואָס דאָס איז מיר קיינמאָל נישט אינגעפאַלן, ווען איד בין געווען אַ גרויסער.

קוים עטלעכע שאָ ווי איד בין אַ קינד און שוין די ערשטע טרערן. טאַקע נישט לאַנג, אָבער איד האָב געוויינט. און איצט אַפּילע, כאַטש איד האָב טרוקענע אויגן, אָבער אין האַרץ האָב איד אזויפיל ווייטיק. און עס נעמט נאָך נישט קיין סאָף. איד בין דאָך געפאַלן. האָב איד אַראָפּגערוקט דעם זאָק, איד טו אַ קוק: די הויט אַף דער קני איז אָפּגע-ריבן — עס גייט נישט קיין בלוט, אָבער עס טוט וויי. עס טוט אַפּילע נישט וויי, נאָר עס מאַטערט. פריער האָב איד נישט געפּילט, נאָר אַצינד, ווען איד זיך רויק און האָב אַנמאַס געפּעש...

ערשט צוויי שאָ ווי איד בין אַ שילער, האָט מיר שוין די לערערן געמאַכט אַ באַמערקונג, אַז איד זאָל מיך נישט דרייען און זיצן רויק. און וואָס וואָלט געווען, ווען זי זאָל וויסן, אַז איד האָב אויך געלאָזט איבער-שרייבן די אויפגאַבעס? וואָס וואָלט געווען, ווען די לערערן וואָלט אַצינד אַ זאָג געמאַן:

— כאַזער איבער.

איך בין נישט אויפּמערקזאַם. יאָ, איד בין נישט אויפּמערקזאַם. און אין קלאַס דאַרף מען נישט בלויז זיצן רויק, נאָר מען דאַרף הערן, וויסן, וואָס עס טוט זיך.

איז אָט בין איד אַן אָפּנאַרער, אַ צעטראַגענער, אַ נישט אויפּמערק-זאַמער, און אַלץ בלויז דערפאַר, ווייל איד בין ווידער אַ קינד. — איז אויב אזוי, וואָלט עפּשער גלייכער געווען צו בלייבן אַ גרויסער? און איד האָב דערפּילט אַ ראַכמאַנעס אַפּן פּערד, וואָס האָט נישט געקאָנט שלעפּן דעם וואָגן, ווייל עס איז געווען שלעכט אונטערגעשמידט, און דער וואָגן איז געווען שווער, און די פּיס האָבן זיך אים געגליטשט אַפּן אייז.

איך האָב אַ מינוט געטראַכט וועגן פּערד און באַלד זיך צוריקגעקערט
צו מיין זאָד:

— צי איז מיר בעסער געווען, ווען איך בין געווען אַ גרויסער?
עפּשער וועט דער דירעקטאָר מיר שענקען; דורכן קאָרידאָר וועל איך שוין
גיין פּאַרזיכטיק. עפּשער וועט באַנאָכט טאָקע אָנפאַלן אַ שניי? און איך
בענג אַזוי נאָכן שניי, גלײַך ווי ער זאָל זײַן מינער אַ ליבלעכער ברודער.
איך קוק גראָד אַרויס דורכן פענצטער, און אַ כּמאַרע האָט פּאַר-
שטעלט די זון. איך געדענק נישט, צי זיי האָבן זיך געוועט, אַז ס'וועט
פאַלן אַ שניי. און איך האָב אַ טראַכט געטאָן, אַז אין אַמעריקע האָבן
דערוואַקסענע מענטשן אויך אַ טעווע אַה אַלצדינג זיך צו וועטן.
עפּשער איז טאָקע נאָרנישט אַזאַ גרויסער כּילעק פּון קינדער צו דער-
וואַקסענע, זיי לעבן בלויז אַנדערש און האָבן אַנדערע רעכט.
און דורכן פענצטער זע איך די כּמאַרע גרעסער ווערן, זי איז שוואַרץ.
און עס איז מיר איינגעפאַלן:

— אַ קינד איז אַזוי ווי פּרילינג, אָדער זון, אויסגעלייטערט און
באַלד זייער פּריילעך און שוין; אָדער פּלוצלינג אַ שטורעם, עס בליצט,
עס דונערט און אַ דונער טוט אַ טראַסק. און אַ דערוואַקסענער — אַזוי
ווי איז אַ נעפּל. אַ טרויעריקער נעפּל רינגלט אים אַרום. נישט קיין גרוי-
סע פּרייד, נישט קיין גרויסער טרויער. גרוי און ערנסט. וואָרום איך גע-
דענק דאָך. אונדזער פּרייד און טרויער פּליט ווי אַ שטורעמווינט, און
זייערער ציט זיך בלויז. איך געדענק דאָך.

מיר איז געפּעלן דער דאָזיקער פּאַרגלײַך. יאָ, ווען איך זאָל זיך
אַפּילע ווידער קענען בייטן, וואָלט איך געוואָלט נאָכאַמאָל פּרוּוון.

און עס איז מיר געוואָרן אַזוי שטיל, אָנגענעם. אַזוי שטיל, ווי בעיים
מען גייט פּאַרנאָכט אַרויס אין פעלד, און אַ ווינטל גלעט צערטלעך איר-
בערן פּאַנעם, גלײַך ווי עס וואָלט עמעצער די האַנט צוגעריט. און אַפּן
הימל ליכטן שטערן. און אַליץ שלאָפּט. און מען פּילט בלויז דעם רייעך
פּון פעלד און וואַלד.

די דאָזיקע שאַ איז מיר שנעל פּאַרכיינגעלאָפּן. אויב איך וועל ווידער
זײַן אַ לערער, וועל איך קיינמאָל נישט אָפּרײַסן קיין שילער פּון זײַנע
מאַכשאַוועם, בעיים ער איז פּאַרדײַנגעט. זאָל ער טראַכטן, זאָל ער זיך באַ-
רויסקן, זאָל ער זיך אָפרווען.

איך האָב אזש אינגאנצן אַ ציטער געטאָן, ווען דאָס גלעקל האָט אַ קלונג געטאָן.

און באַלד האָט מען זיך אָנגעהויבן טשעפען צו מיר:

— פאַרוואָס האָסטו געוויינט? וואָס האָט דער דירעקטאָר געזאָגט? די דערוואַקסענע זאָגן, מען זאָל זיך נישט שלאָגן. זיי מיינען, אז מיר שלאָגן זיך פאַר פאַרגעניגן. יא, פאַראַן שטאַרקע אוואַנטורניקעס, וואָס זוכן זיך צו פאַרטשעפען מיט אַ שוואַכן. מיר דרייען זיך אוועק, טרעטן אָפּ, מיידן אויס. אָבער דאָס פאַרשטאַרקט נאָך זייער כּוצפע. ווען די מאַס ווערט פול, מוזן מיר זיי סאָף קאָל סאָף אָנלערנען. צום גליק איז נישט פאַראַן קיין סאך אזעלכע. זיי זינען אונדזער סאַם, אונדזער קלאַלע און עס איז לעבערלעך, וואָס די דערוואַקסענע באַשולדיקן אַלע צוליב זיי. — דערוואַקסענע ווייסן נישט, וואָס דאָס איז אזוינס אַ קאָבלעפל אָדער אַ צוטשעפעניש, וואָס קאָן דעם רויקסטן דערפירן צו ווילדקייט און פאַר צווייפּלונג. נו יאָ — איך האָב אַגמאַס געפעש. עס קאָן דאָך יעדער אַליין פאַרשטיין, וואָס דער דירעקטאָר האָט מיר געקאָנט זאָגן, ווען איך האָב אים שיר נישט אומגעוואָרפּן. צו וואָס פרעגן:

— וואָס? ווי?

און ווען דאָס זאָל זיין אייגער. ניין. טשעפעסט זיך אָפּ פון איינעם, קומט אונטער אַ צווייטער. און ווידער אַפּסטיי. זיי זעען דאָך, אז איך וויל נישט ריידן. אייגער, וואָס איך בין מיט אים נישט באַקאַנט, איך רעד קימאַט קיינמאָל נישט מיט אים — און ער אויך:

— ביסט אַרויפגעפאַלן אָפּן דירעקטאָר. ער האָט דיר אוואַדע געהייסן קומען מיט דער מאַמען?

זיי לאָזן נאָרנישט אַ מענטש זיין טרויעריק. זיי וועלן אזוי לאַנג קריכן, ביז דער טרויעריקער וועט ווערן בייז.

דעם ערשטן ענטפער איך רויק. דעם צווייטן אומגעדרודיק:

— גיי אוועק.

דעם דריטן:

— טשעפע זיך אָפּ.

דעם פערטן שטופ איך אָפּ.

אַצינד 'קומט'צו ווישניעווסקי. שוין אינדערפרי האָט ער מיך אָנ-

גערופן באהאלטענער און מעשונגענער. אצינד וויל ער, איך זאל אים ענט-
פערן.

— נו וואָס? וואָס האָסטו געוויינט? ער האָט דרך גוט אָנגעזידלט?
האָסט באַדאַרפט ענטפערן, אז מ'האָט דרך געשטופט.
— אויב דו ווילסט, זאָג אליין ליגן, — ענטפער איך.
און באַלד האָב איך כאַראַטע געהאַט.
— אָאָאָ, וואָס פאַר אַן עמעס-זאָגער. קוקט נאָר, ינגלעך, געפונען
אַן עמעסן.

איך וויל אוועקגיין, פאַרהאַלט ער מיך.
— וואַרט, וואָס אינלסטו דרך אזוי?
ער לאַזט נישט אָפּ, — ער גייט פון דער זייט און שטורכעט.
האָב איך גענומען און אוועקגעשטופט. און ער נאָך מער:
— דו שטופ זיך נאָר נישט אזוי, וואָרום ס'איז נישט דיין שול. ער
מיינט, וויל די לערערן האָט אים געלויבט, אז ער האָט געמאַכט איין
פעלער, מעג ער זיך שוין צעשפרייטן.
טכילעס האָב איך אפילע נישט געוואָס, וואָס ער פלאַפלט. דערנאָך
ערשט האָב איך פאַרשטאַנען.

איך וויל שוין גיין צו דער טיר, און ער לאַזט נישט:
— קליין קינדלעך — זאָגט ער. — זיך צעוויינט ס'פיצעלע. זיך
צעכליפעט ס'מיידעלע.
און מיט דער ברודיקער לאַפע וויל ער מיר אַ גלעט טאָן איבערן
פאַנעם.

איך האָב מיך שוין אַ ריס געטאָן. נאָר ער איז שטאַרק, דער וויש-
געוואָסן. אָבער איך בין שוין אזוי ביז געווען, אז ס'איז מיר געווען
אַלציינס: וואָס עס וועט זיין, וועט זיין. ווען ס'וואָלט געוואָרן אַ געשלעגן,
וואָלט ער אויך געקריגן.

און איך טראַכט מיר, וואָס וואָלט דער דירעקטאָר געזאָגט, ווען ער
זאל צופעליק פאַרבניגן און זען. פאַרשטייט זיך, אז איך בין שולדיק.
איך האָב דאָך מיך שוין איינמאָל צעבריקעוועט, — און אצינד ווידער.
ער וועט מיך שוין געדענקען. זאל נאָר עפעס געשען, וועט ער באַלד
מיך כוישעד זיין.

וואָרום איך בין אַ שאַלטיק:

— איד קען דיר שוין. שוין נישט דאָס ערשטע מאָל באַ דיר.
ווען איד בין געווען לערער, פלעג איד דאָך אויך אזוי זאָגן.
אַבער צום גליק קומט די לערערן אַרײַן אין קלאַס צו קאָנטראָלירן,
אויב די יונגלעך זײַנען אַרויס אינדרויסן.
— גייט אַרויס, יונגלעך. אַביסל אַרומלויפן.
און ער, דער אומפאַרשעמטער, פאַרמאַסערט נאָך:
— לערערן, איד האָב געוואָלט אַרויסגיין, נאָר ער לאָזט מיך נישט.
איד האָב דערפילט צו אים אזאַ עקל, נאָר אַ שפּיץ צו טאָן.
— נו, גייט שוין, גייט.
ער האָט אַ פינטל געטאָן מיטן אויג, דאָס מויל עפעס ווי אויסגע-
קרומט און ווי אַ לעץ, ברייט צעשפּרײַזנדיק די פיס, איז ער אַרויסגע-
גאַנגען, און איד נאָך אים.
אַפן הויף בין איד שוין נישט אַרויס, איד וואַרט בלוז, אַז די פּוועז
זאָל זיך ענדיקן.
עס קומט צו מונדעק. קוקט אַ ווײַלע — און שטיי:
— ווילסט נישט אַרויסגיין זיך שפּילן?
איד זאָג:
— ניין.
ער איז געבליבן שטיין, געקוקט, צי איד וויל מיט אים ריידן.
אַט דער איז עפעס אַנדערש; איד זאָג אים: אזוי און אזוי.
— כ'ווייס נישט, צי ער האָט מיר געשענקט.
ער האָט אַ ווײַלע געטראַכט:
— דו דאַרפסט איבערפרעגן. אין קאַס האָט ער געזאָגט אזוי. גיי
אַרײַן אין קאַנצעלאַריע — ער האָט אַוואַדע פאַרגעסן.
דערנאָך איז געווען די לעקציע פון צייכענען.
די לערערן זאָגט, אַז יעדער זאָל צייכענען, וואָס ער וויל: עפעס
אַ בלאַט, אָדער אַ ווינטער-לאַנדשאַפט, אָדער וואָס ער וויל.
איד נעם די בלינפּעדער: וואָס זאָל איד דאָ צייכענען?
איד האָב דאָס קיינמאָל נישט געלערנט. ווען כ'בין געווען גרויס,
האָב איד אויך נישט אזוי שטאַרק געקענט. ביכלאָל זײַנען אין מינע
צײַטן נישט געווען קיין גוטע שולן. עס איז געווען שטרענג און לאַנג-
ווײַליק. מען האָט קיין זאָך נישט דערלויבט. עס איז געווען פרעמד,

קאלט און שטיקנדיק, אזוי, אז ווען זי פלעגט זיך מיר שפעטער כאלע-
מען, האב איך מיך טאָמיר אויפגעכאפט א דערשוויצטער און מיך שטענ-
דיק געפילט גליקלעך, וואָס עס איז אַ כאלעס, נישט אַף אַן עמעס.
— האָסט נאָך נישט אָנגעהויבן? — פרעגט די לערערין.

— איך טראַכט, ווי אָנצוהייבן.

און די לערערין פון צייכענען האָט העלע האָר און אַ ליבן שמייכל.
זי האָט מיר אַ קוק געטאָן אין די אויגן און געזאָגט:

— נו, טראַכט, עפשער וועסטו אויסטראַכטן עפעס אַ שיינע זאָך.

און איך ווייס אליין נישט פאַרוואָס, נאָר איך האָב אַ זאָג געטאָן:

— איך וועל אויסמאָלן אַ שול, ווי ס'איז געווען אַמאָל.

און פונדאָנען ווייסטו, ווי זי איז געווען?

— דער טאַטע האָט מיר געזאָגט.

איך האָב דאָך געמוזט זאָגן אַ ליגן.

— נוט — זאָגט די לערערין, — דאָס וועט זיין זייער אינטערע-

סאַנט.

איך טראַכט:

— עס וועט געראַטן, צי עס וועט נישט געראַטן? די יונגלעך זיי-

נען דאָך אויך נישט קיין גרויסע מאָלערס.

איך צייכן אומגעשיקט — אָבער גאָרנישט. העכסטנס וועט מען

לאַכן. זאָל מען לאַכן.

פאַראַן בילדער, וואָס באַשטייען פון דריי: איינס אינמיטן, און צוויי

באָ די זייטן. יעדעס איז אַן אנדערס, אָבער צוזאַמען אַ גאַנצקייט. טרויב-

טיק הייסט אזאָ בילד.

איך האָב איינגעטיילט אַ זייטל אַף דריי טיילן. אינמיטן האָב איך

אויסגעמאָלט אַ פּויע. ווי די יונגלעך לויפן אַרום, און איינער האָט

עפעס אָפּגעטאָן, וואָרום דער לערער ציט אים באַ אַן אויער, און דאָס

ינגל וויל זיך אַרויסרייסן און וויינט. דער לערער אָבער האַלט אים באַם

אויער און קלאַפט אים מיט עפעס אַ מין שפּיצרוט איבער די פּלייצעס.

דאָס ינגל האָט אויפּגעהויבן אַ פּום אינדערהויך, פּונקט ווי ער זאָל הער-

גען אין דער לופטן. און די אנדערע אַרום קוקן; זיי האָבן אַראָפּגעלאָזט

די קעפּ, זאָגן גאָרנישט, ווייל זיי האָבן מוירע.

דאָס איז געווען אינמיטן. רעכטס האָב איך אויסגעמאָלט אַ קלאַס:

ווי א לערער שלאגט מיט דער ליניע איבער דער האנט. בלויז איינער א כניפעניק אין דער ערשטער באַנק לאַכט, און די איבריגע איז אַ ראַכ־מאַנעס.

און לינקס גיט מען שוין עמעסע שמיץ. — אַ ינגל ליגט אַף דער באַנק, דער פּאַרטיער האַלט אים באַ די פּיס. און דער לערער פון קאַ-ליגראַפיע, מיט אַ באַרד, האַלט אויפגעהויבן די האַנט אינדערהייך און שמייסט. — דעם גרונט האָב איך געמאַכט אזוי כמורנע, פינצטער ווי אַ טפּיסע-בילד.

אינדערהייך האָב איך אויפגעשריבן: „טריפטיק — די אַמאָליקע שול“.

ווען איך בין אַלט געווען אַכט יאָר, בין איך געגאַנגען אין דער דאָ-זיקער שול. דאָס איז געווען מײַן ערשטע אָנפאַנג-שול — זי האָט גע-הייסן: צוגרייטונג-שול.

איך געדענק, אַ ינגל האָט דעמאָלט געקריגן שמיץ. דער לערער פון קאַליגראַפיע האָט אים געשמיסן. איך געדענק נאָר נישט, צי דער לערער האָט געהייסן קאָך און דער שילער נאָוואַצקי, צי דער שילער קאָך און דער לערער נאָוואַצקי.

איך האָב דעמאָלט שרעקלעך מוירע געהאַט. אזוי ווי עס וואָלט זיך מיר אויסגעוויזן, אז ווען מען וועט ענדיקן מיט אים, קאָן מען מיך כאַפן. און איך האָב מיך שטאַרק געשעמט, וואָרום מען האָט אים גע-שמיסן אַפן נאַקעטן לײַב. מען האָט אים אַלצדינג אָפגעקענעפלט, און פאַר דעם גאַנצן קלאַס, אָנשטאַט קאַליגראַפיע.

איך האָב מיך דערנאָך געמיעסט פון ינגל און פון לערער. און דערנאָך, ווען עמעצער האָט זיך נאָר געקריגט, אָדער געשריגן, האָב איך באַלד געמיינט, אז מען וועט אים שמייסן.

דער דאָזיקער קאָך, צי נאָוואַצקי, איז נישט געווען אָנשטענדיק. ווען ער איז געווען אָרדנער, האָט ער אָנשטאַט איינגעצן די שוואַם אונטערן פלומפ, גענומען און אַף איר אַרויפגעמאַכט. דערנאָך זיך נאָך באַרימט, אַלעמען דערציילט.

דער לערער קומט אַריין, הייסט אָפווישן דעם טאַוול, וואָרום ער איז געווען פאַרשמירט. קיינער וויל נישט. איז ער אין קאַס געוואָרן און אַליין גענומען די שוואַם. און כ׳ווייס נישט, צי מען האָט אָנגעהויבן לאַכן, צי

וואָס, גענוג אז מען האָט אויסגעזאָגט. און דערפאַר האָט ער באַקומען שמיץ.

איך בין דעמאָלט געווען גאָר קליין און ערשט נישט לאַנג גענאַנגען אין דער שול. אָבער איך זע דאָס דײַטלעך, ווי עס זאָל געווען זײַן ערשט נעכטן. און איך פיל אזוי אַלצדינג. און איך צייכן, אז די בלינפּעדער לויפט אַליין. עס איז מיר אזש אַ כידעש.

די קעפלעך פון די שילער קומען אַרויס קליין, אָבער איך באַמי מײך, אז יעדער זאָל זײַן אַנדערש, אז מען זאָל דערקענען די האַווינע אַף די פענימער. און אז יעדער זאָל זײַן אַנדערש: איינער אָנגעלענט, איינער שטייענדיק. זיך אַליין האָב איך אויך אָנגעמאָלט, אָבער נישט אין דער ערשטער ריי.

איך צייכן, אָבער די אויערן פּלאַמען; עס איז מיר אזוי הייס, גלייך ווי ב'וואָלט געלאָפּן.

איך האָב געצייכנט מיט באַגניסטערונג.

איך בין שוין איינמאָל געווען אַ דערוואַקסענער, דעריבער ווייס איך, וואָס עס הייסט באַגניסטערונג. מיצקעוויטש האָט אין באַגניסטערונג אַנ-געשריבן אַן אימפּראַוויזאציע. די נעוויס האָבן געוויסע געזאָגט אין באַ-גניסטערונג.

באַגניסטערונג — עס איז, בעייס אַ שווערע אַרבעט ווערט פּלוצלינג ליכט. און עס איז דעמאָלט שטאַרק אָנגענעם צו צייכענען, אָדער שרייבן, אָדער בלויז אויסשניידן צייכענונגען, צי מײַסטערווערק. אַלצדינג געלינגט דעמאָלט, און מען ווייסט אַפילע נישט, וויאזוי עס ווערט געמאַכט. אזוי ווי פון זיך אַליין, אזוי ווי עמעצער וואָלט פאַר מיר געטאָן, און איך קוק בלויז. און ווען איך ענדיק, כידעש איך מײך, גלייך ווי עס זאָל נישט זײַן מײַן אַרבעט. און איך בין מיר, אָבער צופרידן, וואָס עס איז מיר גע-ראָטן.

און ווען איך בין אין באַגניסטערונג, ווייס איך גאָרנישט, וואָס אַרום מיר טוט זיך.

מיר דאַכט זיך, אז קינדער אַרבעטן אָפט מיט באַגניסטערונג, גאָר מען שטערט זיי.

לעמאַשל, דו דערצוילסט עפעס, אָדער לייענסט, אָדער שרייבסט. און עס קומט אַרויס גוט. אָדער דו האָסט גלייך אַפּן אָרט פאַרשטאַנען די אויפ-

גאבע. עס קאָן אפילו זיין עפעס אַ פעלער, אָבער ס'איז נישט קיין פעלער, אָדער גאָר אַ קליינער. און מיטאַמאָל רײסט מען דיר איבער, מען הייסט פאַריכטן, איבערכאַזערן, מען גיט נאָך עפעס צו, מען דערקלערט. און מיטאַמאָל ווערט אַלצדינג פאַרפאַלן. דו ביסט בייז, און דו האָסט שוין נישט קיין כײשעק, און עס וועט דיר שוין נישט געראַטן.

באַגריסטערונג — דאָס איז ווי אַ שמועס פון אַ מענטש מיט גאָט. און קיינער טאָר זיך דאָ נישט אַרײַנמישן. וואָרום דעמאָלט מוז איד זײַן אַליין, קעדיי נישט צו זען, נישט צו הערן.

אַצינד איז גראָד אזוי געווען. די לערערן שטייט הינטער מיר, קומט ווי איד צייכן, און איד טו מיר מענטש. איד פאַריכט בלוז. איד גיב בלוז צו אַ שטריכעלע, אַ פינטעלע, און עס קומט אַרויס וואָס אַמאָל בעסער. די לערערן האָט געמוזט שטיין לאַנג, נאָר איד האָב נישט געוויסט. דערנאָך קום איד פונווייטנס און גיב ווידער עפעס צו, אָבער וואָס אַמאָל פאַרויכטיקער. וואָרום מען קאָן קאַליע מאַכן פון צופיל פאַריכטן. — און איד בין מיר. און איד דערפיל פלוזלינג. — איד הייב אויף דעם קאַפּ, און די לערערן שמייכלט און לייגט מיר צו די האַנט צו דער באַט. איד קאָן נישט לײדן, אַז עמעצער גלעט מיך, אָדער רירט זיך צו. נאָר אַצינד איז דער לערערנס האַנט געווען קיל און ווייך. און איד האָב אַ שמייכל געטאָן.

און די לערערן פרעגט:

— פונוואָנען ווייסטו, אַז דאָס איז אַ טריפטיק?

— איד ווייס. איד האָב געזען אַ אַ בילדל, אַ אַ קאַרטל, אין

קלויסטער.

איד פאַרפלאַנטער מיך און ווער נאָך מער רויט. דאָן פרעגט די לע-

רערן:

— מען קען?

איד דערלאַנג דעם העפט און זאָג:

— ביטע.

די לערערן קומט אַ די אַלטע צייכענונגען און אַ אַט דעם לעצטן.

ווישניעווסקי איז אַרויסגעשפרונגען פון זײַן באַנק און שטעקט אויך אַרײַן

זײַן נאָז און זאָגט:

— טריפטיק.

איך האָב מוירע געהאַט, אז די לערערן וועט אָנהייבן ווייזן און לויבן, אז ס'איז גוט. זי דאַרף דאָך פאַרשטיין, אז צווישן אַזאַ אוילעם וועט זיך טאַמיר געפינען אַ באַל־קינע, אָדער אַ לעז, און דערנאָך וועט ער דערקור־משען, כּוויזעק מאַכן. און די לערערן האָט דאָס פאַרשטאַנען, וואָרום זי האָט ווישניעווסקין געהייסן צוריקגיין אַף זיין אָרט, און מיר האָט זי בלויז געזאָגט:

— נו, ר' ד'ך אַצינד אָפּ.

זי האָט פאַרמאַכט דעם העפט און אים פאַרויכטיק אַנידערגעלייגט אַף דער באַנק נעבן מיר.

פאַרויכטיק און גלײַך.

איך האָב באַלד אַ טראַכט געמאַן, אז ווען איך וואָלט ווידער געווען אַ לערער, וואָלט איך נישט אַ וואָרף געמאַן די העפטן אַף דער באַנק, איך וואָלט נישט פאַרשטרעקן מיט אַ גראַבן שטריך, אז די מינט זאָל זיך אַזש צעשפּריצן, אויב עפעס איז שלעכט אָנגעשריבן. איך וואָלט אוועקגעלייגט פּונקט אזוי פאַרויכטיק און גלײַך ווי די לערערן.

איך האָב אָפּגערוט נישט לאַנג, וואָרום די לעקציע האָט זיך געענ־דיקט. און איך דאַרף גיין אין קאַנצעלאַריע. אָבער דער דירעקטאָר שטייט באַ דער טיר, האָב איך מיך דעריבער אָפּגעשטעלט. איך וואַרט באַ דער זינט און ווייס נישט, וואָס צו זאָגן. אָט ווידער קומט צו דער פאַרטייער.

איך האָב שוין צוויי מאָל אָנגעהויבן:

„הער דירעקטאָר“, אָבער איך ווייס, אז דער דירעקטאָר הערט נישט, ווייל איך האָב אַרויסגערעדט שטיל. עס איז שרעקלעך אומאָנגענעם, אויב מען מוז עפעס זאָגן, און מען שעמט זיך צו ריידן.

זיי שמועסן דאָרט עפעס וועגן זייערע זאַכן, און איך ווייס נישט, הער נישט. אָבער דער דירעקטאָר ווענדט זיך צו מיר:

— גיי אין דער זעקסטער אָפּטיילונג און זע, צי דאָרט איז דאָ אַ גלאַבוס. נאָר גיך אַף איין פּוס.

און דערנאָך האָט ער אַף מיר אַ קוק געמאַן און זיך דערמאַנט, וואָר־רום ער האָט אַ זאָג געמאַן:

— אָבער פאַל איבערן וועג נאָר נישט אַרויף אַף עמעצן.

איך בין געלאָפּן צו דער זעקסטער אָפּטיילונג, און די יינגלעך:

— צי אָפּ. צו וואָס ביסטו אַהער פאַרקראַכן?

— צי געפינט זיך דאָ אַ גלאַבוס?
 — וואָס האָט זיך דיר פאַרגלוסט?
 און אַ יונגל שטופט מיך אַרויס. איך אַינל מיך, און ער שטופט. איך
 האָב מיך אַ ריס געטאָן און זאָג:
 — דער הער דירעקטאָר פרעגט. — און אַן אַנדער יונגל הערט נישט
 און שרײַט:

ביסט נאָך דאָ? טראָג דיך אָפּ, ראַצער, קאַלומאַן ביסט נאַני.
 איך ווייס שוין אַלײן נישט, וואָס צו טאָן. איך שרײַ ווידער:
 — דער הער דירעקטאָר...
 — וואָס דער הער דירעקטאָר?
 — פרעגט, צי דאָ איז פאַראַן אַ גלאַבוס?
 — ס'איז דאָ גאָרנישט פאַראַן, — הערסט?
 ער האָט אַ קלאַפּ געטאָן מיט דער האַנט איבערן קאַפּ און פאַר-
 מאַכט די טיר אונטער דער נאָז.
 איך גיי צוריק, אָבער מיט וואָס ווייס איך נישט.
 איך זאָג:
 — זיי זאָגן, אַז ס'איז נישטאָן.

צום גליק טראָגט שוין גראַד אַ שילער אַ גלאַבוס. ער בייזערט זיך,
 אַז מען וועט ווידער צעברעכן. עס איז נישט מעגלעך צו ריידן מיטן די-
 רעקטאָר, אָבער איך וויל נישט אָפּלייגן. איך האָב דעריבער אין פאַר-
 צווייפלונג אַ צי געטאָן די לערערן פאַר אַן אַרבל. נישט אַ צי געטאָן, נאָר
 לײַכט אָנגערירט און שטיף געזאָגט:
 — לערערן.

די לערערן האָט באַלד דערהערט. זי איז אָפּגעגאַנגען מיט מיר עט-
 לעכע טריט, זיך אָנגעבוין:
 — וואָס ווילסטו?

און איך שוין גאָר שטיף:
 — זאָל די לערערן בעטן דעם דירעקטאָר, ער זאָל נישט רופן די
 מאַמע.

איך האָב אַזוי שטיף גערעדט, ווי אין אויער אַרנין. וואָרום עס איז
 אומבאַקוועם צו זיין קליין. מען מוז קעסיידער אַרויפרייסן דעם קאַפּ אינ-
 דערהיך. אַלצדינג ווערט אָפּגעטאָן ערגעץ הייך, איבער דיר. מען פילט

זיך עפעס ווי ווייניקער וויכטיק, דערנידעריקט, עפעס שוואַך און פאַר-
לוירן. עפשער האָבן מיר דערפאַר ליב צו שטיין באַ דערוואַקסענע, בעייס
זיי זיצן: דעמאָלט קענען מיר זיי קוקן אין די אויגן אַרײַן.

— פאַרוואָס האָט דער דירעקטאָר אַרויסגערופן דיין מאַמע?

איך ווייס נישט פאַרוואָס, נאָר איך שעם מיך צו זאָגן. עס איז פּריקט-
רע צו דערציילן אזא נאַרישקייט. איך האָב אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ, און די
לערערן האָט זיך נאָך מער איינגעבוין.

— אז איך ווייס נישט, קאָן איך דאָך נישט בעטן. איך מוז וויסן.

האַסט שטאַרק אַרומגעשטיפט?

איך זאָג:

— ניין.

וואָרום איך ווייס אליין נישט, צי דאָס איז וויכטיק.

— נו, זאָג.

עפשער דערציילן מיר דערפאַר אזוי אומגערן פאַר דערוואַקסענע,
ווייל זיי אַינלן זיך טאַמיר, ווען מיר ריידן מיט זיי. עס דאַכט זיך יטענ-
דיק, אז עס גייט זיי נאַרנישט אָן, אז זיי זאָגן עפעס, נאָר גלאַט אזוי, וויצע
צו זיין, אַבי זיך גיכער אָפּצופאַטערן. נו, אוואַדע: זיי האָבן זייערע וויכ-
טיקע איניאָנים, און מיר אונדזערע. און מיר באַמיען זיך אויך צו ריידן
קורץ, קעדיי זיי נישט צופיל צו פאַרדרייען די קעפּ. אז קלוימערשט איז
אונדזער זאך נישט וויכטיק, און זאָלן זיי בלויז זאָגן: יאָ, צי ניין.

— ווייל ווען איך בין געלאָפּן דורכן קאָרידאָר, בין איך אַרויפגע-

פאלן אפן דירעקטאָר.

— האָסט אים אַ קלאַפּ געטאָן?

— ניין, בלויז מיט דער האַנט זיך אָנגעשפאַרט אָן זיין פּוּזע.

— אָן בויך, האָט די לערערן אויסגעבעסערט.

און זי האָט אַ שמייכל געטאָן.

און אין איין רעגע איז שוין געווען דערליידיקט. איך האָב אַ טראַכט
געטאָן: „א דאַנק“ און גיי מיר צוריק אין קלאַס. איך האָב מיך אַפילע נישט
פאַרנייגט. דאָס איז אוואַדע געווען אומהעפלעך. מיילע, אַ דינע. אַבי
שוין זיצן אַף דער באַנק, אז דאָס אַלצדינג זאָל שוין זיין געענדיקט.

און אַף דער לעצטער לעקציע האָט דער לערער געליוענט ווען די

עסקימאָסן. אז אַ האַלב יאָר דויערט באַ זיי דער ווינטער, און היינער

מאכן זיי פון שניי. די דאזיקע בידלעך הייסן „איגלאָ" — מען קען אין זיי אַנלייגן א פֿינער, אָבער עס מוז זיין קאלט, וואָרום עס קאָן צעשמאַלצן ווערן.

ווען איד בין געווען גרויס, האָב איד אויך געוויסט וועגן די עסקי-מאַסן, עפשער נאָך מער. אָבער זיי זיינען מיך נישט אָנגעגאַנגען. איד האָב אפֿילע נישט געטראַכט, צי זיי זיינען בעמעס פאַראַן. אַצינד איז נאָר אַנדערש. עס איז מיר אַף זיי אַ ראַכמאַנעס.

אַט האַלט איד קלוימערשט די אויגן אָפֿן, איד קוק אָפֿן לערער, אָבער איד זע אינזופֿערער — קיין זאָך, נאָר איינז און שניי. דערנאָך פֿאַלט-צו די נאַכט. אַ ווינט, פינצטער, בלויז טיילמאַל זעט מען דעם מאָרגנשטערן. איד פֿיל איז זיך פֿראַסט און בענקשאַפט. אַרימע עסקימאַסן. זיי האָבן אַ קאַלט לעבן. וואָרום באַ אונדז דער אַרימסטער אפֿילע וואַרעמט זיך אויך אָן באַ דער זון.

עס איז אזוי שטיל געווען, ווען דער לערער האָט געלייענט. פֿון הינטן האָט עמעצער בלויז איין מאָל עפעס אַ שעפטשע געטאָן, שטיילינקע — דער לערער האָט אַף אים אפֿילע נישט אַ קוק געטאָן, וואָס ער שמועסט. מיר אָבער האָבן זיך באַלד געטאָן אַ דריי-אום. אויב עס איז געווען אַ נאַר, וועלכן דאָס האָט נישט אינטערעסירט, וואָלט ער זיך נישט דערוועגט צו שטערן. זאָל ער נאָר פֿרווון, עס וואָלט אים מער נישט גע-פֿעלט.

אַלע האַלטן אָנגעשטעלט די אויגן אָפֿן לערער, אומבאַוועגלעך, מיט אַן אויג אפֿילע נישט אַ פינטל. זיי זעען אוואַדע, פֿונקט אזוי ווי איד, — פֿעלדער פֿון אייביקן אייז.

אַ שאַד, וואָס פֿאַר דעם צייכענען איז נישט געווען געאַנראַפֿיע. איד וואָלט געווען בעסער געצייכנט. איד וואָלט געווען ריכטיקער געצייכנט די ינגלעכס אויגן. כאַטש דעמאַלט, ווען מען האָט געגעבן שמיץ, האָבן זיי אַנדערש געקוקט. אַצינד האָבן זיי פֿאַרכאַלעמטע אויגן, און דעמאַלט — צעשראַקענע.

איד נעם אַרויס דעם צייכענונגען-העפט, איד באַקוק מיין טריפֿטיק און איד הער-אויף אויפֿמערקזאַם צו זיין. עס האָט מיך מיד געמאַכט דאָס ראַכמאַנעס צו די אַרימע עסקימאַסן.

גוט, וואָס איד בין ווידער קליין. און גוט, וואָס איד בין נישט קיין

עסקימאָס, אָדער אַ כינעזער. וויפל קינדער פּיניקן זיך אַף דער וועלט. צי גיניערישע, כינעזער, נעגער. די וועלט איז מאַדנע געמאַכט. וואָרום צו וואָס ווערט ער געבוירן אַ נעגער, און דערצו: קליין, דערנאָך אַ דערוואַקס סענער און אַן אַלטער. דערנאָך נעמט ער און שטאַרבט. ער מוז שטאַרבן. און אָט ווערט פּלוצלינג אַ טומל אין קלאַס. וואָס איז געשען? אַלע ריידן. איך האָב מיך ערשט מעשאַער געווען, וועגן וואָס דער לערער האָט געלייענט, ווען איך האָב נישט געהערט, ווען איך האָב אויפגעהערט צו זיין אויפּמערקזאַם. — דער לערער האָט געמוזט לייענען ווי אזוי מען מאַכט יאָגד אַף פּאַקעס, אַף מאָרסעס.

יעדער שטעלט אַ פּראַגע. איינער וויל וויסן דאָס, אַן אנדערער יעני. זיי לויפן אַזש אַרויס פון די בענט. און דער לערער זאָגט, אַז זיי זאָלן זיך זעצן, אַז עס איז אַ געשרי און ער וועט גאָרנישט זאָגן, ביז עס וועט נישט ווערן רויק. אָבער זיי קענען זיך נישט באַרוקסן, וואָרום יעדער וויל וויסן, וויל אַלצדינג וויסן גענוי.

— צי די עסקימאָסן עסן נישט קיין ברויט? פאַרוואָס פאַרן זיי נישט, וווּ עס איז וואַרעמער? צי קאָן מען נישט אויפשטעלן פאַר זיי קיין הייַ זער פון ציגל? צי אַ מאָרס איז שטאַרקער פון אַ לייב? צי אַן עסקימאָס קאָן פאַרפּוירן ווערן אַף טויט, ווען ער פאַרבלאַנדזשעט? צי זיינען דאָרט דאָ וועלף? צי זיי קענען לייענען? צי זיינען נישט פאַראַן צווישן זיי קיין מענטשנפּרעסער? צי זיי האָבן ליב ווייסע? צי זיי האָבן אַ קעניג? פּונדאָ? נען נעמען זיי טשוועקעס צו שליטנס?

איינער דערציילט, ווי אזוי זיין זיידע איז פאַרבלאַנדזשעט געוואָרן ווינטערציט אין פעלד. אַן אנדערער וועגן וועלף. יעדער שרנט, אַז די אנדערע זאָלן זיין שטיף, וויל ער וויל זאָגן עפעס אַ וויכטיקע זאַך, אָדער עפעס פּרעגן.

אויב אַ מענטש אינטערעסירט ווייניק עפעס אַ זאַך, קאָן ער ציך וואַרטן. און זיי אינטערעסירן די עסקימאָסן זייער. זיי אַליין האָבן ירשט מיט אַ רענע צוריק ווי געווינט העט ווייט אַפן פּאַל, איז ווילן זיי אַצינד וויסן, וויאזוי עס לעבן זייערע נאָענטע, באַקאַנטע, קרוויים, וואָס זיי נען דאָרט געבליבן און עס איז זיי דאָרט אזוי שלעכט, — און זיי ווילן זיי העלפן.

ווען מען פלעגט אמאל פארשיקן קיין סיביר פאליטישע ארעסטירטע, איז אויב עמעצער איז פון דארט צוריקגעקומען, האבן אויך פארשיידענע מאמעס, שוועסטערס און קאלעס זיך נאכגעפרעגט, ווי אזוי מען לעבט דארט. וואָס זיי טוען, אויב און ווען זיי וועלן צוריקומען. וואָרום פון א בריוו קאָן מען קנאָפּ-וואָס זיך דערוויסן.

דאָס זעלבע פון אַ ביכל. דער לערער דאַרף נאָכאָמאַל אַליין דער-צײַלן אַלצדינג, וואָס ער ווייסט, וועגן פּאָקעס, שניי, צאַפּן-הירשן, פּאַלאַר-ליכט. און אפילו איבערכאַזערן נאָכאָמאַל. וואָרום פון גרויס געריטקייט האָט מען נישט אַלצדינג געהערט.

פאַר דעם לערער איז דאָס די פּערטע לעקציע, די פּערטע שאַ אַרבעט אין דער שול, אָבער פאַרן קלאַס — יעדעס פון אַ ווייטער מעדינע וועגן מנייערע נאָענטע מענטשן. דער לערער איז פאַרמאָטערט און מיר אויך, אָבער אַנדערש. און אַט שאַפט זיך אַן אומגעדולדיקייט. ער האָט שוין גענוג, מיר ווילן נאָך.

דער לערער איז שוין קימאָט אין קאַס. ער דראָט, אַז פאַר אַ שטראַף וועט ער שוין קיינמאַל גאַרנישט פאַרלייענען.

— קיינמאַל!

עס איז שטיל געוואָרן אַף אַ רעגע, האַנאַם מען גלייבט נישט. ווען ער זאָל געווען זאָגן: אַ וואָך, אָבער — קיינמאַל. און עפעס אַ שויטע הייבט אָן צו לעצעווען.

— עע, דער לערער וועט נישט זיין אזוי שלעכט, זאָגט ער. — זיי זינגען נאַריש, וואָס זיי טומלען, אָבער זיי זינגען גוטע יינגלעך.

קלוימערשט וויל ער פאַרענטפּערן, אָבער מען זעט גלייך, אַז ער וויל דעם לערער אַרויסברענגען פון געדולד, אַז עס זאָל זיין אַן אוואַנטורע, אַז דער לערער זאָל אָנהויבן שרײַען. אומעטום געפינט זיך שוין אַזאַ איינער. אָדער עס אינטערעסירט אים קיין זאָך נישט, איז קאָן ער דעריבער אפילו נישט ליידן, אַז עס מאַכט זיך אַן אינטערעסאַנטע לעקציע, וואָרום ער מוז דאָך זיין שטיל, ווייל אלע הערן זיך צו; אָדער ער וועט אַף צולאַכעס שטערן, ווייל עס איז אים גראָד אין דער מינוט עפעס נישט געפעלן גע-וואָרן.

דער לערער קוקט שוין, וועמען אַרויסצוואַרפּן הינטער דער טיר, ער האָט שוין אַ קוס געטאָן אפּן זייגער, וואָרום ער וויל, אַז עס זאָל זיך

ענדיקן. און עס ווערט אומאָנגענעם. און דעם לערער אַליין איז אַפילע אַ שאַד, וואָרום ער ווייסט, אַז מען האָט זיך צוגעהערט. איז האָט ער זיך אינגעהאַלטן, קלוימערשט אַ שמייכל געטאָן און זיך אָנגערופן:
— נו, דו דאָרטן, וואָס האָסטו דיך אזוי צעדאַרשנט, כאַזער-איבער, וועגן וואָס איך האָב געלייענט.

און עס הייבט זיך אָן אַ געוויינלעכע לעקציע, ווען דער לערער פרעגט, און דער קלאַס בעקעט, מעקעט, ענטפערט שלעכט. און דער לערער מיינט, אַז מיר קענען נישט, אַז מיר זינגען נאַרישע קינדער.

ווען איך בין געווען אַ גרויסער, וואָס מער אַ זאך האָט מיך אינטער-רעסירט, אַלץ בעסער האָב איך געקאָנט ריידן. און באַ קינדער איז עפּשער אַנדערש. אויב עפעס אינטערעסירט זיי גאָר שטאַרק, איז זיי דאווקע דער-פאַר שווער צו ריידן, ווען זיי זאָלן אַפילע וויסן. ווי זיי זאָלן זיך שעכען, אַז זיי וועלן זאָגן נישט אזוי, ווי מען דאַרף. וואָרום עס איז פּריקרע, וואָס אין שול דאַרף מען ריידן אַף אַ געלערנטן שטייגער, אַף צו באַקומען אַ צענזור, אַ גוטע אָדער אַ שלעכטע, און נישט ווי מען פילט אַף אַן עמעס. די לעקציע האָט זיך געענדיקט לאַנגווייליק, ערשט בעיים דער פּויזע האָבן מיר גערעדט וועגן די עסקימאָסן אַף אַן עמעס. — איינער געדענקט דאָס בעסער, אַן אַנדערער אַנדערע זאָכן. און מען קריגט זיך:
— דער לערער האָט געלייענט אזוי.

— נישט עמעס.

— האָסטו אוואַדע געכאַפט פליגן, ווען מען האָט געלייענט.

— האָסט אַליין געכאַפט פליגן.

מען רופט איידעם.

— נישט עמעס, אַז דער לערער האָט געלייענט, אַז מען מאַכט

פענצטער פון אייז?

— נישט עמעס, אַז אַ פּאַקע איז אַ פּיש?

— נו גוט. וועלן מיר פרעגן דעם לערער.

מיסטאָמע איז מיט אַלע אזוי ווי מיט מיר. זיך פאַרטראַכט אַף עפעס אַן אָרט, דערנאָך שוין נישט געקאָנט דעריאָגן. איז דעריבער געדענקט יעדער עפעס אַנדערש. און בלוז דער גאַנצער קלאַס ווייסט בעמעס אַלץ-דינג. דערנאָך שפּילט מען זיך אין עסקימאָסן, ערגעץ אַף די שטיגן, אָדער אַפן הויף דערצייילט מען אַזעלכע, וואָס זינגען נישט געווען אַף דער לעקציע

ציע, מען לייגט-צו פון קאפ אויסגעטראכטע זאכן, עס זאל ארויסקומען
אינטערעסאנטער.

צוריק אהיים בין איך געגאנגען מיט מונדעקן.

די גאס ווויזט זיך מיר איצט אויס זייער אינטערעסאנט. אלץ איז
אינטערעסאנט. די טראמוויען, דער הונט, דער פארבינייענדיקער זעלנער,
די קראמען און די שילדן איבער די קראמען. אלץ איז ווידער נין, אומבא-
קאנט, ווי פריש אָנגעמאַלט. אומבאקאנט איז עס נישט, וואָרום איך קען
דעם טראמוויע, אָבער איך וויל וויסן, צי ער האָט אַ גראד-נומער, צי
נישט.

— לאָמיר טרעפן, צי דער ערשטער טראמוויע וועט האָבן אַ גראָד-
נומער, צי נישט, צי קלענער פון הונדערט, אָדער גרעסער.
שוין אַ נייע שפּיל.

אַ זעלנער; איז דאָרף מען זען, צי ער האָט אַ בענדל, צי ניין, פון
אינפאנטעריע, צי אַרטילעריע.

אַ מעכאניק מינסטרעוועט עפעס אין אַ טעלעפאָן-בינדל, אַרבעטער
רייניקן דעם שטאַט-קאָנאל. — שטעלט מען זיך באַלד אָפּ, וואָרום עפּשער
וועט זיין אינטערעסאנט.

וועגן אַלצדינג קומען נייע געדאַנקען אין קאָפּ אַרײַן.

און הינט האָט מען געזען אַ סאָך. אָבער אָט יענער האָט אַ לעק גע-
טאָן מיט דער צונג די נאָז — איז באַלד:

— הינט דאָרפן נישט קיין נאָז-טיכלעך, ווײַל זיי לעקן זי אָפּ מיט
דער צונג; און מענטשן טוען נאָר אַ צי מיט דער נאָז. און מען באַקומט
כײַשעק צו פּרוּוון.

איך וויל דערלאָנגען מיט דער צונג צו דער נאָז, און מונדעק גיט
מיר אַן אייצע:

— בײַנאָן די נאָז מיטן פינגער.

איך זאָג:

— מיטן פינגער איז נישט קיין קונץ.

און ער:

— נו, פּרוּוון.

גײט פאַרבײַ אַ פּרוּי און זאָגט:

— נאָרישע קינדער, די צינגער אַרויסגעשטעקט.

מיר האָבן זיך פאַרשעמט, ווייל מיר האָבן גאָר אינגאַנצן פאַרגעסן,
אַז מענטשן גייען פאַרביי און קוקן.

ווען די דאָזיקע פרוי זאָל געווען וויסן, וועגן וואָס מיר שמועסן,
וואָלט זי זיך נישט געכידעשט, וואָרום דאָס איז געווען אַ פּרוּוו, ווי שטאַרק
נייטיק מענטשן דאַרפן נאָזטיכלעך, צי הינט האָבן אַ סאַך לענגערע ציי-
נער און ווי אזוי אַ מענטש גיט זיך אָן אייצע אָן דער נאָז. מיר האָבן גע-
וואָלט פעסטשטעלן, און ווען עמעצער האָט נישט געהערט דעם שמועס,
דאַכט זיך אים, אַז עס איז נאַריש.

ווען איך בין נאָך געווען אַ גרויסער, האָב איך מיך אַמאָל געאַנילט
צום ציג. און דאָ טוט אַ ווינט מיט שטויב אַ יאָג גלייך אין די אויגן. איך
ווייס נישט, צי האַלטן דאָס רענצל, צי דעם הוט, צי פאַרשטעלן די אויגן.
איך בין ביז און איך אַניל מיך, קעדיי נישט צו פאַרשפּעמיקן, וואָרום
מען דאַרף נאָך קויפן אַ בילעט, און עפּשער איז אַ גרויסער אוילעם באַ
דער קאַסע.

און מיטאַמאָל לויפן הינטער מיר יונגלעך — דריי זינגען זיי געווען.
זיי לאַכן, וואָס דער ווינט שטופט זיי. זיי האָבן דאָרט אויך עפעס גערעדט
צווישן זיך. און איינער פאַרפלאַנטערט זיך מיר אונטער די פיס. איך האָב
מיך געוואָלט אַפּרוקן, האָט ער זיך פאַרטשעפעט באַם רענצל. איך האָב
אַף אים אָנגעשריען, אַז ער מאַכט מעשוּגענע שטיק, אַז ער שטערט מען-
טשן. נו, יאָ, אָבער אויך איך האָב אים געשטערט. ווער ווייסט אים דאָרט,
אין וואָס זיי האָבן זיך געשפּילט, וואָס זיי האָבן אין זינגען געהאַט. עפּשער
איז ער נראָד געווען אַ באַלאָן, אַ זעגל־שיר, און איך מיט מיין רענצל
בין פאַר אים געווען אַן אונטערוואַסער־פעלז. פאַר מיר איז שטורעמווינט
אַן אומאָנגענעמע זאָך, פאַר אים אַ פאַרגעניגן. — דערוואַקסענע און קינדער
שטערן זיך: זיי יענע, און יענע זיי.

ווען איך בין דאָס ערשטע מאָל געווען קליין, האָב איך ליב געהאַט
צו גיין מיט פאַרמאַכטע אויגן איבער דער גאַס. איך זאָג: „צען טריט
וועל איך גיין מיט פאַרמאַכטע אויגן.“ ווען די גאַס איז ליידיק, פאַרמאַך
איך די אויגן אַף צוואַנציק טריט און עפן נישט, מעג זיין וואָס עס וויל.
טכילעס שטעל איך גרויסע שפּאַן, און דערנאָך פאַמעלעכער, פאַרזיכטי-
קער. נישט טאָמיר איז מיר געראָטן. איינמאָל בין איך אַריינגעפאַלן אין
רינשטאַק. דעמאָלט איז נאָך אין די רינשטאַקן געווען וואַסער, איצט איז

שוין פאראן קאנאליזאציע, קאנאלן, רערן זענען דא אין דער ערד. אלזאָ בין איד אַרײַנגעפאלן אין רינשטאַק, אויסגעלענקט אַ פּוס — אַ וואָך צײַט האָט ער מיר ווי געטאָן. אינדערהיים האָב איך גאָרנישט געזאָגט, וואָרום וואָס זאָגן, אז זיי וועלן נישט פאַרשטיין? מען וועט מיר ענטפערן, אז אַף דער גאָס דאַרף מען גיין מיט אָפּענע אויגן. דאָס ווייסט דאָך יעדער איינער, אָבער צוליב אָפּוועקסלונג מען מען אַמאָל פּרוּוון.

אַן אַנדערש מאָל בין איד מיטן קאָפּ אַרײַנגעפאלן אין אַ לאַמטערן, — אַ בײַל באַקומען, נאָך גוט, וואָס דאָס היטל האָט אַביסל פאַרשטעלט. וואָרום קױם מאַכט מען נאָר איין קרומען טריט, ענדערט זיך שוין די גאַנצע ריכטונג, און אָדער אין אַ לאַמטערן אַרײַן, אָדער אין אַ פאַרבײַגייער. — ווען מען פאַלט אַרויף אַף עמעצן, איז — איינער רוקט זיך בלויז אָפּ און גאָרנישט, אָדער ער זאָגט עפעס אַ ווערטל. טײַלמאָל אָבער טוט זיך אזא איינער אַ וואָרף ווי אַ כײַע.

— בלינד ביסטו, זעסט נישט?

און קוקט מיט רעזיכע, נאָר אויפצופרעסן.

איינמאָל — איד בין שוין דעמאָלט געווען אַ גרויס יונגל — אַ פּופּצן יאָר אַלט. גיי איד מיר אזוי, און צוויי מיידלעך יאָגן זיך. עפעס אזוי אין דער זײַט זײַנען זיי געלאָפּן — און גלייך אַף מיר אַרויף. צו שפּעט גע-ווען אויסצומיידן, האָב איך מיך אָנגעבויגן, צעשפּרייט די הענט — און ביידע זײַנען צו מיר מיטאַמאָל אַרײַנגעפאלן. זיי האָבן אַ קוק געמאָן צערשאַקן. איינע האָט געהאַט בלויע אויגן, און די אַנדערע — שוואַרצע, לאַכנדיקע. אַ רעגע האָב איך זיי צוגעהאַלטן, קעדיי צו כאַפּן דאָס גלייכגעוויכט און אויסמיידן. איינע האָט אַ געשריי געמאָן: „אוי“, און די אַנדערע האָט געזאָגט: „אַנטשולדיקט“. איד האָב געזאָגט: „ביטע זייער“. און ביידע זײַנען מיר אַרויסגעפליגן. זיי זײַנען אַנטלאָפּן און זיך אומגע-קוקט און געלאַכט, און איינע איז אַרויפגעפאלן אַף עפעס אַ פּרוי. און יענע האָט זי אַ שטופּ געמאָן, אז זי האָט זיך שיר איבערגעקערט. אזוי גראָב.

קינדער זײַנען דאָך נײַטיק אַף דער וועלט און דאוּסע אזוי ווי זיי זײַנען.

איד זאָג:

— מונדעק, ווילסט גיין אין אַ געיעג מיטן טראַמוווי?

מיר זיינען גראָד געשטאַנען באַ דער סטאַנציע.

זאָגט ער:

— גוט. ווער וועט ניכער: דער טראַמוווי, צי מיר. ביזן ראָג.

— ביזן ראָג.

פון אָנהייב איז גרינג, ווייל דער טראַמוווי איז נאָך נישט געווען אין פּולן לויף. אָבער דערנאָך לויפן מיר שוין אינמיטן גאַס, נעבן טראַד-טואַר — וווּ די פּערד, אַ דאָראַזשקע האָט אונדז געשטערט. מיר האָבן פאַרשפּילט.

זאָגט ער:

— אָבער איך בין דער ערשטער.

איך:

— דאָס איז קיין קונץ נישט, — דיין פּאַלטאָ איז געווען פּונאַנ-דערנעשפּילעט.

ער:

— און ווער האָט דיך נישט געלאָזט? האָסט אױך געקאָנט אַה הינטן פאַרקאַטשען דעם מאַנטל.

בא, איך האָב פאַרגעסן. שוין אזוי פיל יאָר נישט געיאָגט זיך מיטן טראַמוווי, אז איך בין אָפּגעוויינט געוואָרן.

— נו, גוט, — זאָג איך, — נאַכאַמאָל; איך וועל מיך אױך פּונאַנ-דערשפּילען.

אָבער ער וויל שוין נישט. ער זאָגט, אז די שטיוול רייסן זיך. און

איך וואָלט ראַק געלאָפּן. איך בין צופרידן, וואָס איך ווער נישט מיר. וואָ-

רום איך בין געווען פאַרסאָפּעט און דאָס האַרץ האָט מיר געקלאַפּט, אָבער

איך האָב מיך אָפּגעשטעלט אַה אַ רענע, און איך בין שוין אויסגערוט.

וואָרום קינדערישע פאַרמאַטערטקייט מאַכט נישט מיר.

מיר ריידן, ווי אזוי זיך אויסצולערנען אַרינשפּרינגען אין טראַמ-

ווי. ס'איז קלאַר נישט געפּערלעך, נאָר מען דאַרף קענען. מ'דאַרף נאָכ-

לויפן דעם טראַמוווי, אפילו גאָר ווייט. ווען מען קען, דאַרף מען לויפן נעבן

טראַמוווי און צורירן די האַנט. און דערנאָך זיך אָנכאַפּן. און ערשט שפּע-

טער, אָבער נישט אין פּולן לויף, נאָר ווען ער רירט, אַרויפּשפּרינגען און

אַראָפּשפּרינגען. אין אַ כוידעש צייט קאָן מען זיך אויסלערנען. און בעסער

איז צו אַ צוגעטשעפּעטן, וואָרום אויב דו פּאַלסט אפילו אום, וועסטו

נישט אַרונטערפאלן אונטער די רעדער, און מען דאַרף זיך אומקוקן, צי עס פאַרט נישט פון הינטן קיין אויטאָמאָביל.

— אויך דערוואַקסענע ברעכן אַמאָל דאָס געניק.

מיר האָבן אָנגעהויבן ריידן וועגן אומגליק־פאלן.

איך זאָג:

— פאַר מײַנע צײַטן זײַנען נישט געווען קיין אויטאָמאָבילן.

ער האָט אַ קוק געטאָן פאַרכידעשט.

— וואָס הייסט נישט געווען?

— נו, נישט געווען, — זאָג איך מיט קאַס, ווייל עס האָט זיך מיר

אַרויסגעכאַפט.

און מיר האָבן זיך אָפּגעשטעלט באַ אַ סלופ מיט אַנאַנסן.

אין סינאָ גיט מען אַ בילד: „די יעסורים פון ליבע“.

— וואָלסט געוואָלט זען?

מונדעק האָט זיך פאַרקרימט:

— אזוי זיך. ליבע בילדער זײַנען לאַנגווייליק. אָדער מען קושט

זיך, אָדער מען גייט אַרום איבער די צימערן. טיילמאָל בלויז שיסט עמע-

צער. איך וויל בעסער דעטעקטיוון.

— און וואָלסט געוואָלט זײַן אַ דעטעקטיוו?

— אזוואַדע. לויפן איבער דעכער, דורך פלויטן — מיט אַ ברוינינג.

מיר האָבן איבערגעלייענט דעם אַנאַנס פון צירק.

— צום בעסטן האָב איך ליב אַ צירק.

מיר שטייען, פלוידערן, און גייען ווײַטער.

— מאַרגן זײַנען פאַראַן פינף לעקציעס.

נאַטור.

— ווען די לערערן זאָל אונדז עפעס מער דערציילן וועגן פאַקעס,

וועגן ווייסע בערן.

— וואָלסט געוואָלט זײַן אַ בער?

— נאָך ווי.

— בערן זײַנען דאָך אַבער אומגעשיקט.

זיי זײַנען גאָרנישט אומגעשיקט, עס דאַכט זיך נאָר אזוי. אַבער איך

וואָלט בעסער געוואָלט זײַן אַן אָדלער. איך וואָלט מיך אַרויפגעכאַפט אפן

העכסטן שפּיץ פּעלדז, העכער פון די וואָלקנס. איך וואָלט דאָרט געשטאַ-

נען איינזאם און שטאלץ.

עס איז אָנגענעמער צו האָבן פליגל, ווי פליען מיט אַן עראָפּלאַן. פּאַרט בענזין און ער קאָן קאַליע ווערן, — מען דאַרף האַנגאַרן און נישט אומעטום קאָן מען זיך אַראָפּלאָזן. מען דאַרף רייניקן, זיך פונאַנדערלויפן. אָבער פליגל, אַז דו פליסט נישט, לייגסטו זיי איין, און אַ סאָף.

ווען מענטשן זאָלן האָבן פליגל, וואָלטן די מאַלבושים געמוזט זײַן אַנדערש. אין דער בלוזע וואָלטן פון הינטן געווען עפּענונגען און די פליגל וואָלט מען געהאַלטן פון אויבן, אָדער אונטערן רעקל.

עס גייען זיך אזוי צוויי ינגלעך — דאַכט זיך גאַרנישט — שמועסן. די זעלבע, וואָס האָבן ערשט פאַר אַ רעגע אַרויסגעשטעקט די צינגער, קען די צו באַלעקן די נאָז, די זעלבע, וואָס האָבן ערשט זיך געיאָגט מיטן טראַמוווי. און איצט ריידן זיי וועגן פליגל פאַר דער מענטשהײַט.

דערוואַקסענע מיינען, אַז קינדער קענען כלווי שטיפן און פּלוידערן, אָבער זיי זאָגן פאַרויס די ווייטע צוקונפט, זיי אַמפּערן זיך וועגן איר און פירן ווייכוים. דערוואַקסענע זאָגן, אַז מענטשן וועלן קיינמאָל נישט האָבן קיין פליגל, אָבער אַט בין איך שוין געווען אַ דערוואַקסענער און איך זאָג, אַז מען קאָן האָבן פליגל.

אַלץאָ שמועסן מיר, אַז עס וואָלט געווען אָנגענעם צו פליען אין שול אַרײַן און פון דער שול. אַרויסגעפּלויגן, און אַז איך ווער מיר, ניי איך אַ שטיקל וועג צופּום. אַמאָל רוען אָפּ די פליגל, אַמאָל די פיס.

מען וואָלט געקאַנט זיך אַרויסבייגן פון פענצטער און אויך אַפן דאַך זיך אַראָפּלאָזן, — אַ פלי טאָן אין וואַלד אַרײַן אַף אַן אויספּלוג. איבער דער שטאָט פליען מיר פאַרווײַז, און הינטער דער שטאָט לאָזט זיך יעדער, וווּ ער וויל. אין וואַלד קאַנטו גיין, ווהײן דו ווילסט, און האַסטו פאַרלוירן דעם וועג, טוסטו אַ פלי אינדערהײך און קוקסט, וווּ דער צוזאַמענפּלי איז — און דו קאַנט שוין נישט פאַרבלאַנדזשען.

— אַ יאָ, מונדעק, עס וואָלט גוט געווען?

— אַוואַדע גוט.

און מענטשן וואָלטן געקריגן אַ שאַרפע ריע. און מיר ריידן וועגן דעם, וואָס די וואַנדערפייגל טרעפן צו זייערע דערפער און צו זייערע נעסטן. זיי האָבן נישט קיין מאַפעס, קיין קאַמפּאַסן, און טרעפן דורך יאָ-מים און בערג און טייכן.

קלוגע פייגל, קליגער פארן מענטש. אָבער דער מענטש הערשט איי-
בער אַלצדינג, אלץ פּאָלגט אים.

— עפּשער איז עס דערפאַר, ווייל ער קען צום בעסטן דערהאַרגענען,
און נישט, ווייל ער איז דער בעסטער.

מיר האָבן זיך פאַרטראַכט, און מיטאַמאָל גייט פאַרביי עפעס אַ
ינגל — שוין אַ גרויסער שקאַץ — און וואַרפט מיר אַראָפּ דאָס היטל פון
קאָפּ. ער האָט געהאַלטן אַ שטעקעלע און אזוי אַ שאַר געמאַן פאַרן דאַשעק
דאָס היטל פון קאָפּ אַראָפּ.

איך טו גלייך אַ שפּרונג-צו צו אים:

— וואָס פאַרטשעפעסטו?

— איך האָב דיר דען עפעס געמאַן? — מאַכט ער זיך קלוימערשט

פאַרכידעשט?

— האָסט מיר אַראָפּגעוואָרפּן דאָס היטל.

— וואָס פאַר אַ היטל?

ער לאַכט כּוּצפּעדיק און לייקנט שטיין און בייז.

— האָסט עפּשער נישט אַראָפּגעוואָרפּן?

— אוואַדע נישט. אָט זע, ער האַלט דיין היטל.

מונדעק האָט דערווייל אויפּגעהויבן דאָס היטל און קוקט, וואָס דער-

פון וועט אַרויסקומען.

— ער האַלט, אָבער דו האָסט עס אַראָפּגעוואָרפּן.

— טראַג זיך אָפּ, ראַצער. אַ היטל וועל איך אים נאָר אַראָפּוואַרפּן.

איך האָב שוין נישט וואָס צו טאָן.

— אוואַדע האָסטו נישט, גאַסניונג איינער. לאַזט נישט דורכגיין רוין

די גאַס.

— נאָר נישט גאַסניונג, פאַרשטייט, וואָרום דו קאַנסט אַרײַנכאַפּן.

און ער האָט מיר אַ שטורכע געטאָן מיט דעם העלצל אונטער דער

גאַמבע, איך ווידער האָב אַ כאַפּ געמאַן דאָס העלצל, אָט דאָס שטעקעלע,

און צעבראַכן.

ער טוט זיך אַ לאַז צו מיר. איך שטיי.

— גיב אָפּ דעם שטעקן, אַדער באַצאָל.

ער האָט זיך אָנגעבויגן. ער איז העכער, האָב איך געמאַן אַ שפּרונג-

אונטער און מיט דער פויסט אין שטערן. אָבער דאָס היטל איז אים נישט אַראָפּגעפאלן.

איך האָב גענומען שטעלן פיס, און מונדעק נאָך מיר.
אך ווי מיר זינען געפלוין.

— אָט האָסטו — טראַכט איך מיר — נאָכאַמאָל פאַרטשעפע נישט, וואָרום פון אַ קליינעם קאַנסטו אויך אַרזינכאַפּן, שאַלטיק איינער. טכילעס האָט ער אָנגעהויבן נאָכצוויאָגן, אָבער ער זעט, אז ער איז נישט גערעכט, אז ער האָט נישט אָנגעטראָפּן אַף קיין לעקיש, — האָט ער אויפגעהערט. מיר האָבן זיך אָפּגעשטעלט — זיך צעלאַכט.

מיט אַ רעגע צוריק בין איך געווען אזוי אויפגעקאָכט, אז דאָס בלוט האָט מיר פאַרגאַסן די אויגן. איך האָב אַלצדינג געזען אין אַ רויטן קאַליר. איצט איז ווידער פריילעך. איך שטויב אָפּ דאָס היטל מיטן אַרבל.
און מונדעק זאָגט:

— צו וואָס האָסטו מיט אים אָנגעהויבן?

— איך האָב מיט אים אָנגעהויבן, צי ער מיט מיר?

— נו יאָ, אָבער ער איז גרעסער.

— און אז גרעסער, מעג ער שוין יעדן פאַרטשעפען?

— און אויב ער וועט דיך מאַרגן דערקענען און אָנבויערן?

— ער וועט נישט דערקענען. ווי וועט ער דאָרט דערקענען?

אָבער מונדעק איז גערעכט. איצט וועל איך מיך מוזן היטן.

אָבער צי איז דאָס געהערט געוואָרן, אז אין מיטן העלן טאָג זאָל מען אַף אַ גאַס צווישן מענטשן אַראָפּוואַרפּן אַ היטל פון קאַפּ? — ווען מען זאָל דאָס אזוי טאָן אַ דערוואַקסענעם, וואָלט שוין געווען אַ גאַנצער אייסעק — אַ צוואַמענלויה — אַ מיליציאַנט. נאָר ווײַל אַ יונגל, איז נאָר נישט. צווישן סינדער זינען אויך פאַראַן אוואַנטורניקעס, און מיר האָבן נישט קעגן זיי קיין שום הילף, קיין שום שוין, — מוזן מיר זיך אַליין העלפּן.

מיר שטייען אַפּן ראָג, און עס איז אונדז אַ שאַד זיך צו צעשיידן. מיר האָבן דאָך געשמועסט וועגן. עפעס וויכטיקס, האָט ער אונדז גע- שטערט. געווען אַן אָנגענעמער שפּאַציר: אי זיך פאַרווײַלט, אי גע- שמועסט, אי געהאַט אַן אוואַנטורע.

אצינד גיי איך שוין אליין פאמעלעך און באמי מיך צו שטעלן די טריט פונקט אינמיטן פון די טראטואר-שטיינער. אזוי ווי מען שפילט אין קלאסן: נישט ארויפצוטערען אף דער ליניע. — עס וואלט געווען גרינג, אבער מ'דארף אויסמידן די פארבינגייער; און ווידער באלד אף דער רענע מאכן א שפאן אין דער זיט, קעדיי נישט ארויפצוטערען אף דער ליניע, געלינגט נישט אלעמאל. אלזא מעג איך נישט ארינטרעפן בלויז צען מאָל. אויב עס וועט זיין מער, האָב איך פארשפילט. — איך צייל: איין מאָל נישט געלונגען, — צוויי, דריי, פיר מאָל. — איך מעג נאָך — זעקס, פינף. איך האָב מוירע, אָבער אזא מין מוירע אין שפיל איז אָנגענעם.

בלויז אכט מאָל האָב איך ארויפגעטרעטן אף דער ליניע און איך גיי אריין אין טויער. נאָר פאר דער קראָם האָב איך נאָך איבערגעשראָקן א קאָץ. די קאָץ איז אריין אין טויער, איך נאָך איר. זי איז אָפגעשפרונגען אין א זיט און האָט געקוקט: זי האָט קאָמיש אויפגעהויבן א פיסל אינ-דערהייך.

— האָט מען דיך פארהערט פון עפעס אין שול? — פרעגט די מא-

מע.

— ניין.

איך האָב איר א קוש געטאָן די האַנט — האַרציק. די מאַמע האָט אַזש אף מיר א קוש געטאָן און געגלעט דעם קאָפּ. איך פריי מיך, וואָס דער דירעקטאָר האָט מיר מויכל געווען און וואָס איך האָב ווידער א מאַמע.

קינדער דאָכט זיך, אז דערוואַקסענע דאַרפן נישט קיין מאַמע, אז נאָר א קינד קאָן זיין א יאָסעם. עס איז שוין אזוי, אז וואָס עלטער, אלץ זעלטענער האָט מען עלטערן. אָבער אויך א דערוואַקסענער האָט נישט ווייניק מאַמענטן, ווען ער פאַרבענקט זיך נאָך דער מאַמען, נאָכן טאַטן, און עס דאָכט זיך אים, אז נאָר די עלטערן וואָלטן געקאָנט אויסהערן, פאַרשטיין, אָן אייצע געבן און העלפן, און אויב נייטיק, — מויכל זיין און מיטפילן. אלזאָ אויך א דערוואַקסענער פילט זיך פאַריאָסעמט.

איז אַט, אָפגעגעסן מיטאַנג: וואָס וועל איך איצט טאָן?

איז גיי איך אַראָפּ אָפן הויף. — פעלעק, מיכאַל, וואַצעס.

— שפילן מיר אין יאָנד אף כניעם?

מיכאל האָט אויסגעשניצט אַ רעוואָלווער, אָנגעמאַלט מיט טינט אַף שוואַרץ, אַרומגעקלאַפט מיט טשוועקעס. ער האָט עפעס ערגעץ געפאַקט אַזעלכע טשוועקעס מיט גילדענע קעפלעך, — עס הייסט, נישט מאַמעש פון גאַלד, — מעשענע, בלישטשענדיקע. מיכאל האָט אים גערופן: „דער זיגערישער רעוואָלווער“. קלוימערשט האָט ער אים באַקומען אַפֿן שלאַכט־פעלד אַלס אויסצייכענונג פאַר העלדישקייט. — דער גענעראַל אַליין האָט אים געגעבן פאַר אַ העלדישער טאַט. — קלוימערשט איז נאָך דער שלאַכט האָט מען אויסגעשטעלט אין רייען דעם גאַנצן רעגמענט. דער אָרקעס־מער שפּילט, פענער פֿאַטערן, מען שרײַט וויואַט, אַ דעפּילאָדע, און דער־נאָך זאָגט דער גענעראַל:

— דעם דאָזיקן רעוואָלווער האָט מיין עלטערזיידע דעראַבערט באַ די טערקן, און ער גייט־איבער בעיערושע פון זון צו אייניקל. צוויי הונדערט יאָר איז ער געווען אין אונדזער מישפּאַכע. און אַצינד, אַזוי ווי דו האָסט מיר אָפּגעראַטעוועט דאָס לעבן, זאָל ער דיר דינען.
אַזוי זאָגט מיכאל.

אַמאָל זאָגט ער, אַז באַ ווין, אַן אַנדער מאָל — צעצאָראַ, אָדער גאָר גרונוואַלד. אָבער דאָס איז נישט וויכטיק. — איצט, ווען איך בין ווידער אַ קינד, דאַכט זיך מיר, אַז עס איז נישט וויכטיק, וואָס אַ מענטש ווייסט, נאָר ווי אַזוי ער פּילט דאָס אין זיך. ווען איך בין געווען אַ לערער, האָב איך אַנדערש געטראַכט.

נו, הייסט עס, מיכאל וועט זײַן אַ יעגער, פעלעק — אַ האָז, און איך מיט וואַצען — הינט.

מיר זײַנען נישט באַלד געקומען צו אַ באַשלוס. טכילעס האָט גע־זאָלט זײַן אַ נאַכגעיעג אַף אַ באַנדיט, איך האָב געוואָלט, אַז אַן עקספּע־דיציע צו עסקימאָסן.

ס'איז זעלטן, אַז אַלע זאָלן האָבן איין דײַע. טיילמאָל טרעפט, אַז עמעצן גלױבט זיך נישט אַזוי שטאַרק צו שפּילן, איז דאַרף מען אים נאַכגעבן אַף צוצוגעבן כײַשעק. אין עסקימאָסן ווילן זײ נישט, ווײַל ס'איז נישטאָ קיין שניי, און אין באַנדיטן דערלױבט נישט מיכאל.

— ווען מיר האָבן זיך פּריער געשפּילט, האָט איר מיר אַראָפּגעריסן דעם אַרבל.

נישט אַראָפּגעריסן, נאָר ער איז געווען שוואַך צוגענייט, האָט זיך

דער פאָדיום אויסגעריבן. וואָרום מיכאַל איז געווען אַ געפערלעכער באַנ-
דיט, מיר האָבן אים באַדאַרפט אַראָפּפירן אין קעלער און אומברענגען.
ער האָט זיך אַרויסגעריסן און געקאַנט אַנטלויפן, איז האָבן מיר שוין
נישט געקאַנט אינזינען האָבן דעם אַרבל.

די שפּיל אין אַ האָז איז רוזקער — דאָס איז עמעס, און אויב זי
געראַט, קאָן זי זיין זייער אינטערעסאַנט.

דער איקער אין שפּיל איז, מיט וועמען מען שפּילט. ס'איז פאַראַן
אָזעלכע ווילדע, אַז מען ווייסט לעכאַטכילע, אַז עס וועט זיך ענדיקן מיט
עפעס אַ צאָרע. אַזאַ איינער וועט נישט קוקן אַף קיין זאַך, אַבי אויספירן
זינס, אַז ער האָט געווונען. מיט אָזעלכען איז ביכלאַל נישט אָנגענעם צו
האַבן צו טאָן, וואָרום מען דאַרף זיך היטן. מען נעמט אים אַרײַן אין שפּיל,
ווייל אַנישט שטערט ער, אָבער מען שטעלט אים באַדינגונגען. — אומד
אָנגענעם איז אויך זיך צו שפּילן מיט איינעם, וואָס האָט ליב זיך צו
קריגן. באַ יעדער קלייניקייט הייבט ער זיך אָן צו קריגן אָדער באַליידיקט
זיך. יונגלעך באַליידיקן זיך זעלטענער, נאָר מיידלעך אָפט. — באַם אינר
טערעסאַנטסטן אָרט וועט ער זיך צו עפעס-וואָס צוטשעפען:

— ניין, דאָס שפּיל איך נישט.

מעגן אַלע זאָגן, אַז ער איז נישט גערעכט, ער בלייבט באַ זינס.
אויב עס איז מעגלעך, גיט מען אים נאָך, קעדיי נישט קאַליע צו מאַכן די
נאַנצע שפּיל, אָבער עס פאַרדריסט זייער.

דערוואַקסענע קאַנען נישט פאַרשטיין.

זיי טוען זיך אַ זאָג:

— גייט זיך שפּילן. פאַרוואָס שפּילט איר זיך נישט מיט אים? איר
האַט זיך שוין גענוג געשפּילט.

און זיי זינען אין קאַס, וואָס מיר פּאַלגן נישט.

נ, אַדעראַבע, ווי אַזוי זיך שפּילן מיט אַ שלימאַזל, וואָס וועט זיך
באַד איבערקערן, זיך צעוויינען און לויפן זיך באַקלאָגן. אָדער מיט אַ
שויםע, וואָס פאַרשטייט גאָרנישט און וועט באַם סאַמע וויכטיקסטן עפעס
קאַליע מאַכן?

וויאָזוי קאָן מען עס פּלוצלינג איבערײַסן אַ שפּיל און נישט וויסן,
וויאָזוי זי וואָלט זיך געענדיקט.

א שפיל מוז זיין גוט מאַנטירט, און דאָס געראַט נישט טאָמיר, איז אויב עס געראַט שוין יאָ, וואָלט מען דאָך וועלן געניסן.

איז הייסט עס, שפילן מיר זיך אין יאָגד אַף כניעס.

דער האָז איז עטלעכע מאָל דורכגעלאָפן איבערן הויף, אָבער די הינט פארלוין אים דעם וועג פון ביידע זיטן. איז טוט ער א שפרונג אַרײַן אין א פאָרהויז. איך נאָך אים. איך שטיי און שפירנאָך, צי איז ער אַרויפגעלאָפן אינדערהײך איבער די שטיגן, אָדער אַראָפּ אין קעלער. — עס דאַכט זיך מיר, אַז פון קעלער קומט עפעס א שאַרף. איך פאַרגאַנווע מיך אַראָפּ, דאָרט איז פינצטער.

א האָז לויפט קימאַט טאָמיד אַראָפּ אין קעלער, וואָרום אין דער פינצטער איז לײכטער זיך אינצונאַרען און זיך אַרויסצודרייען. און אויב ער האָט געוואָלט א רויקע שפיל, איז אויך בעסער אין קעלער אַראָפּ. וואָך רום דאָך איז פאַראַן א שטיקל מוירע, דערצו דאַרף מען אַכטונג געבן, מען זאָל נישט אַף עמעצן אַרויפשפּרינגען.

פאַראַיאָרן האָט אָלעק דורך א האַסטיקער באַוועגונג אַראָפּגעוואָרפן פון די שטיגן יוזעס מאַמע מיט א קוישל קוילן. איך בין דעמאָלט גע- ווען א דערוואַקסענער און איך געדענק אפילע, ווי איך בין געוואָרן אויפֿ- געקאַכט, וואָס די יינגלעך דערלויבן זיך שוין צופיל, און דער הויזוועבֿ- טער טרײַבט זיי צו ווייניק מיטן בעזים אַראָפּ פון הויף. א צעלאָזענע כעורע און די לאָקאַטאָרן האָבן נישט קיין מענוכע. נאָך א גליק, וואָס די פרוי האָט זיך גאַרנישט געטאַן, בלויז די הויט אַף א פוס זיך צעקראַצט; אָבער עס האָט געקאַנט זיין ערגער.

מיר האָבן געהאַט גרויס מיטגעפיל פאַר יעדן בײל, אָדער בלויפלעק כאַ א דערוואַקסענעם, אָבער אַז דאָס טרעפט א קינד, זאָגן מיר: — גוט אזוי, נאַכאַמאָל זײ נישט צעלאָזן.

גלייך ווי א קינד זאָל ווייניקער פילן, זאָל האָבן אַן אַנדערע הויט

ווי זיי.

און ס'איז נאָך גוט, אויב מען מאַכט נאָר בלויז כוועק, כאַטש אויך דאָס פאַרדריסט. וואָרום עס טוט דיר וויי, האָסט זיך איבערגעשראַקן, און זיי וויצלען זיך. — עס טרעפט ערגער: מען שרײַטאַן. זיי ווייסן, אַז נישט בעקיוון, וואָרום ווער וועט זיך דאָס וועלן אַליין צעמאַזיקן, און אויס-

זען זעט עס אויס, ווי דאווקע זיי אף צולאכעס צעקלאפטו זיך, אָדער צעקאַליעטשעסט זיך.

אַצינד פאַרשטיי איך שוין, אז אויב איך בין אַ יאַנדהונט, און אין קעלער האָט זיך באַהאַלטן אַ האָז, און דערצו קאָן ער נאָך פאַרשווירן אין דער פינצטערניש, — טאָר איך נישט אַראָפּגיין טריט באַ טריט, נאָר איך מוז איינס צוויי — איבער דריי שטיגן מיטאַמאָל, ווען אַפּילע איך זאָל דערבני מיך מוזן אויסגליטשן און ברעכן דעם קאָפּ, אָדער זיך אַרונטערנעמען אונטער דער הויט אַ שפּענדל פון דעם שטיגן-אַנלען. איך ריזיקיר דאָן, אָדער בעסער געזאָגט, איך גיב מיר גאָרנישט קיין רעכע-נונג, וואָרום איך וויל אים כאַפּן. טרעפט דען נישט, אז אַ הונט טוט זיך פון אימפעט אַ טראַסק אָן אַ בוים אין וואַלד און צעשמעטערט זיך דעם קאָפּ. און אַ הונט האָט דאָך פיר לאַפּעס, בעייס איך האָב בלויז צוויי. איך בין אַ הונט און איך ביל און וואַיע, וואָס איך האָב פאַרלוירן די שפורן. ווען איך בין געווען גרויס, האָב איך געהאַט אַ גראָב קאָל און שוין נישט געקאָנט נישט בילן, נישט קרייען ווי אַ האָז, נישט קוואַקען ווי אַ הון. אַצינד האָב איך ווידער באַקומען אַ פּריש קינדעריש קאָל און איך ביל ווי פּריער.

שטיי איך אזוי און שטיי — טו אַ שנאַפּ און אַראָפּ אין קעלער. און וואַצעק נאָך מיר. פּלוצלינג אָבער טוט דער האָז אַ פּלי-אַראָפּ איבער אונדזערע קעפּ פון בוידעם-קעמערל אַרויס אַפּן הויף. איך האָב אַ ביל געטאָן פאַר אַנטוישונג און זיך אַ לאָז געטאָן נאָך אים.

מיר האָבן אויסגענומען אַ טניי, אז אַף דער גאַס אַרויס טאָר מען נישט, אָבער אַפּן הויף איז ענג, אזוי אז ווי נאָר דער האָז האָט עטלעכע מאָל אַרומגעקרייזט, זיינען אים שוין די הינט און דער יעגער פאַרלאָפּן דעם וועג פון דער זייט. נו, האָט דער האָז זיך אַ לאָז געטאָן צום טויער. — מען טאָר נישט!

אָבער גיי רעד מיט אַ האָז, בעייס ער ראַטעוועט זיך דאָס לעבן, ווי-הין און וואָס ער מעג. ער ראַטעוועט זיך דאָך דאָס לעבן. און אויב מיר ווילן זיך שפּילן, וועלן מיר דאָס פאַרשטיין. פאַר דעם שפּילן נעמט מען טאַמיד אויס אַ טניי, וואָס מען מעג, אָבער עס איז שווער זיך צו האַלטן באַ טאַקאָנעס בעייס אַ סאַקאָנע.

אויב מיר זינען מיר, אָדער עס איז נישטאָ קיין גרויס כיישעק זיך צו שפּילן, אָדער עמעצער טוט עפעס אַ זאך, וואָס מען טאָר שוין לאַכלוטן נישט, — דעמאָלט רייסט מען איבער די שפּיל און עס הייבט זיך אָן אַ קריגעריי. נישט קיין עמעסע קריגעריי, נאָר אזוי זיך, קעדיי אָפּצורוען אַביסל, אָדער עפעס ענדערן אין דער שפּיל, אַרײַנפירן עפעס אַן אויסבער סערונג. איינעם וואַרפט מען אַרויס פון שפּיל, אַן אַנדערן. נעמט מען אַרײַן, אָדער אַ הונט ווערט אַ האָז, אָדער מען ענדערט דאָס, צי יענע. אָדער עמעצער געפינט אויס אַ נייע שפּיל.

און דערפאַר טאַקע איז ליבער זיך צו שפּילן אַלײן, אָן דערוואַקסענע. אַ דערוואַקסענער זאָגט באַלד אין פאַרויס, ווי אזוי עס דאַרף זײַן, ער קלײַבט אַלײן אויס, וואָס יעדער איינער האָט צו זײַן, און ער יאָגט אונטער, ווי עס וואַלט אים אַ שאַד געווען די צײַט. אָבער אינדערעמעסן קען ער דאָך נישט גוט די ייַנגלעך.

אָף אָפרוען איז גוט אַביסל זיך דורכצוווערטלען. מען נעמט זיך צוזאַמען אין אַ רעדל און מען פּלױדערט. טײַלמאַל רוקט, און טײַלמאַל אין קאַס.

אויב עס טרעפט, אַז עמעצער צעקלאַפט זיך, אָדער עס פּלאַצט אים עפעס (פון אַנטוועכיג), לײַגט מען אַרויף די גאַנצע שולד אָף יענעם, וואָס האָט געמאַכט אַנדערש, ווי מען האָט אָפּגערעדט.

— איבער דיר.

ער פאַרענטפּערט זיך, אַז נישט, אָבער ער פּילט זיך שולדיק. און מיר ווייסן, אַז עס איז פּײַנלעך זיך מוידע צו זײַן אין שולד, סײַדן אַז ער דערלױבט זיך שוין צופּיל, אָדער ווען איינער זעצט זיך צופּיל אָן.

— נו, גענוג.

— איז שפּילן מיר זיך, צי נײַן?

— נו, גוט, זאָל שוין זײַן. איז הייבן מיר אָן.

— הערט זיך אויף צו קריגן.

— ווער עס וויל נישט, קאָן זיך אוועקגיין.

האַט, הייסט עס, דער האָז זיך אַ לאָז געמאַן צום טויער און אַרויס אָף דער גאַס, און מיר נאָך אים. ער איז אַריבער אָף דער אַנדערער זײַט און מיר נאָך אים. אונדז איז לײַכטער, וואָרום ווען איינער בלײַבט הינט טערשטעליק, לױפט אַ צווייטער אונטער פון דער זײַט און פאַרשטעלט

דעם וועג. מיר האָבן אַ גלייכן וועג, און ער מוז לויפן אין זינגאָגן. אָבער מיר האָבן גוט אויסגעקליבן, וואָרום דער האָז איז עלטער פון אונדז מיט אַ צוויי יאָר. איז שטאַרקער און לויפט גיכער. מיר וועלן אים סאָף קאָל סאָף כאַפן, אָבער די גאַנצע כאַריפעס איז, ווי לאַנג ער וועט זיך פאַרמידיקן. און מיר האָבן אים געכאַפט אזש אַפן דריטן שטאָק. ער איז געווען פאַרמאַטערט, קוים געאַטעמט. מיר האָבן אים געפאַקט אַ לעבעדיקן, ער האָט זיך שוין אַפילע נישט פאַרמידיקט, — ער האָט זיך אליין אונטער-געגעבן.

האָבן מיר זיך אוועקגעזעצט באַ די שטיגן און געשמועסט. מיר זיי-נען אויך געווען פאַרמאַטערט, וואָרום מיר זיינען דאָך געלאָפן איבער די טרעפּ-אַרויף. אָבער מיר האָבן זיך אליין געהאַט געגעבן דאָס וואָרט, אז זאָל זיין, וואָס עס וויל, וועט ער זיך שוין פון אונדז נישט אַרויסדרויען; אז מיר מוזן אים פאַקן.

ער וואָלט זיך נאָך עפּשער געקאָנט באַהאַלטן אין אַ שטוב, אַרײַן אין דער נאָרע. האָט ער אָבער נישט געווינט באַ די דאָזיקע שטיגן. און ער זאָגט:

— ווען כ'זאָל געווען וועלן, וואָלט איר מיך נישט געכאַפט.

זאָגן מיר, אז ער האָט דאָך שוין נישט געקאָנט אַנטלויפן.

זאָגט ער:

— ווען כ'זאָל געווען וועלן, וואָלט איך געקאָנט.

— מיר האָבן אויך געקאָנט גיכער כאַפן, נאָר נישט געוואָלט זיך

אינגאַנצן פאַרמאַטערן. — און אַף דיר איז אונדז אויך געווען אַ ראַכמאַ-נעם.

— יא, אַ ראַכמאַנעס. — אז איר האָט מיך נישט געלאָזט קיין איין

רעגע אַפּרוען. אַפילע אַן עמעסער הונט יאָגט נישט אזוי.

— פאַרוואָס זשע ביסטו אַרויסגעלאָפן אַף דער גאַס, ווען מיר האָבן

אויסגענומען, אז נישט?

— טאָ איז וואָס? וווּהיין האָב איך געזאָלט אַנטלויפן?

— האָסטו זיך דאָך געקאָנט אונטערגעבן.

— כאַכעם איינער. האָסט באַדאַרפט שיסן. ווען דו זאָלסט מיך

געווען פאַרווונדן, וואָלסטו מיך געפאַקט. האָלט אַ רעוואָלווער און שיסט נישט.

עמעס: מיכאל האָט באַדאַרפט שיסן, איז ער גאָר אויך נאָכגעלאָפּן.
 ער האָט פאַרגעסן, אז ער איז אַ יענער, נישט קיין הונט. דאָס איז געווען
 אַ מאָעס. ווען ער זאָל געווען שיסן, וואָלט פעלעס אַנדערגעפּאַלן; העיוויס
 ער איז שוין געווען זייער פאַרמאַטערט, וואָלט ער זיך געווען אונטער-
 געגעבן מיט קאָוועד. מיכאל איז צערייצט.

— אין צעצאָראַ האָט ער באַקומען אַ רעוואָלווער פון סאַמע קעניג,
 און צו אַ האָז קאָן ער נישט שיסן. — אַ העלד.
 מיכאלן איז געוואָרן אומהיימלעך.

— אז דו וועסט כּוויזעק מאַכן, וועל איך דיר שוין גאָרנישט דער-
 ציילן.

וואַצעק האָט זיך דערשראָקן, אז ער וועט בריווגען ווערן, פאַרעדט
 ער אים:

— געדענקסט, ווי מיר האָבן זיך געשפּילט אין טיגערס, און דו
 ביסט אַנטלאָפּן פון צירק, און איך בין געווען דער דרעסירער?
 מיר האָבן אָנגעהויבן צו שמועסן פון דרעסירטע כּייעס, פון וואָס
 יעדער איינער האָט געזען. פון לייבן, וואָס שפּרינגען דורך פּיער-רייפּן,
 פון העלפּאַנט, וואָס איז געפּאַרן אַף אַ וועלאָסיפּעד, וועגן מאַלפעס און
 הינט.

וועגן הינט איז אינטערעסאַנט צו שמועסן, וואָרום יעדער האָט
 זיי אַליין געזען, בעיים וועגן אַנדערע כּייעס האָט מען מער געהערט און
 געלייענט.

פעלעקס פעטער האָט אַ הונט, וואָס שטעלט זיך אַף צוויי פיס, אַפּאַר-
 טירט, מאַכט זיך געפּייגערט און לאָזט זיך נישט אָנרירן. און דאָ איז אַ
 זעלנער געקומען צופּאַרן אַף אורלויב און געהאַט אַ געלערגנטן הונט. ער
 האָט אַפּן הויף מיט אים געמאַכט פאַרשיידענע קונצן. ער האָט געוויזן
 די יינגלעך אַ באַגעט און דערציילט וועגן מאַשינביקסן און באַמבעס.
 — ווען עס זאָל זיין אַ מילכבאַמע, וואָלט איך באַלד געגאַנגען ווי אַ
 פּריוויליגעטער.

— פרעג, צי מען וואָלט דיך אָנגענומען?

צו קליין.

אַ זיפּץ.

מיר האָבן גערעדט וועגן וואַסערטויכער, אז זיי האָבן פּליספּעדערן

ווי קאטשקעס, און זיי ראטעווען זיך־טרינקענדיקע. — און וועגן דער-טרונקענע. עס איז שוין פינצטער געוואָרן. און עס איז אַ פּאַכעד צו ריידן. — דער לערער האָט געלייענט אין שול וועגן עסקימאָסן.

מיר שמועסן וועגן עסקימאָסן און וועגן דער שול. ווי גוט וואָלט געווען, ווען עמעסע ריזנדער, דערפינדער און מילי-טערלינט וואָלטן דערציילט אין די שולן, וואָס זיי טוען און וואָס זיי האָבן געזען.

— איינמאָל האָט די לערערן דערציילט וועגן איר אויספּלוג אין די טאָטרען. וואָס פאַר אַ שטורעם עס איז געווען, דונערן. מען רעדט גאָר אנדערש, אויב מען זעט אַ זאך, און אנדערש פון די ביכער אַרויס. עס איז ווייניקער אינטערעסאַנט.

— נו יא, ריזנדער דערציילן, אָבער פאַר דערוואַקסענע. אזעלכע באַרימטע לייט וועלן באלד גיין דערציילן פאַר קינדער. עס לוינט נישט. מיר זיינען שטיל געוואָרן. דער הויזוועכטער האָט אָנגעצונדן ליכט אַף די שטיגן. ער דערזעט אונדז און נעמט טרייבן:

— וואָס טוט איר דאָ אין דער פינצטער? מאַרש אַהיים. און ער קוקט זיך עפעס אזוי אַרום מיט כשאַד, ווי מיר זאָלן דאָ האָבן זיכער געמאָן עפעס אַ זאך, וואָס מען טאָר נישט. ער האָט אַוואַדע געמיינט, אַז מיר רייכערן פּאַפּיראַסן, וואָרום ס'איז געלעגן אַ שוועבעלע, ער כאַפט אַ קוק דאָ אַפּן שוועבעלע, דערנאָך אַף אונדז און אזוי קעסיי-דער.

עפשער דאַכט זיך אונדז בלויז, אָבער אומצוטרוי איז זייער אימ-אָנגענעם. און נאָך האָבן זיי אַ טעווע צו דערליידיקן קאַלערליי זאַכן, בעיים עס מאַכט זיך אַ געלעגנהייט. אויב זיי זעען נישט, איז גאָרנישט, נאָר טאָמער דערזעען זיי, איז טאָמיד:

— פאַרשפּיליעווע דאָס קנעפּל; פאַרוואָס האָסטו פאַרבלאָטיקטע שיד; האָסטו געמאַכט די לעקציעס; וויז די אויערן; שנייד אַפּ די נעגל. און דאָס לערנט אונדז ביסלעכווייז זיי אויסצומיידן, זיך צו באַ-האַלטן — אַפּילע ווען מיר האָבן גאָר קיין שלעכטס נישט געטאָן. און אויב זיי טוען צופּעליק אַף אונדז אַ קוק, וואַרטן מיר באלד אַף עפעס אַ באַמערקונג. עפשער דערפאַר האָבן מיר נישט ליב קיין כניפעניקעס. עפשער איז עס גאָרנישט קיין כניפעניק, נאָר ער דרייט זיך צופּיל צווישן

דערוואקסענע, האָט נישט קיין מוירע פאַר זייער בליק, איז ער ווי אַף זייער זינט.

ווען איך בין געווען אַ לערער, האָב איך אויך געטאָן אזוי. איך האָב געמיינט, אַז עס איז גוט אזוי, וואָס איך זע אַלצדינג און באַמערק יעדע קלייניקייט. אַצינד אָבער נישט: אַ קינד דאַרף זיך פילן פּרני, בעיים איך קוק דערויף. און אויב איך וויל עפעס זאָגן, דאַרף דאָס נישט זיין ווי דע-רעך אַגעוו, נאָר ווי מען וויל בעעמעס עפעס זאָגן.

איז זיצן מיר אַף די שטיגן אין דער פינצטער. — ווי אזוי דען זאָלן מיר זיצן, אויב עס איז נישט אָנגעצונדן קיין ליכט? — מיר שמועסן. אָבער אויב מיר וועלן זאָגן, אַז מיר שמועסן, וועט מען אונדז אוואַדע זאָגן:

— וועגן וואָס אַ שטייגער קאָנט איר דאָרט שמועסן? מיסטאַמע וועגן שמוסיס?

עמעס, נישט וועגן כאַכמעס. אזוי זיך. אָבער צי ריידן דערוואַקסענע טאָמיר הוילע כאַכמעס? פאַרוואָס באַלד דער ביטל?

די דערוואַקסענע דאַכט זיך, אַז זיי קענען אונדז גוט. וואָס פאַר אַ גרויסע כאַריפעס קאָן דאָרט שטעקן אין אַ קינד? עס האָט ווייניק געלעבט, עס ווייסט ווייניק, עס פאַרשטייט ווייניק. — וואָרום יעדער פאַרנעסט דאָך, ווי אזוי ער איז געווען אַ קינד און מיינט, אַז ערשט איצט איז ער דער גרעסטער כאַכעם.

— מאַרש אַהיים, גענאַנגען.

מיר זינען זיך פונאַנדערגענאַנגען אָן כיישעק, פאַמעלעך, טריט באַ טריט. קעדיי ער זאָל נישט מיינען, אַז מיר האָבן פאַר אים מוירע. וואָרום אויב מיר זאָלן דאווע וועלן בלייבן און טאָן, וואָס מען טאָר נישט, וואָלט ער אונדז נישט געקאָנט דערהיטן. אויב נישט דאָ, איז ערגעץ אַנדערש, אויב נישט אַצינד, איז שפעטער.

אינדערהיים איז די וועטשערע נאָך נישט געווען פאַרטיק, האָב איך מיך אָנגעהויבן שפילן מיט אירענקען.

וואָרום איך האָב אַ קליין שוועסטערל. יאָ, אַ מאַמען, אַ טאַטן, און די קליינע אירענקע.

מיר שפילן זיך, אַז איך פאַרמאָך די אויגן, פאַרשטאַפּ די אויערן און דריי מיך אויס צו דער וואַנט, און זי באַהאַלט די ליאַלעקע, און איך זיך.

ווען איר געפינט, וויל איר קלוימערשט נישט אָפּגעבן, נאָר האַלט זי הייך איבערן קאָפּ. זי ציט מיך פאַר דער האַנט און שריינט:

— גיב אָפּ די ליאַלקע, גיב אָפּ, גיב אָפּ.

זי מוז זאָגן: „גיב אָפּ די ליאַלקע“ פּופּצן אָדער צוואַנציק מאָל, וואָרום דאָס איז דער אויסקויף. אויב איר האָב באַלד געפונען, איז וויי-ניסער, אויב אָבער איר האָב מיך לאַנג געמאַטערט, איידער איר האָב גע-פונען, איז מער.

איינמאָל האָט זי באהאַלטן די ליאַלקע אונטערן קישן; איר האָב זי באַלד געפונען. האָט זי צען מאָל געשריגן:

— גיב די ליאַלקע.

דאָס צווייטע מאָל האָט זי באהאַלטן אין קעשענע פון פאַלטאָ. דאָס דריטע מאָל הינטער דער שאַנק. דאָס פערטע מאָל אונטערן בעט. אָבער אז זי האָט באהאַלטן אין אַ טאָפּ, האָב איר לאַנג געזוכט, און זי האָט גע-מוזט שרייען דרייסיק מאָל:

— גיב אָפּ די ליאַלקע.

און זאָל מען נישט מיינען, אז דאָס איז גלאַט עפעס אַ נאַרישע, קינדערשע שפּיל. אַנטדעקן אַ סאָד, געפינען דאָס באהאַלטענע, ווייזן אז מען קאָן נישט באהאַלטן אזוי, אז מען זאָל נישט קענען געפינען. וואָס שווערער עס איז איינצונעמען, אַלץ ליבער איז דער זיג. צי קאָס איז דער עמעס באַ דערוואַקסענע, אַן אַנטדעקונג, אַ דערקענטעניש, — צי אַ ליאַלקע אין טאָפּ, אָדער אונטערן קישן. די גאַנצע נאַטור — דאָס איז אירענקע, וואָס באהאַלט די ליאַלקע, און די האַרטעניק זוכנדיקע מענטש-הייט — דאָס בין איר, דאָס קליינע ייִנגל. — דאָרט האָב איר געיאָגט אַ האַז דורך מיין לייכטקייט פון די פיס און פלינקען לויף, דאָ פאַס איר די ליאַלקע דורך באַריפעס, אויפּמערקזאַמקייט, אַקשאַנעס.

וואָס פאַר אַן אַנדערע זאָך טוען מיר אין לעבן, וואָס טוט די גאַנצע מענטשהייט? — מיר יאָגן זיך נאָך האָזן און מיר זוכן ליאַלקעס.

איר בין שוין אפילו פאַרמאַטערט פון דעם דאָזיקן לאַנגן טאָג, אין וועלכן איר האָב אזויפיל איבערגעלעבט.

איר האָב אָפּגעגעסן וועטשערע, כ'ווייל גיין שלאָפן וואָס פריער.

— וואָס ביסטו עפעס אזוי רויק? — פּרעגט מיך דער טאַטע. —

האַסט שוין עפעס אָפּגעטאָן אין שול?

— ניין, — זאָג איך — דער קאָפּ טוט מיר וויי.
 — עפשער געבן דיר א לימענע? — זאָגט די מאמע.
 איך האָב מיר בלויז געוואָשן די הענט און דאָס פּאָנים, גיך זיך
 אויסגעטאָן, איך ליג מיט פארמאכטע אויגן.

עס האָט זיך געענדיקט דער ערשטער טאָג, וואָס איך בין ווידער
 קליין. וויפל עס האָט זיך אַלץ אָפגעטאָן אין דעם איינעם טאָג. איך האָב
 פאַרצייכנט בלויז א טייל; דאָס וואָס האָט זיך גראָד אויפגעמישט אין
 זיקאַרן; וואָס האָט לענגער געדויערט. אויב די איינדרוקן פאַרפלייצן איי-
 נעם ווי א פריילינגדיקער שלאָסערען, צי קאָן ער פאַרגעדענקען און באַ-
 שרענבן אַלע רעזיטראָפּנס? צי קאָן מען איבערצייַלן די צעווייגטע כווא-
 ליעס פון אַן אויפשטייגנדיקן טיך?

איך בין געווען אַן עסקימאָס און א הונט, איך האָב נאָכגעיאָגט און
 בין אנטלאָפן פון נאָכגעיעג, א זיגער און אַן אומשולדיקער קאַרבן פון
 ציפאל. א קייסטער און פילאָזאָף — דאָס לעבן שפילט מיר ווי א קאָ-
 פעליע. איך פאַרשטיי איצט, פאַרוואָס א קינד קען זיין א ריפער מוויקער,
 און ווען מיר וועלן אויפמערקזאמער באַטראַכטן זיינע צייכענונגען און
 זיינע רייד, בעייס ער באַקומט ענדלעך צוטרוי צו זיך און הייבט אָן ריידן,
 און מיר וועלן באַנעמען זיין פאַרענדערלעכן אָבער דערהויבענעם ווערט, —
 וועלן מיר געפינען אין אים דעם מייסטער פון געפילן, דעם פּאָעט, מאַלער
 — דעם אַרטיסט. דאָס וועט אַמאָל קומען. אָבער מיר זיינען נאָך נישט
 דערוואַקסן דערצו. מיר שטעקן צו טיף אין דעם מאַטעריעלן לעבן.

איך האָב געמאַכט א ריזע צום לאַנד פון אייביקן שניי, פאַרוואַנדלט
 אין א הונט, האָב איך געשטשירעט די ציין — און נאָך, און נאָך, און נאָך.
 ווען איך האָב מיך געשפילט מיט אירענקען, איז די ליאַלקע נישט
 געווען קיין ליאַלקע, נאָר א קאַרבן פון א פאַרבדעכען, א באַהאַלטענער מעס,
 וואָס איך בין מעכועווען געווען אויפצוזוכן. ווען איך האָב זי געפונען,
 האָב איך זי אַנגענומען פאַרויכטיק ווי א טויטע.

די ליאַלקע איז געווען א דערטרונקענער, און איך א פישער. איך
 בין געגאַנגען דורכן צימער מיט צעווייגטע טריט. איך האָב באַוועגט די
 הענט ווי מיט א נעץ.

די ליאַלקע איז געווען א באַנדיט: ווו קאָן ער זיך דאָס באַהאַלטן?

איך גיי דורכן צימער פארויכטיק, איך גאנווע מיך אונטער, ער זאל מיך נישט מעקאבל פאָנים זיין מיט א טויט-שאַם.

נישט אין דער פאלטאָ-קעשענע, און נישט אונטערן קישן איז זי גע- לעגן, נאָר אין א טיפן וואַלד, אין אַן אונטערערדישער הייל, אין א זומפ, אפן דנאָ פון יאָם. איך האָב זי א כאַפ געמאָן גראַב, טרייסלענדיק זי. איך האָב אירענקען גאָרנישט געזאָגט, וואָרום זי איז צו קליין, זי וועט דעריבער סיני ווי סיני נישט פארשטיין. דאָס אַלצדינג איז געווען בלוז מײַן אייגענע שפּיל.

איך האָב פאָרגעסן צוצוגעבן, אַז גראַד איז די מאַמע אַרנינגעקומען און געזאָגט:

— גיב איר אַפּ די ליאַלע. וואָס רייצטו זיך מיט איר?

— מיר שפּילן זיך אזוי, — האָב איך געענטפערט.

— דו עפשער שפּילסט זיך, אָבער זי קאָעסט זיך: אַף די שטיגן הערט מען אירע קוילעס.

איך האָב אויך דורכגעלאָזט, אַז אין קעלער אין א ווינקל האָט זיך מיר אויסגעדאַכט עפעס א וויסע זאַך, ווי א מענטשל אָן א קאַפּ אין טאַכריכים. און בעיים איך בין געלאָפן פון קעלער, האָב איך א קורצע רעגע נישט נאָכגעיאָגט דעם האָז, נאָר אַנטלאָפן פאַרן געשעפענסט. עס האָט געדויערט א רעגע, אָבער ווי געהאַמערט עס האָט אין דער ברוסט, און פאַר די אויגן האָבן א שווינדל געמאָן דריי שוואַרצע בליצן.

איך האָב נישט פאַרצייכנט, ווי איך האָב בעשאַם דער לעקציע גע- וואַלט טרינקען. און דער לערער האָט נישט דערלויבט אַרויסצוגיין.

— באַלד וועט זיין דער קלונג, וועסטו טרינקען.

ער איז געווען גערעכט. אָבער איך בין א קינד, איך האָב אַזינד אַן אנדערן זייגער, איך מעסט אנדערש די צייט, נאָר אנדערש איז מײַן קאַ- לענדאַר. מײַן טאָג איז אַן אייביקייט, וואָס טיילט זיך אַף קורצע רעגעס און לאַנגע יאָרהונדערטער. נישט קיין צען מינוט בין איך געווען דורשטיק. — ווען וועט שוין זיין דער קלונג? — וואָרום איך לינד דאָך. איך האָב א פּינער אין מויל, אין די אויגן און אין מויעד א ברענונג. איך לינד בעעמעס. וואָרום איך בין א קינד.

איך האָב נישט פאַרצייכנט, אַז בעיים דער האַפּטאַקע האָט מיר אַ כאַווער דערלויבט צו שפּילן אַף זיין נײַער האַרמאָניקע — בלוז נאָר

פרוון, צי זי איז גוט. וואָרום ער האָט זי אויסגעלויבט פאַר דער בעסער
טער, — זי זשאַווערט נישט — האַלט זיך לאַנג. איך האָב געשפּילט עפֿ-
שער אַ מינוט, איין מאָל, אָפּגעווישט אָן רעקל, אָפּגעגעבן. און שוין.

אינגנטלעך, נישט שוין. וואָרום אויב ער וועט די דאָזיקע האַרמאָד-
ניקע פּאַרלירן, אויסטוישן, פּאַרקויפֿן, אָדער קאַליע מאַכן, און איך וועל
האַבן אין אַ האַלב יאָר אַרום, און ער וועט באַ מיר בעטן, — וועל איך
געדענקען און אים אויך לאָזן שפּילן. און אויב איך זאָל נישט לאָזן, וואָלט
ער געהאַט רעכט צו זאָגן:

— זע, ווער דו ביסט. איך דיר האָב יאָ דערלויבט.

אזעלכע טויוועס געדענקט מען, אויב מען וויל זיין אַן אָרנטלעכער

מענטש.

איך האָב אויך נישט דערמאָנט, אַז איך האָב אַ צו לאַנגן פּאַלטאַ,
אַף אויסצווואַקסן. ער האָט מיר געשטערט, ווען איך בין נאָכגעלאָפֿן דעם
טראַמוויי. קאַלומאַן איך וועל נישט אויפּוואַקסן, וועט ער מיר טאָמיר
שטערן, ווען איך וועל אים אָנטאָן.

ווידער נישט קיין קלייניקייט, וואָס וועט דויערן, ווער ווייסט ווי
לאַנג: אַ האַלב יאָר, אַ יאָר, אָן אייביקייט.

איך האָב נישט דערמאָנט, אַז איך האָב מיטאַמאָל דערזען אַף דער
שויב אַ לעבעדיקע פּליג. איך האָב מיך דערפּרייט, ביגנייווע גענומען צו
קער און געוואַרפֿן עטלעכע ברעקלעך. איך האָב געקאַרמעט דעם פּרילינג.
אזו זאָל זיך נאָר אירענע אָדער ווער עס איז דערוועגן איר אַן אַוילע צו
טאָן.

איך האָב געפונען אַ שטאַפּער פון אַ פּלעשל. ער וועט צונוי קומען.

איך האָב אים אין דער הויזן־קעשענע, באַם בעט.

איך האָב געזען אַ זעלנער אַף דער גאַס. געמאַכט עטלעכע מיליטע-
רישע שפּאַן. סאַלמירט. ער האָט פּריינטלעך געשמייכלט.

איך האָב געוואשן דאָס פּאַנים מיט קאַלט וואַסער. איך האָב עס גע-
פּילט ווי אַ באַד, דאָס גוטע, קאַלטע וואַסער — ווי אַ פּאַרבלייפּנדיקע
פּרייד.

ווען איך בין געווען אַ דערוואַקסענער, האָב איך געהאַט אַן אַלט
דיוואַנדל, אַן אָפּגעשאַסנס, אַן אָפּגעבליאַקעוועטס. און איינמאָל האָב

איד אין א שוויפענצטער פון א קראָם געזען פונקט אזעלכן, א ניעם, די זעלבע צייכענונגען, די זעלבע קווייטן. — איד האָב עפעס פאמעלעכער און אינגעהויקערט מיך געלאָזט גיין ווייטער.

ווען איד בין געווען א דערוואקסענער, האָט מען נאָך א לאַנגן ווייניגער אויסגעוואשן אין צימער די פארשטויבטע שוויבן. זיי זיינען זייער גע-ווען פארשטויבט. ווען איד בין אהיימגעקומען, בין איד לאַנג געשטאַנען באַם פענצטער, צופרידן געקוקט דורך די דורכזיכטיקע שוויבן.

ווען איד בין געווען א דערוואקסענער, האָב איד איינמאָל באַגענגט א שוין לאַנג נישט געזעענעם, פאַרגעסענעם פעטער. ער גייט זיך אזוי א ווייסינקער, אַנגעלענט אַף א שטעקן. ער פרעגט, וואָס עס הערט זיך. איד ענטפער:

— כ'ווער אַלט, פעטער.

און ער:

— וואָס, שוין? וואָסזשע זאָל איד זאָגן? ביסט דאָך נאָך א שנעק.

איד האָב מיך געפרייט, וואָס ער לעבט, וואָס ער האָט מיך אָנגערופן באַם נאָמען.

און פלוצלינג רירט זיך צו א ווארעמע האַנט צו מיין שטערן. איד האָב א ציטער געטאָן. איד עפן די אויגן. איד באַגעגן מיך מיט דער מאַ-מעס אומרויסקן בליק.

— שלאַפסט.

— ניין.

— דער קאָפּ טוט דיר וויי?

— ניין.

— איז דיר נישט קאַלט, עפשער דיר צודעקן?

דער מאַמעס האַנט באַרירט מיין פאַנים, די ברוסט.

איד זעץ מיך אויף.

— זאָל די מאַמע נישט מוירע האָבן. דער קאָפּ טוט מיר לאַכלומן

נישט וויי.

— האָסט דאָך געזאָגט.

— עס האָט זיך מיר געדאַכט. איד האָב געוואָלט שלאָפן.

איך נעם ארום מיט די הענט איר האַלדז, קוק איר אין די אויגן.
און איך באהאַלט גיך דעם קאַפּ אונטער דער דעקע. איך הער נאָך:
— שלאַף, זונעלע.

איך בין ווידער אַ קינד, און די מאַמע זאָגט מיר: „זונעלע“. מען
זאָגט מיר ווידער: „דו“. ווידער זינען די שויבן דורכזיכטיק, ווידער
האַט דער דיוואן באַקומען זינע פּריערדיקע אַלטע קאַלירן.

איך האָב ווידער יונגע הענט, יונגע פיס, יונגע ביינער, יונג בלוט,
אַ יונגן אַטעם, יונגע טרערן און פּרייד.

פּרייד — טרערן — און אַ יונג געבעט, אַ קינדעריש.

איך בין איינגעשלאָפּן. ווי נאָך אַ לאַנגן מאַרש.

דער צווייטער טאָג

באנאכט איז אָנגעפאלן אַ שניי.

ווייס — ווייסינקע.

איך האָב אַזויפיל יאָרן נישט געזען קיין שניי. נאָך אַזויפיל לאַנגע יאָרן פריי איך מיר, וואָס עס שנייט, וואָס עס איז ווייס.

אויך דערוואַקסענע האָבן ליב אַ שוין וועטער, אָבער זיי טראַכטן, מעדיטירן, באַ אונדז אָבער איז עס עפעס אַזוי, ווי מיר וואַלטן עס גע-טרונקען. אויך דערוואַקסענע האָבן ליב אַ העלן פרימאָרגן, אָבער פאַר אונדז איז ער ווי אַ געפרוירענער ווייץ, — מיר זינען ווי פאַרשיקערט מיט אים.

ווען איך בין געווען אַ דערוואַקסענער, האָב איך, זעענדיק שניי, שוין געטראַכט, אַז עס וועט זיין אַ בלאָטע; איך האָב געפילט פייכטע שיד און — צי וועט געניגן קוילן אָפן ווינטער? און פרייד — זי איז אויך געווען, אָבער באַדעקט מיט אַש, אַ פאַרשטויבטע, אַ גרויע. אַצינד פיל איך בלוין אַ ווייסע, דורכזיכטיקע, פאַרבלענדנדיקע פרייד. ווייל וואָס? — ווייל גאָר-נישט: שניי!

איך גיי פאַמעלעך, פאַרויכטיק, ס'איז מיר אַ שאָד אַף אים צו טרעטן. אַרום פונקען — עס שעמעריט, עס בלישטשעט — עס מיניעט — עס שפילט — עס לעבט. און אין מיר טויזנטער פונקען. ווי ס'וואַלט עמעצער פונאַנדערגעשיט אַ דימענטן-שטויב איבער דער ערד און אין דער נעשאַמע. ער האָט פאַרווייט, און עס וועלן וואַסן ברייאַנטענע ביימער. אַ פינקלדיק מיטעלע וועט געבוירן ווערן.

עס וועט אַרויפפאלן אַף דער האַנט אַ ווייס שמערנדל. — אַ שיינס, אַ קליינס, אַ האַרציקס. אַ שאָד, וואָס עס וועט פאַרשווינדן פון איבער-שרעק. אַ שאָד, — אָבער איך וועל אַ הויך טאָן, זיך פרייען, וואָס ס'איז נישטאָ, ווייל שוין קומט אַן אַנדערס. איך עפן דאָס מויל און כאַפּ עס

מיט די ליפן. איך פיל די קרישטאָלענע קעלט פון שניי, די רוינע און קאלטע ווינסקייט.

און ווען ער וועט אָנהייבן צו צעגיין, וועלן זיין איינצאָפּיקלעך. מען קאָן זיי מיט דער האַנט אַראָפּטרויסלען. מען קאָן אונטערשטעלן דאָס מויל און כאַפּן געלעכטערס און אַראָפּפאלנדיקע טראָפּנס. מיט אַ שטאַר-קער האַנט-באַוועגונג טוסטו זיי אַ שאַר אַראָפּ פון אונטערן געזימס — זיי פאלן אַראָפּ און צעברעקלען זיך מיט אַ קאלטן קלאַנג. עס איז אַפּ אַן עמעס זוינטער און אַפּ אַן עמעס פּרילינג. דאָס איז נישט קיין שניי, דאָס איז אַ פאַרקישעפט קעניגרייך פון אַ רעגנבויגנדיקן זייפּנבאַלד.

נו, און שנייבאַלן. באַלן, קיילעכלעך, שטיפּערניען, סיוּרפּריזן, שפּיל-באַלן, וויפל דו ווילסט. דאַרפסט נישט קויפּן, לייען, בעטן. דו האָסט זיי. — האָסט אַ וואָרף געטאָן — עס האָט ווייך אָנגעשלאָגן און זיך צעפאלן. עס מאַכט נישט אויס, באַלד וועלן זיין אַנדערע. דו וואַרפסט אים, ער דיר: אין די פלייצעס, אין אַרבל, אין היטל — און גאַרנישט. געלעכטער און האַרץ-צאַפּלעניש.

ביסט אומגעפאלן, טרויסלסטו זיך קלוימערשט אָפּ. אין קאָלנער אַרין — ברר — קאלט — אָנגענעם. אַן אוואַנטורע. דו קאמטשעסט אַ באַל. ער קלעפט זיך אַרום גלייך — ער וואַקסט קלויבסט אויס גלאַטיקע ערטער, שטופסט אים אַרונטער. ער וואַקסט — ווערט גרויס. שוין נישט מיט דער דלאָניע, נאָר מיט דער גאַנצער האַנט, פילסט שוין, אַז ער ווערט שווער. האָסט זיך אויסגעגליטשט, טאָ גיי פאַ-מעלעכער, פאַרויכטיקער. — וועמענס איז גרעסער? — און אַצינד וואָס? מאַכן אַ גוילעם, אָדער מיטן גאַנצן אימפעט אַ שפּרונג טאָן אַפּ אים מיט ביידע פיס?

די הויזוועכטער שאַרן צונויף דעם שניי אַפּ ביידע זייטן גאָס, איז — אַרין אין אים ביז איבער די קני; שאַרעוועסט אַרום אין ווינסן פּוך. איך דאַרף זייער נייטיק ברעטער און טשוועקעס. די נייטיקסטע זאָך אַפּ דער וועלט — כּוץ דעם עקזיסטירט גאַרנישט — איז אַן אייגענער, מיט בלעך אונטערנעקאַפּטער שליטן. וואָס אַזעלכעס קאָן מען צעברעכן, פּונאַנדערנעמען, אויסזוכן, אויסבעטן — קעדיי צו באַקומען ברעטער? און גליטש-שיך, אויב ס'איז נישט מעגלעך צוויי, טאָ כאַטש איינער. מען

פילט זיך פאריאָסעמט אָן גליטש־שיך און אָן אַ שלִיטן.
אָט זינען אונדזערע ווייסע דינגעס, אונדזערע ווייסע באַגערן.
עס איז מיר אַ ראַכמאַנעס אַף אַינך, דערוואַקסענע, וואָס איר זינט
אַזוי אָרים אין פרייד פון שניי, וועלכער איז נעכטן נישט געווען.
דער ווינט האָט צוניפגעשאַרט צעקריששלטע שמערנדלעך פון די
געזימסן, פאַראַפּעטן, ריננעס און אַ שיט געטאַן אַ ווייסן פּודער איבער
דער גאַס. אַ ווייסן, קאַלטן נעפּל. ער הייבט זיך אויף, לאָזט זיך אַראָפּ,
פאַרשייט די אינגעזשמורעטע אויגנדעקלעך, אַ פאַרהאַנג פון ווייסע וויעס.
עס איז בלוז די גאַס. נישט קיין וואַלד, נישט קיין פּעלד — נאָר אַ
ווייסע גאַס. אַ האַפּערדיק, יונג פּרייד־געשריי. אַף די דעכער פון די הני-
זער וועלן שטיון קלייניקע מענטשן־געשטאַלטן און מיט רידלס אַראָפּ־
וואַרפן אַף די פאַרלייגטע טראַטוואַרן. און דו ביסט מעקאַנע, וואָס זיי זי-
נען אינדערהייך, וואָס זיי קענען אַראָפּפאַלן און פאַלן נישט, וואָס ס'איז
אַזאַ לייכטע, אָנגענעמע, שיינע אַרבעט: פון דער הייך אַראָפּשלינדערן
שניי, — און די פאַרבייגייער רוקן זיך אַוועק און קוקן אַרויף אינדער-
הייך.

ווען איר זאָל זיין אַ קעניג, וואָלט איר באַפוילן, אַז אין ערשטן טאַג
פון עמעסן ווינטער זאָל מען, אָנשטאַט טויזנט שול־גלעקלעך, געבן פון
דער פעסטונג צוועלף האַרמאַט־שאַסן פאַר אַ צייכן, אַז ס'וועלן נישט זיין
קיין לעקציעס.
אין קעלער, צי אפן בוידעם פון יעדער שול זינען פאַראַן קאַסטנס,
קעסטלעך, ברעטער.

דער יאָנטעו פון ערשטן שלִיטוועגס.
די טראַמוויען ווערן אָפּגעשטעלט, עס ווערט פאַרבאָטן דער רעדער-
פאַרקער. אונדזערע שלִיטעלעך, גלעקלעך נעמען־אין די שטאָט. אַלע
גאַסן, פלעצער, סקווערן, גערטנער. — דער ווייסער יאָנטעו פון די שול־
קינדער — דער טאַג פון ערשטן שניי.

אָט אַזוי האָט אויסגעזען מיין וועג.
און איצט — בלוז די שול. איר ווייס, אַז נישט זי איז שולדיק,
אַבער איר בין טרויעריק. נו, וויזשע אַנדערש? — אַף דער באַנק — פינף
שאַ — דערצו ליינענען — מאַכן אויפגאַבעס.
— לערערן, שניי איז געפאַלן.

— איאָ, לערערן?

די לערערן שטילט־אין מילד, דערנאָך שוין שטרענגער. זי ווערט אומגעדולדיק, אָבער זי קאָן נישט זאָגן ניין, זי פילט דאָך, אז מיר זײַן נען גערעכט. ווייל ס'איז דאָך טאקע געפאלן.

— לערערן.

— שטיל.

דערנאָך:

— ווער ס'וועט זיך אָנרופן — ווער ס'וועט אַ פיפּס טאָן — צום לעצטן מאָל זאָג איך אייך...
זי דראָט.

זינגען ווידער, הייסט עס, מיר שולדיק? דאווקע מיר? הייסט עס, נישט דער שניי איז שולדיק, נאָר טאָמיד מיר?
מיר זינגען געשלאָפן — באַנאכט — מיר האָבן אפילע נישט געזען, אונדזערע עלטערן קאָנען דערויף איידעס זאָגן — ער איז טאקע אַראָפּ געפאלן פון הימל. און אויב מען טאָר נישט ריידן, אויב מען דאַרף מאַכן דעם אָנשטעל, אז מיר האָבן נישט געזען, אז מיר ווייסן נישט; אויב ס'איז שלעכט, מעס, אז מיר ווייסן און פרייען זיך אפילע — מיילע, איז פאַרפאלן. זאָל זײַן אזוי.

בלויז איינער שטייט אין ווינקל.

איך ווער שטיל אזוי ווי אלע אין קלאַס. עטלעכע אומרוקע בליקן אין פענצטער און איינער אַ לעצטער צו דער לערערן — אַ האָפּענונג בליק, אז עפּשער דאָך. און עס ווערט שטיל. עס גייט בלויז די לעקציע.

נישטאָ קיין צוועלף שאַסן פון ווייטער פרייד פאַר די סינדער.

איינער זאָגט עפעס אַן אומינטערעסאַנטע זאך.

איך עפּן דעם פענאַל און צייל וויפּל פּעדערס איך האָב.

— איינס, צוויי, דריי... אַ קרייצל, אַ קעזל, אַ זעקסערל, אַן אייגל. אַ שענקעוויטש — צוויי, דריי קרייצלעך. איינס — צוויי — דריי — פיר — פינף. איינע איז אַן אַ שפיץ — דער שפיץ איז אָפּגעבראָכן: וועט שוין אוואַדע נישט שרייבן.

איך נעם אַרויס, פּראָביר: זי שרייבט, אָבער גראָב.

— עלף פּעדערס, עלף.

און דערנאָך שוין גאַרנישט.

מען דערציילט עפעס לאנגווייליק וועגן א יונגל, צי וועגן א דאָרפֿס-
מאָן.

איד גענעץ.

— מען טאָר נישט בעיים דער לעקציע גענעצן.

א שאַכן האָט מיר געגעבן א שטופ, אז איד זאָל אויפשטיין. איד
שטיי-אויף. איד האָב מיך מעשאַער געווען, אז איד האָב א גענעץ געטאָן
און אז די לערערן האָט מיך געמיינט.

— זיך גלייך, שפאַר דיר נישט אָן.

איד זיך גלייך, איד שפאַר מיך נישט אָן. איד גענעץ ביגניווע.

— איד בעט קוקן אפן טאָוול. איד קוק אפן טאָוול און זע, אז איך

דרויסן פאלט ווידער שניי, אָבער ער גייט מיך שוין אפילע נישט אָן.

איד זיך שטילינקע.

— כאַזער איבער.

וואָס?

— שטעל דיר אין ווינקל. דו הערסט דיר נישט איין.

איד שלעפּ מיך צום ווינקל.

— גיכער.

עמעצער האָט זיך צעלאַכט. אָפט צעלאַכט זיך ווער אין קלאַס און
מען ווייסט נישט פאַרוואָס. און עס טרעפט, אז אַלע צעלאַכן זיך נאָך אים-
די פים טוען וויי. נישט זיי טוען וויי, נאָר ברעכן זיך איין. מאַדנע.

איד וואָלט געהאַט גענוג קויעך אַה אַרומצולויפן, פאַרן אין א שליטן,
גליטשן זיך. און איצט — נישט שלעכטער ווילן, נישט אַקשאַנעס, נישט
פּוילקייט, נישט דער שולדיגער „צולאַכעס“, נאָר אַן אויפריכטיקער,
אַרנטלעכער, ערלעכער, ווייטיקדיקער: „כ'קאָן נישט“. גלייך ווי עס וואָלט
מיך עמעצער גענומען אין דער האַנט און צעבראַכן, — ווי א שפענדל.

א האַרבע שטראַף — אין ווינקל. איד בין שוואַך, עס האָט מיך מיר
געמאַכט דאָס זיצן אַה דער באַנק. האָב איד מיך אָנגעלענט, איד האָב נישט
געקאָנט גלייך. אַצינד מוז איד שטיין.

איד טרויסט מיך:

— בעסער אין ווינקל. אויב זיי וועלן אָנהייבן אַרומשטיפן, וועל איד

נישט זיין מיטפאַראַנטוואָרטלעך.

און זיי קענען טאַקע אָנהייבן.

וואָרום אונטער דער שטיִלקייט פון קלוימערשטער רױ טלױעט אַ פאַר-
באַרגענער פאַרדרום, אַ כױשעק אָפּצוצאָלן, וואָס וואַרט בלױז אַף אַ רױף.
וועט זיך געפֿינען אָדער וועט זיך נישט געפֿינען אַ דרייַסטער יונג. וואָרום
אויב עס וועט נאָר אַצינד עמעצער אָנהייבן, וועט עס זיך שוין נישט ענד-
דיקן מיט אַ קלױנער אוואַנטורע. איך ווייס שוין — איך קען דאָס.

איז אָט האָט עמעצער אַרױנגעשטאַכן אַ פּעדער אין באַנק, דריקט־צו,
לאָזט־נאָך — און עס זשומעט. די לערערן האָט נאָך נישט דערהערט,
אַבער מיר הערן, — באַלד פון דעם ערשטן אומדרייסטן מאָל. כאַפּן אזא
איינעם איז שווער, וואָרום ער האָט אַרױנגעשטאַכן די פּעדער טיף אינע-
ווייניק אין שטענדער, — און ווי נאָר ער טוט אַ דריק, איז באַלד —
דוש־דוש־דושען!

אַצינד שוין העכער.

— ווער צימבלט דאָרט?

נישטאָ קיין ענטפּער.

אַצינד זײַנען שוין דאָ צוויי, אַף צו בײַטן זיך.

ווען וועט זיך שוין ענדיקן די דאָזיקע לעקציע? עס קאָן דאָך אזוי
נישט דויערן אייביק. עס זאָל כאַטש הענגען אַ זייגער אַף דער וואַנט.
פאַרוואָס איז נישטאָ קיין זייגער? פאַרוואָס ווייסט די לערערן, בלױז מיר
בלײַבן אין האַפּענונגלאָזיקייט, אין פאַרצווײַפּלונג.

— איך פּרעג, ווער צימבלט. אַלשוועסקי, דאָס איז דו?

— וואָס? איך ווייס פון גאָרנישט.

— טאָ ווער?

— איך ווייס גאָרנישט, און די לערערן באַלד אַף מיר.

דער קלאַס וועקט זיך פון דרימל. עס הייבט אָן ווערן אינטערעסאַנט.
מיר וואַרטן אַף אַ נײַ, שוין ריזיקאַליש צימבלערני. די לערערן האָט זיך
שוין געכאַפּט, פון וועלכער זײַט עס קומט. אַצינד וועט זיך אַנרױפן אַ דריי-
טער, קעדריי די לערערן צו צעכושן. ער נעמט אוואַדע אַצינד אַרויס די
פּעדער פון האַלטער, מאַכט אַן אומשולדיקע מינע, שטעכט אַרײַן די פּע-
דער אין האַלץ.

— פאַרלױנט די הענט אַף אַרונטער.

ענדלעך דאָס גלעקל.

איר פארשטייט שוין אצינד, פארוואס די שול פאָדערט, עמעס מיט א געוויסער זשענירטקייט, אז די הענט זאָלן זיין פארלייגט און מען זאָל ארויסגיין פון קלאס פאָרווייזן.

ווייל מיר טוען זיך א ריס — אלע צוזאמען, ווי א כמארע, ווי א שטורעמווינט — צו דער טיר.

די טירן אין שולן דארפן זיין ברייטע אפן פאל פון א סרייפע און פאר אַזעלכע שנייזיקע טעג.

מיר שטופן זיך, מיר אינאָלן זיך, קעדיי גאַרנישט — גאַרנישט — אַנצווערן, קיין איין מינוט אפילע נישט. מיר מוזן זיך ארויסראַטעווען, אָבער מיר האָבן פאַר זיך אזא מעהאַלעך, אַזויפיל מעניעס. שמאַלע טירן, אַן ענגער קאַרידאָר, שטיגן, א פאָדערהויז. און אלע מוזן מיר זיין די ערשטע אפן הויף. איז עפענען מיר זיך א וועג מיט די עלנבויגנס, מיט די קני, מיט דער ברוסט, מיטן קאָפּ, וואָרום עס פארפעלט אָטעס, די הענט ברענען צום קאַלטן שניי.

עס האָט א מיניע געטאָן פאַר די אויגן — און פאַרטיק.

די ערשטע בעסטע שנייזיקויל און בענץ! — געוואָרפן דעם ערשטן בעסטן. ער וועט זיך נישט בייזערן. — אזא ווונדערלעכע, הערלעכע שפּיל וועט זיין. און קיינער וועט אונדז נישט שמערן. קיינער וועט זיך נישט דערוועגן, נישט ריזיקירן.

דער פאַרטייער ווייסט, אַז מען וועט אים פאַרבליקטן די שטיגן. די לערערס האָבן זיך באַהאַלטן אין דער קאַנצעלאַריע און רייכערן פאַפּיר ראָסן. די לערערס מאַכן זיך קעלוי יאָדע, וואָרום עס פאַסט נישט. דאָס זיינען אונדזערע צען מינוט. און זיי צו פאַרטידיקן זיינען מיר לאַוויגע, א הוראגאן, א נאַטור־עלעמענט.

עס איז אַ קאַמף מיט שנייזיקוילן אַף א גרעסערן מערעק און אַף צו דערלאַנגען מיט דער האַנט. קעגן איינצלע און קעגן אלעמען. אַ קאַמף, וווּ עס איז נישטאָ קיין סאַנים, וווּ מען וויל קיינעם נישט קיין אַוולע טאָן, אָבער מען מוז דורכויס אַרויס ווי אַ זיגער. מען ציילט נישט די געגעבע־נע און באַקומענע קלעפּ, מען קאַנטראַלירט נישט דעם רעזולטאַט פון די שאַסן און מען פילט נישט די קלעפּ, וואָס מען האָט אַריינגעכאַפט פון הינטן. אַבי נאָר ביזן סאָף אויסהאַלטן אַפּן פּלאַץ דעם שטורעם פון דער אַמאַקע.

אָט איז שוין עמעצער צו שווער אומגעפאלן, אָט באַקוקט שוין איי-
נער עפעס — אַ רים אין רעקל, אָדער אין די הויזן — און די ערשטע
טרערן שטייען שוין אין די אויגן.

מיר זעען נישט קיין ריסן, עס רירן אונדז נישט קיין טרערן. איי-
בערניסן די שפּיל קאָן בלויז עפעס אַ שרעקלעכע זאָך: סיידן אָן אויסגע-
האַקטע שויב, אָדער בלוט. כאָטש ווער ווייסט, צי דאָס וואָלט מיטאַמאָל
איבערגעריסן די שפּיל, וואָרום עפשער בלויז נאָר אַף דעם נאָנטסטן אָפּ-
שניט.

נישטאָ קיין פּלאַן, נישט קיין אָנפירער. יעדער קעמפט מיט יעדן,
יעדער איז פאַר זיך קעגן אַלע. בלויז צופעליקע, פאַרבלייפנדיקע שוט-
פעסן.

אָט שיסן מיר אינדרניען אַף איינעם. מיר האָבן אים צוגעשפּאַרט צו
דער וואַנט. ער ווערט זיך, אָבער דער רינג ווערט שמעלער. ער האָט שוין
אויסגענומען דעם גאַנצן שניי פון אונטער די פּיס, ער שלידערט שוין
נישט קיין קוילן, מאַכמעס עס פעלט אים צייט, נאָר גלאַט אזוי אין צע-
טומלעניש מיט אומשעדלעכן שניי. ער קאָן זיך שוין נישט אַראָפּבייגן.
ווייל מיר שטייען ברוסט קעגן ברוסט.

— ניסט זיך אונטער?

ניין!

ער איז גערעכט.

וואָרום איינער פון די דריי האָט פּלוצלינג אין אימפעט אַ שלידער
געמאָן אַ קויל אין אַ קאַמף-שומעף. פאַראַט — אַ צעטומלעניש אין דער
אַטאַקע. אייגנטלעך נישט קיין פאַראַט, נאָר אַ צייכן, מען זאָל זיך פּו-
נאַנדערשפּרייטן און זיך לאָזן לויפן אַף אינטערעסאַנטערע ערטער.

גאַנץ גוט, וואָס ער האָט זיך נישט אונטערגעגעבן, וואָרום אָט קומט
אים אונטער אין דער לעצטער רעגע הילף. מיר קריגן פּלוצלינג אַ האָגל
קוילן אין די אומבאַשיצטע רוקנס. און ער האָט זיך בעייסן טומל אַרויס-
געררייט, אָפּגעשוואַכט, ווייס פון קאַפּ ביז די פּיס, אָבער נישט באַזיגט.
נאָר אָט כאַפט איינער פון די דריי דעם לעצטן, צוליב אַינלעניש
נישט צוזאַמענגעקלעפטן שנייבאַל — אַ זשמעניע שיטערן שניי — און
שטופט אַריין אין מויל, אָדער טוט אַ שמיר איבערן פּאַנים און צעקראַצט

עס מיט א פארבלאנדזשעט שטיינדל, אויגנטלעך טאָר מען דאָס נישט, אָבער ווי קענען אין א שלאַכט זיין קלאָלים?

אָדער נאָר אזוי, מיר צעלויפן זיך פלוצלינג, נישט וויסנדיק מיט וועמען מיר האָבן געקעמפט און קענן וועמען.

עס מישט זיך אויס דער גאַנצער אוילעם אין די אָפטיילונגען. עס מיניען פארביי באַקאַנטע פענימער, האַלב־באַקאַנטע, פאַרבייגענדקע גע־זענע און אינגאַנצן פּרעמדע.

מיר ראַנגלען זיך נישט מיטן מענטש, נאָר מיט דער צייט. יעדע מיר נוט מוז אויסגענוצט ווערן — א שאָד יעדער ברוכטייל פון א סעקונדע. יעדע מינוט ווערט אויסגענוצט, אויסגעוועטשט, אויסגעוויגן ביזן לעצטן טראָפּן האַנאָע פון באַוועגונג.

אָט ליגן מיר ביידע אין שניי. איך אויבן. איך לאָז נאָך בעקוון, קע־דיי צו געבן א מעגלעכקייט פון רעוואַנש, איין רעגע ליגן אונטער אים. איין אויגנבליק. — ער האָט פאַרשטאַנען. — מיר גיבן זיך ביידע א שטעל אַז די פיס און מיר לויפן צוזאַמען, זיך האַלטנדיק פאַר די הענט אָדער אין פאַרשידענע זייטן.

איין אמבאָציע: אויסשעפן אלע מעגלעכע קאַמפּ־סיטואַציעס. אויפ־כאַפּן און איינשלינגען וואָס מער איינדרוקן. אויפגעטרייסלט ווערן מיט יעדן געוועב פון די מוסקלן און נערוון. אויפאַטעמען מיט פולע לונגען. צום טויזנטסטן מאל לאָזן דורכפליסן דורכן האַרץ די האַרטע כוואַליע פון בלוט.

וואָרום אויך מיר קענען זיך פאַרכלינען פון טייַנעג — נישט סיין רויטן נאָר ווייסן. און סיין זאך וועט נישט פאַרגעסן זיין. און אין דער פאַרמאַטערטקייט פון דער נאָענטסטער שאָ אין קלאַס וועלן מיר פאַר־דינען די איינצלע מאָמענטן פון די שיינע רענעס, די שטאַרקע אויפ־טרייסלונגען.

קינדער וואַקסן, — נישט עמעס? דער קערפער און דער גייסט זייער־רער וואַקסט — איך וואַלט געוואַלט דערווייזן וויסנשאַפטלעך, אַז צום מיינסטן בעייס אַזעלכע האַפּסאַקעס. — קעריי איינמאַל פאַר אַלעמאַל אי־בערצויגן.

אָבער אָט קלינגט דאָס גלעקל. שאַרט נישט. נאָך בעסער. דאָס גלעקל גיט־צו אימפעט דער שפּיל. אזוי ווי דער אַרקעסטער דעם זעלנער בעייסן

מארשירן. אויב פאר דעם קלונג האָבן מיר נאָך אַ טראָפּעלע געזשאַלעך וועט די קויכעס, איז אַצינד שוין נישט. ביז לעצט, ביזן גרונט, ביזן סאַמע סאָף — שוין אינגאַנצן — אַלע ברעקלעך קויעך — ווי אין אַ ווייסן מאַר-זור — אַרטינוואַרפן אין דער לעצטער מינוט פון קאַמפּ.

עס איז אַ דעצידירנדיקע, סאַקאַנעסדיקע, צעטראַגענע מינוט. דער מאַלמ, ווען ס'איז שוין נישט פאַראַן קיין אויסרעכענונג, אָדער יושעוו האַדאַס, דאַווקע דעמאַלט — צעברעכט זיך אָפט אַ שויב, ווערט פאַרלוירן אַ צו שטאַרק געשלינדערטער באַלעם, צעברעכט מען זיך אַ פּוס. דאַווקע דעמאַלט קאָן זיך פּלוצלינג צעפּלאַקערן אַ קורץ, אומגעריכט, פאַרביסן געשלענג; און דו שלאָנסט זיך — נישט ווייל דו האָסט יענעם פּינט, נישט ווייל דו האָסט מיט אים אַלמע כעשבוינעם, נאָך ווייל — דאָס גלעקל רופט שוין צוריק אין קלאַס אַרײַן. ער האָט אומגערן דיר אַ שטופּ געד-טאָן אָדער געגעבן אַ קלאַפּ — פאַרן גלעקל וואָלסטו אים מויכל געווען, וואָלסטו עס אַפּילע נישט באַמערקט, אָבער אַצינד, נאָכן גלעקל — האָסטו עס דערפּילט און ביסט נישט מויכל. שפעטער ווונדערסטו זיך אַליין און שעמסט זיך און האָסט כאַראַטע. און די כאַוויירים פּילן דיר מיט און זיי באַדויערן, וואָס זיי האָבן זיך נישט אַרטינגעמישט באַצײטנט.

וואָרום ס'איז אַ שאַד, וואָס אזאַ שיינע שפּיל איז קאַליע געוואָרן. אַ שיינע?

ווי אַרעם איז דאָס מענטשלעכע לאַשן. וואָרום וואָס דען וועסטו זאָגן? — מיר זײַנען אַרומגעלאָפּן. עס איז געווען פּריילעך.

און שוין.

ווען איך זאָל זײַן דער שולדיגער, וואָלט איך נאָך די פּויעס אין אַזעלכע שנייקע טעג געקלונגען לאַנג, לאַנג. וואָרום קאַלומאַן עס קלינגט — מיר גיבן זיך נאָך נישט אָפּ קיין כעשבן — פלעכטן מיר אַרײַן אין דער שפּיל אויך דעם אָפהילך פון גלעקל. ערשט ווען עס הערט אויף קלינגען, אין דער ערשטער שטיקייט דערנאָך, איז די שפּיל שוין אומלעגאַל — צעטראַגן, אומזיכער. עס צעפּאַלן זיך שוין די רײען. די מער דיסציפּלי-נירטע ציען זיך צוריק, דו באַמערקסט אַ נישט דעצידירטיקייט אין די באַוועגונגען, אַן אומזיכערקייט אין די אויגן, דו פאַרלירסט דעם צוטרוי, דעם גלויבן, ביסט אַליין אין זיך נישט גענוג זיכער, דו ווייסט, אַז מען דאַרף אָפּטרעטן, אָבער דאָס איז דאָך אַ מאַפּאַלע, דעזערציע, פאַראַט.

עס ווערט שטיף, אָבער יעדע רענע קאָן אין דער דאָזיקער שטיקלייט אַרײַן אַ קלאַפּ טאָן די בײַטש פֿון צווייטן קלונג. און עס וועט זײַן צו שפּעט.

מיר לױפֿן צום פֿאַדערהױז. דאָרט וועט אונדז אַוואָדע פֿאַרויכטיק אָפּשטעלן דער, וואָס איז מעמונע אַכטונג צו געבן אַף דער רײַנקייט אין די קאָרידאָרן.

— די פּיס אָפּרײַניקן!

און אַט אַצינד דאווע האָט עמעצער אַ שלײַדער געטאָן די לעצטע, האַרטע, שטאַרק צונויפֿגעפרעסטע שנייקויל אין דעם צענויפֿגעקנוילטן אוילעם באַ דער טיר. צי די האַנט האָט אַ ציטער געטאָן, צי דאָס אויג האָט אָפּגענאַרט, אָדער דער פֿאַרבאָרגענער באַשלוס פֿון צוריק אָפּצאָלן האָט געשטערט גוט צו צילעווען — גענוג, אַז נישט אין אונדז, נאָר אין פענצטער אַרײַן.

ווען איך וועל ווידער זײַן אַ גרויסער, וועל איך דעם דאָזיקן איניען באַרירן אָפּן און קלאָר, איך וועל אים אַוועקשטעלן אָפּן טאָג-אַרדענונג: וויפֿל שויבן אַ יאָר האָבן מיר דאָס רעכט צו צעברעכן? דו זאָנסט: קיין איינע נישט? — אומזין. — גלײַבסט אַלײַן נישט.

גלאַז דאַכט זיך האָבן דערפֿונדן נאָך די פעניציער. און דורך אַזויפֿיל יאָרהונדערטער האָט מען נישט געקאָנט צוטראַכטן עפעס פעסטערס? — וואָסזשע טוען די כעמיקער און פיזיקער אין זייערע לאַבאָראַטאָריעס? צי קאָן מען טאַקע נישט מאַכן עפעס אַנדערש?

זאָלן זיך די שויבן נישט ברעכן. זיי זײַנען שולדיק, נישט מיר.

פֿאַרוואָס דאַרפֿן מיר פֿלוצלינג בלייבן פֿאַרנליווערט, אומבאוועגלעך אין פֿאַכעד? וואָרטן אָפּן אומגלויק? פֿאַרוואָס דאַרף איך, אומשולדיקער, מיך באַהאַלטן, אַנטלױפֿן פֿון אָרט, וווּ דאָס פֿאַרברעכן איז פֿאַרגעקומען? פֿאַרוואָס זײַנען מיר אַלע צופֿעליק אָנוועזנדיקע פֿלוצלינג געוואָרן פֿאַר ברעכער?

פֿאַרוואָס נאָך די בלוז פּינף, זעקס מינוט פּויע דאַרף איך מיך אַנטרעפֿן מיט דעם בײַזן בליק און גרויזאַמער פֿראַגע: ווער?

— נישט איך.

און כאָטש איך זאָג דעם עמעס, פיל איך, ווי איך זאָל זאָגן ליגן.
איך וואָלט באַדאַרפט זאָגן:

— עס איז אַ צופאַל, וואָס נישט איך.

איך ווייס, אז עס זײַנען דאָ סימאָנים. עס באַשולדיקט מיך דאָס באַד-
שנייטע אָנטועכץ. איך האָב געוואָרפן שנייבאַלן, אזוי ווי אַנדערע, אזוי
ווי אלע. מען מעג דאָך. און עפשער — עפשער נישט. איך אַינל מיך אין
קלאַס אַרײַן. איך וויל אָנקומען אין צײַט, איך וועל אוואַדע אָנקומען. —
און עפשער — עפשער בין איך טאַקע שולדיק, ווײַל איך האָב נישט אויפֿ-
געהערט באַלד נאָכן ערשטן קלונג. אָבער צי קאָן מען אזוי באַלד, גלײַך?
— איך נישט.

איך האָב געוואָרפן עטלעכע לעגאַלע, אומשולדיקע שנייבאַלן. —
טאַקע עטלעכע? — איך ווייס נישט וויפּל. — צי דאַרף מען רעכענען די
אינגאַנצן פאַרענדליקטע, געאַמעטרישע באַלן, אָדער אויך די האַלבע און
פּערטליבאַלן, וואָס איך האָב געוואָרפן אין אַיַלעניש?
און דאָך האָט זיך געפונען — פו — דער מייעסער לינגער, וואָס
זאָגט:

— איך בלוז: צוויי באַלן, דאַרט — ווײַט.

— דרייער — אָפּנאַרער — לינגער.

מיר זײַנען אַלע סאָלידאַריש אַרײַנגעפלאַנטערט אין אומגליק. מיר
פילן, אז אפּילע דער ערנסטער צווישן אונדז איז אויך אומשולדיק. וואָך
רום אינדערעמעסן האָט דער צופאַל צעבראַכן די שויב, עס האָט זי נישט
צעבראַכן דער, וואָס האָט זי צעבראַכן, נישט קיינער. אזוי פילן מיר אין
דעם מאַמענט, אָבער קעדיי נישט צו בלײַבן פאַרשעמט, טאָר מען נאָר-
נישט מער זאָגן ווי אַ קורצן:
— נישט איך.

און אָן כײַשעק. אפּילע דאָס דאָזיקע אָן כײַשעק, געצווונגענערהייט
בלײַבן.

וואָרום זאָגט מיר, אַדעראַכע, צי טאָרן מיר טאַקע נישט אויסהאַקן
קײַן אײַן שויב אפּילע? און אויב מען מעג כאָטש אײַנע אַ יאָר, צי קאָן
דאָס נישט זײַן אָט די דאָזיקע טאַקע און גראַד אַצינד?

איך ווייס, אז איר וועט נישט ענטפערן, וואָרום איר קענט נישט,

איר פארשטייט נישט דעם שניי. איר ווילט אים אפילע נישט קענען,
איר זינט אים מעוואַטל.

וועל איך איך טאקע זאָגן.

אזעלכע פּוּיזעס ווי די הינטיקע האָט אַ מענטש נישט קיין סאך
אין זיין לעבן. טיילמאָל דורכן גאַנצן ווינטער איז נישטאָ קיין איינע
אזעלכע. וואָרום עס מוז זיין וואַרעם, אַז נישט וועט דער שניי זיין קרישל-
דיק און דו וועסט נישט קענען מאַכן קיין באַלעם. און די הענט ווערן צופיל
געפרוירן. דער שניי מוז זיין פּיכט און טיף. צו וואַרעם דאַרף ער אויך
נישט זיין, וואָרום ער וועט דאָך צעגיין. ער מוז פּאַלן באַנאַכט אָדער גאַנץ
באַגינען, אַז מען זאָל נאָך נישט באַווייזן אים אָפּצורוימען. ער מוז זיין
פּריש, אומבאַרויט, עס זאָלן זיך נישט געפינען אין אים נישט קיין איינע
שטיקלעך, נישט קיין ברעקלעך ערד. מיר, די מעווינים און פּאַרערער זיין
שניי, פּילן דאָס אַלצדינג זייער טיף אין דער נעשאַמע.

מיר ווייסן, אַז איר זינט פון אינדרו נישט צופרידן. עס טרעפט, אַז
איר זינט גערעכט. — עמעס, מיר האָבן ליב צו שפּרינגען אַף דער טאַפע.
איר זאָגט, אַז די סאַפע ווערט קאַליע, אַז די ספרוּזשינעס ווערן צעבראַכן.
נישט מיטאַמאָל, נישט באַלד. אַ סאַפע, אויב מען זאָל נישט שפּרינגען,
קאָן אויסהאַלטן צענדליקער יאָרן. מיר גלייבן, האַגאַס אינגאַנצן צען יאָר
אַלט, האָבן מיר דאָס נישט געקאַנט קאַנטראָלירן.

איר דערלויבט נישט צו צעקנאַקן ניס מיט דער טיר. די טיר ווערט
קאַליע. דאָס איז שוין גאָר אַ כידעש. אַ טיר — דאָס האָט דאָך שוין צו
טאָן מיט אַ הויז. הויזער זינען הויך, שטאַרק, האַלטן זיך הונדערטער
יאָרן. אָבער זאָל זיין אזוי.

אפילע אַף די קליאַמקעס טאָר מען זיך נישט הוידען, וואָרום באַטש
פון אייזן, קאַנען זיי צעבראַכן ווערן. מאַדנע! מיר לעבן ערשט נישט לאַנג,
מיר קוקן זיך ערשט אַרום. און איר און די גאַנצע וועלט — איר זינט
מאַדנע. אָבער אין קיין שלעכטע קאוואַנעס זינען מיר אייך נישט כויר-
שער. אייזן ברעכט זיך? מאַסקים.

מאַלבושים רייסן זיך. ליידער.

שוויבן ברעכן זיך. און פון אַ ליאַדע וואָס. — זיי צעברעכן זיך אַליין,
נישט מיר. די וועלט איז האַרט און נישט נאָכגיביק. איך בין אַנידערגע-
פּאַלן אַף דער ערד און מיך צעמאַזיקט, איך האָב מיך צעשלאָגן אַן דער

וואנט, אן פארזאפעט פון פענצטער, אן דער שאַנק, אן טיש, אן א קאנט, אן א ראָג — עם טוט וויי, אַפּטמאָל שטאַרק וויי.
און מיטאַמאָל האָט דער גוטער גאָט אויסגעשפּרייט פאַר אונדז, פאַר די קינדער, א ווייסן טעפּיך, אזוי ווי א פּויגל בעט-אויס מיט פּעדערן די נעסט פאַר די קליינע אויפּעלעך. קיין גרין גראַז איז נישט פאַראַן אין ווינטער און עם וועט אזוי גיך נישט זײַן. און אז עם וועט זײַן, איז עם אַרומגעצוימט, און מען מאָר נישט טרעטן דערויף. אָבער מיט שניי מען מען טאָן, וואָס מען וויל.

פאַראַן שנייקוילן אומשולדיקע, פאַראַן בייזוויליקע, פאַראַן איידעלע ווי פון ביקסן, רישעסדיקע — דוּס-דוּם — פאַרבאָטענע דורכן הומאַני-טאַרן מילכאַמע-געזעץ. פאַראַן קאַרטעטשן, באַמבעס און גראַנאַטן. אין פאַר אייַך נאָר — שנייבאַלן, וואָס צעהאַקן שוויבן. פאַרפאַלן: מילכאַמע. און דערצו נאָך צופּעליק נישט איך.

— טאָ ווער?

א הייב מיט די אַקסלען.

— איך ווייס נישט.

איך ווייס טאַקע נישט. אויב איך ווייס אַפּילע, ווייס איך אויך נישט. מיר דאַכט זיך נאָר בלוז, אז ער. איך וועל אַוואַדע זיך דערוויסן, אויב איך וועל רויק נאָכפּרעגן, נאָכטראַכטן, — איך בין דאָך נישט אינגאַנצן זיכער, אז ער, פּונקט ער, נישט קיין אַנדערער.

איך בין דאָך געלאָפּן, וויל עס איז שוין געווען נאָכן גלעקל, וויל עס איז שוין געווען שפּעט. אַ פאַרמאַטערטער, אַ פּריילעכער און מיט מויר רע. האָט זיך מיר געקאַנט אויסדאַכטן.

צוויי זינען דאָרט געווען. מיסטאַמע איז עם איינער פון זיי. עמעצנס אַ פּאַנים האָט אַ מיניע געטאָן און איז פאַרשווינדן. עפּשער טאַקע דער דאָזיקער דריטער? עפּשער עפעס אַ פאַרבאַלדזשעטער שנייבאַל? מען מוז פּעסטשטעלן; דאַרף מען דאָך דערצו צײַט, און דער לערער, אז שוין.

איברינס זאָלן אַנדערע זאָגן — עפּשער זינען זיי געשטאַנען נעבן-טער, עפּשער האָבן זיי בעסער געזען.

און מיר שטייען לאַנג, אָנגעכמורעט, אומדערטרעגלעך. און איך פרעג

אין, אין וואָס פאר אַ זעלטענעם פּאַל קאָן זיך אַזעלכעס טרעפן מיט דערוואַקסענע. איך ווייס נאָר בלויז פון איינעם אַזאַ.

איינמאָל בעשאַס אַ דעמאָנסטראַציע, אין וועלכער איך האָב מיך באַ-טויליקט, האָט זיך פּלוצלינג דערהערט אַ שאַס. פּאַליציי רינגלט אונדו אַרום: ווער האָט געשאַסן? אָבער אַזוי ווי איך בין אומשולדיק, ווייס איך, אַז עס וועט זיין אַן אויספאַרשונג, און יעדער פאַר און קעגן וועט גענוי באַטראַכט ווערן. וואָס שוין אָבער אונדזער איניען, דערליידיקט מען אים — אַבי יויצע צו זיין. פאַרוואָס איז עס אַזוי? פאַרוואָס טוט מען אונדו אַזוי אָפּט אומזיסט אַן אַוולע? פאַרוואָס מעג מען אַ קינד אומגערעכט באַ-שטראַפן און מען קוקט דערויף ווי אַף אַ קלייניקייט און מען איז דערפאַר פאַר קיינעם נישט פאַראַנטוואָרטלעך?

די לעקציע פון רעליגיע איז דורך רוין.

איך האָב געטראַכט פון יויסעפּן, וועלכן פאַרע האָט אַריינגעוואָרפן אין טפיסע. יויסעפּ איז פּויער כאַלוימעס. דערנאָך איז אים געווען גוט, אָבער ווי שווער איז צו זיין פאַרקויפט דורך אייגענע ברידער, בייזוויליק אַנגעקלאָגט, און צו זיצן לאַנגע יאָרן אַ געשמידטער אין קייטן אין אַ פינצטערן גרוב. אָט בין איך נישט לאַנג געשטאַנען אין ווינקל, און וויפל האָב איך מיך אַנגעליטן. איך בין געשטאַנען אין קלאַס, וווּ עס זיינען דאָ פּענצטער, איך האָב געוואַסט, אַז עס וועט דויערן בלויז ביז צום קלונג. פאַרוואָס ווייסן מיר נישט, וויאָזוי עס האָט אויסגעזען די טפיסע אין מיצראַן, ווי לאַנג יויסעפּ האָט זיך געפּיניקט. עס איז מיר אַ ראַכמאַנעס אַף יויסעפּן, איך וויל אים מיטפילן, אַזוי ווי ער האָט פאַרדינט, און איך ווייס אָבער נישט. דעמאָלט וועגן די עסקימאָסן האָב איך געוואָלט וויסן אַלצדינג, און אַצינד וועגן יויסעפּן. קאַשעס האָב איך אַ סאך צו פרעגן, — פאַרוואָס האָבן די דערוואַקסענע נישט ליב אונדזרע קאַשעס. אָבער דאָס איז דאָך געשען שוין לאַנג און ווייט, טאָ קענען זיי אויך נישט וויסן. פאַר-וואָס האָבן די דערוואַקסענע נישט ליב מוידע צו זיין, אַז זיי ווייסן נישט, נאָר זיי קוקן אַרײַן אין די ביכער, אָדער זיי פרעגן עמעצן, וואָס ווייסט בעסער. זיי ווייסן עפּשער נישט, נאָר זיי זיינען זיך מעשאַער. זיי איז גרינגער.

פאַרצייטנס איז אין דער שול אַפּילע נישט געווען קיין בילדער. פאַר מינע צייטן איז נישט געווען קיין קינאַמאַטאָגראַף. ווי אַרום זיינען די

קינדערייארן געווען אן קינאָ. מען האָט גערעדט וועגן בערג, יאָמים, מיר-
באָריעס, פּאַרציטיקע מילכקאָמעס, ווילדע פעלקער. און עס איז אין אונדז
וואָס אַמאָל שטאַרקער געוואַקסן דער כיישעק דאָס אַלצדינג צו זען. —
הינט, ווען מען גייט אַרויס פון דעם פינצטערן קינאָ-זאַל, קאָן מען
כאָטש זאָגן:

— איך בין געווען דאָרט — איך האָב געזען.

עס וועקט מיך אויף פון די מאַכשאַוועס עפעס אַ שאַרף אין קלאַס.
מיר זינען ווידער אויסגערוטע און פאַרבנקט נאָך די צוועלף האַרמאַט-
שאַסן.

די פּלייצעס טוען וויי, איך האָב דאָס ערשט איצט דערשפּירט. דער
שנייבאל האָט געמוזט זיין האַרט. עס איז אָבער אָנגענעם אזאַ קליינער
ווייטיק. ווי אַ סימען נאָך אַ ווונד, וואָס אַ טאַטע ווייזט דעם זון. אַ
שטאַלצער, נישט ווייטיקלעכער ווייטיק, וועגן וועלכן מען זאָגט:
ס'איז גאָרנישט. אַ נאַרישקייט.

איך דריי מיך אום, קעדיי אַ קוק צו טאָן אַה יאַנעקן, און דערלאַנג
אים גלייך אין שטערן אַרנין, אַז דאָס היטל איז אים אַזש אַראָפּגעפּאַלן.
ער האָט גלייך דערפּילט מיין בליק. ער האָט אַ שמיכל געטאָן, מיט אַ
בליץ מיט די אויגן אָפּגענעמפּערט:

איך וועל געדענקען. אָבער וואַרט: עס וועט זיך באַלד ווידער אָנ-
הייבן. איך וועל נישט שענקען.

איך ווייס נישט, צי מיר שמיכלען עפשער, צי די דערוואַקסענע.
איינס אָבער איז זיכער, אַז זייערע שמיכלען זאָגן ווינציק, און מיר אונ-
דערע פאַרשטייען גוט; טיילמאָל זאָגט מען מער מיטן שמיכל, ווי מיט
ווערטער.

אַ פּילזאָגנדיקער בליק און אַ פּילזאָגנדיקער שמיכל. זיי ווייסן האַר-
פּאַנים דערפון, וואָרום מען פאַרווערט אונדז זיך אומצוקוקן און צו שמיכל-
לען אין קלאַס.

ווען איך וועל ווידער זיין אַ לערער, וועל איך פּרוּוון מיך צו פאַר-
שטענדיקן מיט די שילער. קעדיי עס זאָלן נישט זיין אזוי ווי צוויי פּיניט-
לעכע לאַגערן: פון איין זייט דער קלאַס, און פון דער צווייטער דער לערער
מיט עטלעכע כניפעניקעס. איך וועל פּרוּוון, עס זאָל זיין אויפריכטיקייט.

אזוי לעמאָש'ל וועל איך אין אזא טאָג פון ערשטן שניי פלוצלינג בע-
שאַס דער לעקציע אַ פּאַטש טאָן מיט די הענט און זאָגן:

— זאָל יעדער גוט פאַרגעדענקען, וועגן וואָס ער האָט אין דער רענע
געטראַכט. ווער עס שעמט זיך, זאָל זאָגן, אז ער וויל נישט, קעדיי עס
זאָל נישט זיין קיין צוואַנג.

דאָס ערשטע מאָל וועט נישט געלינגען. אָבער איך וועל עס מאַכן
אַפטער. ווי נאָר איך וועל באַמערקן, אז דער קלאַס הערט זיך נישט צו.
און לויט דער רייע:

— וועגן וואָס האָסטו דו געטראַכט? וועגן וואָס האָסטו דו געטראַכט?
אויב איינער וועט זאָגן, אז ער האָט געטראַכט פון דער לעקציע,
וועל איך אַ פּרעג טאָן:

— נאַרסטו אַמאָל נישט אָפּ?

אויב עמעצער שמייכלט און איך זע, אז ער וויל נישט, — וועל איך
פּרעגן:

— עפּשער ווילסטו נישט זאָגן פאַר אַלע, זאָג עס מיר אַפּן אויער,
אָדער איך וועל עס פאַרשרייבן בעייס דער פּויער.
און זיי:

— צו וואָס דאַרפט איר עס וויסן?

און איך וועל זאָגן:

— איך וויל אָנשרייבן אַ בוך וועגן דער שול. קעדיי אַלע זאָלן זיך
איבערצייגן, אז נישט טאָמיר קאָן מען זיין אויפּמערקזאַם בעייס דער
לעקציע. עפּשער דאַרפן ווינטערציַיט זיין גרעסערע האַפּסאַקעס; עפּשער
ווערן די שילער גיכער מיר אין שיינע טעג. אַ סאך מענטשן שרייבן ביכער
וועגן שול. און וואָס אַמאָל פירט מען אַיַן עפעס ניס, אז עס זאָל פאַר די
קינדער זיין בעסער און פאַר די לערער. נו, וואָרום איר וועט ענדיקן די
שול און וועט זיך אוועקגיין, און מיר מוזן דאָס גאַנצע לעבן גיין אין שול
אַרביין.

און זיי וועלן זיך פאַרכידעשן, וואָרום עס איז זיי גאָרנישט געקומען
אַפּן זינען, אז דער לערער גייט דאָך אויך אין שול אַרביין און פאַרברענגט
אין קלאַס אַ סאך שאַען. מיר וועלן ריידן מיטוועך דעם, וואָס יעדער פון
אונדז וואָלט וועלן ענדערן. איך וועל זיי דערציילן, אז די לערער ווערן

זייער אָפּט קראַנק אַפּן האַלדז און אַף נערוון. און פאַרוואָס מיר זינען נערוועז.

און ווען יעדער וועט שוין האָבן אויפריכטיק געזאָגט, וועגן וואָס ער האָט געטראַכט בעייס דער לעקציע, וועל איך מאַכן אַ שפּאַס:
— אַצינד וועל איך אַלעמען, וואָס זינען נישט געווען אויפּמערק-
זאַם, שטעלן איינסן.

— אָ אָ אָ ווי געביפט איר זינט.

און איך:

— נישט שיין צו זאָגן, אַז דער לערער איז געביפט.

און זיי:

— פאַרוואָס?

וועל איך עס זיי דערקלערן. און דערנאָך ווידער:

— איז עפּשער שטעלן איינסן יענע, וואָס האָבן געטראַכט פּון דער לעקציע?

טויל וועלן אָנהייבן שרײַען:

יאָ, יאָ, יאָ.

און אַנדערע:

— פאַרוואָס מיר? מיר זינען דאָך געווען אויפּמערקזאַם.

וועל איך זאָגן:

— איר זינט נישט געווען אויפּמערקזאַם.

— פאַרוואָס?

— ווייל היינט איז דער ערשטער שניי, און איר באַמערקט גאַרנישט.

— נו, שניי איז דאָך נישט קיין לעקציע.

— איז עפּשער היינט נישט שטעלן קיין איינסן?

— נישט היינט, נישט קיינמאָל.

— אָן אַן איינס קאָן מען נישט.

— אָבער עס איז אומאָנגענעם צו קריגן אַן איינס.

— און געבן אַן איינס איז אויך אומאָנגענעם. דער לערער וויל בע-

סער שטעלן אַ פינף.

— טאָ זאָל ער שטעלן פינפן.

— צי קאָן מען אָבער?

— נו, ניין.

און מיר וועלן זיך אזוי אויסטײַנען ביז צום קלונג.
 אָבער ווי מאָדנע. איך האָב געוואָלט זײַן אַ קינד, און אַצינד טראַכט
 איך נאָר, וואָס איך וועל טאָן, ווען איך וועל אויפֿוואַקסן. אַפּאָנים אַז סײַ
 קינדער, סײַ דערוואַקסענע גײט נישט צו גוט. די האָבן זיך זייערע דײַ-
 נעס און אַנמאַס נעפעש, און יענע זייערע.

עס וואָלט געקאָנט אַפּילע זײַן אזוי, אַז אַ מענטש זאָל צײַטנוויײַז
 אַמאָל זײַן גרויס, אַמאָל קליין. אזוי ווי עס איז ווינטער און זומער, טאָג
 און נאַכט, שלאָף און וואַכזײַן. ווען עס זאָל זײַן אזוי, וואָלט זיך קײנער
 נישט געכידעשט. עס וואָלטן זיך נאָר בעסער פאַרשטאַנען אײנער דעם
 אַנדערן די דערוואַקסענע און די קינדער.

איך דער פּויע איז שוין געווען אַ רויקערע שפּיל. מיר האָבן זיך
 צונויפגערעדט, ווער מיט וועמען שפּילט. און דער שניי איז שוין געווען
 צעטראַטן, און עס איז שווערער געווען צו מאַכן באַלן. טײל האָבן גע-
 פּרוּווט, אָבער די גרעסטע טײל האָט געשפּילט אין שליטנס. אַ ינגל פון
 הינטן איז דער פּורמאַן, און צוויי פון פּאַרנט — די פּערד. און גלײַך ווי
 אַ ווירע אײנער נאָכן אַנדערן, אזוי ווי פּיערלעשער, אָדער אַ קאַרנאַוואַל-
 צוג, צי אַרטילעריע. יעדער טראַכט אַנדערש, אָבער מיר פּרוּוון אַריבער-
 יאָגן אײנער דעם אַנדערן: ווער עס האָט בעסערע פּערד, אָדער אױטאָמאָ-
 ביל.

טכילעס איז געווען אָרדענונג, דערנאָך האָט זיך אַלץ צונויפגעקנוילט,
 וואָרום מען האָט אָנגעהויבן אַרויפפאַרן אײנער אַפּן אַנדערן. מען האָט
 געמאַכט אַ באַן-קאַטאַסטראַפּע. מען איז אומגעפאַלן אין אַ גאַנצער מאַכנע
 און זיך געשטופּט. טאָמיר געפּינען זיך שוין ווײלע יונגען. און עמעצער
 מוז ווײנען. וואָרום אײנעם האָט מען אַרויפגעטרעטן אַף אַ האַנט, אַ
 צווייטן האָט מען אַ קלאַפּ געטאָן מיטן שטיוול, וואָס האָט געהאַט אַן
 אײַזן-באַשלאָג. מען האָט אים נאָך אזוי צוגעדריקט, אַז ער האָט נישט
 געקאָנט אָטעמען.

נישט אַלע האָבן מיר ליב צו ווײלדעווען. לאַבלוטן נישט. טײלמאָל
 ווײלן מיר זיך שוין גלײכער אײנגאַנצן נישט שפּילן, אײדער מיט אַ צע-
 לאָזענעם יונג, וואָס שטופּט, געוואַלדעוועט און שלאָגט. וואָרום פּרוּוו
 אַזעלכע אַ שטופּ טאָן אין קאַטאַוועס, וועט ער דיר באַלד מיטן גאַנצן
 קויעך אַ קלאַפּ טאָן, עס זאָל וויי טאָן. ער קוקט אַף גאַרנישט, ער שטופּט,

ווארפט זיך, רייסט די מאַלבושים. ווי אַ מעשוּגענער.
וויפל מאָל וואָלט מען זיך געוואָלט שפּילן, אָבער מען זאָגט:
— איך וויל נישט.
ווייל ער איז דאָ.
— אָדער ער, אָדער איך.
זאָלן די אַנדערע אויסקלייבן.
טיילמאָל האָט מען מוירע אָפּן צו זאָגן, וואָרום ער וועט זיך אָנ-
הייבן טשעפען, איבערניסן, דערקוטשען. איז שוין גלייכער:
— איך וועל זיך נישט שפּילן.
וועלן זיי זיך מעשאַער זיין, איז גוט, אויב נישט, איז נישט.
אָבער עס איז אומאָנגענעם.
אָפּן הויף אינדערהיים קען מען שוין אָט די פּראָגים, אָבער דאָ קאָן
מען דאָך נישט קענען די גאַנצע שול, האָט מען טאַקע אָפט אַגמאַס
געפעש. דערצו איז נישטאָ קיין צייט אָפּצושמועסן די באַדינגונגען.
איז אזוי. ווען עמעצער ווײַזט דער ערשטער אַ שפּיל און זי געפעלט,
טוען אים אלע נאָך. גלייך ווי ער וואָלט געגעבן אַ צייכן. און מען דאַרף
מוידע זיין, אַז די מעשוּגאַים — וואָרום מיר רופן זיי מעשוּגאַים — האָבן
גוטע אַינפאַלן, אָבער זיי קענען זיי נישט אויספירן.
און בעעמעס, מיר זײַנען אויך אַרויפגעפאַרן איינער אָפּן אַנדערן,
קלוימערשט האָט זיך אַ טראַמווי צוזאַמענגעשטויסן מיט אַן אויטאָמאָ-
ביל, אָדער עס האָבן זיך אָנגעשלאָגן צוויי אַעראָפּלאַנען. אָבער נאָר צוויי
און אין אַ זייט.
איז יאָגן מיר זיך און אַנטלויפן, און אויב עפעס אַ מעשוּגענער טרייף
ווייל אַה אונדז אַרויפפאַרן, רוקן מיר זיך אָפּ און בלייבן שטיין.
— גייט אַוועק, מיר ווילן נישט.
צוויי צעווילדעוועטע אויטאָמאָבילן זײַנען אַרומגעלאָפּן בעיים דער
גאַנצער פּויזע.
אונדזער טרייף איז געווען גוט צוגעפאַסט. אָבער איין פּערד האָט
באַקומען אַ קלאַפּ אין קאָפּ, וואָרום מיר זײַנען גראָד אַנטלאָפּן פאַר דעם
צעווילדעוועטן אויטאָמאָביל, מיטאַמאָל אָבער פאַרלויפט מען אונדז פון אַ
זייט. איך האָב שוין נישט באַוויזן אויסצומירן — און באַז — יענעם אין

קאָפּ אַרײַן. ער האָט אַפּילע נישט געוויינט, אָבער ער האָט שוין נישט געד-
וואָלט זײַן קיין פּערד.

מיר האָט זיך אָפּגעריסן אַ קנעפּל, אָבער איך האָב עס אויפּגעהויבן,
באַהאַלטן, קעדיי אינדערהיים צוצוגייען.

בלויז אַף איין אָרט איז געווען אַ באַמבאַרדירונג. מען האָט אין גאָ-
לָאָפּ געמוזט דורכלויפן די דאָזיקע שיס-ליניע.

ווער עס באַטייליקט זיך נישט אַליין אין דער שפּיל, וועט דאָ גאָר-
נישט פאַרשטיין. וואָרום וויכטיק איז נישט בלויז דאָס לויפן, נאָר וואָס
עס טוט זיך אָפּ אינעווייניק אין מענטש. דאָס שפּילן אין קאָרטן, צי אַפּי-
לע אין שאַך, דאַכט זיך בלויז אַ וואַרפן פּאַפּירלעך און רוקן העלצלעך.
טאַנצן — אַ דרייען זיך אַרום. פאַרשטיין קאָן בלויז דער, וואָס שפּילט
אַליין אָדער טאַנצט.

מען טאָר נישט גרינגשאַצן די שפּיל, נישט שטערן, נישט איבערניסן
פּלוצלינג, נישט אַרויפצווינגען אַ נישט ליבן מיטשפּילער.

בין איך אַ פּורמאַן, וויל איך האָבן פּערד פּון אַ גלייכן וווקס, נישט
צו גרויס, נישט צו קליין, פּריילעכע, אָבער געהאַרכזאַמע, קלוגע, מעיר-
שעוודיקע. בין איך אַ פּערד, וויל איך נישט קיין פּורמאַן אַ נאַר, אָדער אַ
ברוטאַל. וואָרום איך אַליין שטעל איין די גיכקייט פּון לויף, איך וויל
נישט, ער זאָל מיך ציען, שלאָגן און אונטערשטופּן. אַנדערש פּיל איך
מיך פאַר אַ פּערד, אַנדערש פאַר אַ פּורמאַן. און וואָס ווייסט איר דען
דערפּון? אז איך האָב אַ שנאָרד געטאָן, אז איך טאַפּטשע מיט די פּיס
אַף אַן אָרט, אָדער איך שרײַ: „טפּררר — וויאָ!“

אז איך בין אַ פּיערלעשער, קוק איך מיך אַרום, צי מען זעט נישט
קיין רויך, איך קוק אַרויף אינדערהייד, איך אַניל מיך אַנדערש, ווי ווען
איך לויף מיט אַ האַרמאַט אַף דער פּאַזיציע. פאַר פּיערלעשער טרעט
מען אָפּ, אַרטילעריע נעמט דער סוינע אָפּן ציל. איך קוק מיך אַרום מיט
כשאַד, קעדיי נישט אַריינצופאַלן אין אַ פּאַסטקע. אז איך פאַר אַלס גיכע
הילף, טראַכט איך, צי זאָל דאָס זײַן אַן איבערגעפאַרן קינד, צי אַ זעלבסט-
מערדער, אַ געהאַנגענער, צי אַ פאַרסאַמטער. מען לויפט דאָך נישט
סטאַם ווי אַ נאַר.

איבעריקנס איז טאַקע אויך וויכטיק זיך דורכצולויפן, וואָרום מען
דאַרף דאָך ווידער זיצן אַ שאַ אַף דער באַנק.

נו גוט. זיך געענדיקט די שול. מיר גייען אהיים.
 איך ווייס נישט, צי זאל איך היינט אויך אהיימגיין צוזאמען מיט
 מונדעקסן. אויב מען האָט דעם זעלבן וועג אהיים, און מען הייבט אָן מיט
 עמעצן גיין צוזאמען, דאַרף מען שוין טאָמיר. און מעג אפילע זיין אומ-
 אָנגענעם, איז שוין שווער זיך אָפּצושטעפּען; מען מוז זיך שוין סתּדן גוט
 צעקריגן, צעשלאָגן אפילע, קעדיי ווידער בלייבן אַליין און אהיימגיין מיט
 אַן אַנדערן.

פאַראַן אַזעלכע, מיט וועלכע קיינער וויל נישט אהיימגיין, טשעפּען
 זיי זיך צו יעדן טאָג צו אַן אַנדערן. פאַראַן אַזעלכע, וואָס ווילן ליבער
 אהיימגיין אַליין, אָבער אַזעלכע זינגען פאַראַן ווייניק. פאַראַן אַזעלכע,
 וואָס האָבן ליב צו גיין מיט אַ גאַנצער מאַכנע. און ס'ראָוו גייט מען אהיים
 אינצווייט, אינדרניע; צוויי זינגען הייסט עס פּריינט, און דעם דריטן
 פאַרבעט מען, אָדער ער קומט אַליין צו און מיר קוקן, וואָס ער איז פאַר
 איינער. פאַראַן איינפּערזיכטיקע, וואָס האָבן נישט ליב, אַז עס זאל זיין אַ
 דריטער. אַזעלכע זינגען אומאָנגענעם: עס זעט אויס, ווי ער וואָלט דיך
 אָפּגעקויפט פאַר זיך.

עס איז פּריקער, אויב איינער וויל גיין צוזאמען, און דעם אַנדערן
 איז ער שוין נימעס געוואָרן, אָדער ער האָט זיך אויסגעקליבן אַ צווייטן.
 מען מוז זיך אַרויסגאַנווענען פון דער שול, אַז יענער זאל אים נישט גע-
 פינען. אויב עס טרעפט אַ אַן איידעלן, וועט ער פאַרשטיין און אַליין
 אַוועקגיין. אָבער עס טרעפט אַזעלכער, וואָס מאַכט אַוואַנטורעס, וואָס
 וועט אויסזאָגן סוידעס, אַנדערציילן ליגנס און פון קלוימערשט אַ פּריינט
 ווערט ער דער ערגסטער סוידע.

נישט טאָמיר מוז דער, מיט וועלכן מען גייט אהיים פון שול, זיין
 אַ פּריינט. וואָרום דער פּריינט קאָן גראָד וווינען ערגעץ אַנדערש, אַזוי
 אַז מען קאָן מיט אים אפילע אַ שטיקל וועג נישט גיין צוזאמען, נאָר
 גלייך זיך פאַרנעמען אין פאַרקערטע ריכטונגען. דעריבער איז איין זאך
 אַ פּריינט, און אַן אַנדערע זאך, מיט וועמען מען האָט ליב אהיימצוגיין.
 אָבער דאָך איז אַ פּריינט ווי אַ ברודער און אפילע מער. דער כילעק איז
 נאָר, וואָס אַ ברודער קען מען בעסער, קאָן מען זיך נישט טויע זיין, גוט
 פּריינט אָבער ווערט מען דורך ווערטער, איז דאָכט זיך אויס, אַז ער איז
 אַזוי ווי ער זאָגט, קאָן מען אַ טאָעס האָבן, און ער וועט גאָר זיין אַ פאַל-

שער. אנדערש אין די אויגן, אנדערש הינטער די אויגן, אָדער ער רעדט איין זאך און טאן מוט ער עפעס אנדערש. אויב א ברודער געראָט נישט, איז נישטאָ קיין איינע: צעקריגסט זיך און מוזט זיך צום סאָף איבער-בעטן. אָבער מיט אַ קלוימערשטן פּרינץ קאָנסטו דיך צעגלין אַף טאָמיד. ווען איך בין דאָס ערשטע מאָל געווען קליין, האָב איך געהאַט פאַר-שיידענע פּרינץ. דער ערשטער איז געווען אַ גאַנץ יאָר, אָבער ליב האָב איך אים געהאַט בלויז עטלעכע כאַדאַשים, דערנאָך זע איך, אז ער רעדט מיך אָן צום שלעכטן, האָב איך אויסגעקוקט, ער זאָל זיך אוועקגיין. און ער גאָרנישט. ביז ער איז געבליבן אַפֿן אנדערן יאָר אין דעם זעלבן קלאַס, און אזוי בין איך פֿון אים פּאָטער געוואָרן.

דער צווייטער איז מיר אויך נישט שטאַרק געראַטן, אָבער מיט אים בין איך ליבט בערויגעז געוואָרן. איך האָב אים געגעבן עטלעכע מאַטאָ-נעס, אים געבראַכט פּופּציק צי זעכציק גראַשן און אזוי אַרום האָב איך מיך פֿון אים ווי אויסגעקויפּט.

דערנאָך בין איך אַ לאַנגע ציַט געווען פּאַרזיכטיק. פּאַרשיידענע האָבן זיך צוגעשאַרט, אָבער איך בין געגאַנגען איין מאָל, צוויי מאָל, און דערנאָך האָב איך קלוימערשט באַדאַרפט ערגעץ אָפּטרעטן, אָדער אז איך האָב פּאַרנעסן די פּעדער און מוז צוריקגיין אין שול אַרײַן, אָדער איך פֿלעג פּאַרן גלעקל אַלץ צוגרייטן, שנעל אַ כאַפּ טאָן דעם מאַנטל און איך בין שוין נישטאָ. דעם אנדערן טאָג זאָגט ער מיר:

— וווּ ביסטו געבטן אַהינגעקומען? איך האָב געוואַרט, דיך געזוכט.

און איך:

— איך ווייס נישט. איך בין אַליין אַהיימגעגאַנגען.

ביז איך האָב געפונען אַ פּרינץ. אַן עמעסן. אזעלבן, וואָס אויב ער איז נישט געקומען אין שול אַרײַן, איז געווען טרויעריק. און איך וויל צוזאַמען זיצן. און אָן אים שפּיל איך מיך נישט בעיים דער פּויע. און ער איז אָפט נישט געקומען, וואָס אַמאָל אָפּטער. מיר האָבן נישט געשטימט אַף דער נאַס, וואָרום ער איז געגאַנגען פּאַמעלעך. און אנדערע פֿלעגן זאָגן: — אַ כידעש, ער איז דיר נאָך נישט נימעס געוואָרן. ער שלעפט זיך אזוי. אזא קריכער, קושט זיך מיט די מיידלעך.

ער איז גאָרנישט געווען קיין קריכער, נאָר קראַנק אַפֿן האַרץ. מיט מיידלעך האָט ער זיך נישט געקושט, נאָר ער האָט געהאַט אַ סווינסע. מיר

זינען שוין געווען גרויסע, אין פערטן צי אין פינפטן קלאס, און זי אין ערשטן. מיר פלעגן זי טיילמאל טרעפן, און זי האָט זיך מיט אים געקושט. נאָך אַ קליינע און דערצו אַ קווינקע, טאָ וואָס איז דאָ פאַר אַ שלעכטס? נאָך איינעם האָב איך געהאַט. ער איז געווען מיט צוויי קלאַסן הער כער. וואָרום עס טרעפט, אַז אַן עלטערער באַקענט זיך מיט אַ קלענערן, און זיי גייען צוזאַמען אַהיים, אויב די שול ענדיקט זיך גראָד אין דער זעלבער צייט. אָבער איינמאל האָט ער מיר געהייסן וואַרטן, דערנאָך איז ער אַוועק מיט אַ כאַווער און מיט אים געשמועסט, און זיך געמאַכט ווי ער זעט מיך נישט. איך פּלאַנטער מיך נעבן זיי, ווי אַ פינפט ראָד צום וואַנן. איך זע אַלאָ, אַז ער איז פאַרנומען, גיי איך מיר אַריבער אַף דער אַנדער רער זייט נאָס און קוק, צי ער וועט פרעגן, פאַרוואָס איך גיי אַוועק. אָבער ער גאָרנישט. איך האָב מיך נישט געפילט באַליידיקט, נאָר איך האָב געטראַכט: „צו וואָס דאַרף איך, ער זאָל מיר טאָן אַ טויווע.“ און אַזוי האָט זיך דאָס געענדיקט.

איך געדענק דאָס אַלצדינג און בין אַצינד שוין פאַרויבטיק. איך וויל ליבער וואַרטן, ביז איך וועל געפינען עמעצן נישט בלויז צום אַרומלויפן, נאָר צו קענען מיט אים שמועסן וועגן פאַרשיידענע זאַכן. נישט בלויז וועגן דער שול, נאָר אין אַלגעמיין.

איז ניי איך אַהיים, און מונדעק דעריאָגט מיך אַפן וועג.

איך האָב דיך געזוכט אין שול, — זאָגט ער.

— איך ענטפער גאָרנישט. — מיר גייען נעבנאַנאַנדער. און ער

פרעגט:

— עפשער ווילסטו נישט גיין מיט מיר?

איך זע, אַז ער איז אַ דעליקאַטנער, וואָרום אַן אַנדערער וואָלט נישט געפרעגט.

איך זאָג:

— אַדעראַבע, איך וויל.

ער האָט אַ קוק געטאָן אויפּמערקזאַם, צי איך מיין אַף אַן עמעס, אָדער בלויז סטאַם אַזוי. מיר האָבן זיך ביידע צעשמייכלט.

— ווילסט זיך יאָגן מיטן טראַמוווי?

— עע, אַלע טאָג זיך יאָגן. איך האָב מיך גענוג אָנגעלאָפן בעיים די

פויזעס.

מיר זינען שטיין געבליבן בא א שויפענצטער פון א געשעפט.
 אָאָאָ, וואָס פאַר אַ שיינע צירקלען. זעסט, אָט דאָס איז צום אַרײַנ-
 לײַגן, אַז מען וויל מאַכן אַ גרויסן קרייז. און אָט איז אַה טוש.
 — זוי מײַנסטו: וויפֿל קענען אַזעלכע צירקלען קאַסטן? — וואָלסט
 געוואָלט האָבן? — זע: גאָלדענע טינט. — זע: וואָס פאַר אַ קליין טינט
 טערל: אַ ריזע־טינטערל. איך דאַרף קויפֿן אַ פענדזעליקל, אָבער נישט
 דאָ. פֿראַנקאָוסקי האָט געקויפט אַפֿן ראָג, האָט ער עס שוין אַ כוידעש,
 און איז מײַנעם זינען די האָר באַלד אויסגעקראָכן. — אַזעלכע גאַנאָוים.
 — ווען מען זאָל דיר דערלויבן, וואָס וואָלסטו אויסגעקליבן פֿון שויר-
 פענצטער? — ווען מען זאָל דערלויבן בלויז איין זאך. — איך וואָלט גע-
 נומען דעם צירקל און דאָס דאָזיקע נעגערל.

— דאָס זינען דאָך צוויי זאַכן.

— נו, טאָ איז בלויז דעם צירקל.

איך דערנעבנדיקן געשעפט קלויבן מיר אויס צו גרויסע טאָולען שאַ-
 קאַלאַד ביטנני, מען זאָל דאָס אונדז דערלויבן.

דערנאָך האָט ער אויסגעקליבן אַ בלומענטאָפּ פֿאַר דער מאַמען, איך
 אַ ליאַלקע פֿאַר אירענען.

איך זייגערמאַכערס שויפענצטער געפינען זיך נעבן פינגערלעך און
 בראַשקעלעך מיט טייערע שטיינער — איך זייגערלעך. מיר זינען נישט גי-
 ריק. מיר פֿאַרזאָרגן זיך מיט זייגערלעך. מיר האָבן זיך לאַנג מעיאַשעוו גע-
 ווען, צי איז בעסער אַ זייגערל אַה דער האַנט, אָדער אַ טאַשן־זייגערל מיט
 אַ קייטעלע.

וואָרום מיר, קינדער, אונטערשיידן זיך פֿון אַיך, דערוואַקסענע.
 אונדז גייט ווייניק אָן דער מאַרק־פֿרייז פֿון אַ זאך. מיר ווייסן נאָר פֿון גי-
 טיקע זאַכן און אומגייטיקע, און מיר זינען טאָמיד גרייט אויסצובייטן
 אַ טייערע זאך, אָבער אַ גלייכגילטיקע פֿאַר אונדז, אַה אַ זאך, וועלכע מיר
 ווילן האָבן. ווען איר זאָלט זיך וועלן באַקענען מיט אונדזערע האַנדלס-
 טראַנזאַקציעס, וואָלט איר געוויסט, אַז אָפֿנאַרעריי האָט באַ אונדז גאָר אָן
 אַנדער פֿאַנים.

ווען איך בין דאָס ערשטע מאָל געווען אַ קינד, האָב איך אַמאָל באַ-
 קומען שליטשיך. דעמאָלט זינען שליטשיך נאָך געווען אַ זעלטענע מאַ-
 טאַנע, און אַ טייערע. נו, האָב איך זיי אויסגעביטן אַה אַ פענאַל פֿון

ווייניש-האלץ, א טיילעכיקן, מיט אן אָנגעמאָלט בולדאָגל. דעם בולדאָגל האָט געפֿעלט איין אויג, אָבער עס איז געווען זייער באַכיינט. אַ פענאל דאַרף מען אלע טאָג, און שליסליך בלויז אַמאָל, און גראָד איז דער ווייני-טער געווען אַ לייכטער, נישט געווען קיין אייז. ווען מען איז אינדערהיים געוויזן געוואָרן, האָט מען מיר געמאַכט אַ סקאַנדאַל. איך האָב געמוזט אָפּגעבן. איך האָב מיך זייער געשעמט, וואָרום אויב די שליסליך זינגען געווען מינע, האָב איך באַדאַרפט האָבן דאָס רעכט צו טאָן מיט זיי, וואָס איך וויל. וועמענס אייסעק, אַז מיר געפֿעלט בעסער אַ פענאל פֿון שמעקע-דיק האָלץ מיט אַ בלינד בולדאָגל? און צי האָט אַ וואַנדערער אין מיר-בער נישט אוועקגעגעבן אַ זאַק מיט טייערע פֿערל פֿאַר אַ קרוג וואַסער?

מיר האָבן זיך לאַנג מעיאַשעוו געווען, וואָס אויסצוקלייבן פֿון דעם סטאַליערס שויפֿענצטער. מיר האָבן געוואָלט האָבן אַ טישל מיט אַ שופֿלאָד צום פֿאַרשליסן מיט אַ שליסעלע, אָבער צי וועט מען אונדז דערלויבן עס אוועקצושטעלן? עפשער עפעס פֿאַר די עלטערן? עס איז אָבער זייער אנגענעם צו האָבן כאַטש אַ קליין, אָבער אייגן טישעלע.

מיר האָבן אָנגעהויבן צו ריידן וועגן דער היים: אַז אים איז שלעכט, ווייל זיין טאַטע טרינקט.

— עס איז אַ גרויס אומגליק צו האָבן אַ טאַטן אַ שיקער. שיקורים דאַרף מען פֿאַרווערן כאַסענע צו האָבן. וואָרום דערנאָך מאַטערט זיך דאָס ווייב און די קינדער. פֿאַר יעדער פענסיע האָבן מיר מוירע: וועט דער טאַטע ברענגען דאָס געלט אַהיים, אָדער מיר וועלן אַ גאַנצע וואָך הונד-גערן. און שטעל דיר נאָר פֿאַר דאָס פֿאַרנעניגן. ווען ער איז שיקער, ווייסט ער נישט, וואָס עס טוט זיך מיט אים, און אַז ער שלאַפט זיך אויס, שעמט ער זיך און דער קאַפּ טוט אים וויי.

— און דו קאָנסט אים נישט זאָגן, ער זאָל אויפהערן?

— וואָס קאָן איך דאָרט זאָגן? די מאַמע וויינט שוין גענוג, שרײַט און שילט. ער זאָגט צו, און דערנאָך איז ווידער דאָס זעלבע. פֿונקט ווי אַ קינד.

— אָבער דו פֿרווו מיט גוטן.

— אַז איך שעם מיך. איינמאָל זינגען מיר געווען אין דאַרף באַס טאַטנס אַ קאַלעגע. מען האָט דאָרט געטרונקען. און דער טאַטע האָט גע-זאָגט, אַז ער וויל נישט. וואָרום ער האָט ווידער געהאַט געגעבן דער מאַ-

מען א שווע, אז ער וועט צום מויל נישט נעמען קיין בראָנפן. איז ווען מען האָט אים אָנגעהויבן צוצוריידן, ער זאָל כאָטש איין גלעזעלע נעמען, האָב איך אים אַ צי געטאָן באַם אַרבל, וואָרום איך האָב געוויסט, אז ווי נאָר איין גלעזל, וועט ער שוין אָנהייבן מער. און דער טאַטע האָט זיך אויפגעהויבן און געזאָגט: „קום, לאָמיר גיין צום טיך“. זינען מיר אוועק אַהין. און די פייגעלעך זינגען. און די טווע האָט זיך צו אונדז ווי געבוקט. און אַ זון. און שיי, אָנגענעם. דער טאַטע האַלט מיך באַ דער האַנט. דער- נאָך האָבן מיר זיך אַנידערגעזעצט באַם טיך, און דער טאַטע נעמט מיך ווידער באַ דער האַנט. מיטאַמאָל אָבער האָט אים די האַנט אַ ציטער גע- טאָן, ווי ער וואָלט זיך אָפגעברייט מיט קראַפּעווע. און איך האָב געזאָגט: „דער טאַטע זעט, אז עס איז בעסער נישט צו טרינקען“. און דער טאַטע האָט אַה מיר אַ קוק געטאָן, און איך האָב מיך זייער פאַרשעמט און שטאַרק ראַכמאַנעס געקריגן אַפן טאַטן. וואָרום ער האָט אַה מיר אַ קוק געטאָן אזוי טרויעריק. דו ווייסט, טיילמאָל טוט אַ הונט אזאַ קוק, ווען ער בעט עפעס, אָדער ער האָט מוירע, מען זאָל אים נישט אַ קלאַפּ טאָן. איך ווייס, אז אַ מענטש איז עפעס אַנדערש, און אַ הונט איז עפעס אַנ- דערש. אָבער עס איז מיר אזוי גראַד איינגעפאַלן. איך וואָלט שוין איצט פאַר קיין שום זאָך אין דער וועלט נאָכאַמאָל אזוי נישט גערעדט צום טאַטן. און דער טאַטע האָט זיך עפעס ווי מעשאַדער געווען, וואָרום ער קוקט קעסיידער אַפן וואַסער, קוקט, קוקט — און טוט אַ זאָג: „אַ הינטיש לעבן, זונעלע“. און ער האָט אָפגעזיפצט. און איך וויל אים קושן די האַנט, עס הייסט איבערבעטן. אָבער דער טאַטע האַלט מיר שטאַרק צו די האַנט און לאָזט נישט. איך ווייס נישט, צי ער איז געווען אַה מיר בערויגען, און עפשער האָט ער געטראַכט, אז איך בין נישט ווערט אים אַ קוש צו טאָן. דער טאַטע איז שוין נישט צוריקגעגאַנגען אַהין צו זיי, ער האָט נאָר גע- זאָגט, איך זאָל אים ברענגען דעם שמעקן, אז דער קאַפּ טוט אים וויי. ער האָט נישט געוואָלט, אז מען זאָל פון אים כויעק מאַכן. אַה דער קאַליקע האָט ער געקויפט בייגל. איך האָב קיין איינע נישט געגעסן, אַלע אוועק- געגעבן מיין ברודערל. איך האָב אַפילע געוואָלט אויפעסן אַ פּאָר, דער טאַטע זאָל נישט מיינען, אז איך האַלט מיך אין גרויסן. אָבער איך האָב נישט געקאָנט; עס האָט מיך עפעס געשטיקט. אַ צייט דערנאָך, עפשער אַ כוידעש, האָט ער נישט געטרונקען, די מאַמע האָט שוין געמינט, אז

עס איז געוואָרן גוט. אָבער מען האָט איר געזאָגט, אז ווען איינער געד
וויינט זיך אָפּ, און גייט אַרום אַן אָנגעכמורעטער, הייסט דאָס, אז ער
וועט נאָך; ערשט ווען ער הערט אויף צו טראַכטן און ווערט ווידער פריי-
לעך, וועט ער שוין נישט. — אָבער הער: זאָג נישט דערפון קיינעם אין
שול. איך דערצייל דאָס בלויז דיר. וועסט נישט זאָגן? אפילו ווען מיר
זאָלן זיך צעקריגן?

— פאַרוואָס זאָלן מיר זיך צעקריגן?

— נו, ווייסט נישט? מיר וועלן זיך צוליב עפעס אַמפערן און מיר
וועלן זיך צעקריגן.

מיר האָבן נאָך אַביסל געשמעסט, וואָס פאַר אַ פאַרשיידענע מענ-
טשן עס זיינען פאַראַן אַף דער וועלט: איינער טרינקט, אַ צווייטער וויל
נישט אַרבעטן, אַ דריטער גאַנוועט, דער האָט ליב דאָס, יענער האָט ליב
יעניץ.

— אַט צום ביישפּיל זיינען פאַראַן אזעלכע, וואָס האָבן נישט ליב
אַפצושניידן די נעגל. וואָרום אויב זיי שניידן אָפּ, דענערווירט עס זיי.
טראָגן זיי גרויסע נעגל. אָדער זיי בייסן זיי אָפּ.

און וועגן דעם וואָס עס מאַכן זיך ריצן אַף די פינגער, אז זיי טוען
וויי. און וואָס אַף די נעגל מאַכן זיך ווייסע פלעקן: פּונוואַנען נעמט זיך
דאָס?

— מען זאָגט, אז דאָס בלייבט דאָס גליק. און אַנדערע זאָגן, אז עמע-
צער איז מעקאַנע. — עס איז טאַמיר אזוי: איינער זאָגט אזוי, דער אַנ-
דערער אזוי, דערנאָך ווייסט מען נישט, וועמען צו גלייבן. שוידערלעך פּו-
לינגס זיינען פאַראַן אַף דער וועלט.

און מיר האָבן אזוי לאַנג געשמעסט, אז איך האָב מיך פאַרשפּעטיקט
צו מיטאַגן. וואָרום איך האָב אים צוגעפירט אַהיים, און ער מיך, און מיר
זיינען געגאַנגען היין און צוריק. עס איז געווען אָנגענעם צו גיין און
שמעסן, וואָרום אומעטום איז געלעגן שניי און שניי.

איז האָב איך מיך פאַרשפּעטיקט.

און די מאַמע נעמט שרייען, פאַרוואָס איך האָב מיך פאַרשפּעטיקט
אַף מיטאַגן.

אז איך לויף אַרום; אז זי האָט גענוג צו רוימען און צו וואַשן; אז
איך צערייס די שטיוול; און פאַרוואָס בין איך נישט קיין מיידל, וואָרום

איך וואָלט צוגעהאַלפּן; אז זי וועט גיין אין שול אַרײַן זיך באַקלאַנג; אז איך וועל אויפּוואַקסן אַ הולטאַי; אז אירענע וואָלט באַדאַרפט זײַן על-טער און איך ייִנגער; אז די מאַמע וועט שטאַרבן איבער מיר. איך שטיי און פאַרשטיי גאַרנישט.

אויב איך האָב מיך פאַרשפּעטיקט, קאָן איך עסן מיטאַג קאַלטער-הייט, אָדער אינגאַנצן נישט עסן, איך קאָן אַליין אויסוואַשן דאָס שויסעלע. די מאַמע האָט אויפגעגעבן דאָס עסן, און איך וויל נישט. צעשרײַט זי זיך נאָך ערגער:

— נעם עסן... האַווינעס וועט ער נאָך מאַכן, צערעמאַניעס. איך וויל זי שוין נישט מער צערייצן און איך עס. אָבער יעדער ביסן בלייבט מיר שטעקן אין האַלדז. און איך קאָן נישט אַראָפּשלינגען. איך בעט אַזש צו גאָט, אז דאָס דאָזיקע עסן זאָל זיך אַמאָל ענדיקן. ערשט אין אַוונט האָב איך מיך דערוויסט, אז מילכן האָבן צעהאַקט דער מאַמעס אַ קלייד. עס דאַרף זײַן אַ געבורטסמאָגיאָנטעוּ און דאָס קלייד איז צעפרעסן פון מילכן. איז הייסט עס דערפאַר, וואָס די מילכן טוען, מוזן די קינדער זײַן פאַראַנטוואָרטלעך.

די דאָזיקע אומגערעכטיקייט האָט נאָך פאַרגרעסערט מיין ווייטיק. שוין גלייכער נישט צו וויסן, פאַרוואָס די דערוואַקסענע זײַנען אין קאַס, בעייס זיי גיבן אונדז אַ פּסאַק. דו פילסט, אז עס האָט זיי עפעס געטראָפּן, אָבער דו זוכסט די שולד אין זיך. ביז דו געפינסט.

איך האָב מיך אַוועקגעזעצט אין מיין ווינקעלע מאַכן די לעקציעס. אָבער איך האָב מוירע, אז עמעצער פון די ייִנגלעך קאָן אַנקומען, און עס וועט זיך ווידער אָנהייבן:

— גיי, ווידער רײַסן די שטיוול, דינע קאַלעגעלעך רופן דיך שוין! איך האָב דאָך נאָר צוליב דעם געוואָלט זײַן אַ קינד, קעדיי זיך ווידער צו שפּילן מיט קאַלענעס.

און איך האָב גראַד געטראָפּן, וואָרום עמעצער האָט אָנגעקלאַפּט, אָבער שטייל און בלוז איין מאָל. אָבער די מאַמע האָט דערהערט:

— זאַלסט זיך מיר נישט דערוועגן אַרויסצוגיין. די לעקציעס מאַך. נו, איך מאַך דאָך. איך האָב אפּילע גאָר קיין כיישעק נישט אַרויס-צוגיין.

און עס דאַכט זיך מיר אויס, אז איך זײַ אַיינער אַליין אין פעלד, און

עס איז נאכט און א פראָסט, און איך בין אליין, און באַרוועס, און הונגעדיק. און וועלך וואָיען. און ס'איז קאלט. און ס'איז א פאָכעד. און איך בין שוין אינגאָנצן פאַרגליווערט.

מעשוּנעדיק איז דער מענטש. אָט איז ער פּריילעך, אָט פּלוצלינג טרויעריק.

איך ווייס נישט אָפּ זיכער, אָבער מיר דאַכט זיך, אַז די דער-וואַקסענע זינען אָפטער אין קאַס, ווי טרויעריק. און עפשער זינען זיי אין זיך טרויעריק, און אָפּ די קינדער לאָזן זיי אויס דעם קאַס. זעלטן טרעפט, מיר זאָלן זאָגן וועגן אַ לערער:

— ער איז היינט געווען טרויעריק.

און ליידער אָפט:

— ער איז היינט געווען בייז.

קינדער וויינען אָפטער ווי דערוואַקסענע, נישט דערפאַר, ווייל זיי זינען וויינערס, נאָר ווייל זיי פילן טיפער, לינדן מער.

פאַרוואָס מאַכן זיך דערוואַקסענע גאָרנישט פון אונדזערע קינדערי-שע טרערן? ווייל עס דאַכט זיך זיי, אַז מיר וויינען פון אַ ליאָדע וואָס. ניין. קליינע קינדער שרען, ווייל דאָס איז זייער איינציקע פאַרטיידי-קונג: אַז מען שרײַט, געפינט זיך עמעצער, וואָס דערהערט און קומט העלפן. אָדער מען שרײַט פון פאַרצווייפלונג. מיר וויינען אָבער זעלטן און נישט צוליב דעם גאָר וויכטיקסטן. אויב עס טוט גאָר שטאַרק וויי, באַווייזט זיך בלוז איין טרער און אַ סאָף. און מיט דערוואַקסענע טרעפט אויך אַזוי, אַז אין אַן אומגליק ווערן פּלוצלינג אויסגעטרויקנט, פאַרגליי-ווערט די טרערן.

און שוין גאָר זעלטן וועסטו זיך צעוויינען, ווען מען בייזערט זיך אָפּ דיר אומגערעכט. דו לאָזסט אַראָפּ דעם קאָפּ און מער גאָרנישט. טייל-מאָל פרעגט מען דיך, און דו ענטפערסט נישט. טיילמאָל ווילסטו ענטפערן, אָבער דו רירסט בלוז מיט די ליפּן און קאָנסט נישט. זיי זאָגן, אַז דאָס איז אַקשאָנעס. און טיילמאָל צעברויזט זיך טאַקע עפעס אַ פאַרביסנקייט, אַז עס איז שוין אַלצדינג אַלציינס: זאָלן זיי דערהאַרנענען, וועט גיכער נעמען אַ סאָף. איז טוסטו אַ הייב די אַססלען, אָדער אַ מרוקע אונטערן נאָז. וואָרום אין קאָפּ דרייען זיך דיר די ערגסטע מאַכשאַוועס און מיעסע ווערטער. דו וועסט שוין דעמאָלט נישט נעמען אין אַכט, אַז דאָ האַנדלט

זיך וועגן דעם לערער, אָדער וועגן טאַטן. אָדער גאָר — אין קאַפּ איז ליי-
דיק, בלוז די ברוסט איז פול מיט שטומער פארצווייפלונג און צאָרן.

אַפּט הערסטו אפּילע נישט, וואָס מען שרייבט אַף דיר. — פאַר-
שטייבסט קיין איין וואָרט נישט. דו ווייסט אפּילע נישט וועגן וואָס עס
גיט. בלוז אין די אויערן היילכט און אין קאַפּ טומלט.

און דערצו נאָך — אַ ריס, אַ שטויס, אַ קלאַפּ. מען גיט דיר אַ קלאַפּ,
אָדער אַ שלעפּ פאַר דער האַנט, — און עס דאַכט זיך זיי, אַז דאָס הייסט
נישט געשלאַגן, אַז עס טוט נישט וויי. וואָרום שלאָגן הייסט באַ זיי דו-
רעסן די קינדער. ווען מען קאַטעוועט מיט אַ פאַסעק, מען האַלט צו און
מען שלאָגט, ווי די ראַצנים. און דאָס קינד רייסט זיך און געוואַלדעוועט:
— כ'וועל שוין מער נישט, כ'וועל שוין מער נישט.

פאַר אַזאַ מין שלאָגן — עפּשער טרעפט עס שוין אַצינד ווייניקער,
אַבער עס איז נאָך פאַראַן — וועט מען אין דער צוקונפט גלייך אייננעצן
אין קרימינאַל. וואָס עס פילט דער, וואָס שלאָגט און וואָס עס פילט דאָס
קינד, ווייס איך נישט. אָבער מיר קוקן דערויף מיט עקל, אויפּרעגונג און
שרעק. מיר האָבן מער ראַכמאַנעס אַף אַ פּערד ווי אַף אַ מענטש.

איר קאַנט עפּשער אַ טראַכט טאָן, אַז מיר צווישן זיך שלאָגן זיך
דאָך אויך. אָבער מיר האָבן קליינע הענט און ווייניק קויעך. און אפּילע
אין גרעסטן קאַס שלאָגן מיר קיינמאַל נישט מיט אַזאַ רעציכע. איר זייט
נישט קיין מעווינים אַף אונדזערע געשלעגן. מיר פרוון טאַמיד פריער,
ווער ס'איז שטאַרקער און מעסטן אויס דעם קויעך לויט עלטער און אויס-
האַלטעוודיקייט. ער מיך און איך אים. און אַז עס געלינגט עמעצן דעם
אַנדערן אַרויסצושלאָגן פון די הויכעס, אַז ער קאָן זיך שוין נישט רירן,
הערן מיר באַלד אויף. בלוז אַז עמעצער שטערט אונדז, דעמאַלט קענען
מיר אַראַפּלאָזן אַ צו שטאַרקן קלאַפּ. אָדער אַז מיר ראַנגלען זיך, טרעפט
מען מיט אַ קלאַפּ אין נאָז, און פון דער נאָז גייט באַלד בלוט.
מיר ווייסן, וואָס עס הייסט: ס'טוט וויי.

(עפעס אַ דאָקטאָר אַ שויטע האָט אויסגעמאַסטן, אַז קינדער אין
די אויסבעסערונג-אַנשטאַלטן פילן ווייניקער. איך וואָלט אויסגעמאַסטן
זיין עמפּינדלעכקייט און אים אַריינגעצימבלט פּופּציק שמיי, וואָרום עס
איז אַ כאַרפע, אַזעלכע וויסנשאַפטלעכע אַרבעטן זאָל שרייבן אַ פּאָליאַק
און אַ מעדיקער).

איך זיך מיר אזוי און טראכט, וואָס איך האָב געווינט אַמאָל און
וואָס איך ווייס אַצינד. און וואָס אַמאָל נעמט מיך אַרום אַ גרעסער ראַכ-
מאַנעם, וואָס מיר זינען אַזעלכע קליינע און שוואַכע. און צום מיינסטן
איז מיר אַ ראַכמאַנעם אַף מינדעקן, וואָס ער האָט אַ טאַטן אַ שיקער.
— נו, איך וועל שוין מיסטאַמע ווערן זיין כאַווער. אים איז שלעכט
און מיר אויך. טאָ זאָל זיין ברידערשאַפט. און צוליב אים לייך איך אַצינד,
וואָרום צוליב אים האָב איך פאַרשפּעטיקט צו מיטאַג.
עס איז מיר עפעס וואַרעם געוואָרן אין די אויגן און איך האָב שנעל
אַפּגערוקט דעם העפט, עס זאָל נישט אַרויפקאַפּען אַ טרער אַף דער לעק-
ציע. אָבער ניין: בלויז צו דער גאָל זינען זיי צוגעקומען, זיי זינען נישט
אַראָפּגעפאַלן.

מיטאַמאָל קומט צו אירענע. זי האָט זיך אַוועקגעשטעלט פּונדלייטנס
און קוקט. און איך וואַרף אַ בליק פּון דער זייט, וואָרום איך ווייס נישט,
וואָס זי וויל. און זי שטייט און זאָגט גאַרנישט, דערנאָך מאַכט זי אַ טריט
נענטער און זאָגט ווייטער גאַרנישט, זי שטייט גאַר. איך וואַרט, און זי
האַלט עפעס און לייגט עס איבער פּון האַנט צו האַנט. איך ווייס, אַז עס
וועט געשען עפעס אַ גוטע זאַך, און אַ ווייכקייט פאַרניסט מיר דאָס
האַרץ. אַ שטיקלייט נעמט מיך דורך אינגאַנצן. און אָט, אירענקע דער-
לאַנגט מיר עפעס — עפעס אַ זאַך. זי וויל מיר שענקען אַ געשליפּן גלעזל,
וואָס אַז מען קוקט דורך דעם, זעט מען אַלצדינג אין פאַרשיידענע קאַלירן.
נעכטן האָב איך געבעטן, האָט זי מיר אַפּילע נישט געגעבן צו קוקן, און
אַצינד זאָגט זי:

— נאָ דיר אַף שטענדיק.

זי זי האָט געזאָגט: „נאָ דיר“ — ווייס איך נישט, וואָרום איך האָב
נישט געהערט. איך האָב בלויז דערהערט:
— אַף שטענדיק.

אזוי שטילניקע, צאַרט, אנגענעם, שעמעוודיק.

איך האָב נישט געוואָלט נעמען, וואָרום אָט גיט זי, און שפעטער
וועט זי זיך צעקריגן, אָדער כאַראַטע האָבן און אָפּנעמען. זי קאָן זיך נאָך
פאַרקלאַנגן, אַז איך האָב אַליין גענומען. וואָרום מיט קליינע קינדער איז
שווער אויסצוקומען, ווייל די גרויסע שטערן אונדז. פּונקט ווי זיי לאַכן!
אונדז אויס און דערקוטשען, ווייל מיר זינען קליין, טוען מיר דאָס זעל-

בע מיט נאך קלענערע. עס איז דאך שיין צו הערן ווי א קליין קינד זאגט:
 „אף שטענדיק“, און מיר לאכן זיך אויס דערפון. איז האָב איר נישט גע-
 וואָלט צונעמען, ווייל איר האָב נישט קיין צוטרוי, איר האָב מוירע, אז
 איר וועל האָבן אַגמאַס געפּעש. איר נעם עס, קוק, און מיטאַמאָל זע איר
 אַנשטאַט איין פענצטער א סאך פענצטער און פון קאָלערליי קאַלירן. און
 איר זאָג:

— איר וועל דיר אָפּגעבן.

און זי:

— מ'דאַרף ניסט.

און זי האָט אַרטינגעלייגט איר קליין הענטל אין מינע גרויסע הענט.
 איר קוק אף איר האַנט דורכן גלעזל, — און מיר שמייכלען איינער צום
 אַנדערן.

מיטאַמאָל פרעגט די מאמע, צי איר האָב געענדיקט די לעקציעס,
 אז זי וועט מיר געבן אף א טראַמוויל, איר זאָל פאַרן צו דער מומען און
 איר אוועקגעבן דאָס קלייד, וואָס די מיַלכּן האָבן צעפרעסן. און איר, אַנ-
 געברויגעזט אף דער שטוב, טראַכט מיר:

— גוט, וואָס איר וועל כאַטש אַביסל נישט זיין אין שטוב.

— נאָר פאַרליר נישט, זאָגט די מאמע.

איר האָב בלוז א טראַכט געטאָן:

א מיידל וואָלט עפּשער פאַרלוירן, אָבער נישט איר.

וואָרום מיט פאַרוואַרפן אונדז, וואָס מיר זינען ינגלעך, העצן זיי
 אונדז אַליין אף די מיידלעך. וואָרום וואָס זינען מיר שולדיק? אזוי האָט
 אונדז שוין גאָט באַשאַפן.

און זיי ראַק:

— די ינגלעך, די ינגלעך.

ענטפערן מיר ווידער צוריק:

— מיידלעך זינען אזוי און אזוי.

ווי צוויי פינטלעכע לאַגערן.

מיר ווייסן דאך אַליין, וואָס זיי זינען ווערט און וואָס מיר.

איז אַט, איר האָב גענומען דאָס קלייד, וואָס די מאמע האָט אינ-
 געוויקלט אין א לייוונט — און איר לאָז מיך גיין.

אפן טראַמוווי האָב איך געמוזט לאַנג וואַרטן און איך בין אין קאַס, וואָרום איך האָב געוואָלט באַלד צוריקקומען אַהיים, קעדיי צו ווײַזן, אַז איך האָב גיך דערליידיקט. איז אָבער עפעס געשען, אַז די טראַמוויען האָבן זיך פאַרהאַלטן, און ווען עס איז שוין איינער אָנגעקומען, איז ער געווען פול און מען האָט זיך נאָך גענומען אַרײַנשטופן. און איך שטופ מיך אויך. איך האָב מיך שוין אַפילע געהאַט אָנגעכאַפט באַ דער שטאַנג, קעדיי אַרײַנצוגיין, ווי מיטאַמאָל טוט מיך איינער אַ שטופ אַראָפּ, אַז איך האָב מיך אַזש איבערגעקערט. איך בין אַזוי ביז געווען, אַז איך האָב גענומען שעלטן. און יענער שטייט זיך אַף די שטינגלעך און זאָגט:

— וווּהין קריכסטו? וועסט אַראָפּפאַלן.

וואָס פאַר אַ גוט האַרץ.

איך האָב מיר געטראַכט:

— וועסט אַליין אַראָפּפאַלן, שיקער איינער.

ער איז אָבער נאָרנישט געווען שיקער. איך האָב בלוז פון קאַס גע- זיילט. ער האָט מיך גאַנץ נישטער אַרויסגעשטופט פון טראַמוווי, ווייל ער איז שטאַרק, ווייל ער איז אַ גרויסער.

איך וואַרט ווייטער, אָבער דער צווייטער טראַמוווי איז אויך פול. איך האָב באַאַצאָלט און איך פאַר. אָבער איך טראַכט קעסיידער, ווי גע- מיין ער האָט מיך אַראָפּגעשטופט. אַזא געמיינער געפעש, אַ גראָבער יונג, און נאָך אַ דערוואַקסענער דערצו, — גיט קינדער אַ ביישפּיל.

און ווידער האָט מיך איינער אַ שטופ געטאָן. ער האָט מיך עפעס אַזוי געטאָן אַ שאַר אוועק, ווי אַ טויטע זאַך: דאָס קלייד איז מיר שיר אַרויסגעפאַלן. און וואָס פאַר אַ שלעכטס האָב איך דאָס געזאָגט? יעדער איינער וואָלט געזאָגט דאָס זעלבע:

— פאַרזיכטיקער.

און ער, ווי ער גיט דאָס אַף מיר אַ פאַר-אַרויף:

— איך וועל דיר געבן פאַרזיכטיקער.

איך האָב בלוז איבערכאַזערט:

— נו אוואַדע, פאַרזיכטיקער.

און ער טוט מיר אַ שטעק די לאַפע אונטער דער נאָמבע.

זאָג איך:

— לאָזט מיך אָפּ.

און ער:

— טאָ רייד נישט קיין אַזעס.

זאָג איך:

— איך רייד נישט קיין אַזעס.

מיטאַמאָל מישט זיך אַרײַן עפעס אַן אַלמער. ער האָט גאָרנישט גע-
זען, ער ווייסט פֿון גאָרנישט, — און ער הייבט אָן:
— וואָס פֿאַר אַ דערציִונג מען גיט הײַנט. אזאָ כּוצפּעניק זאָל נישט
אָפּטרעטן פֿאַר אַן עלמערן.

זאָג איך:

ער האָט נישט געזאָגט, איך זאָל פֿאַר אים אָפּטרעטן.

און יענער צו מיר:

— איך וועל דיר שוין זאָגן, הונט איינער.

— איך בין נישט קיין הונט, נאָר אַ מענטש, און איר האָט נישט
קיין רעכט צו שטופֿן.

— וועסט מיר לערנען, וואָס איך האָב רעכט.

— אוואָדע.

דאָס האַרץ קלאַפט מיר און אין האַלדזש שטיקט. זאָל ווערן אַ סקאַנד-
דאַל. איך לאָז מיר נישט. און דערווייַל הייבן אָן מענטשן זיך אומצוקוקן.
זיי כּידעשן זיך, וואָס אַ קליינער, און לאָזט זיך נישט.
— נו, און וואָס וועסטו מיר טאָן, אַז איך וועל דיר אַזוי אַ דערלאַנג
טאָן איבער די אויערן?

— וועל איך רופן אַ מיליציאַנט און אַינך הייסן אַרעסטירן, ווייַל

איר מאַכט אוואַנטורעס אין טראַמוווי.

דאָ הייבן אַלע אָן פּלוצלינג צו לאַכן און ער אויך. זיי זינען שוין
אפּילע גאָרנישט אין קאַס, נאָר זיי לאַכן בלוז, ווי איך זאָל האָבן גע-
זאָגט עפעס אַ ווייַז. מען הייבט זיך אַזש פֿון די בענק, קעדיי מיר אָנצור-
קוקן.

איך האָב שוין נישט געקאָנט מער אויסהאַלטן, זאָג איך:

— אַנטשולדיקט, איך וויל שוין אַראָפּגיין.

און ער פֿאַרהאַלט מיר:

ביסט דאָך ערשט אַרויפגעקומען, זאָגט ער, פֿאַר אַביסל.

און דאָרט זיצט זיך איינע אַ גראַבע צעלייגט און זאָגט:

— וואָס פאַר אַן אינגעגעסענער וואָרעם.
איך האָב מיך שוין אפילע נישט צוגעהערט צו יעדן איינעם שטאַכט
וואָרט.

— איך וויל אַרויסגיין! — שרין איך.
ער מאַכט זיך גאַרנישט דערפון:
— וועסט נאָך צייט האָבן — זאָגט ער — ביסט נאָך יונג. וואָס
אינלסטו זיך אזוי?

איך האָב אַ געשרי געטאָן מיטן גאַנצן קויעד:
— הער קאָנדוקטאָר!
ערשט דעמאָלט האָט זיך איינער אָנגענומען פאַר מיר:
— נו, לאָזט אים שוין אָפּ, מיינע הערן.
און איך בין אַרויס, און אלע קוקן ווי אַף עפעס אַ בייז ווונדער. זיי
האָבן אַוואַדע נאָך געלאַכט פון מיר אַ האַלבע שאַ.

מען הייסט אונדז נאָך האָבן דערעך-ערעץ פאַר זיי, — איך וואָלט
וועלן וויסן פאַרוואָס. געמיינע יונגען בלויז. דאָס געבאָט זאָגט: „גיב אָפּ
קאָוועד דיין טאַטן“, אָבער נישט יעדן איינעם, וואָס איז פריער פאַר דיר
געבוירן געוואָרן. אַ גרויסע קונץ. און וואָס זאָל מונדעק טאָן, אַז ער האָט
אַ טאַטן אַ שיקער? „הונט, אינגעגעסענער וואָרעם, כּוצפעניק, שלעכטע
דערציִונג“. אַדעראַבע, גיט איר אַ ביישפּיל פון גוטער דערציִונג. און אַז
דער לערער האָט בעשאַם דער לעקציע אַ גאַנצע שאַ זיך געגראַבלט אין
נאָז? וואָס דאַרף ער זיך דאָרט זשענירן פאַר קליינוואַרנז? און מען רופט
אונדז נאָך ראַצערס. בלויז קעדיי צו באַלידיקן און דערנידעריקן. איז דען
אַ כּידעש, אַז ווען די קינדער וואַקסן אויף, גייען זיי אַרום מיט אַזאַ
רעציע איבער דער וועלט?

מיר האַלטן קאָפּ, מיר זעען אַ סאָך, מיר ווייסן אַ סאָך, נאָך מער
זיינען מיר זיך מעשאַער און האָבן אַ פאַרגעפּיל. אָבער מיר מוזן זיך מאַכן
טאַמעוואַטע, ווייל מען האָט אונדז פאַרמויערט די מילער.

דער לערער גראַבלט זיך אין נאָז בעשאַם די לעקציעס, און די לערערן
דרייט זיך אויס צום פענצטער, נעמט אַרויס בינגיווע אַ שפיגעלע און
מאַלעוועט זיך די ליפּן. צי מיינען זיי, אַז מיר זיינען בלינד, ווען עס זיצן
פון אונדז פּערציק? פאַרוואָס טוען זיי דאָס נישט, ווען דער אינספּעקטאָר
איז דאָ?

און זיי ווונדערן זיך, פארוואס מען טוט זיי אמאל עפעס אף צו-לאכעם.

וואָרום מיר פילן דאָך, אז זיי מאַכן אונדז קאליע. די מאָראַל איז באַ זיי בלויז אַף דער צונג, אָבער זיי האָדעווען־אויף אין אונדז פאַלשקייט און כניפּע. קעדיי ווען מיר וועלן אויפּוואַקסן, זאָלן מיר דערנידעריקן דעם שוואַכערן, און קריכן פאַרן שטאַרקערן.

אַזוויי דער פּרייסישער לערער האָט זיך באַרימט, אז דאָס האָט ער געוואָנען די שלאַכט פון סעדאַן. אָבער באַ דער מאַרנע האָט ער געקריגן איבער דער פעל, און מיר האָבן געזיגט, בעיים עס איז קימאַט באַ אונדז נישט געווען קיין שולן.

איך גיי מיר אַזוי מיטן קלייד אונטערן אָרעם, און עס פּלאַנטערן זיך מיר מאַכשטאַנעס פון דערוואַקסענע אויסגעמישט מיט קינדערישן ווייטיק און געפיל פון באַליידיקונג.

בלויז פיר סטאַציעס בין איך געפאַרן, צו דער מומען איז נאָך ווייט, אָבער איך וויל ליבער לויפן, איידער מיט זיי זיך אַרומצורייסן. און אינדערהיים זאָגט די מאַמע ווי אַף צולאַכעם:

— וואָס האָט עס אַזוי לאַנג געדויערט?

איך האָב גאָרנישט געענטפערט. וואָרום עס האָט זיך מיר פּלוצלינג אויסגעדאַכט, אז די מאַמע איז אין אַלעם שולדיק. ווען איך זאָל נישט געווען באַלד פון דער היים אַרויסגיין צערייצט, וואָלט איך עפּשער נישט געמאַכט קיין אַוואַנטורעס אין טראַמוווי. מען טרעט־אַפּ אַזויפיל מאַל, וואָלט געווען נאָך איין מאַל. און דאָס שפּריכוואָרט, ווי אַף כּויעק, זאָגט גאָר, אז דער קלוגער טרעט־אַפּ דעם נאַר. גיי זוך אַצינד דעם קלונג.

עס איז מיר אַ שאַד, וואָס דער טאַג האָט זיך אָנגעהויבן אַזוי שיין, און זיך געענדיקט אַזוי טרויעריק.

איך ליג שוין, אָבער איך קאָן נישט אינשלאָפן, נאַר איך טראַכט אַלץ:

— אַזוי אַפּאַנעם מוז שוין זיין. אין דער היים איז נישט גאָר גוט, און די וועלט איז נאָך ערגער. איז עס פאַר זיי, הייסט עס, אויסגעקומען אַזוי לעכערלעך? הייסט עס, אז איך בין קליין, טאַר איך נישט רופן אַ מילציאַנט, נאַר זיי מעגן מיך אַראַפּשטופן פון טראַמוווי, אָנכאַפן אונ-טער דער גאַמבע און דראַען מיט שלאָגן.

צי זינען סאָף קאָל סאָף קינדער מענטשן אָדער נישט? און איך ווייס שוין אפיקע נישט, צי איך זאָל מיך פרייען, וואָס איך בין אַ קינד, צי איך זאָל מיך פרייען, וואָס דער שניי איז ווידער ווייניג, צי זאָל איך זיין טרויעריק, ווייניג איך בין שוואַך.

ביז עס קומט צו הילף דאָס טרוימעריי. וואָרום וויפל מאָל עס ווערט צו שווער צו לעבן אַף דער וועלט, קומט טאָמיד אַ טרייסט דורך עפעס אַן אָנגענעמען געדאַנק. עס הייבט זיך אָן אזוי:

— ווי גוט וואָלט געווען, ווען...

און דערנאָך גייט שוין ווייטער — ווייטער, גלײַך עס וואָלט אינדער-עמעסן אזוי געווען.

אַלזאָ, אז איך בין ווייטער אַ קינד, אָבער שטאַרק ווי אַ דערוואַקסענער. נעך, ניין, ווי פּיטאַשינסקי. אַן אַטלעט בין איך. און ווען ער האָט מיר געזאָגט אין טראַמוויי, אז ער וועט מיר דערלאָנגען איבער די אויערן, זאָג איך:

— ביטע זייער.

און איך גיב אים אזוי אַ קוועטש די האַנט, אז ער שפּרינגט אַזש אויף פון ווייטיק.

— לאָז אָפּ, — שרייט ער.

און איך זאָג:

איר האָט דאָך מיר געזאָלט דערלאָנגען איבער די אויערן. אויב איך בין אַ הונט, טאָ גיט מיר מיט אַ שטעקן.

און איך קוועטש נאָך שטאַרקער. ער פאַרמעסט זיך מיט דער צוויי-טער האַנט, טו איך אַ כאַפּ די צווייטע.

— לאָז אָפּ — לאָז אָפּ די מינוט.

— אויב איר וועט זיך אנטשולדיקן, וועל איך אָפּלאָזן.

עס איז אָנגענעם געווען צו טראַכטן און אויסצומאָלן זיך די פאַר-שיידענע אויפאַנים. וואָרום אין דער אַנדערער האַנט האָב איך דאָך גע-האַלטן דאָס קלייד, האָב איך דאָך נישט געקאָנט אים אויך מיט איר האַלטן.

דערוואַקסענע כידעשן זיך, וואָס יינגלעך ווילן זיין שטאַרק.

— צי איז דער לייב שטאַרקער פאַרן בער? און צי קאָן דער שטאַרקס-טער מענטש זיך ווערן, אויב עס באַפאַלן אים הונדערט מענטשן? און צי

איז דער דירעקטאר שטארקער, אָדער דער לערער פון נימנאסטיק? ווער איז דער שטארקסטער אין קלאַס, אין דער נאַנצער שול? אין גאַנץ פּוילן? ווער וועמען וועט לייגן, ווער וועט ניכער לויפן, ווער וועט צום ווייטסטן טן וואַרפן, ווער וועט העכער שפּרינגען?

דאָס איז נישט קיין נאַרישע קינדערישע נייגעריקייט, נישט קיין שפּיל, נאָר אַ פּרוּוו קעגן וועמען מיר וועלן זיך קעגען פּאַרטיידיקן. דערוואַקסענע ווייסן נישט, וויפּל אַ יונגערער לייבט פון אַן עלטערן און שטאַרקערן. ער רייסט דיר עפעס אַרויס פון דער האַנט און אַנטלויפט, ער טוט דיר אַ קלאַפּ און לאַכט נאָך, וואָרום ער ווייסט, אַז דו וועסט אים גאַרנישט טאָן. ער וועט דיך אַראָפּטרענבן פון פּלאַץ, אוועקשטופן, כאַטש דו ביסט געווען דער ערשטער, ער וועט דיר אַראָפּוואַרפן דעם פּאַלטאָ פון הענגער, וועט דיך זידלען, באַליידיקן, אַראָפּרייסן דאָס היטל פון קאַפּ, קאַליע מאַכן די שפּיל, נישט לאָזן קוקן, און דו קאָנסט גאַרנישט טאָן, סײַן דו וואַרפסט זיך אַף אים ווי אַ מעשוּגענער, טאָ וועט ער דיך נאָך גוט צעקלאַפּן. און ער וועט זיך שוין טאָמיר גרינגער אַרויסדרייען, וואָר רום ער איז פיפיקער. און נישט אַלעמאַל וועסטו אפּילע זאָגן, באַקלאָגן זיך אַף אים, וואָרום עס וועט דיר גאַרנישט העלפן, און ער וועט זיך נאָך נויקעם זיין.

אויב דו ביסט געשיקט, קאָנסטו אים עפעס אַ געשריי טאָן, אָדער אים דערלאַנגען אַ פּראַסק און אַנטלויפן.

נישטאָ צווישן אונדז קיין רעכט און גערעכטיקייט. מיר לעבן ווי די פּאַרהיסטאָרישע מענטשן. טייל באַפּאַלן, אַנדערע באַהאַלטן זיך און אַנט-לויפן. און אַ פּויסט, און אַ שטעקן, און אַ שטיין. נישטאָ קיין אַרגאַניזאַציע, נישטאָ קיין ציוויליזאַציע. וואָרום ס'איז קלוימערשט יאָ דאָ, אָבער פאַר דערוואַקסענע, נישט פאַר קינדער.

אונדזער שפּראַך איז אַרים און אומבאַהאַלפן (אזוי דאַכט זיך אײַך), ווייל זי איז נישט גראַמאַטיש. דעריבער דאַכט זיך אײַך, אַז מיר טראַכטן ווייניק און פּילן ווייניקער. אונדזערע גלויבענישן זינגען נאָו, ווייל מיר האָבן נישט דאָס וויסן פון די ביכער, און די וועלט איז אזוי גרויס. טראַ-דיציע פאַרטרט אונדז דאָס געשריבענע געזעץ. אונדזערע מינהאַגים פאַרשטייט איר נישט און איר דרינגט נישט אַרײַן אין אונדזערע איניאַ-נים.

מיר לעבן ווי א קארליקעס-פאלק, אונטערויאכט דורך ריון, פריס-טערס, וואָס פארמאָגן מוסקולן-קראַפט און געהיימע וויסנשאַפט. מיר זינען דער דערנידעריקטער קלאַס, וועלכן איר ווילט אויפהאַלטן באַם לעבן פאַר אַ שיבעש, דורך דער מינימאַלסטער אָנשטרענגונג. מיר זינען זייער און זייער קאָמפּליצירטע באַשעפּענישן, דערבני אין זיך פאַרשלאָסענע, אומצוטרוילעכע און באַהאַלטענע, און עס וועלן איינזאָרנישט זאָגן דעם כאַכעמס אוינגלעזער, אויב איר האָט נישט אין אונדז קיין עמונע און מיטגעפיל.

און אונדז פאַרשן דאַרף אַן עטנאָלאָג, אַ סאַציאָלאָג, אַ נאַטור-פאַרשער, און נישט קיין פּעדאַגאָג, דעמאָגאָג.

אונדזער איינציקער ברודער צווישן איינע איז דער קינסטלער, וועל-כער איז צו אונדז גוט געשטימט אין דער מינוט פון באַגרייטערונג, אין דער דאָזיקער זעלטענער קאַפּריזנער אויסנאַם-מינוט. דעמאָלט זעט איר אין אים די ענלעכקייט צו אַ קינד. אָבער אויך ער וועט אונדז בלוז נאָר אַ מינסעלע דערציילן.

נו יאָ: איר האַלט זיך לענאַבע אונדז מיט הומאָר, זעלטן מיט גוטן, אַפט מיט בייזן.

איך בין אויפגעקומען פון שלאָף אַ טרויעריקער.

ראבמזשיק

איך בין אויפגעקומען א טרויעריקער.

ווען מען איז טרויעריק, איז נישט שלעכט.

טרויער — דאָס איז אַ ווייך און אָנגענעם געפיל. גוטע מאַכשאַד וועט קומען אַפֿן זינען. מען האָט דאָן מיטלינד מיט יעדן: אי אַה דער מאַמען, ווייל די מילכן האָבן איר אַ טעל געמאַכט פֿון קלייד, אי אַפֿן טאַטן, ווייל ער האָרעוועט, אי אַה דער באַבען, ווייל זי איז אַן אַלטימשקע און וועט אינגיכן שטאַרבן, אי אַפֿן הינטל, ווייל עס איז אים קאַלט, אי אַפֿן בלימל, ווייל עס האָט אַראָפֿהענגעוודיקע בלעטלעך און איז אוואַדע קראַנס. מען וויל העלפֿן יעדן און מען וויל אַליין בעסער ווערן.

מיר האָבן דאָך אויך ליב טרויעריקע מיטלעלעך, הייסט עס, אַז מיר נייטיקן זיך אין טרויער, וואָס איז ווי אַ מאַלעך, וועלכער קומט, קומט און לייגט אַרויף די האַנט אַה דיין קאַפּ, און עס איז, ווי ער זאָל אַטעמען מיט פֿלינגל.

עס גלויבט זיך צו זיין אַליין, אַדער שמועסן מיט עמעצן וועגן פֿאַר-שיידענע זאַכן.

און מען האָט מוירע, אַז עס קאָן עמעצער קאַליע מאַכן דעם דאָזיקן טרויער, נישט קאַליע מאַכן, נאָר פֿאַריאַגן.

איך האָב מיך אַנידערגעשטעלט באַם פענצטער, אַה די שוויבן האָבן זיך דורך דער נאַכט אָנגעצייכנט שיינע בלומען. נישט בלומען, נאָר בלע-טער. פֿאַלמעס אַזעלכע. מאַדנע בלעטער, אַ מאַדנע וועלט. וואָרום פֿאַר-וואָס איז עס אַזוי געוואָרן, פֿונדאָנען האָט זיך עס גענומען?

— פֿאַרוואָס טוסטו דיר נישט אָן? — פֿרעגט דער טאַטע.

איך האָב גאַרנישט געענטפֿערט, איך גיי בלויז צו צו אים און זאָג: — גוט מאַרגן.

און איך האָב אים אַ קוש געטאָן אין האַנט, און ער טוט אַף מיר אַ
קוק.

דערנאָך האָב איך מיך גיך אָנגעטאָן. געגעסן און אוועק אין שול.
— וואָס יאָנסטו דיך עפעס הינט אזוי אין שול אַרײַן? — פּרעגט
די מאַמע.

— איך וועל אָפּטרעטן אין קלויסטער, — זאָג איך.
וואָרום איך האָב מיך דערמאָנט, אַז איך לאָז דורך צו זאָגן דאָס גע-
בעט און עס איז מיר געוואָרן אומעטיק.
איז גיי איך אַרויס פאַרן טויער און קוק, צי מונדעק גייט נישט.
אָבער גיין.

דאָס וואַסער איז פאַרפּרוירן געוואָרן. די יונגלעך מאַכן שוין אַ
גליטש. זיי מאַכן זי גלאַטיק. טכילעס אַ קליין שטיקל, דערנאָך וואָס אַמאָל
ווייטער, און אַט קענען זיי זיך שוין אַלע גליטשן.

איך האָב מיך אָפּגעשטעלט, אָבער גיין. איך גיי ווייטער.
און אָנשטאָט מונדעקן באַגעגן איך ווישניעווסקין. און ער טוט אַ
זאָג:

— דו, טריפּשטיק, וואָס מאַכסטו?
איך האָב טכילעס נישט פאַרשטאַנען, וואָס ער וויל. ערשט שפּעטער
האָב איך מיך געכאַפּט. אַז ער גיט מיר אַ נייעס צונאַמען. צוליב יענער
צייכענונג דעמאָלט, וויל איך האָב אויפגעצייכנט אַ טריפּטיק.
איך זאָג:

— טראָג זיך אָפּ.
ער טוט זיך אַ שטעל אוועק מיליטעריש, סאַלוטירט און זאָגט:
— צום באַפּעל.

איך זע, אַז ער זוכט זיך צו טשעפען, גיי איך אַריבער אַף דער אַנד-
דערער זייט. ער האָט מיך נאָך בלוז אַ שטופּ געטאָן, און איך האָב מיך
גלייך פאַרנומען אין אַ זייטיקער גאַס.

— איך האָב צייט, טראַכט איך מיר, איך וועל גיין אַף אַרום.
איך גיי אָן כיישעס אין שול אַרײַן. דאָרט איז באַלד געשרייען, אַ שטר-
פעניש, יעדער זאָגט עפעס. טיילמאָל גייט מען בעקיוון פאַמעלעך, אַדער
מיט אַ ווייטערן וועג, קעדיי צו קומען גלייך צום אָנהייב פון דער לעקציע.
עס איז גוט צו קומען פונקט, ווען עס קלינגט דאָס גלעקל, וויל באַלד

גייט אריין דער לערער און מען האָט מענוכע. אז מען האָט אַ זייגער, קאָן מען אויסרעכענען, אָבער אזוי קאָן מען נאָך פארשפּעטיקן.

אָבער עס מאַכט נישט אויס. איך האָב מיך פאַרנומען אין נאָך אַ גאָס. גלייך ווי עס וואָלט מיך דאָרט עמעצער גערופן, ווי עס וואָלט מיך אַהין עפעס געשטויסן. עס טרעפט, אז אַ מענטש טוט עפעס און ווייסט אַליין נישט פאַרוואָס. און עס קומט אַרויס אַמאָל שלעכט און אַמאָל גוט. אז עס קומט אַרויס שלעכט, זאָגט מען, אַ נישט-גוטער האָט געצויגן. וואָ-רום ערשט שפּעטער כידעשט מען זיך: צו וואָס האָב איך דאָס געטאָן?

אַלזאָ איך ווייס אַליין נישט פאַרוואָס, אָבער איך מאַך אַ גרעסערן אומוועג מיט גאָר אַן אַנדער וועג. איז אָט גיי איך מיר אזוי, און פּלוצ-לינג דערזע איך אַ הינטל שטייט אָפּן שניי.

אַזאָ קליין הינטל, אַזאָ דערשראָקנס. עס שטייט אַף דריי פּיס-לעך, און דאָס פּערטע האַלט עס אין דער לופטן. און עס ציטערט, און עס טרייסלעט זיך. און די גאָס איז פּוסט. בלויז ווי-נישט-וויי גייט עמעצער פאַרביי.

איך שטיי און קוק דערויף און טראַכט, אז מען האָט עס אַוואַדע אַרויסגעטריבן, און אַצינד ווייסט עס נישט, וויהין צו גיין. עס איז ווייניג, בלויז איין אויער איז שוואַרץ און דער עס פון ווידעלע איז שוואַרץ. דאָס פּיסלע הענגט באַ אים אַראָפּ, און עס קוקט אַף מיר בעטנדיק, אז איך זאָל מיך דערמיט פאַרנעמען. עס האָט אַזש אויפגעהויבן דאָס וויי-דעלע, אָבער בלויז אַ צוויי מאָל עפעס אזוי טרויעריק אַ טרייסל געטאָן. בלויז הין און צוריק, גלייך ווי עס וואָלט אַנטשטאַנען אין אים עפעס אַ האַפענונג. און עס איז צו צו מיר. אָבער מען זעט, אז עס טוט אים וויי. אזוי האָט זיך מיר אויסגעוויזן. און עס האָט זיך ווידער אָפּגעשטעלט און וואַרט. דאָס שוואַרצע אויער האָט זיך אויפגעהויבן, און דאָס ווייסע הענגט אַראָפּ. און פונקט ווי עס וואָלט געבעטן, אָבער עס האָט נאָך מויר-רע. עס האָט זיך באַלעקט — מיסטאַמע הונגערדיק — און עס קוקט אזוי בעטנדיק.

איך מאַך אַ פּרוּוו און גיי עטלעכע טריט, דאָס הינטל גייט מיר נאָך. עס הינקט אזוי אונטער אַף די דריי פּיסלעך, און וואָס איך קוק מיך אָם, בלייבט עס שטיין. עס איז מיר אינגעפּאַלן אַ טופּע צו טאָן מיטן פּוס און אַ געשריי טאָן: „אַהיים“, קעדיי צו זען, וויהין עס וועט גיין. אָבער

עס איז מיר א ראכטמאנעם געווען, האָב איך נישט געשריגן, נאָר א זאָג געטאָן:

— גיי אַהיים, וואָרום דו וועסט געפרוירן ווערן.

און דאָס הינטל טוט זיך אַ לאָז גלײַך צו מיר.
וואָס קאָן מען דאָ טאָן? איך וועל דאָך נישט לאָזן, עס זאָל פאַר-
פרוירן ווערן.

און דאָס הינטל איז צוגעגאַנגען נאָר נאָנט, האַכנאָעדיק זיך אַראָפּ-
געלאָזט אַף דער ערד און געציטערט. און איך בין שוין זיכער, אינגאַנצן
זיכער, אַז מײַן ראַבטשיק איז היימלאָז. עפּשער וואַלגערט ער זיך שוין
אַזוי אַרום אַ גאַנצע נאַכט? עפּשער איז דאָס שוין געקומען זײַן לעצטע
שאָף און גראָד גיי איך מיט אַ גאַנץ אַנדערן וועג אין שול אַרײַן, און גראָד
קאָן איך אים אָפּראַטעווען אין דער דאָזיקער לעצטער שאָף.

איך נעם אים אַף דער האַנט, און ער טוט מיך אַ לעק. ער איז אינ-
גאַנצן קאַלט, בלוז דאָס צינגלעלע איז אַביסל וואַרעם. צעעפן איך גיך
דעם מאַנטל און טו אים אַ נעם אַרונטער אונטערן מאַנטל, בלוז דאָס
קעפל האָב איך געלאָזט אַרויסשטעקן, נישט מער ווי דאָס פּיסקל, ער זאָל
קענען אָטעמען. און ער גראַבלט מיט די פּיסקלעך, ער וויל זיך אין עפעס
פאַרטשעפען, קעדיי נישט אַרויסצופאַלן. איך וויל אים אונטערהאַלטן,
אַבער איך האָב מוירע, נישט וויי צו טאָן דאָס פּיסקל, האָב איך אים אַרומ-
גענומען מיט דער האַנט, און איך דערפיל זײַן האַרץ קלאַפן, עס זעצט
אַזש.

ווען איך זאָל וויסן, אַז די מאַמע וועט דערלויבן, וואָלט איך נאָך
באַוויזן אַהיימצוגיין. וואָס וואָלט געשאַדט, ער זאָל בלײַבן אין שטוב.
איך וואָלט אים געגעבן צו עסן פון מײַן עסן. אַבער איך האָב מוירע
אַהיימצוגיין, און אין שול וועט מען מיך מיט אים נישט אַרײַנלאָזן. דער-
ווײַל האָט ער זיך באַקוועם אײַנגעלייגט אונטערן מאַנטל, אויפגעהערט זיך
צו רירן און די אײַגעלעך צוגעזשמורעט. און האַלטנדיק אים אַזוי אונט-
ערן מאַנטל, האָט זיך מיר אַן אַרבֿל אַביסל אַרויפגערוקט און איך האָב
געזען, אַז ער וויל אַפּילע נישט אָטעמען די דרויסנדיקע לופט, נאָר האָט
אײַנגענורעט דאָס מאָרדעלע אין אַרבֿל און אָטעמט דאָרט אַרײַן. און ער
הייבט שוין אָן זיך צו דערוואַרעמען. ער וועט אוואַדע באַלד אײַנשלאָפּן.

וואָרום ער איז אַ גאַנצע נאַכט געווען אַפֿן פּראָסט און נישט געשלאָפֿן,
וועט ער אַצינד אוואַדע אינשלאָפֿן. וואָסזשע וועל איך דאָן טאָן?
איך קוק מיך אַרום, איך דערזע אַ געוועלכל. טראַכט איך:
— וואָס ס'וועט זײַן, זאָל זײַן. איך וועל אַרײַנגיין. עפּשער איז ער
פֿון דעם געוועלכל פּאַרבאַלאַנדזשעט געוואָרן? איך וועל פּרעגן.
איך ווייס, אַז נישט, אָבער איך פּרוּוו, וואָרום וואָס האָב איך גע-
זאָלט טאָן?

גיי איך אַרײַן און פּרעג די פּרוי:

— איז דאָס נישט אַינער הינטל?

זי טוט אַ קוק און זאָגט:

— גיין.

אָבער איך גיי נישט אַרויס. ווען איך זאָל האָבן געלט, וואָלט איך
פאַר אים געקויפט מילך. און די פּרוי זאָגט:
— וויז נאָר אַהער.

אַ דערפּרייטער נעם איך אים שנעל אַרויס, אָבער ער שלאָפט שוין.
און איך זאָג:

אַ אַ אַ אַ.

די פּרוי האָט זיך עפעס ווי מעיאַשעו געווען און ווידער געזאָגט:

— גיין, ס'איז נישט מיין.

און איך:

עפּשער ווייסט איר וועמענס עס איז. וואָרום עס מוז זײַן פֿון דאָ
נישט ווייט.

און זי:

— איך ווייס נישט.

זאָג איך ווייטער:

— עס איז אים קאַלט.

איך האַלט אים אַזוי, אָבער ער רירט זיך נישט אַפּילע, אַזוי שטאַרק
שלאָפט ער. ווען איך זאָל אים נישט פּילן, וואָלט איך געמיינט, אַז ער
איז געשטאַרבן, אַז ער איז שוין טויט.

איך שעם מיך צו זאָגן, אַז זי זאָל אים כאַטש האַלטן דערווייל, און
איך וועל אים שפעטער צונעמען. עס איז מיר אינגעפּאַלן, אַז אויב נישט,
וועט אים עפּשער דער שולדיגער האַלטן באַ זיך דורך דער צײַט פֿון די

לעקציעס. דער פון ערשטן שטאָק איז אַ שלעכטער, אָבער פון צווייטן איז אַ גוטער: ער שמועסט און שפּאַסט מיט אונדז און פאַרשניצט אונדז בלינפּעדערס.

און די פרוי זאָגט:

— דו וווינסט אַף אָט דער גאַס?

ווי זי זאָל דערמיט מיינען, אז זי קען מיך נישט און אז איך סוף גאַרנישט, טאָ צו וואָס שטיי איך דאָ?

— נו, ניי שוין, ניי, — זאָגט זי — די מאַמע האָט דיך געשיקט אין שול אַרנין, און די שפּילסט זיך גאַר מיט אַ הונט. און פאַרמאָך גוט די טיר.

זי האָט געמיינט, אז וויל איך בין אזוי פאַרוואָרגט, וועל איך אוואַדע פאַרנעסן צו פאַרמאָכן די טיר און עס וועט אַרנין אַ קעלט. וואָרום יעדער טראַכט דאָך נאָר, אז עס זאָל אים זיין וואַרעם. אַ הונט איז דאָך אָבער אויך גאָטס אַ באַשעפּעניש.

איך ניי אַרויס און איך ווייס שוין נישט, וואָס צו טאָן, אָבער איך פּרוּוו נאָך:

— זעט נאָר, אזא וויסער, ער איז לאַבלוטן נישט קרעציק.

אָבער איך פאַרשטעל מיט דער האַנט, אז ער האָט אַ קאָם פּיסל. און עפּשער איז עס בלוז אָפּגעפרוירן?

און זי:

— פאַרדריי מיר נישט דעם קאָפּ מיטן הונט.

אָט האָסטו: איך פאַרדריי שוין אַ קאָפּ. ווי איך זאָל שולדיק זיין, וואָס דער הונט ווערט געפרוירן פון פּראָסט.

נו מייַלע, פאַרפאַלן. אויב דער שולדיגער וועט נישט וועלן, טאָ זאָל ער אַליין אים אַרויסוואַרפּן.

און די יונגלעך וועלן באַלד מאַכן אַ געשריי איבער דער גאַנצער שול:

— אַ אַ אַ, אַ הונט, אַ הונט האָט ער געבראַכט!

און עס וועט נאָך דערהערן עמעצער פון די לערערס. מען דאַרף עס דעריבער מאַכן שטילערהייט. און אזוי ווי איך האָב אומזיסט פאַרליירן אזויפיל צייט, מו איך אים אַצינד אַ שטופּ אַרונטער נישט אונטערן מאַנטל, נאָר אונטער דעם רעקל, איך קוק שוין אַפּילע נישט, וואָס עס וועט זיין דושנע. און איך לויף אין שול אַרנין. וואָרום דער שולדיגער וועט אוואַדע

מאסקים זיין. איך וועל בא עמעצן באַרנן און קויפן מילך פאַר מיין ראַב־
טשיק.

ראַבטשיק זאָב איך אים אַ נאָמען געגעבן.

איך לױף אזוי, און ער האָט זיך שוין אינגאַנצן צעוואַרעמט מיטן
לייב. ער האָט זיך אויפגעכאַפט און אָנגעהויבן דראַפען, זיך דרייען, ער
האָט דאָס נעזל אַרויסגעשטעקט און אַ האַווקע געטאָן, נישט קיין האַווקע,
נאָר אַ ברום — אַ ברום אזא, וואָס הייסט, אַז ער פילט זיך גוט און ער
דאַנקט. טכילעס איז פון אים גענאַנגען אַ קעלט אַף מיין ברוסט, אָבער
אַצינד וואַרעמט ער שוין מיד. גלייך ווי איך וואָלט צוגעטוילעט אַ קינד.
איך האָב מיד אָנגעבויגן און אַ קוש געטאָן, און ער האָט פאַרזשמורעט
די אויגן:

איך גיי גלייך צום שולדינער:

— איך בעט אייך, נעמט און באַהאַלט אים. ער איז געווען אזוי
געפרוירן.

— ווער איז געווען געפרוירן?

— ער.

ער האָט אַ קוק געטאָן, אַז איך האַלט אַ הונט. ער איז געוואָרן אָנגעד־
כמורעט.

— און פּונוואַנען האָסטו אים גענומען?

— פון דער נאַס.

— נאָכוואָס האָסטו אים גענומען — אַ פרעמדן הונט?

— ער איז אָן אַ היים. דאָס פּיסל איז באַ אים אינטערגעהאַקט.

טאָ וווּ וועל איך אים באַהאַלטן? צו וואָס האָסטו אים גערירט פון

אַרט. עפּשער האָט ער דאָרט געהאַט עמעצן?

— קיינעם נישט, זאָג איך. איך האָב אַלעמען געפרעגט. ווען ער זאָל

געווען האָבן, וואָלט מען אים נישט געווען אַרויסגעטריבן פון שטוב איז
אַ פּראָסט.

און ער:

— אַ קרעציקער עפּשער.

— וואָס רעדט איר, אַ ווייסינקער.

קלוימערשט האָב איך מיד באַליידיקט, און איך פריי מיד, וואָרום

אויב ער וועט אים נעמען צו באַקוקן, וועט ער אים שוין פאַרהאַלטן.

אַבער עמעצער האָט שוין געהאַט דערוען, גיב איך אים גיך אַ נעם
אונטער דעם מאַנטל. און דער שולדיגער זאָגט אים:

— גיי אַוועק. זע, די שטיוול זײַנען באַ דיר אינגער־ריכט מיט שניי.
און ער האָט אים אַוועקגעטריבן.

אַבער ער וויל נאָך אַלץ נישט. ער זאָגט:

— איר זײַט דאָ אזוי פיל, און אז יעדער וועט מיר אָנהייבן ברענגען
הינט פון דער גאַס.

איך בעט איך, בלוזי אַף אַ פּאַר שאַ. איך וועל אים באַלד נעמען
אַהיים.

— מען וועט דיר באַלד דערלויבן.

איך זאָג:

— איך וועל גיין אַף יענער גאַס, עפּשער וועט זיך עמעצער געבן צו
אים צו דערקענען.

ער האָט זיך אַ קראַץ געטאָן אין שטערן, און איך טראַכט: „גוט“.

ער ציט נאָך אַלץ אָפּ:

— איך האָב דאָ ווייניק אויסצושטיין פון איך, זאָגט ער, דאַרף איך
נאָך מיט הינט.

אַבער ער האָט אים גענומען. אַ מענטשלעכער מענטש. דער פון
ערשטן שטאַק וואָלט נישט גענומען, ער וואָלט נאָך אויסגעזיידלט.

איז האָט ער אים גענומען. די יונגלעך האָבן זיך שוין אָנגעהויבן
צונויפקלײַבן. און מיין ראַבטשיק האָט פאַרשטאַנען, וואָרום ער האָט קיין
פּיפּס נישט געטאָן, בלוזי געקוקט אַף מיר. באַלד האָט געקלונגען דאָס
גלעקל. איך האָב ראַבטשיקן דערווייל אינגעאַרדנט און נישט פאַרשפּע-
טיקט די שול. און די לעקציע האָט זיך גלײַך אָנגעהויבן.

איך זײַ, אַבער איך בין טרויעריק. וואָרום כאַטש עס איז ראַב-
טשיקן אַצינד וואַרעם, איז ער אַבער אַוואַדע הונגעריק.

איך זײַ, אַבער איך טראַכט, פּונוואַנען נעמען געלט אַף מילך פאַר
ראַבטשיקן.

איך זײַ, אַבער איך טראַכט, אז איך בין אַ גאַנצע נאַכט געשלאָפּן
אין אַ וואַרעם בעט און אַפּילע נישט געוויסט, אז דאָס הינטל נעבעך
נעכטיקט אַפּן פּראָסט און אז ווען איך וואָלט אַפּילע געווען געוויסט,

וואָלט איך אויך גאָרנישט געקאָנט העלפֿן. פאָרוואָס? איך וועל דאָך מיך נישט אָנטאָן און גיין באַזאכט זוכן ראַבבטשיקן אַף דער גאַס. איך זײַ, אָבער עס איז מיר אזוי טרויעריק, אז דעם דאָזיקן טרויער וואָלט איך געקאָנט פאַרטיילן אַף דעם גאַנצן קלאַס. איך וועל שוין מיס-טאַמע קיינמאָל נישט אַרומלויפֿן מיט די יַנגלעך. וואָרום נעכטן האָבן מיר זיך געשפּיקט אָט אין פּערד און אָט אין געיעג. אַזעלכע קינדערישע שפּילן. זיי ברענגען קיינעם נישט קיין נוצן. ווען מען זאָל מיך לאָזן נעמען מיין הינטל אַהיים, וואָלט איך כאַטש אַף אים אַכטונג געגעבן. איך וואָלט אים אויסגעבאָדן, אויסגעקעמט, ער וואָלט נעמוזט זיין ווייַס ווי שניי. אויב ער וואָלט געוואָלט, וואָלט איך אים אויסגעלערנט פאַרשיידענע קונצן. אָבער געדולדיק, נישט געשלאָגן. איך וואָלט אַפּילע נישט געשריען אַף אים. וואָרום אַ וואָרט טוט טיילמאָל אזוי ווייַ ווי אַ קלאַפּ.

אויב מען האָט ליב אַ לערער, טוט אַפּילע די קלענסטע באַמערקונג ווייַ. ער גיט בלויז אַ זאָג:

— דרייַ דיך נישט.

אָדער:

— שמועס נישט.

אָדער:

דו ביסט נישט אויפּמערקזאַם.

און עס איז דיר שוין אומאנגענעם. דו קוקסט באַלד, צי ער האַט נאָר בלויז אזוי זיך געזאָגט און וועט באַלד פאַרגעסן, אָדער ער איז שוין אין קאַס.

און ראַבבטשיק וועט מיך ליב האָבן. איז אויב ער וועט עפעס אַ קונץ מאַכן שלעכט, וועל איך אים זאָגן, אז עס איז שלעכט, אָבער איך וועל אים באַלד אַ גלעט טאָן, און ער וועט אַ טרייסל טאָן מיט וויידעלע און וועט זיך פּלײַסן.

איך וועל אים נישט רייַצן, אַפּילע אין שפּאַס, קעדייַ אים נישט צו צוגעוויינען צו קאַס. וואָרום עס איז מעשונעדיק, פאַרוואָס מען האָט האַר נאָע צו רייַצן אַ הונט, ער זאָל בילן. איך האָב נעכטן איבערגעשראָקן אַ קאַץ. איך האָב מיך דאָס דערמאָנט און מיך געשעמט. וואָרום וואָס האָב איך פון איר געוואָלט? איר האָט מיסטאַמע דאָס האַרץ שטאַרק געקלאַפּט

פאר שרעק. און צי זינען קעז טאקע פאלש, וואָרום עפשער זאָגט מען בלויז אזוי?

די לערערן זאָגט:

— לייען ווייטער.

דאָס מיינט זי מיך.

איך אָבער ווייס נישט וואָס, וואָרום איך האָב אַפילע דאָס ביכל נישט געעפנט.

איך שטיי ווי אַ גוילעם. מיט צעשראָקענע אויגן. עס איז מיר אַ ראַכמאַנעס אי אַה ראַכטשיקן, אי אַה מיר.

און ווישניעווסקי זאָגט:

— טריפּשטיק כאַפט קראָען.

טרערן זינען מיר אזש געקומען אין די אויגן אַרײַן, האָב איך אַראָפּ געלאָזט דעם קאָפּ, וואָרום איך האָב נישט געוואָלט, אַז עמעצער זאָל זען.

די לערערן האָט זיך נישט געבייזערט, זי זאָגט בלויז:

— האָסט אַפילע דאָס ביכל נישט געעפנט. איך וועל דיך ראַכט זיך

אַרויסשטעלן הינטער דער טיר.

די לערערן האָט געזאָגט: „אַרויסשטעלן“, און נישט „אַרויסוואַרפן“.

אָבער זי האָט נישט אַרויסגעוואַרפן, בלויז:

— שטעל דיך באַ דער באַנק.

אַפילע נישט אין ווינקל.

די לערערן האָט זיך געמוזט מעשאַער זיין, אַז עס האָט געטראָפן

עפעס אַ וויכטיקע זאַך. וואָרום ווען איך זאָל זיין אַ לערערן, און אַ יונגל

זאָל זיצן באַ אַ פאַרמאַכט ביכל, וואָלט איך אים געפרעגט, וואָס פאַר אַן

אַנמאַס געפעש ער האָט, וואָס איז אים געשען.

נו, און אויב די לערערן זאָל פרעגן, פאַרוואָס איך בין נישט אויפֿ-

מערקזאַם, צי וואָלט איך געענטפערט? אוואַדע נישט. וואָרום וואָס קאָן

דאָס דער לערערן אָנגיין. די לעקציע איז אַ לעקציע. איך ווידער קאָן דאָך

נישט פאַראַטן דעם שולדיגער.

אָבער די לערערן האָט געזאָגט:

— שטעל דיך באַ דער באַנק.

דערנאָך האָט זי נאָך געזאָגט:

— עפשער ווילסטו בעסער הינטער דער טיר?

איך בין רויט געוואָרן און גאַרנישט געענטפערט. די ינגלעך אָבער האָבן אָנגעהויבן צו שרײַען. טייל זאָגן:

— ער וויל הינטער דער טיר.

און אנדערע:

— ער וויל נישט, לערערן.

א ליאָדע וואָס, מאַכן זיי באַלד אַ שפּיל, צופרידענע, וואָס די לעס-ציע האָט זיך איבערגעריסן. זיי גיבן נישט אַ טראַכט, אַז עס איז איינעם אומאַנגענעם און ער האָט מוירע, די לערערן זאָל אין קאָס ווערן.

ענדלעך האָט געקלונגען דאָס גלעקל, — און דערמיט האָט זיך עס געענדיקט. איך לויף צום שולדיגער.

אָבער דער שולדיגער פון אונדזער שטאַק האָט מיך פאַרהאַלטן — דער שלעכטער.

— וווּהיץ? — פרעגט ער. — ווייסט נישט, אַז מען טאָר נישט?

איך האָב שוין מוירע, אָבער איך טראַכט:

— איך וועל ערגעץ באַרגן צען גראַשן אַף מילך.

עפּשער באַ באַנטשקעוויטשן? ער האָט טאַמיר געלט. אָבער ער וועט נישט געבן, ווײַל איך קען אים ווייניק. און ווען מען האָט אַמאָל געוואָלט באַ אים באַרגן, האָט ער געזאָגט:

— באַלד וועל איך דיר באַרגן, שלעפּער.

איך טראַכט אזוי: „עפּשער דער — עפּשער יענער“ — און איך קוק

מיך אַרום. אָבער איך דערמאָן מיר, אַז פּראַנקאווסקי איז דאָך מיר שול-דיק פינף גראַשן. איך זוך אים, ער שפּילט זיך, ער אַנטלויפט.

— הער, ניב מיר אָפּ די פינף גראַשן.

— רוק דײַך אָפּ — זאָגט ער — שטער נישט.

— אָבער איך דאַרף זיי האָבן.

— איך זאָג דאָך דיר, שפּעטער. איך האָב נישט אַזינד.

איך זע, אַז ער הייבט אָן ווערן אין קאָס, דערצו נאָך האָט ער נישט

קיין געלט, טאָ וואָס קאָן איך טאָן? מונדעק האָט אויך נישט.

נישטאָ קיין אנדערע אויצע: איך גיי צו באַנטשקעוויטשן. זײַן פּאָ-

טער האָט אַ געוועל: אַ ריכער. — און ער:

— צו וואָס דאַרפסטו?

איך זאָג:

— איך דאַרף נייטיק האָבן.

און ער:

— און ווען וועסטו אָפּגעבן?

— ווען איך וועל האָבן.

וואָרום וואָס זאָל איך זאָגן? און אַנדערער וואָלט געזאָגט:

— מאָרגן.

און עס וועט אים גאַרנישט אַרן. ער וועט נאָך אָנזידלען, און מען

וועט אים מאָנען. ער וועט זאָגן:

— טשעפע זיך אָפּ.

דערוואקסענע, אפילע די אַרימסטע, האָבן כאָטש צוואַנציק גראַשן,

מיר אָבער — צוליב פינף גראַשן מוזן מיר זיך טיילמאָל מאַטערן. מיר

ליינדן זייער דערפון, וואָס מיר האָבן נישט כאָטש עפעס, אָבער טאָמיר,

און מען זאָל אלעמאָל וויסן, און עס וועט זיין.

— נו וואָס, וועסטו באַרגן?

— און איך האָב דאָך נישט.

— דו האָסט — זאָג איך — נאָר דו ווילסט נישט געבן.

ווען איך זאָל זאָגן, צו וואָס איך דאַרף, וואָלט ער געגעבן. עפשער

זאָגן?

און ער:

— איך האָב שוין אוועקגעבאָרגט, און קיינער גיט מיר נישט אָפּ.

ניי צו פראַנעקן: שוין אַ כוידעש איז ער מיר שולדיק 25 גראַשן.

פראַנעק ווידער גיט קיינעם נישט אָפּ, איז האָב איך מיך פאַרקרימט,

אָבער נישטאָ קיין אַנדערע אייצע.

איך זוך אים, קאָן אָבער נישט געפינען. וואָרום ווי אזוי? אין אזא

טומל?

און באַנטשקעוויטש איז אפילע אַ גוטער: ער האָט נישט ליב אָפּ-

צוזאָגן. ער איז נאָר נייגיריק: אלץ האָט ער ליב צו וויסן. און ער כאַפט

מיך אַליין אָן:

— נו, ער האָט געגעבן?

— איך ווייס נישט, וווּ ער איז.

ער האָט אַ ווילע אַ טראַכט געטאָן און זאָגט:

זאָג, צו וואָס דו דאַרפסט.

— וועסטו געבן?

— כ'וועל געבן.

— און דו האָסט?

— איך האָב, אָבער איך וויל קויפן דיקטע אַף צו מאַכן אַ ראַם.
איך האָב אים גיך געזאָגט, און מיר גאַנווענען זיך אַרויף צוזאַמען
אַפן צווייטן שטאַק, מיטאַמאָל אָבער קלינגט דאָס גלעקל. מען מוז גיין אין
קלאַס. איך בין אומרוניק. ראַבטשיק איז הונגעריק, ער קאָן נאָך אָנהייבן
צו וואַיען און דער שולדיגער וועט אים נעמען און אַרויסוואַרפן.

איך האָב אים אַ נאָמען געגעבן ראַבטשיק. אָבער אַצינד טראַכט איך,
אַז עס איז נישט גוט. עס זעט אויס ווי אַ צונאָמען. אַ הונט וועט טאַקע
נישט פאַרשטיין, אָבער פאַר אַ מענטש וואָלט געווען אומאַנגענעם. עפֿ-
שער רופן אים שנייעלע, וויל איך האָב אים געפונען אַפן שניי. אָדער
ווייסער — ווייסניקער. אָדער עפעס ווינטערדיקס.

איך טראַכט אזוי, גלייך ווי איך וואָלט שוין געוואָסט, אַז מען וועט
מיר דערלויבן אים צו האַלטן.

די פרוי פון געוועלעב און דער שולדיגער האָבן געזאָגט, אַז ער האָט
אַ באַלעבאָס, טאָ עפּשער פּרעגן די יונגלעך פון נעבן יענעם הויף. אָבער
דאָרט איז אין דער נאָענט נישט געווען אַפילע קיין הויף. און אויב עס
וועט עמעצער זאָגן, אַז ער איז זיין, קאָן זיין נישט עמעס: ער וועט זיך
אַביסל שפּילן און דערנאָך ווידער אַרויסטרייבן אַפן פּראַסט. און ווען
אַפילע עמעס, האָט מען דאָך אָבער זיך גאַרנישט אומגעקוקט אַף אים,
אויב מען האָט אים אַרויסגעטריבן. אָדער עפּשער איז ער אַליין אַנטלאָשן?
איך קען דאָך אים נישט, איך ווייס נישט, וואָס ער איז פאַר איינער. און
קליינע הינטלעך זיינען מאַזיקים. עפּשער האָט ער עפעס אָפּגעטאָן,
האָט מוירע געהאַט פאַר אַ שטראַף און איז אַליין אַנטלאָפּן פון דער היים.
איך מאַטער מיך, וויל איך ווייס נישט, וואָס צו טאָן. וואָרום אָט
איז דאָס און יענע — גלייך ווי איך וואָלט געהאַט אַ קינד, אַזא פאַר-
זאָרגטער זיי איך. און שנייעלע טראַכט אוואַדע, אַז איך האָב אָן אים
פאַרגעסן. אַ הינטל לעבט פונקט אזוי ווי אַ מענטש. אַ קינד וויינט, אין אַ
הונט וואַיעט באַצאַרט. און ער בילט פאַר צאָרן אָדער פאַר פּרייד. און ער
שפּילט זיך פונקט אזוי. און ער קוקט אַרײַן אין די אויגן און דאַנקט,
ער לעקט און בורטשעט; גלייך ווי ער זאָל וואַרענען און זאָגן:

— הער אויף.

אָבער איך דערמאָן מיר, אז עס איז אַצינד אַ לעקציע און מען דאַרף אַכטונג געבן, וואָרום איך בין שוין אזוי אויך איינמאָל געשטאַנען צווישן די בענק.

ווען איך בין געווען אַ דערוואַקסענער, האָב איך געמיינט, אז עס איז גרינג צו זיין אַ פּליניסקער שילער, אויפּמערקזאַם צו זיין בעיים די לעקציעס און גוט צו לערנען. אַצינד אָבער זע איך, ווי שווער עס איז. ווען איך בין געווען אַ לערער, און איך האָב געהאַט אַגמאַס נעפעש, בין איך אויך נישט געווען אויפּמערקזאַם בעיים די לעקציעס, און קיינער האָט מיר נישט אַרײַנגעשטעלט אין ווינקל. פאַרקערט: דעמאָלט בין איך געווען שטרענגער און עס האָט געמוזט זיין שטילער אין קלאַס, אז עס זאָל מיר זיין באַקוועם זיך צו זאָרגן.

אוי, ווייסינקער — ווייסינקער. דו ביסט קליין און שוואַך, דערפאַר וואַרפט מען זיך אזוי מיט דיר. ביסט נישט קיין וואַסער-טויכער, וואָס ראַטעוועט דערטרונקענע, נישט קיין בערנאַרדינער, וואָס גראַבט-אויס אַף די בערג די פאַרפּרירענע אין שניי, נישט קיין עסקימאָן-הונט, אַפּילע נישט קיין קלוגער פּודעל, ווי דעם פעטערס פּודעל. איך וועל גיין מיט מיין הונט צום פעטער, זאָלן זיי ווערן כאַוויירים. וואָרום אַ הונט האָט אויך ליב געזעלשאַפט.

איך טראַכט: איך וועל גיין צום פעטער. נישט איך טראַכט, נאָר איך טרוים. וואָרום מען וועט מיר אַוואַדע נישט דערלויבן אים צו נעמען. אַ דערוואַקסענער טוט אַ זאַג צו אַ קינד: „מען טאָר נישט — מען דאַרף נישט“ — און ער פאַרגעסט באַלד. ער ווייסט אַפּילע נישט, וואָס פאַר אַ ווייטיק ער פאַרשאַפט.

ווען איך האָב געוואָלט זיין אַ קינד, האָב איך בלויז געטראַכט וועגן שפּילן און קינדערישער פּרייד, אז זיי טראַכטן נישט וועגן קיין זאַך און קיין זאַך גייט זיי נישט אַז. אָבער איך האָב דאָך איצט אין דער נעשאַמע אַ גרעסערע אומרויקייט צוליב איין הינטל אַף דריי פּיסלעך, איידער אַ דערוואַקסענער צוליב אַ גאַנצער מישפּאַכע. אָבער ענדלעך האָב איך מיר דערוואַרט אַפּן גלעקל.

איז גיבן מיר דעם שולדינער צען גראַשן אַף מיַך. און ער זאָגט:

— איך וואָלט טאָקע געוואָרט אַף אינערע צען גראָשן. טוט אָבער נאָר אַ קוק, וואָס דער הונט האָט אָנגעמאַכט!

און ער פירט אונדז, וווּ ראַבטשיק וואָיעט אַן אינגעשפּאַרטער זיין אַ פינצטער קעמערל.

— דאָס איז גאָרנישט, זאָג איך. אויב מען מעג, וועל איך אויס-ווישן מיט אַט דער שמאַטע.

און איך האָב אויסגעווישט, איך האָב מיך אַפילע גאָרנישט געמיעסט. און וויסניקער האָט מיך דערקענט, וואָרום ער האָט זיך דערפרייט. ער איז שיר נישט אַרויסגעלאָפּן אַפּן קאַרידאָר. ער טאַנצט אַרום אין אַ רעדל און שפּרינגט-אונטער. ער האָט אינגאַנצן פאַרנעסן אין זיינע צאָרעס און געפאַר. ער וואָלט שוין עפּשער אַצינד געלעגן אויסגעצויגן און טויט אַפּן קאַלטן שניי.

— נו, טראָגט זיך אָפּ, — האָט דער שולדינער געזאָגט, אָבער ער האָט זיך באַלד צוריקגעכאַפּט און געזאָגט: „נו, גייט שוין, וויל איך האַב נישט קיין צייט.“

וואָרום אַ דערוואַקסענעם וועט קיינער נישט זאָגן: „טראָג זיך אָפּ“, אָבער צו אַ קינד זאָגט מען אָפט אזוי. טאָמיד ווען אַ דערוואַקסענער האַל-וועט אַרום, איז זאָגט מען אַף אַ קינד: עס פּלאַנטערט זיך צום נאָר, דער דערוואַקסענער סענער שפּאַסט, און דאָס קינד מאַכט זיך צום נאָר, דער דערוואַקסענער וויינט, און דאָס קינד בעטשעט, דער דערוואַקסענער איז אַ פּלינקער, דאָס קינד אַ שוויצער, דער דערוואַקסענער איז טרויעריק, און דאָס קינד איז פאַרקרימט, דער דערוואַקסענער איז צעשטרייט, דאָס קינד איז אַ גוילעם, אַ לעקיש. דער דערוואַקסענער האָט זיך פאַרטראַכט, דאָס קינד האָט זיך פאַרגאַפּעט. דער דערוואַקסענער טוט עפּעס אַ זאָך פאַמעלעך, און דאָס קינד איז אַ קריכער. עס איז קלוימערשט אַ שפּאַסיקער אויפּן, אָבער דאָך נישט איידל. פּעמפּיק, שניעק, קליינטשינקער, — אַפילע ווען מען איז צוגעוואָינט, אָבער טיילמאָל איז אומאַנגענעם און עס פאַרדריסט אַזאַ גרינגשעצונג.

דער אַרימער וויסניקער (און עפּשער בעסער — שנייעלעך) מוז וויר-דער זיצן צוויי שאַ פאַרשפּאַרט אין דער פינצטער.

— און עפּשער אים האַלטן אונטערן רעקל, עפּשער וועט ער זיך
האַלטן רויק?
— ביסט א נאַר, — האָט געזאָגט דער שולדינער און צוגעשלאָסן
מיטן שליסל.

און מינדעס באַגעגנט מיד און זאָגט:
— וואָס האָסטו עפעס פאַר אַ סאַך?
ער איז אייפערזוכטיק, ווייל ער ווייסט נישט. האָב איך אים גע-
זאָגט.

— הייסט עס אַאַזוי? האָסטו אים פריער געזאָגט?
— איך האָב געמוזט, ווייל ער האָט נישט געוואָלט באַרגן אַף מילך.
— איך וויי-ווייס, איך וויי-ווייס.
עס איז מיר אַ שאַך מונדעקן, וואָרום אויך מיר וואָלט געווען אימ-
אַגענעם, ווען ער זאָל פריער זאָגן עמעצן אַנדערש. אָבער בעיים דער
גרויסער פּויע פרעג איך אים:

— נה, ווילסט גיין אַ קוק טאָן?
דערווייל האָבן יונגלעך גערייכערט פּאַפּיראַסן אַפּן צווייטן שטאָק,
און עס גייט אַן אויספאַרשונג, ווער עס האָט גערייכערט, ווער עס איז
אַרויפגעאַנגען אַפּן צווייטן שטאָק. (אָבער מען זאָגט נישט אַרויפגעאַנג-
נען, נאָר „אַרויפגעקראָכן“).

און אונדזער שולדינער זאָגט:
— איך טרייב זיי קעסידער אַראָפּ, און זיי פאַרגאַנווענען זיך.
און ער קוקט אַף אינדו. איך האָב מיד באַהאַלטן הינטער טאָמ-
טשאַקן. וואָרום מען וואָלט גלניך דערקענט, ווייל איך בין רויט געוואָרן.
עס איז מיר באַלד הייס געוואָרן. און דערוואַקסענע, ווען זיי פרעגן עפעס
אַ סינד, און ער פאַראַיקעט זיך און ווערט רויט, מיינען זיי באַלד, אַז עס
זאָגט ליגן, אָדער עס איז שולדיק. און מיר ווערן רויט פאַר כאַרפע שוין
פּון בלויון כשאַד, פּון שרעק, אָדער ביכלאַל הייבט דאָס האַרץ אָן שטאַרק
צו קלאַפּן. און טייל האָבן נאָך אַ טעווע, אַז זיי הייסן קוקן גלניך אין די
אויגן. נה, און עס איז פאַראַן אַזעלכע, וואָס כאַטש שולדיק, קוקט ער
גלניך אין די אויגן און האַקט ליגן, אַז עס גייט אַ רויך. אַזעלכע איז גוט.
וואָרום צום ערגסטן איז אַן עמפינדלעך סינד. אומשולדיק, און עס לינדט.
וואָרום דערוואַקסענע שרניען אַף אַלע. באַלד זאָגט מען: „איר“.

— איר וועט שטענדיק. איר וועט קיינמאל. איר אלע.
זיי שרײַען און דראָען אלעמען.
— איר קען אינד שוין. אינערע אַרויסדרייענישן. איר וועל אינד שוין
לערנען סייכל.

און דער עמפינדלעכער האָט מוירע, לעבט קעסיידער אין שרעק. ווי
א האָז. וואָרום אַ האָז האָט מוירע אַפילע בעיים ער שלאָפט. און מיר
האָבן אויך אומרוקע כאַלוימעס. און מיר כאַפן זיך אויף אין שרעק.
טוט עפעס אַ סקריפּ באַנאַכט, דאַכט זיך שוין, אז עס גייט עמע-
צער, אַ רועד אָדער אַ רויצייעך אָדער אז עס ווײַזט זיך עפעס אין פענצ-
טער, אָדער עפעס אַ ווײַסע זאָך טוט זיך אַ ריר. דעקסט זיך איבער מיט
דער קאָלדער איבערן קאָפּ, אַ פאַרשוויצטער, האָסט מוירע צו אַטעמען,
טראַכסט בלוז:

— וואָס וועט זיין, אז עס וועט זיך צו מיר צורירן עפעס אַ קאַלטע
האַנט?

מען דערמאָנט זיך דעמאָלט די שרעקלעכסטע מיסעלעך, פאַרשיידענע
שרעקלעכע געשעענישן פון די צייטונגען.

וואָרום נישט נאָר אין מיסעלעך געשען שרעקלעכע זאַכן. עס זײַ-
נען דאָך פאַראַן מענטשן אָן פיס, אָן אַ נאָז, אַ מענטש קאָן דאָך בלינד
ווערן, מעשונע ווערן; עס גייט זיך אַ מענטש אַף דער גאַס, פּלוצלינג פאַלט
ער אום און הייבט זיך אָן צו וואַרפן, און פון מויל רינט שוים; ער איז
געגאַנגען פונקט ווי אלע, און פּלוצלינג איז אזוי געוואָרן. עס קומען זיך
צונויף מענטשן, טינען, און דיך שטופט מען אוועק. און דו ווילסט נישט,
אָבער דו מוזט קוקן ווי אַ פאַרשטיינערטער.

און שוואַרצע פאַקן, און גאַלאַפּ-שווינדזוכט, און עניפטישע אויגן-
אַנטצינדונג, גאַנגרענע, בלוט-פאַרגיפטונג. — מען לייגט נישט קיין אַכט
אַף די דאָזיקע שרעקענישן. וואָרום די דערוואַקסענע דערציילן בעקיוון אַ
פאָך זאַכן, אז די קינדער זאָלן הערן און זאָלן נישט צופיל אַרומשטיפן.
אָבער דו זעסט, אַז עס איז דיך נישט איבערגעפאַרן קיין אויטאָמאָביל,
אַז דו ביסט נישט אַרויסגעפאַלן פון פענצטער. די פיס נישט צעבראַכן,
קיין אויג נישט אויסגעהאַקט. הייבסטו אָן זיי נישט גלויבן. איבעריקנס
מען קאָן דאָך נישט קעסיידער ראַק זײַן פאַרזיכטיק.

אָבער זאָל נאָר קומען אזאַ נאַכט, דערמאָנט מען זיך באלד אָן אלץ-

דינג. און דאָ שלאָפן אלע, עס איז פינצטער, אָדער עס שינט די לעוואָנע. איז האָסטו ווידער מוירע, אז עפשער וועסטו אָנהייבן קלעטערן אין שלאָף אָף די ווענט און אָף די דעכער.

מאָדנע. טיילמאָל איז מען אזוי דרויסט, אז מען קאָן ניין אין דער גרעסטער שלאַכט, אָדער באַנאַכט אַפן בייסוילעם, און טיילמאָל ווידער דערשרעקט מען זיך פאַר אַ ליאַדע נאַרישקייט. און עס איז שווער צו זאָגן, צי איז מען דרויסט, אָדער אַ פאַכרן.

און ביכלאָל איז שווער צו וויסן, וואָס מען איז אינדערעמעסן. וואָך רום ווען איך שטעל מיר די פראַגע: צי בין איך אָרנטלעך אזוי ווי אַ יונגל דאַרף זײַן, ווייס איך עס אַליין נישט. איך דערמאָן מיך פאַרשידענע סײַ דעם, אָבער איך טראַכט באַלד:

— אַנדערע זײַנען דאָך ערגער.

אַפילע ווען עס דאַכט זיך, אז עמעצער איז אָרנטלעכער פאַר מיר, בעסער, — ווייס איך דאָך אָבער נישט וועגן אים אַלצדינג, וואָס ער טוט און וואָס ער טראַכט. וואָרום טיילמאָל קאָן איינער מאַכן אַן אָנ-שטעל, אָדער ער טוט נישט קיין שלעכטס, ווייל ער האָט מוירע, אז מען וועט אים כאַפן.

ווידער זײַנען פאַראַן סוידעס, אַפילע ווען מען האָט גאַרנישט גע-טאָן קיין שלעכטס. ס'ראָוו האָבן קינדער אַזעלכע סוידעס. און זיי מוזן זיך אויסבאַהאַלטן, ווייל זיי טאָרן נישט. לעמאַשל איך אַצינד. וואָרום וואָס פאַר אַ שלעכטס שטעקט אין דעם, וואָס איך האָב מיך דערבאַרעמט איבער אַ הונגעריקן, פאַרפרוירענעם הונט. אַ פאַרפרוירן הינטל — אַ לע-בעדיק באַשעפעניש.

פאַרוואָס פאַרווערן די דערוואַקסענע אַזויפיל?

נו און וואָס קומט דערפון אַרויס?

מירן זאָגן דער לערערן בעשאַס דער לעקציע:

— זאָל די לערערן דערלויבן צו נעמען שנייעלען אין קלאַס אַרײַן.

איר וועט זען, אז מיר וועלן זײַן רױק, אז מיר וועלן זײַן אויפמערקזאַם.

וואָס פרעגסטו. — עס וואָלט גאַרנישט אַרויסגעקומען. ווישניעווסקי

וואָלט דער ערשטער אָף צולאַכעס אָנגעהויבן אַרומצושטיפן.

עס איז שלעכט, וואָס מיר זײַנען אלע צוזאַמען, — סײַ די איידעלע,

סײַ די גראַבע, סײַ די האַגאַראַווע, סײַ די אָן אַמביציע. צוליב זיי קאָן

מען נישט האלטן קיין שום צוזאג, קיין שום וואָרט. צוליב זיי ענדיקט זיך טאָמיד אַלצדינג שלעכט.

צוליב זיי האָבן די דערוואַקסענע נישט קיין צוטרוי צו אונדז, גלייבן אונדז נישט אין גרינגשעצן אַלע.

אָן זיי וואָלט עפּשער געווען ווייניקער געלעכטער און פּריילעכקייט, אָבער דאָס לעבן וואָלט געווען רויקער.

אָבער די דערוואַקסענע מיינען, אז מיר האָבן ליב בלויז שאַלטיקעס, אז מיר פּאָלגן בלויז די ערנסטע און אַלץ, וואָס זיי זאָגן אונדז, טוען מיר באַלד. אז זיי מאַכן אַלעמען קאַליע.

נישט עמעס. אז מיר הערן זיך נישט צו צו אזא שאַלטיק צען מאַל, ווייסט קיינער נישט. אָבער ווי נאָר מיר וועלן מיט אים עפעס טאָן צו זאַמען — איז באַלד אַרויפגעפּאָרן אַף אַלע.

שיין וואָלט די וועלט אויסגעזען, ווען מיר זאָלן טאַקע אַף אַן עמעס שטענדיק און אַלע בלויז זיי פּאָלגן. שיין וואָלט זי אויסגעזען, ווען מיר זאָלן זיי נישט איינשטילן.

וויפּל מאַל זאָגט מען:

— לאָז צורו — לאָז געמאַך — הער אויף — טו דאָס נישט. — עי.

וועסט דערנאָך באַדויערן.

און ער פּאָלגט, דער שאַלטיק. און אינדערעמעסן, אויב די דער וואַקסענע קענען פּון זיי אויסהאַלטן, איז דאָס אונדזער פּאַרדינסט.

נו, עס האָט זיך אויסגעלאָזט, אז מען ווייסט נישט, ווער עס האָט גערייכערט פּאַפּיראַסן אַפּן צווייטן שטאַק, און מיר האָבן אונדזער הינטל נישט געזען.

ערשט נאָך דער שול זאָגט דער שולדינער:

— נעמט אים צו, און נאָכאַמאָל ברענגט מיר נישט דאָ אַהער קיין

הינט, וויל איר האָב נישט קיין צייט. איר וועט צוזאַמען מיטן הונט אַרבייטערן אין דער קאַנצלאַריע.

און מיר זיינען אַרויס: איר, מונדעס און באַנטשקעוויטש. און ראַב-טשיק (זאָל שוין בלייבן ראַבטשיק).

ווי ער האָט זיך עס געפּרייט, ווען מיר האָבן אים אַרויסגעלאָזט אַף דער פּריי. ווי אַלץ, וואָס לעבט, בענקט נאָך דער פּריי. צי דאָס איז אַ מענטש, צי אַ טויב, צי אַ הונט.

מיר באראטן זיך אינדרניען, וואָס ווייטער צו טאָן. באַנטשקעוויטש
האָט מאַססים געווען אים צו נעמען ביז מאָרגן, און איך וועל מיך דערווייַל
אַנפֿרעגן.

איך האָב געפילט עפעס אַ מיין פֿאַרדרוס צו באַנטשקעוויטש, ווען
ער האָט מיר צוגענומען מיין ראַבטשיק.

ער איז דאָך מיין. איך האָב דאָך אים געוואַרעמט אונטערן מאַנטל.
ער האָט דאָך מיך דעם ערשטן אַ לעק געמאָן. איך האָב אים געפונען און
געבראַכט אין שול אַריין און די גאַנצע צייט וועגן אים געטראַכט. און
באַנטשקעוויטש האָט דאָך בלויז נאָר געגעבן צען גראָשן און שוין.

גאָט מינער, צי איז עס אַ יוישער, וואָס טייל עלטערן דערלויבן
יאָ, און אַנדערע נישט. יעדער האָט צום מיינסטן ליב זיינע עלטערן און די
היים. אָבער ער ווייסט, אַז אַן אַנדער פֿאַטער דערלויבט — און עס פֿאַר-
דרייט. ער פֿאַרגלייכט זיך מיט אַנדערע, און עס טוט אים וויי.

פֿאַרוואָס נעמט באַנטשקעוויטש ראַבטשיקן און ס'איז גאָרנישט. און
איך מוז ערשט בעטן און עס וועט זיך אוואַדע אויסלאָזן מיט גאָרנישט.
וואָס איינער איז רייכער, און דער אַנדערער איז אַרימער, און דער
רייכערער קאָן קויפֿן, וואָס ער וויל, — דאָס איז גאַרישקייטן. פֿרייהייט
איז וויכטיקער פֿאַר רייכקייט.

וואָרום אויב מען ווייסט, אַז די עלטערן האָבן טאָקע נישט, האָט
מען זיי נאָך ליבער מיטן דאָזיקן ווייטיק. ווער וועט עס אין קאָס זיין,
וואָס דער טאָטע האָט נישט קיין אַרבעט, אָדער ער פֿאַרדינט ווייניק?
אָבער אַז ער גיט-אויס אַפֿ אומנייטיקע זאַכן און פֿאַרן קינד קאַרגט ער,
אַז ער טראַכט בלויז וועגן זיך. און פֿאַרן קינד זשאַלעוועט ער, — דאָס
איז שוין נאָר עפעס אַנדערש. וואָרום פֿאַרוואָס גיט מונדעקס טאָטע אויס
געלט אַפֿ בראַנפֿן און מאַכט נאָך אוואַנטורעס?

עס איז מיר אַ ראַכמאַנעס אַפֿ מונדעקן און אַ ראַכמאַנעס אַפֿ ראַב-
טשיקן, פֿון וועלכן איך האָב געהאַט אזוי פיל אַגמאַס געפֿעש, און ציינד
נעמט אים צו אַן אַנדערער.

— מעגסט מיר די דאָזיקע צען גראָשן נישט אָפֿגעבן, — זאָגט
באַנטשקעוויטש.

און איך:

— מייכל טויוועס. איך וועל דיר נאָך עפֿשער מאָרגן אָפֿגעבן.

און ער:

— אויב דו ביסט אין קאס, האָסטו אַ בריירע מיר אים נישט צו געבן.

איך:

— קום, הינטעלע, לאָמיר זיך געזעגענען.

און ראַבטשיק ריכט זיך אַרויס און פאַרשטייט אַפילע נישט, אַז דאָס שייַדן מיר זיך. דערנאָך ערשט האָט ער זיך אָנגעשפּאַרט מיט די פּיסלעך אַף מיין ברוסט און שאַקלט פּריילעך מיטן וויידעלע און קוקט — גלייַך אין די אויגן!

טרערן זינען מיר אַזש געקומען אין די אויגן אַריין. און דערנאָך האָט ער מיר אַ לעק געטאָן אין סאַמע מויל. ווי ער וואָלט איבערגעבעטן.

און איך האָב אים צוגעטוליעט צום לעצטן מאָל!
מונדעק האָט מיר אַזש ליכט אַ צי געטאָן פאַר דער קעשענע.
— נו, קום שוין.

און מיר זינען שנעל אוועקגעגאַנגען, איך האָב מיר אַפילע נישט אומגעקוקט.

מונדעק האָט דורכן גאַנצן וועג גערעדט וועגן טויבן, פייגל, וועגן סראַקעס, יעזשעס. איך פלעג מיר בלויז אָנרופן מיט אַ וואָרט. און דער וועג אַהיים איז שנעל פאַרביי. וואָרום עס איז אזוי: אַ שאַ אַפן זייגער איז טאַקע טאַמיר די זעלבע, אָבער אין מענטש שמעקט עפעס אַ גאָר אַנדער זייגער, וואָס ווייזט גאָר אַנדערש. טיילמאָל לויפט פאַרביי אַ שאַ, איידער דו קוקסט זיך אַרום, און טיילמאָל שלעפט זי זיך ווי קיינמאָל נישט צו ענדיקן. — טיילמאָל ווי גאָר דו גייסט אַריין אין שול, קלינגט שוין דאָס גלעקל און מען גייט אַהיים. אויב אָבער דו פילסט זיך שלעכט, וואַרטסטו ביז דאָס גייט פאַראַיבער און גייסט אַרויס ווי אַ טפּיסעניק, און האָסט שוין אַפילע נישט קיין קויעך זיך צו פרייען.

איך געזעגן מיר מיט מונדעקן, אָבער ווי עפעס אַ נישט גוטער זאָל מיר אונטערזאָגן, האָב איך אַ פרעג געטאָן:

— און דיין אַלטער האָט זיך נעכטן ווידער אָנגעקויסעט?

מונדעק איז רויט געוואָרן און געזאָגט:

— מיינסט, אַז מיין טאַטע טרינקט אַלע טאַגן?

ער איז אוועק אזוי גיך, אז איך האָב שוין נישט געהאַט קיין צײַט אָפּצוענטפּערן. — און צו וואָס האָב איך דאָס באַדאַרפֿט? צוליב נישט אָפּגעבן זיך קיין כּעשבּן טוט מען אַמאָל עפּעס אַ זאָג, און דערנאָך איז שוין פאַרפּאַלן.

דער טאַטע האָט מיר אַמאָל געזאָגט אַ ווערטל:

— איידער ריידן אומבאַטראַכט, כּעסער האַלט דאָס מויל פאַר מאַכט.

זייער אַ קלוג ווערטל. דעמאָלט בין איך אַפּילע געווען ביזן און עס איז מיר נישט געפּעלן. וואָרום איך האָב געהאַט געזאָגט עפּעס אַ זאָך, וואָס איז געווען עמעס, און מען האָט אַף מיר געשריען, ווי איך זאָל געווען זאָגן מידייע וואָס פאַר אַ ליגן. קיינער האָט נישט געפרעגט, איז האָב איך דאָס געקאָנט נישט זאָגן. עס וואָלט אָבער געווען אַ נישט אויפרייב טיקייט צו באַהאַלטן דעם עמעס אין זיך.

עס איז פאַראַן אין לעבן אַ סאך פאַלשקייט. ווען איך בין געווען אַ גרויסער, האָב איך מײַך שוין צוגעווינט דערצו און עס האָט מײַך נישט געאַרט. מיילע, פאַרפּאַלן, — מען מוז לעבן. אַצינד אָבער פיל איך אַנדערש, — עס טוט וויי, וואָס איינער קאָן נישט אַרויסזאָגן דעם אַנ־דערן, וואָס ער טראַכט אַף אַן עמעס. מען מוז בלויז טאַמיר מאַכן אַן אָנ־שטעל.

וואָרום אַ ליגן קאָן זײַן אזוי זיך — נישט שלעכט, נישט גוט. אָבער אַ פאַלשער מענטש — דאָס איז שוין דאָס ערנסטע. ער טראַכט איין זאָך, און זאָגן זאָגט ער עפּעס אַנדערש, אין די אויגן אזוי, אונטער די אויגן אַנדערש. עס איז מיר שוין ליבער אַ באַרימער, אַ ליגנער, יעדער איינער איז מיר ליבער, איידער אַ פאַלשער, — וואָרום אזא איינעם איז שווער צו דערקענען. יענעם זאָג איך:

— זאָנסט ליגן.

אָדער:

— באַרים זיך נישט.

און אַ סאָף.

עס איז עפּעס פּאַשעטער, פּײַנער.

און אַ פאַלשער איז אזוי זיס. ליבלעך, אז עס איז שווער צו כאַפּן באַ

דער האַנט.

איז וואָסזשע? — איך האָב מונדעקן פאַרשאַפט אַנמאָס נעפעש. ער
איז אַף מיר בערווינגעו. איך האָב געזאָגט אַף זײַן טאַטן — אַלטער, און
אַז ער האָט זיך אָנגעשנאָשקעט. איך האָב עס אַזוי גראָב אַ זאָג געטאָן
ווי אַ דערוואַקסענער, וואָס נעמט און פאַרשעמט אַ קינד, באַליידיקט און
פילט עס אַפילע נישט.

איך גיי אַרײַן אין טויער, און אַף די שטיגן זיצט די זעלבע קאַז, וואָס
נעכטן. עס איז מיר געוואָרן אַ ראַכמאַנעס און איך האָב זי געוואָלט
אַ גלעט טאָן, נעמט זי אָבער און מאַכט פלייטע. — הייסט עס, זי גער-
דענקט. עפשער וועט מיך נאָט שטראַפֿן פאַר דער קאַז, אַזוי אַז מען וועט
מיך נישט לאָזן אַהיימברענגען ראַכטשיקן אין שטוב אַרײַן?

— נו, ווי איז דיר דאָרט געגאַנגען אין שול? — פרעגט די מאַמע
זי האָט דאָס געפרעגט ליבלעך. עפשער פילט זי, אַז זי האָט נעכטן
אומגערעכט אָנגעשריען אַף מיר?

איך זאָג:

— נישקאַשע.

און די מאַמע פרעגט:

— און אין ווינקל ביסטו נישט געשטאַנען?

איך דערמאָן מיך ערשט, אַז עס איז טאַקע עמעס.

איך זאָג:

— איך בין געשטאַנען צווישן די בענק.

און די מאַמע:

— און אָט זאָנסטו, אַז ס'איז גאַרנישט געשען.

איך זאָג:

— איך האָב פאַרגעסן.

איך נעם אַ מעסער און הייב אָן צוזאַמען מיט דער מאַמען צו שייקן

פאַרטאַפּל. און די מאַמע:

— פאַרוואָס?

איך זאָג:

— כ'בין געווען נישט אויפּמערקזאַם.

— פאַרוואָס ביסטו נישט געווען אויפּמערקזאַם?

— איך האָב מיך עפעס פאַרטראַכט.

— וועגן וואָס?

איך נעם שייקן גיך, קלוימערשט שטארק פארנומען, און איך ענט-
פער נישט.

— זעסט, עס איז נישט גוט, וואָס דו האָסט פאַרנעסן. אַן אַרנמלעך
קינד שעמט זיך צו שטיין אין ווינקל און באַמיט זיך, אַז דאָס זאָל שוין
מער נישט טרעפן. די לערערן שטעלט דאָך אַרײַן אין ווינקל, קעדיי אָנ-
צולערנען, פאַר אַ בײַשפּיל וועגן; קעדיי דו זאָלסט אַלצדינג בעסער פאַר-
שטיין. אויב דו פאַרגעסט אָבער, גייט דאָך דאָס גאַנצע אָנלערנען אין גיך
ווען. מען דאַרף געדענקען די שטראַף, וואָס מען באַקומט.

איך האָב אַ קוק געטאָן אַף דער מאַמען און טראַכט מיר:
— אַרימע, גוטע מאַמע, זי ווייסט גאָרנישט און פאַרשטייט גאָר-
נישט.

און נאָך האָב איך געטראַכט:

— אי אַרים, אי אַלט.

וואָרום בעיים די מאַמע איז געזעסן אינגעבויגן, האָב איך דערזען,
אַז זי האָט גרויע האָר און איז גערונצלט. עפשער איז זי נאָך נישט אַזוי
אַלט, אָבער זי האָט אַ שווער לעבן.

און איך טראַכט:

— גוט, וואָס איך האָב ווידער אַ מאַמען. די קינדער האָבן טאָקע
צאָרעס פון די עלטערן, אָבער אַן עלטערן איז ערגער, — שלעכט, —
זייער טרויעריק און שלעכט.

— און עפשער האָסטו דאָרט נאָך עפעס אָפגעטאָן אין שול?

איך זאָג:

— ניין, גאָרנישט.

— זאָסט נישט קיין ליגן?

— פאַרוואָס זאָל איך זאָגן ליגן? ווען איך זאָל נישט וועלן, וואָלט
איך אויך גאָרנישט געווען דערציילט וועגן ווינקל.

די מאַמע זאָגט:

— נו אוואַדע.

און עס ווערט שטיל. אָבער עפעס אַזוי, ווי מיר וואָלטן ווײַטער גע-
שמועסט. וואָרום איך האָב אין די מאַכשאַוועס אַ באַקאַשע וועגן מיין
ראַבבטיק, און די מאַמע ווייסט, אַז איך דערזאָג נישט עפעס, אַז איך
באַהאַלט עפעס.

מיר קינדער האָבן ליב צו פלוידערן מיט דערוואַקסענע. זיי ווייסן בער-סער. אָבער זיי זאָלן נישט האָבן צו אונדז אויפֿיל טינעס. זיי זאָלן זיין מיט אונדז ליבלעך. נישט בלויז טאָמיר בורטשען, זיך טשעפען, אָנ-שרינען, זידלען.

ווען די מאַמע זאָל אָן אנדערש מאַל אזוי אַ פּרעג טאָן:

— עפּשער זאָנסטו ליגן?

וואָלט איך אויפגעקאָכט געוואָרן און עס קאָן זיין, איך וואָלט צו-ריקגעענטפערט מיט די זעלבע ווערטער וואָס איצט, אָבער עס וואָלט שוין אין זיי געשטעקט קאָס.

די דערוואַקסענע ווילן נישט פאַרשטיין, אז אַ קינד ענטפערט ליב-לעך אַף ליבלעכקייט, און אז געבייזער וועקט אין אים באַלד אויף אַ גע-פיל פון רעוואַנש, פון נעקאָמע. ווי עס זאָל הייסן:

— אָט אזאַ בין איך און איך קאָן נישט זיין אנדערש.

אָבער יעדער, אפילו דער ערגסטער פון אונדז, וויל דאָך אָבער בער-סער ווערן.

און עפּשער אונטערשיידן זיך שלעכטע קינדער פון שלעכטע מענ-טשן דערוואַקסענע גראַד דערמיט, וואָס איר, דערוואַקסענע, האָט שוין געפרוווט און געפרוווט און עס איז גאַרנישט אַרויסגעקומען, הייסט עס — אַ פאַרפאַלענע זאָך. און מיר, קינדער, קעמפן, ראַנגלען זיך מיט זיך אַליין, מיר באַמיען זיך, מיר פאַראַקשענען זיך, און אז געלינגט אונדז ווידעראַמאָל נישט — פאַלט איר באַלד אָן אַף אונדז. דאָס שטערט דאָך שרעקלעך. וואָס מער מען שטרענגט זיך אָן און מען מיינט, אז עס איז שוין גוט — איז אָט נאָ דיר און הייב אָן נאָכאַמאָל פונדאָסניי. עס נעמט אַרום אזאַ קאָס, אזאַ ווייטיק און אומוילן. און איר אנשטאַט צו העלפן, צוצוגעבן מוט — דערשלאָגט נאָך. דערפאַר האָבן מיר אזעלכע אומגליק-לעכע טעג, שלעכטע וואָכן. אז ווען עס געלינגט נישט עפעס אַ זאָך, איז באַלד אויך אַ צווייטע, אַ דריטע, — אַלץ הייבט אָן פאַלן פון די הענט. און דאָס ערגסטע איז, ווען עס געלינגט נישט, און איר זינט כויר-שעד אין שלעכטן ווילן. טיילמאָל דערקענט מען נישט, אָדער מען פאַר-הערט, מען פאַרגעסט, מען פאַרשטייט נישט, אָדער מען פאַרשטייט שלעכט. און איר מיינט, אז דאָס איז אַ צולאַכעס. טיילמאָל וויל מען דאווקע עפעס אַ גוטע זאָך, עפעס אַ סורפריז, עפעס אַן אָנגענעמע זאָך

איך פארשאפן, אָבער וויל מיר האָבן נישט קיין דערפארונג, קומט אַרויס
שלעכט — עס איז אזא שאַד. מיר פילן דאָך דאָס אַליין, טאָ צו וואָס
אונדו באַלד מאַכן סקאנדאַלן.

שלעכט דעם מענטש, וואָס פילט שטאַרק.

איך הייב מיך אָן פאַרען איבער דער שטוב. איך האָב אַראָפּגענומען
די בלומענטעפּלעך פון פענצטער און אויסגעווישט דעם שטויב. דערנאָך
האָב איך אָנגעהויבן ריין מאַכן אין גאַנצן צימער. און די מאַמע כידעשט
זיך. אזוי האָב איך מיט דער מאַמען איבערנעבעטן פאַר דעם נעכט
טיקן בערויגען. און ווער ווייסט? עפשער בין איך אויך געווען אַביסל
שולדיק? מען דאַרף נישט פאַרשפעטיקן צו מיטאַגן. אָבער אַפילע צאָדי-
קים זינדיקן דאָך אויך.

— גיי, לויף אַביסל אַרום, — זאָגט די מאַמע. וואָס וועסטו דאָ

זיצן?

און איך:

— איך וועל גיין אין קינדערהיים נאָך אירענען.

די מאַמע:

— נו גיי.

איך האָב מיך אָנגעטאָן און בין אַרויסגעגאַנגען. איך ווייס אַליין
נישט פאַרוואָס. אוואַדע אויך צוליב ראַבטשיקן. וואָרום אַף קליינע קינד-
דער דאַרף מען אויך אַכטונג געבן.

איך בין נישט קיין גוטער ברודער. אַף אַ הונט האָב איך ראַכמאַנעס,
און פאַר אַ ליבלעכע שוועסטער האָב איך נישט קיין עמעסע ליבשאַפט.
וואָס רעד איך ליבשאַפט — אַפילע נישט קיין פאַרשטענדעניש.

אַזא קליין קינד מוז דאָך שטערן, עס מוז דאָך פון לאַנגווייליקייט
וועגן באַלעסטיקן. אויב איך שפיל מיך מיט איר, איז עס ווי אַף יויצע צו
זיין. און ס'דאַוון מרוקע איך אַף איר און שטויס זי אַוועק. פונקט ווי די
דערוואַקסענע פירן זיך מיט אונדז, מיט די גרעסערע קינדער. אַפאַנעם
פון זיי האָבן מיר זיך דאָס אויסגעלערנט.

צוליב דריי זאַכן האָבן מיר נישט ליב די קליינע קינדער:

ערשטנס, וואָס די דערוואַקסענע הייסן אונדז, מיר זאָלן זיי אַלץ נאָכט

געבן, צי זיי זינען גערעכט, צי נישט.

צווייטנס, וואָס זיי הייסן, מיר זאָלן זיי געבן אַ גוטן בנישפיל.

דריטנס, וואָס זיי הייסן, מיר זאָלן זיך מיט זיי שפּילן, בעייס זיי שטערן אונדז.

קומט אויס, אַז צוליב די קלענערע קינדער באַקומען מיר אָפט אַ פּסאַק, איז לייַדן מיר טאַפּלט: אי צוליב זיך, אי צוליב די קלענערע. לעמאַש, איך האָב עפעס, און זי וויל עס דאוּקע האָבן. אויב איך וועל וועלן, וועל איך אליין געבן, וואָרום איך ווייס, וואָס מען קאָן געבן, און וואָס נישט. און צי גיבן אונדז די דערוואַקסענע נאָך, ווען מיר ווילן דאוּקע עפעס האָבן? זיי שרייען נאָך אָן אַף אונדז, און אַז זיי גיבן שוין יאָ אַף אַפּצוטשעפען זיך, איז נאָך ערגער, וואָרום זיי לערנען אַזוי אַרום אויס, אַז מיט גוטן קאָן מען גאַרנישט באַקומען. און אַז אַזאָ קליין צעבאַ-לעוועט געפּעשל זעט, אַז מען נעמט זיך אָן פאַר אים, לערנט עס זיך אויס שרייען, ווען עס וויל עפעס. דאָס פאַרדריסט זייער.

זאָל עס וויינען. אָבער ניין: עס מאַכט אַזעלכע געוואַלדן, בעקיוון, אַז אַלע זאָלן הערן, קעדיי מען זאָל זיך צוזאַמענלויפן. פונקט ווי עס האָבן דאָ געוויינט אַזעלכע, וואָס אַז דער מאַן האָט איר נישט געוואַלט עפעס נאָכגעבן, האָט זי געמאַכט אַ געוואַלד אַפן גאַנצן הויף.

און ער פלעגט בלויז זאָגן:

— נו, שווינג שוין, דו טוסט דאָך אָן כאַרפעס מיר און דיר.

און זי:

— איך וויל דיר טאַקע אָנטאָן כאַרפעס. זאָלן מענטשן ווייסן, זאָל זיך דאָס גאַנצע הויז צוזאַמענלויפן. זאָל קומען פּאַליציי, זאָל קומען די גיכע היף, זאָל מען שרייבן אין דער צייטונג.

זי האָט זיך דאָס אַזוי מיסטאמע צוגעוויינט פון קליינזיין אָן. וואָר רום אַזוי טוען קליינע קינדער. מען מאַכט געוואַלדן, און די גרויסע גלוסט זיך נישט אויסצוגעפינען, ווי אַזוי עס איז אינדערעמעסן געווען, זיי ווילן בלויז, עס זאָל זיין שטיף. און דאָן:

— זי איז קליין, דאַרפסט פאַר איר אָפּטרעטן.

פאַר די גרויסע אָפּטרעטן און פאַר די גאָר קליינע נאָך אויך.

אַ גרויסער גיט אַ קלאַפּ, נישט טאַמיד גערעכטערהייט, אָבער אַז אַ ברודער וועט אַ קלאַפּ טאָן, האָט מען באַלד ראַכמאַנעס און מען נעמט זיך אָן די אַוולע.

איך האָב מיר געמאַכט אַ מילעכל. אַ האַלבן טאָג זיך אָנגעמאַטערט.

— גיב עס מיר.

זי הייבט עס אָן אַרויסצורײסן.

— גיי אַוועק, ווײל דו וועסט קריגן.

און זי:

— גיב — גיב.

און די מאַמע וואָס זאָגט?

— וועסט דיר מאַכן אַן אַנדערס.

איך וועל מאַכן, צי נישט מאַכן. זאָל זי אָבער בעטן, צוואַרטן, נישט

אַרויסרײסן און:

— מאַאַמעעע!

מען קאָן זיך קוים איינהאַלטן פון קאַס. און איר גאַנצע קאוואַנע

איז דאָך, אַז מען זאָל איר אַ קלאַפּ טאָן, וואָרום דעמאָלט קאָן זי דאָך

שוין אַוואַדע לױפן פאַרמאַסערן. און דו האָסט באַלד אַן אַוואַנטורע.

— אַזאַ ברודער, אַזאַ גרויסער יונגאַטש.

גלייך ווי איר זאָל זײַן שולדיק.

אַז מען ווײל, בין איר קליין, אַז מען ווײל בין איר גרויס.

אַדער גאָר.

איך בין שוין נישט בלוזי פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דעם, וואָס איר

אַליין טו, נאָר אויך פאַר איר.

— דו האָסט זי אויסגעלערנט. דו האָסט איר געוויזן. פון דיר האָט

זי געהערט. דיין בנישפיל.

צי האָב איר איר געהייסן מיר נאָכמאַלפּעווען? אויב איר גיב אַ

שלעכטן בנישפיל, זאָל זי מיר נישט נאָכקרימען, זאָל זי צו מיר נישט

ריידן, זאָל זי זיך מיט מיר נישט שפילן.

אַבער איר דאַרף דאַווקע מיט איר זיך יאָ שפילן. טאָ ווי זשע?

— טו אַן דעם פאַלטאָ, וואָרום זי וועט אויך וועלן אַרויסגיין אַן

פאַלטאָ. דו וועסט נישט באַקומען קיין ביר, אַדער ווירשט, וואָרום זי וועט

אויך וועלן. גיי שלאָפן, וואָרום זי וועט אַליין נישט וועלן גיין.

מען פאַרמיעסט דיר אַזוי דאָס דאָזיקע קליינע קינד, אַז דו ווילסט

דערמיט נישט האָבן צו טאָן. אָבער ניין: דו מוזט זיך גיין שפילן.

נו, גוט.

עס זינען פאראן שפילן, ווי א קליינער קאן צונויז קומען. קאן אויך עפעס טאן. אָבער זאָל ער פּאַלנן, זאָל ער די שפּיל נישט קאַליע מאַכן, זאָל ער פּאַרשטיין, אַז ער קען נישט דאָס אַלצדינג, וואָס מיר. מען זאָגט אים:

— זען זיך דאָ אַנידער, וועסט טאָן דאָס און דאָס. וויל ער אָבער נישט. ער וויל לויפן. — בין איך דאָך אָבער פּאַר-אַנטוואָרטלעך, אַז ער וועט פּאַלן און זיך מאַכן אַ בייל, אָדער זיך עפעס צערניסן. נו און ער פּלאַנטערט זיך אונטער די פּיס און שטערט. פאַר דערוואַקסענע איז אַ קינד אַלציינס, צי עס איז אַלט פינף יאָר, צי צען. אַז עס טויג זיי, איז נישטאָ קיין שום כילעק. — קינדער, גייט זיך שפּילן.

און אַז עס טויג זיי, ביסטו אַן עלטערער און דו דאַרפסט אַכטונג געבן, און אָפּטרעטן, און געבן אַ גוטן ביישפּיל.

אַליין זייען זיי מאַכלויקעס צווישן דער מיטשפּאַכע, און דערפאַר קאָן נישט זיין קיין שאַלעם. דערפאַר באַמיען מיר זיך אויסצומירן דאָס קלער נערע קינד, און מיר דערנענטערן זיך דערצו בלויז, ווען מיר לאַנגווייליקן זיך זייער, אָדער מיר ווילן פון דעם ינגערן עפעס אַרויסבאַקומען.

וואָרום אויך מיר זינען נישט ריין פון זינד. עס איז פּאַראַן צווישן אונדז אַ סאָך אָפּנאַרעריי. זאָל נאָר אַ קליין קינד עפעס האָבן, געפינט זיך באַלד אַ פּרזינט, וואָס וועט דאָס פּרוּוון אויסנאָרן. קלוימערשט שפּילט ער זיך, ביז ער באַקומט, וואָס ער וויל, און דערנאָך וועט ער זיך אַפּילע נישט אומקוקן. און דער קליינער איז שטאַלץ, וואָס מען בעט באַ אים, אָדער שעמט זיך צו מאַנען, מען זאָל אים אָפּגעבן.

וואָרום פּאַרשיידן זינען סײַ די עלטערע, סײַ די קליינע.

דערפאַר, אויב עפעס רעכטס, גיט ער זיך נישט אָפּ מיט קליינוואַרג, קעדיי מען זאָל אַה אים נישט האָבן קיין אויג, און עס שאַרן זיך צו זיי בלויז נאָר די ערגערע.

און אינדערעמעסן גיבן די עלטערע אַ שלעכטן ביישפּיל די קלענער-רע און מאַכן זיי קאַליע. און אַזוי אַרום וואַקסט פון קליינוויז אַן עפעס אַ מעשווענדיקע בריע. און שפּעטער, ווען ער האָט שוין סייבל, איז שווער זיך אָפּצוגעווינען, שווער זיך צו ענדערן.

איך גיי איבער דער גאס און טראכט. איך גיב א קוק, אָט איז מיין ראַבטשיק. איך בין אזש שטיין געבליבן. אָבער עס האָט זיך מיר בלוין נאָר אויסגעראַכט. ער איז אַפילע נישט זייער ענלעך געווען. איז נעם איך איצט ווידער טראַכטן וועגן ראַבטשיקן.

— עפשער אים גאָרנישט אָפּנעמען? עפשער וועט אים דאָרט בע-סער זיין? עפשער וועט די מאַמע דערלויבן, און דערנאָך וועט זי זיך ביי זערן? וואָרום אויב מען זאָל וועלן, וואָלט דאָך געווען אַ הונט אָן מיר. איך וועל צוואַרטן עטלעכע טעג און הערן, וואָס באַנטשקעוויטש וועט זאָגן, ווי ער פירט זיך דאָרט אויף. ער האָט דאָך אָנגעשמוציט אין קעמערל. עמעס טאַקע, ער איז געווען פאַרשלאָסן.

און איך ווייס נישט, צי וויל איך, אַז מיר זאָל זיין היימלעכער מיט אים, צי זאָל איך ראַבטשיקן פאַרשאַפן אַ בעסערע צוקונפט. וואָרום וואָס? איך האָב אים אָפּגעראַטעוועט דאָס לעבן און אויסגעפונען אַן אָרט. עפשער אַצינד זיך מער פאַרנעמען מיט אירענען?

איז אָט, איך קום אין דער סינדערהיים, און דאָרט שפילן זיך די סינדער אין אַ ראָד. זיי האַלטן זיך פאַר די הענט, דרייען זיך און זינגען. און די לערערן זאָגט:

— איידער צו שטיין, שפיל זיך בעסער מיט אונדז.

זי האָט אויסגעשטרעקט די האַנט און איך האָב מיך אָנגעשלאָסן. אַן אַנדערש מאָל וואָלט איך מיך אוואַדע געשעמט און נישט גע-וואָלט, אָבער אַצינד וועט דאָך מיך קיינער נישט זען. איך האָב מיך אָנגעהויבן שפילן. טכילעס האָב איך אָנגעהויבן שפאַסן, קעדיי מען זאָל מער לאַכן. אָט האָב איך מיך אַראָפּגעזעצט, אַז איך בין קלוימערשט אַ הלייג-טשיקער, אָט האָב איך אונטערגעהונקען, אַז קלוימערשט טוט מיר וויי אַ פוס. איך האָב געוואָלט אויספראַכירן די לערערן, צי זי וועט זיך נישט בייזערן. וואָרום טאָמער עפעס, קאָן איך דאָך אוועקגיין. אָבער די לע-רערן האָט אויך געלאַכט, איז האָב איך מיך שוין אַף אַן עמעס געשפילט. די קליינע סינדער זיינען געווען צופרידן, יעדער האָט געוואָלט זיין געבן מיר, איך זאָל אים האַלטן באַ דער האַנט. נו, נישט יעדער, וואָריס מייל האָבן זיך געשעמט, זוינל זיי קענען מיך נישט. צום שטאַלצסטן איז געווען אירענע, וואָס זי האָט אַ גרויסן ברודער. און זי האָט שוין גענומען באַפעלן:

— דו אזוי — דו אזוי.

זי מיינט, אז טאָמער עפעס, וועל איך מיך פאר איר אָננעמען.
און איך האָב געזאָגט, אז זי זאל אויפהערן, וויל איך וועל אוועק-
גיין.

די קליינע האָבן אזא טעווע. וויבאלד ער ווייסט, אז אן עלטערער
וועט אים קומען צו הילף, וועט ער דער ערשטער פארטשעפען, דער-
נאך אנטלויפט ער, אז א ברודער זאל זיך פאר אים אָננעמען. און דער
ברודער, אויב ער איז א שאַלטיק, וועט ער אליין מיט פארגעניגן זיך
ארניבלאָזן אין א געשלענג, און דאָ ריזיקירט ער נאָרנישט, וואָרום טאָמער
וואָס, איז ער נאָך א פינער:

— פאָרוואָס האָסטו דעם קליינעם א קלאַפּ געגעבן? איך האָב מיך
געמוזט אָננעמען פאר מיין ברודער.

אליין וועט ער דעם טייערן ברודערל ארנינשיטן פיר מאָל אזויפיל
קלעפּ, אָבער אַצינד — איז ער דער געטרייער ברודער און באַשיצער.
און ווידער וועט דער אָרנטלעכער, כאַטש ער וויל נישט, זיך מוזן
אָננעמען, ווען אפילע ער ווייסט, אז דער קליינער איז נישט גערעכט, —
וואָרום ער האָט מוירע, אז ער וועט מוזן אָפגעבן די עלטערן דין ווע-
כעשן פארן קלענערן קינד.

איז אַט האָט די לערערן באַדארפט אָנשרייבן עפעס א בריוו און זי
האָט מיך איבערגעלאָזט מיט די קליינע קינדער, זיי האָבן מיך געפאָלנט,
וואָרום די לערערן איז געווען אין צווייטן צימער.

בלויז איינער האָט די גאנצע צייט געשטערט. וואָרום שפעטער האָב
איך זיי דערציילט דאָס מינסעלע וועגן קאָטער מיט די שטיוול, האָט דער
קליינער ראָצער אַפּ צולאָכעס געשטערט. אַט דאָס פארדריסט שוין אזוי,
ווי כ'ווייס נישט וואָס.

איז גייען מיר מיט אירענען אהיים, מיטאַמאָל טוט מיר עפעס א
קלונג אין דער זינטקעשענע. איך געפין צוויי גראַשן. ווען עס זאל זיין
מער, וואָלט איך באהאַלטן פאר באַנטשקעוויטשן, אָבער אזוי לוינט נישט,
— האָב איך זיי אוועקגעגעבן אירענען. אויב זי האָט עפעס, טיילט זי
זיך אויך מיט מיר.

טיילמאָל נעם איך, און טיילמאָל נישט. וואָרום אז מען נעמט עפעס
בא א קלענער קינד, הייסט עס באַלד, אז מען האָט אויסגענארט. וואָרום

אזוי איז עס שוין, אז פאר שלעכטס איז טאָמיד פאַראַנטוואָרטלעך דער אָרנטלעכער, וואָס איז גאַרנישט שולדיק.

ווען מען זאָל קענען עפעס ענדערן (אָבער איך ווייס נישט וואָס), וואָלט אונדזער קינדעריש לעבן בעמעס געווען אָנגענעם. מיר קינדער דאַרפן נישט קיין סאך צו זיין גליקלעך, אָבער דאָס דאָזיקע ביסל פעלט אונדז. קלוימערשט זאָרגן זיך די דערוואַקסענע פאַר אונדז, אָבער עס איז אונדז שלעכט אַף דער וועלט.

איך גיי און עס איז מיר אָנגענעם צו פירן די קליינע באַ דער האַנט. איך גיב מער אַכטונג, ווי אזוי צו גיין, איך זוך אויס אַ בעסערן וועג. און איך פיל מיך עלטער, שטאַרקער. און דאָס הענטל איז אזאַ קליינס און אַ גלאַזיקס ווי פון אַטיאַס. און קליינע פינגערלעך. און עס איז אזש אַ כּיִ דעש. ייאַח טיילמאַל סאַנסטו עס נישט אָנקוקן.

זי האט אויפגענישט אַ צוקערל, און דאָס אַנדערע מיר געגעבן. איך האָב נישט געוואָלט. אָבער איך האָב אויפגעגעסן, און זי קוקט און לאַכט. ווייל זי האט מעכאַבעד געווען.

טיילמאַל איז אָנגענעם עפעס צו געבן פון דעם אונדזעריקן, אין נישט טאָמיד בלויז נעמען און נעמען פון די עלטערע. עס איז אומאָנגע־ נעם. ווען מיר ווילן עפעס שענקען אַ דערוואַקסענעם, און זיי נעמען נישט, אָדער גיבן עפעס אַן אַנדער זאך, וואָס איז מער ווערט. באַלד באַצאָלט. מען פילט זיך. דאָו דערנידעריקט, ווי עפעס אַ בעטלער.

ווען מען זאָל קענען איינאָרדענען די וועלט אזוי, אַז אַלעדינג זאָל זיין אַ קעגנזייטיקער אויסבניט פון טויוועס. ווען איך בין געווען טרויעריק, האָט מיר אירענע געגעבן אַ גלעזל, איך האָב איר געקויפט צוקערלעך, זי האָט מיר געגעבן איינס. אַ נאַנץ קייטלע פון גוטע מיניס.

און מיר זיינען אַהיימגעקומען. מיר קומען אַרײַן. און טרעפן די מיר מע באַ דער מאַמען. און די מומע זאָגט:

— אַ-אַ-אַ, דינע קעלבלעך קומען שוין.

פאַרוואָס קעלבלעך, נישט מענטשן? וואָס פאַר אַ שלעכטס האָבן מיר געטאָן, וואָס די מומע רופט אונדז קעלבלעך? בלויז קי האָבן קעלבלעך. וואָס איז דאָס פאַר אַ מיעסער אָנפאַל?

איך בין ביזו און איך באַגריס זי נישט אינגאַנצן. די מאַמע איז אזש ביזו געוואָרן:

— פארוואס קומסטו אריין ווי א גראבער יונג. פארוואס באגריסטו
דיך נישט מיט דער מומען?

— צו וואס באגריסטן? — זאג איך. — נעכטן בין איך דאך דאָרט
געווען.

— דאָס איז געווען נעכטן, און איצט איז היינט.

— און קעלבלעך באגריסטן נישט, — האָב איך אַרויסגעברומט.

— וואָס פאַר אַ קעלבלעך? — פּרעגט די מאַמע, וואָרום זי האָט

אַפּילע רעכט נישט געהערט, וואָרום מען הערט און מען פאַרגעדענקט
בלויז באַליידיקונגען אַף דערוואַקסענע.

און די מומע צעלאַכט זיך.

— זעט נאָר, ווי גרויס באַ זיך. האָט זיך באַליידיקט.

און זי הייבט זיך אויף, קעדיי מיר אַ קוש צו טאָן, אָבער איך האָב

מיך אוועקגעדרייט. טוט מיר אַ טויווע, אז זי וועט מיך באַשפּייען.

— לאָז אים אָפּ, דעם גראָבן יונג, — זאָגט די מאַמע.

גוט: זאָל זיין אזוי. איך האָב מיך באַליידיקט. טאָר איך נישט? אויב

איך וועל אַצינד נישט האָבן קיין אַמביציע, וועל איך מיך אויך גרויסער-
הייט לאָזן שלעכט באַהאַנדלען.

איך האָב מיך אַנידערגעזעצט ללוימערשט מאַכן די לעקציעס. אין

איך ציטער אזש אינגאנצן פון אויפּרעגונג. אָבער איך דערמאָן מיך, אז

אויך אין טראַמוווי האָבן זיי געלאַכט, וואָס איך בין אַמביציעז. דערוואַק-

סענע מיינען, אז אַ קינד קאָן זיך נישט באַליידיקן. גלויב ווי דאָס זאָל

זיין עפעס אַ קונץ. יעדער ווייסט, וואָס עס איז אָנגענעם און וואָס נישט.

מען זאָגט, אז קינדער זיינען אינגעאַקשנעטע.

האָט זיך אינגעאַקשנעט און וויל זיך נישט באַגריסטן.

נ, טאַקע נישט.

— זאָג די מינוט, טו די מינוט.

דאוועק ניין. און נישט אַף צולאַכעס, נאָר דו ווילסט ליבער קריגן,

אידער נישט שאַנעווען דעם אייגענעם קאווער. און זיי דאַרפן נישט

צווינגען, וואָרום מען טרײַבט נאָר אַריין אין פאַרכיסנקייט.

איך זײַ אויסגעדרײַט און שרײַב. אָבער נישט אזוי גיך ווי אַמאָל.

צי ווער איך טאַקע אין אַלצדינג אַ קינד? און עפשער וועל איך פאַרגעסן,

וואָס איך-האָב געקענט, ווען איך בין געווען אַ דערוואַקסענער? און עס

וועט מיר ווידער זיין שווער אין שול. און איך וועל שוין אף אן עמעס
 מוזן גוט אכטונג געבן אף די לעקציעס. דאָס וואָלט געווען שרעקלעך.
 און גראָד הער איך אַ טראַמפּייט, אַז פּייערלעשער פּאָרן.
 — מעג איך?

איך קוק אף דער מאַמען בעטנדיק און וואַרט, ווי אף אַן אורטייל.
 איך ווייס נישט, וואָס עס וואָלט געווען, ווען די מאַמע זאָל נישט דער-
 לויבן. וואָרום וויפל מאָל זאָגן דערוואַקסענע נישט טראַכטנדיק: „ניין“
 — און פאַרגעסן באַלד, אָבער וויפל ווייטיק זיי פאַרשאַפן דערמיט, דאָס
 ווייסן זיי נישט.

פאַרוואָס „ניין“? טאַקע פאַרוואָס? ווייל עס קאָן זיך עפעס טרעפן,
 ווייל זיי ווילן ליבער זיין רוּיִק, ווייל עס איז נישט נייטיק, ווייל צוּוואָס?
 עס איז דאָך אַזאַ קלייניקייט, נישט וויכטיק. זיי וואָלטן געקאָנט, אָבער
 זיי ווילן נישט. דעריבער איז ניין — און אַ סאָף.

און מיר ווייסן, אַז עס וואָלט געקאָנט זיין: „יא“, אַז דער דאָזיקער
 פאַרבאָט איז אַ צופעליקער, אַז זיי וואָלטן דערלויבט, ווען זיי זאָלן זיך
 בלויז אַביסל די מי געבן אַ טראַכט צו טאָן, אַ קוק צו טאָן אונדז אין די
 אויגן; ווי שטאַרק מיר ווילן.

איז פרעג איך:

— מעג איך?

און איך וואַרט. דערוואַקסענע וואַרטן קיינמאָל נישט אַזוי אף אַ זאָך.
 סיידן אַ טפּיסעניק: צי מען וועט אים אַרויסלאָזן אף דער פּרין.
 איך וואַרט און עס דאַכט זיך מיר, אַז אויב די מאַמע זאָל מיר נישט
 דערלויבן, וואָלט איך עס איר קיינמאָל נישט מויכל געווען. וואָרום די
 דערוואַקסענע דאַכט זיך, אַז מיר בעטן גלייך טאַמיר אַלצדינג, אַז מיר
 ווילן סטאַם אַזוי און מיר פאַרגעסן באַלד. עמעס, עס טרעפט אַזוי אײַך.
 אָבער עס טרעפט אײַך גאָר אַנדערש. אָדער מיר בעטן ביכלאַל נישט,
 ווייל עס וועט סיני ווי סיני גאַרנישט אַרויסקומען דערפון, ווייל מיר ווילן
 נישט הערן אַ שאַרפן אָפּזאָג (א, ווי עס טוט וויי, ווען דער אָפּזאָג קומט
 נאָך באַגלייט מיט כּוּיזעק, מיט עפעס אַ ביזז שמעכווערטל), — איז ווילן
 מיר ליבער דעם דאָזיקן ווייטיק באַהאַלטן אין זיך און מיר בעטן אינגאַנצן
 נישט, אָדער מיר וואַרטן לאַנג און געדולדיק, צי זיי וועלן זיין אין אַ גר-
 טער שטימונג, צי זיי זינען פון אונדז צופרידן, אַז עס וועט זיי זיין פּריק-

רע אונדז אָפצוזאָגן. און אויך דאָס געלינגט טיילמאָל נישט: דעמאָלט זיי-
נען מיר אין קאָס אָפ זיי און אָפ זיך:

— פאַרוואָס האָב איד מיך געאַנילט, עפשער ערגעץ אנדערש וואָלטן
זיי דערלויבט?

מיר דאָכט זיך, אַז דערוואַקסענע האָבן אנדערע אויגן, זיי קוקן
אנדערש ווי מיר. וואָרום אויב אַ כאַווער בעט מיך עפעס, גיב איד בלויז אַ
קוק און איד ווייס, וואָס צו טאָן. איד בין באלד מאַסקים, אָדער איד שטעל
אַ באַדינג, איד פרעג מיך אויס גענוי, איד לייג אָפ אַ שפעטער. כאַטש
איד זאָל אַפילע נישט קענען, דערוועג איד מיך נישט פראָסט פאַשעט
אָפצוזאָגן.

אָט אַ שטייגער האָט נעכטן אַ ינגל געזאָגט, אַז ער וויל אַרויסגיין
— אין קלאָזעט. און די לערערן:

— גענוג דאָס דרייען זיך. האָסט געקאָנט אַרויסגיין בעשאַס דעם
איבערניס.

נו, איד ווייס, מען דרייט זיך אָן נייטיקייט, דאָס איז עמעס. אָבער
צי איז ער שולדיק? איד גיב בלויז אַ קוק, ווייס איד שוין. צום סאָף האָט
אים די לערערן אַרויסגעלאָזט, אָבער דערנאָך באַס סאָף פון דער לעקציע
האָט זי געשריען, אַז ער איז אַן אומרו. די לערערן האָט אַפילע נישט
געדענקט, אַז ער איז אַרויסגעגאַנגען אין קלאָזעט, אָבער איד ווייס, אַז
ער האָט צוליב נעקאָמע אָנגעהויבן אַרומצושטיפן, ווייל ער האָט געמוזט
אַזויפיל ליידן, אַזויפיל שרעק געהאַט, וואָרום וואָס וואָלט געווען, ווען ער
זאָל נישט געווען באַוויזן.

די דערוואַקסענע ווייסן נישט, פאַרוואָס און פאַרווען מיר טוען
זיי אָפ צולאָכעס. זיי מיינען, אַז בלויז זיי טוען דאָס און יענץ פאַר אַ
שטראָף. מיר שטראָפן זיי אויך — מיט נישט-געאָרבראָממקייט, אויב זיי
פאַרדינען זיך.

וואָרום פאַרוואָס זינען מיר פאַר טייל אזוי און פאַר טייל אנדערש?
ווען אַן אנדערע מומע זאָל מיך אַנרופן קאלב, וואָלט איד מיך נישט
באַליידיקט, וואָרום דאָס וואָלט געקאָנט זיין אַ שפּאַס. אָבער באַ איר איז
עס שוין נישט צום ערשטן מאָל. זי האָט אַזאַ האַפּערדיקן טאָן, האָט ליב
צו באַפעלן און האַלט זיך אין גרויסן. נו, זאָל זי זיך זיין ווי זי וויל, אָבער
זי האָט אויך ליב בויזעק צו מאַכן און רעדן שלעכטס אָפ קינדער. זי איז

אווואדע אין קאס, וואָס זי האָט אַ סאך קינדער, אָבער ווער איז איר שול־
דיק? זאָל זי נישט האָבן.

— איך מוז מיר דאָס האַרץ אָפּעסן מיט זיי. זיי קאָסטן אזוי פיל.
איך נעם מיר אַוועק דעם ביסן פון מויל. איך בין מיד מאַקריוו.
נעמט זיך אַוועק דעם ביסן פון מויל, און איז גראָב ווי אַ פּאַס. אַ
קינד מוז קאָסטן, דערויף איז נישטאָ קיין אייצע.
פאַראַן דערוואַקסענע, וואָס מאַכן דעם איַנדרוק, ווי זיי וואַלטן
אונדז אינגאַנצן נישט געזען.

ער טוט אַ זאָג:

— גוט מאַרגן, כוואַט.

אָדער:

האַהאָ, וואָס פאַר אַ גרויסער באַכערעץ.

אזוי זיך קעדיי עפעס צו זאָגן. און מען זעט, אז ער ווייסט נישט
מער און גלייך ווי ער וואַלט זיך זשענירט. אז ער טוט אַ גלעט איבערן
קאָפּ, איז פאַרזיכטיק, ווי ער זאָל מוירע האָבן, עס זאָל זיך עפעס נישט
אָפּרייסן אָדער צעברעכן. אָט דאָס זיינען מענטשן שטאַרקע און גוטע און
איידעלע. מיר האָבן ליב צו הערן, ווי זיי שמועסן מיט דערוואַקסענע,
דערציילן וועגן אינטערעסאַנטע געשעענישן, וועגן מילכאָמע. מיר האָבן
זיי ליב.

און פאַראַן אַנדערע, וואָס גלייך זיי וואַלטן נישט געהאַט קיין אַנ־
דערע אַרבעט, ווי טרינבן לעצאַנעס, אָפּכויזעקן און אויסטראַכטן צונעמע־
נישן, אָדער מאַכן נאַרישע שפּילן. אַ באַרד האָט ער אַ שטעכיקע, שטינקט
פון פאַפּיראַסן און וויל זיך נאָך צולאַשמשען. אָדער ער טוט אַ קוועטש
די האַנט און לאַכט, וואָס עס טוט וויי. אָדער ער טוט אַ וואַרף אינדער־
הייד און מיינט, אז דאָס איז פאַר אונדז אַ הערלעכע שפּיל.

— איך וועל דיך אַרויסוואַרפן דורכן פענצטער, אָפּשניידן מיט אַ
מעסער די נאָז און די אויערן, וועסטו זיי נישט דאַרפן וואַשן.
דאָס אַלץ איז נאַריש און אַן טאַם. און דו קוקסט בלויז אויס, אז ער
זאָל זיך אָפּטשעפּען.

און די ווייבער ווידער — איז באַלד אַ גלעטן, קלאַפּן און קושן. אָדער
אין מויל, אָדער זי וועט דיך אזוי צודריקן, אז די זיטן טוען וויי. און דו
מוזסט דאָך זיין העפלעך, וואַרום זי האָט דיך ליב.

און אז עפעס א שנעק, וואָס איז אַלט זעכצן יאָר, הייבט אָן מאַכן דעם אָנשטעל פון א דערוואַקסענעם, איז שוין אַפ אַן עמעס שווער אויס-צוהאַלטן. אַזעלכע מיני כאַכמעס ענדיקן זיך אָדער מיט א געוויין, אָדער מיט צעמאַזיקן.

דאָס בעסטע — איר פאַר זיך, און מיר פאַר זיך. נו, די מאַמע האָט מיר דערלויבט ניין אַפ דער סרייפּע, און עס איז די העכסטע צייט, וואָרום אז די פּייערלעשער וועלן פאַרכניפּאַרן, וועל איר נישט געפינען די סרייפּע.

אַבער קום באַלד צוריק.

זי האָט אַוואַדע געהאַט עפעס איבערצושמועסן מיט דער מומע, דערפאַר האָט זי מיר באַלד דערלויבט.

— נאָר צערניס נישט די שטיוול, — האָט זיך די מומע אַרײַנגע-מישט.

זי מוז אומעטום אַרײַנשטופּן איר נאָז.

ווער קאָן טרעפּן, וואָס מען מיינט:

— קום באַלד צוריק.

איך לויף, וואָרום איך האָב מוירע, אז איך וועל נישט באַווייזן; אז די מאַמע וועט נאָך עפעס צוגעבן, אָדער אירענע וועט זיך צוטשעפען. א מענטש ווייסט קיינמאָל נישט, וואָס עס וואַרט אַפּ אים. איז האָב איך אַ כאַפּ געמאָן דאָס הימל, און איך בין שוין נישטאַ. איבער פיר שטיגן מיטאַמאָל. מען קאָן אזוי אַרום אַראָפּגיין, נאָר מען מוז זיך צוהאַלטן באַם אַנגלען, און טיילמאָל קאָן מען זיך פאַרשטעכן די האַנט. מיילע פאַרפאַלן: איך ריזיקיר.

איין יונגל האָט געוויסט, ווי עס ברענט. נישט ווייט. א נאַפּט-גע-וועלכ. מען זאָגט, אז אין סעלער איז פאַראַן בענזין. אז ער וועט זיך אָנג-צינדן, וועט דאָס גאַנצע הויז פליען אין דער לופטן. מיליציאַנטן צע-טרניבן און די מאַשינען און די העלמעס פון די פּייערלעשער בלישטשען אין אָפּשיין פון פּייער.

איך וויל נישט, אז די פעסלעך מיטן בענזין זאָלן זיך אָנצינדן, וואָרום עס וועט זיין אַ שאַדן און מענטשן וועלן בלייבן אָן אַ דאָך. אָבער אז מען זעט דאָס נישט פון דער נאָענט, איז ווייניקער אַ שאַד, און עס וואָלט

שיין געווען צו זען אזא אויפרייס, פון וועלכן דאָס גאַנצע הויז פאַלט איין.

פאַרוואָס איז אָנגענעם צו קוקן אַף שרעקלעכע זאַכן? עפעס אַן אומ־גליק־צופאַל, אַ דערטרונקענער, ווי אַ וועלאָסיפעד איז שיר נישט אַרונ־טערגעפאַלן אונטער אַן אויטאָמאָביל, אַ געשלעג, אַדער מען כאַפט אַ גאַנעווען עפשער זינען טאַקע דערפאַר פאַראַן מילכקאַמעס, ווייל מענטשן האָבן ליב בלוט און סאַקאָנעס.

און אַ סרייפּע איז שוין מיסטאַמפּ דאָס שענסטע. און דער קאַמף איז אזאַ איידעלער.

דערוואַקסענע לויפן אויך קוקן, נישט בלויז קינדער. זיי מיקלור־מערשט קענען דאָרט צונויז קומען, און צו אונדז זאָגן זיי: — טראָג זיך אָפּ, — מען דאַרף דיך דאָ נישט האָבן.

איז שטיי איך מיר יעדעס מאָל ערגעץ אנדערש און קוק, אָבער איך טראַכט קעסיידער, צי דאַרף איך שוין אַהיימגיין, אַדער בלייבן נאָך אַ מינוטקלע. נישט בלייבן ביזן סאַף קאָן מען דאָך נישט, כאַטש איך האָב מוירע פאַר אַ פּאַק.

מען זאָגט, אַז די גיכע הילף דאַרף באַלד אָנקומען, ווייל אַ פרוי האָט זיך אָפּגעברייט. מען זעט שוין נישט קיין פּייער, נאָר אַ רויך. — איך וועל אוואַדע נישט וואַרטן אַף דער גיכער הילף. איך וועל מיך סיני ווי סיני נישט צושטופּן.

פּלוצלינג טוט זיך ווידער אַ הייב אַ זייל פּייער אינדערהיך. און אַט פאַרלייגט אַ פּייערלעשער אַ נייע וואַסערקישקע אַפּן ערשטן שטאַק. — אַז מען וועט אָנהייבן שפּריצן, וועל איך אוועקגיין.

און עפשער וועט דאָס הויז אַצינד איינפאַלן? איך וויל שוין אַפּילע, אַז דאָס זאָל זיך ענדיקן: זאָל איך עפשער נאָט בעמז? און די פּאַליציי האָט אונדז ווייט אָפּגעשטופּט. איך זע ווידער ווייניק און וויל אַהיימגיין.

מיטאַמאָל זאָגט מען, אַז באַ די פּייערלעשער איז עפעס קאַליע גע־וואָרן, און עס וועט קומען אַ נייע אָפּטיילונג.

אינמיטן דערינען לויפט אַ פרוי און שרייט, מען פאַרהאַלט זי, אָבער זי רייסט זיך אַרויס. און איך זע פעלעקן און בראַנעקן און גאַיעווסקין. און איך וויל שוין אַף אַן עמעס, אַז מען זאָל פאַרלעשן. אָבער קיינער

גייט נישט אוועק. און אז זיי שטייען, איז אומאָנגענעם אַליין אוועקצוגיין.
 אַ סרייפּע איז אַפּילע נישט קיין פּאַרוויילונג. אָבער מיר מוזן אָפּט
 איבעררייסן עפעס אַן אָנגענעמע זאַך אין סאַמע אינטערעסאַנטסטן אָרט,
 קעדיי נישט צו פּאַרשפּעטיקן, אָדער ווען מען הייסט אונדז.
 מיט דערוואַקסענע איז דאָך אויך אזוי. אז זיי געפינען זיך ערגעץ
 צו גאַסט און זיי ווילן זיך גוט, וועלן זיי זעסן מאָל זאָגן:
 — נו, מ'דאַרף גיין אַהיים.

און פּונקט אזוי זאָגן זיי אויך:

— נו, נאָך אַ ווילע.

אז אָדער נאָך צו גלעזלעך, אָדער נאָך אַ טאַנץ, אָדער קאַרטן —
 און מען וועט גיין, וואָרום קלוימערשט האָבן זיי ראַכמאַנעס, אז די קינד-
 דער זינען שלעפּעריק, אז מאָרגן דאַרף מען אויפשטיין פרי. זיי האָבן
 כאַטש זייגערלעך און ווייסן לעכאַל האַפּאַכעס, וויפּל זיי פּאַרשפּעטיקן.
 און מיר ווייסן גאָרנישט, נאָר עס ווילט זיך נישט אוועקגיין.
 דאָס ווייב זאָגט: „שוין“, און ער זאָגט: „נאָך“. און זיי ווייסן, אז
 קיינער וועט אַף זיי אינדערהיים נישט אָנשרייען.

און צום מערסטן פּאַרדריסט, ווען עס איז געווען אַן אָנגענעמע שפּיל
 און דערנאָך דאַרף מען אין שרעק גיין אַהיים, און דאָרט הייבט זיך ערשט
 אָן אַ סקאַנדאַל. ווען זיי זאָלן כאַטש צוואַרטן ביז מאָרגן.
 מען טראַכט שוין אַפּילע.

— איך וויל שוין קיינמאָל, איך וויל שוין אינגאַנצן מיך נישט
 שפּילן. עס זינען מיר שוין נימעס געוואָרן די שפּילן און אַלצדינג.
 מען זאָגט זיך אָפּ פון דער גאַנצער פרייד.
 איז לויף איך אַהיים, און די מאַמע האָט נאָר אַ זאָג געמאַן:
 — אַ שיינער באַלד.

איך וואַרט: עפּשער וועט די מאַמע פּרעגן, וווּ עס האָט געברענט.
 אָבער די מאַמע איז אַרויסגעגאַנגען.

איך זעץ מיך ווידער צו דער לעקציע, און אירענע קומט צו:

— וווּ ביסטו געווען?

איך זאָג: „גוי אוועק“, וואָרום איך האָב איבערגעלייענט אַן אויפ-
 גאַבע, און איך ווייס נאָך נישט, ווי אזוי זי צו מאַכן. און זי שטייט.
 איז זאָג איך:

— איך בין געווען, וווּ עס האָט געברענט. און גיי אוועק.

און זי:

— וואָס האָט געברענט?

זי וועט דאָך סײַ ווי סײַ נישט פאַרשטיין. אָבער איך בין געדולדיק.

איך זאָג:

— אַ געוועלב האָט געברענט.

און זי:

— פאַרוואָס?

איך זאָג:

— דערפאַר ווײַל דו האָסט אַ פאַרראַצטע נאָז. גיי וויש זי דיר אָפּ.

זי האָט זיך פאַרשעמט און איז אוועקגעגאַנגען. עס איז מיר אַף איר

אַ ראַכמאַנעס, וואָס איך האָב צו איר אזוי גראָב גערעדט. שוין הײַנט

דאָס צווייטע מאל: אינדערפרי צו מונדעקן, און איצט צו איר.

איז זאָג איך:

— נו, קלם, וועל איך דיר זאָגן.

אָבער זי איז שוין אוועקגעגאַנגען. אוואַדע זיך באַליידיקט. נעם איך

ווייטער לייגען די אויפגאַבע, ווײַל מאָרגן איז די ערשטע לעקציע אַרײַם-

מעטיק.

און אירענע קומט ווידער צו:

— איך האָב שוין אָפּגעווישט די נאָז.

איך ענטפער נישט.

זי שטייט און זאָגט שטילינקע, אזוי ווי צו זיך:

— איך האָב שוין אַצינד אַ ריינע נאָז, און מען זעט מיר שוין נישט

אַרויס די אונטערהייזלעך.

האַכנאָעדיק, זי האָט מוירע, איך זאָל מיר אַף איר נישט בייזערן.

וואָס זשע טאָן? דערציילן? איך הייב אָן. זי פאַרשטייט אָבער גאָר

נישט. פרעגט קעסיידער:

— צו וואָס?

צו וואָס וואַסער, צו וואָס שפּריצערס, צו וואָס פינערלעשער, וואָס

איז בעזון, לעבט זי, איז זי אַ גרויסע?

זי איז קלײַן און פאַרשטייט נישט. איך האָב אויך נישט געוואָסט.

— וואַרט וועל איך דיר אָנצייכענען.

איך האָב אָנגעצייכנט אַ פּינערלעשער אין אַ העלם, אַ פּאָמפּע —
 און האָב פאַר איר געהאַלטן אַ מין פּאַרלעזונג.
 ווען נישט מיר, וואָלטן די דאָזיקע קלייניקע גאַרנישט געוויסט. זיי
 דערוויסן זיך אַלצדינג פון אונדז. מיר פון די עלטערע, און זיי פון אונדז.
 און אזוי גייט-צו דאָס לערנען.
 איך ווייס שוין נישט, וואָס ווייטער צו רעדן, זאָג איך:
 — כאַזער איבער.

און זי:

— אין געוועלכ האָט זיך אָנגעצונדן דאָס וואַסער. איז געקומען
 פּאַליציי און צעטריבן. און עס איז געווען אַ פּינער — און עס איז געווען
 אַ סרייפּע.

זי מיינט, אז פּינער און סרייפּע זיינען פאַרשידן.

— פון פּינער האָט זיך געמאַכט אַ סרייפּע.

זי האָט ווידער אַ ליכטל אונטער דער נאָז, אַבער איך זאָג שוין גאַר-
 נישט. זאָל שוין זיין. איך וועל שוין סיני ווי סיני נישט מאַכן די אויפגאַבע.
 איך האָב מיך געלערנט אַפּן קאָל אַ פּערז, אירענע האָט געהערט.
 די מאַמע איז צוריקגעקומען, און איך בין אַראָפּ אַר דער גליטש.
 אזא גרויס שטיק אַר צו גליטשן זיך. איך וויל מיך אויסלערנען זיך צו-
 זעצן אַר איין פּוס. איך קען מיך אויסדרייען און זיך גליטשן הינטער-
 ווילעכטס. בלויז אַ פיר מאָל האָב איך מיך איבערגעקערט. איך האָב מיך
 אַביסל צעקלאָפּט.

און איך בין טרויעריק געווען, ווען איך בין געגאַנגען שלאָפּן.

נאָך אַ גרעסערע בענקשאַפּט, ווי בעיים איך בין געווען אַ דער-
 וואַקסענער.

בענקשאַפּט און איינזאַמקייט.

בענקשאַפּט, איינזאַמקייט און אַ כיישעק צו עפעס אַוואַנטוריסטי-
 שע געשעענישן.

שוין בעסער געבוירן צו ווערן אין אַפּריקע, ווי עס זיינען פאַראַן
 לייבן, מענטשן-פרעסער און טייטלען.

פאַרוואָס זיצן מענטשן אזוי צוזאַמענגעוועטשט? פאַראַן אזויפיל
 ליידיקע וועלט, און אין שטאָט איז ענג.

איך וואָלט אַביסל געוואָלט וווינען צווישן עסקימאָסן, צווישן נע-
 גערס, אָדער אינדיאַנער.
 שוין מוז זיין אַ סרייפּע אין סטעפּ.
 נו, ווען יעדער זאָל כאַטש האָבן אַ גערטנדל פאַרן הויז. בייטן, פאַר-
 זעצן בלימעלעך — אונטערניסן און זאָלן זיי וואַקסן.
 איך טראַכט ווידער וועגן ראַבטשיקן.
 — וואָס וועל איך זאָגן באַנטשקעוויטשן?
 וואָרום איך האָב שוין אַפילע גאָר קיין כיישעס נישט. איך וועל
 בלויז האָבן פון אים צאָרעס. איך קאָן מיך צעבייזערן און אים שלאָגן.
 און עס וועט מיר זיין אַ ראַכמאַנעס. און דער הויזוועכטער וועט אים
 יאָגן, און די קינדער אַפן הויף, אַ צו גרויסע אַכראַיעס — נעמען אַ לע-
 בעדיק באַשעפעניש אונטער האַשגאַכע.
 — אויב ער וויל, זאָל ער זיך אים האַלטן.

ל י ב ע

ענדלעך איז געווען דער באל. די מאמע האָט אָנגעטאָן דאָס קלייד, וואָס די מיכין האָבן צעפרעסן. אָבער מען האָט גאָרנישט דערקענט: די מומע האָט עס גוט איבערגעארבעט. עס איז געווען אַ געבורט־טאָג־יאָר טעוו און עס זינען געקומען געסט. מען האָט זיך געווילט — געטאָנצט. עס האָט זיך אָנגעהויבן אין אָונט, און זיך געענדיקט כ'ווייס נישט ווען, וואָרום איך בין געשלאָפן באַ קאַראָל אין שטוב.

מאַריכנע פון ווילנע איז געווען. און איך האָב מיט איר געטאָנצט. וואָרום דער פעטער פּיאָטר האָט געהייסן טאַנצן. איך האָב גאָר אינגאַנצן נישט געוואָלט. דער פעטער פּיאָטר האָט געזאָגט:

— אַט אזא קאוואַליר ביסטו? אַ פּריילן איז צו דיר געקומען אזש פון ווילנע, און דו ווילסט מיט איר נישט טאַנצן.

איך האָב מיך פאַרשעמט און בין אַנטלאָפן אַף די שטיגן. וואָרום ווי קאָן מען עס אזוי ריידן? גלייך ווי זי וואָלט טאַקע צו מיר געקומען. איר האָט אויך געקאָנט זיין פּריקער. אָבער דער פעטער האָט מיך געד כאַפט און אַ הייב געטאָן אינדערהייך, און איך רייס מיך אַרויס און וואַרף מיט די פיס אינדערלופטן. ער האָט זיך אזש פאַרסאַפּעט, אָבער נישט אַרויסגעלאָזט. איך בין געווען שרעקלעך אין קאַס, וואָרום איך האָב מיך נאָך מער פאַרשעמט. און ער האָט מיך געטאָן אַ שמעל אַנידער און געזאָגט: „טאַניץ.“ און דער טאַטע זאָגט:

— נו, זיי נישט קיין לעקיש, טאַניץ, וויל זי איז אַ גאַסט. פון ווילנע.

איך שמיי און ווייס נישט, וואָס צו טאָן, וואָרום איך וויל אַנט־לויפן, אָבער איך האָב מוירע, אז ער וועט מיך ווידער כאַפן און ברעני גען צו שלעפן. איז נעם איך אזוי ביסלעכווייז, אומבאַמערקט פאַרריכטן

אף מיר דעם אנצוג, איך קוק, צי האָט זיך נישט ערגעץ אָפגעשפּילעט,
אָדער עפעס צעריסן.

און מאַריכנאַ טוט בלויז אַ קוק און זאָגט:

— שעם דיך נישט, איך קען אויך נישט קיין סאָך.

און זי גייט צו די ערשטע. נעמט מיך פאַר דער האַנט. זי האָט גע-
האַט אַ בלויע באַנד — אזא גרויסע שליוף — די האָר זינען מיט דער
דאָזיקער שליוף פאַרבונדן אין אַ זיט.

— נו, קום, לאָמיר פּרוּוון.

איך האָב אַ קוק געטאָן אַפּן פעטער מיט קאַס, און ער לאַכט. אַלע
האַבן זיך אָפּגערוקט, בלויז מיר צוויי שטייען. און דער טאַטע. איך ווייס,
אַז אויב איך וועל נישט פּאָלגן, וועט דער טאַטע אין קאַס ווערן, עפּשער
וועט ער מיך גאָר אַרויסטרייבן פּון דער סימכע. איך האָב נישט קיין אַנ-
דער אייצע.

איך האָב מיך אָנגעהויבן מיט איר צו דרייען. אין קאַפּ האָט מיר
געזשומעט, וויל עס איז געווען שפעט, און איך האָב געהאַט געטרונקען
ביר. איז זאָג איד: „נו, שוין.“ און זיי שרייען: „נאָך.“ עס איז מיר הייס,
און זיי האָבן זיך געמאַכט אַ ספּעקטאַקל. און זי הערט נישט אויף, איז
גיי איך ווייטער, ביז איך נעם טאַנצן אַף אַן עמעס מיט דער מוזיק, צום
טאַקט.

איך ווייס נישט, צי קורץ, צי לאַנג. ביז מאַריכנאַ זאָגט:

— נו, גענוג, וואָרום איך זע, אַז דו ווילסט נישט.

איך זאָג:

— פאַרוואָס זאָל איך נישט וועלן, עס האָט זיך מיר בלויז פאַר-

דרייט דער קאַפּ.

און זיי:

— איך קען טאַנצן אַ גאַנצע נאַכט.

דערנאָך האָבן אָנגעהויבן די עלטערע, און מיר שטייען נעבן דער

טיר:

— וואַרשע איז זייער שיין.

איד:

— ווילנע אויך.

מאַריכנאַ פּרעגט:

— ביסט געווען אין ווילנע?

— ניין, נאָר די לערערן האָט אונדז דערציילט אין שול.

זי זאָגט: „דו“, און איך ווייס נישט ווי צו זאָגן. באַ דערוואַקסענע איז פאַראַן אַרדענונג: אומבאַקאַנטע זאָגן זיך „איר“ און אַ סאָף. און מיר קינדער ווייסן קיינמאָל נישט. איינעם זאָגט מען: „דו“, אַן אנדערן: „זיין אזוי גוט“, טיילמאָל „קאוואַליר“, אַדער „פרייליין“. איך ווייס שוין אַליין נישט. אַ סאָך מאָל האָבן מיר דערפון באַרעפּע, פאַרלעגנהייט און אומרו. מען דאַרף זיך ווי ס'איז אַרויסדרייען און זאָגן נישט אַהין, נישט אַהער.

— זי — מאַריכנאַ — איז אזוי זיך געקומען צו פאַרן קיין וואַרשע און וועט ווידער צוריקפאַרן קיין ווילנע. זי וועט דאָ זיין אַ וואָך עפּשער.

— אַף לאַנג געקומען צו פאַרן?

— ווער?

— נו, די דאַמע, די מומע — די מאַמע מיט מאַריכנאַן?

— אזוי אַרום אַ וואָך צינט עפּשער.

דאָרט אַהין דאַרף מען פאַרן באַנאַכט מיט דער באַן. איך בין נאָך קיינמאָל נישט געפאַרן באַנאַכט מיט דער באַן.

— איך וואָלט געוואָלט — זאָגט זי — שטענדיק וווינען אין וואַרשע.

— און איך וואָלט בעסער געוואָלט אין ווילנע.

איך האָב עם גלאַט אזוי געזאָגט, עם זאָל הייסן, אַז ווילנע איז אויך אַ שיינע שטאָט.

און זי האָט אָנגעהויבן אויסרעכענען די דאָרטיקע גאַסן, און אויך די גאַסן פון וואַרשע. דערנאָך די דענקמעלער און פאַרשיידענע אָנדערנקערטער.

— קום אַמאָל צו פאַרן, וועל איך דיר אַלצדינג ווייזן.

איך האָב אזוי נאַריש אַ זאָג געטאָן:

— גוט.

אַט גליַיך ווי עם זאָל זיך ווענדן אין מיר.

קאַראַל איז צוגעקומען, און מיר האָבן גערעדט וועגן דער שול.

וואָס פאַר אַ לערערנס עם זיינען דאָ דאָרט, און וואָסערע דאָ, וואָס פאַר אַ ביכער עם זיינען דאָרט פאַראַן, און וואָסערע דאָ.

עם איז געווען זייער אָנגענעם. אָבער דער פעטער פּיאָטר זעט שוין, אז מיר שטייען, גיי איך גיך אוועק, קעדיי ער זאָל זיך ווידער נישט טשע פען.

דערנאָך האָט מען געהייסן מאַריכנאַן זינגען. זי האָט זיך אַפּילע נישט געשעמט. ווען זי זינגט, הייבט זי אויף די אויגן אינדערהייד, ווי זי וואָלט געקוקט אין הימל אַרײַן. און זי שמייכלט.

מיר האָבן ווידער געשמועסט. וואָרום סטעפּאַן זאָגט, אז אַף זייער הויף האָבן זיי דרײַ שליטעלעך. איינס אַ גרויס, אז ער קאָן אַרײַנעמען צוויי מענטשן.

ער זאָגט צו מאַריכנאַן:

— קום, וועל איך דיך פירן.

און אַ גוטע גליטש האָבן זיי. אַלץ אַף זייער הויף. איך האָב נישט ליב, אז עמעצער דערציילט צופיל מינסעס.

און אזוי האָט זיך פאַרענדיקט מיין סימבע.

און די דאָזיקע דאַמע, מיין מומע, האָט צוגענומען מאַריכנאַן און

זיי זינגען אוועק. און די מאַמע זאָגט:

— עפשער וואָלסטו שוין געגאַנגען שלאָפן?

איך האָב מיך גאַרנישט אַקעגנגעשטעלט, איך האָב בלויז געפרעגט: ווי,

און די מאַמע:

— צו די גורסקים.

קאַראַלס עלטערן.

— מאַרגן דאַרף מען גיין אין שול אַרײַן.

איך זע, אז אויב איך וועל זאָגן, אז איך וויל נאָך בלײַבן אַביסל, וועט מיר די מאַמע דערלויבן, אָבער וואָס וועל איך טאָן? עס שלעפּערט מיך און עס איז לאַנגווייליק.

אירענע איז אויך באַלד נאָך דער וועטשערע געגאַנגען שלאָפן. און איך בין געשלאָפן מיט קאַראַלן.

און קאַראַל פרעגט:

— פאַרוואָס צי—ען זיי דאָרט אזוי אין ווילנע.

— איך ווייס נישט.

- איך האָב געוואָלט פּרעגן דער דאָזיקער מאַריכנען, אָבער עפּשער וועט איר זיין אומאַנגענעם.
- אוואַדע.
- און האָר האָט זי ווי אַ ציגנינערן.
- הייבט זיך נישט אָן: ציגנינערנס האָבן האַרטע האָר, און זי ווייכנען.
- פּונדאָנען ווייסטו?
- נו, מען זעט דאָך.
- און דער פעטער פּיאָטר האָט געזאָגט, אז ציגנינערישע.
- דער פעטער פּיאָטר ווייסט אַ סאָך, זאָג איך מיט קאָס.
- ער האָט אַ גענעז געטאָן און שטיל געוואָרן. און דערנאָך ווידער:
- באַ אונדז איז נישטאָ אַזאַ.
- איך שוויג.
- דערנאָך:
- אַ וויל מידל.
- איך שוויג.
- זינגט שוין.
- איך וואַרט, ער זאָל זיך איבערקערן אַף דער אַנדערער זייט, וואָרום אזוי ווי איר בין אַ גאָסט, פּאָסט נישט, וואָס איך וויל נישט מיט אים שמועסן.
- איז פּרעגן איר:
- האָסט געמאַכט אַף מאַרגן די לעקציעס?
- אַ אַ די לעקציעס...
- ער האָט אַ גענעז געטאָן און זאָגט ענדלעך:
- נו, מען דאַרף שלאָפן. און פּאַרוואָס ביסטו באַלד באַשטאַנען אוועקצוגיין? עפּשער וועט דאָרט זיין פּריילעך?
- וואָס קאָן דאָרט זיין פּריילעך? זיי וועלן בלוז נאָך מער זיך אָנ-טרינקען.
- און דו האָסט געטרונקען בראַנפן? איך צוויי גלעזלעך.
- מאָרגן וועט ער אין שול דערציילן, וואָס פאַר אַ העלד ער איז: אז ער האָט אויסגעטרונקען צוויי גלעזלעך און דער קאַפּ האָט זיך אים נישט פאַרדרייט.

ער האָט זיך איבערגעדרייט אָפּ דער אַנדערער זייט, זיך צוגעדעקט,
און פרעגט:

— ס'איז דיר נישט קאַלט? איך האָב נישט צופיל אַראָפּגעצויגן די
קאַלדערע?

— ניין, ס'איז גוט.

ווען אַ מענטש איז שלעפּעריק, דענערווירט אים יעדע קלייניקייט.
עס איז מיר פּריקרע, וואָס איך האָב נישט ליב קאַראָלן, און ער
פרעגט מיר, צי ס'איז מיר נישט קאַלט. און פאַרוואָס האָב איך געזאָגט,
אַז זיי וועלן זיך אַנטרינקען? ס'איז נישט גוט צו אורטיילן דערוואַקסער-
נע. פאַרפאַלן: זיי זיינען אַנדערש און האָבן אַנדערע פאַרוויילונגען. נו,
ווען נישט דער פעטער פּיאָטר, וואָלט איך אפּילע קיין וואָרט נישט גע-
ווען אויסגערעדט צו מאַריכנען. ווי מיר שעמען זיך עס טאָמיר פאַר
אַלצדינג. ראַק מיר האָבן מוירע נישט צו טאָן אָדער צו זאָגן עפעס אַ
נאַרישקייט. מיר זיינען טאָמיר נישט זיכער, צי אזוי וועט זיין גוט. אַז מען
זאָל נישט לאַכן. וואָרום איך ווייס שוין אַליין נישט, וואָס איז ערגער,
צי אַז מען לאַכט פון אונדז, אָדער מען שרייט.

אינדערהיים און אין שול — אומעטום דאָס זעלבע. דו שטעלסט
עפעס אַ פּראַגע, פרעגסט עפעס, ביסט זיך עפעס טויע — באַלד אַ גע-
לעכטער און כּוויזעק, יעדער וויל זיין דער גרעסטער כאַכעם און ער וואַרט
נאָר צו קענען דעם אַנדערן אויסלאַכן און דערנידעריקן.

די מוירע, אַז מיר זאָלן נישט גענומען ווערן אָפּ כּוויזעק, מאַכט דעם
מענטש אזוי אומדרייסט, זשענירט אים, בינדט אים, אַז ער איז טאָמיר
אומזיכער, און וואָס מער ער היט זיך אויס, אַלץ לייכטער איז, ער זאָל
טאָן עפעס אַ נישט געהעריקע זאַך. פּונקט ווי אפּן אייז: עס פאַלמ-דאָם
צו מיינסטן דער, וואָס האָט צום מיינסטן מוירע.

— נו, מאָרגן מוזן מיר מאַכן שליטעלעך, האָב איך געטראַכט און
בין איינגעשלאָפּן.

און קוים ווי איך בין איינגעשלאָפּן, וועקט מען מיך שוין, אַז מען
דאַרף אויפשטיין. איך בין געשלאָפּן עטלעכע שאַ, אָבער עס האָט זיך מיר
נאָר אזוי אויסגעוויזן.

איך רייב מיר אויס די אויגן באַם פּרישטיק, און עסן ווילט זיך מיר
נאָרנישט, און דער טאטע זאָגט אָפּ אויסצופּרוּגן:

— עפּשער וואָלסטו נישט גענאָנגען אין שול?
 ער האָט געמיינט, אז איד וועל מיך דערפרייען, וואָס דאָס איז מעג-
 לעך. וואָרום באַלד זאָגט ער:

— פאַרוויילונג איז פאַרוויילונג, און שול איז שול.
 איד קוק דורך גענוי דעם פאַרטפּעל, איד זאָל נישט עפעס פאַרגעסן,
 די פּעדער, צי עפעס אנדערש. וואָרום אז מען איז פאַרשלאָפּן, דאַרף מען
 זיך היטן. אָבער ניין. איד גיי.

און אָט גיי איד. און איד טראַכט מיר, אז איד פאַר קיין ווילנע.
 איד פאַר אַ נאַנצע נאַכט. פונקען פליען פאַרביי דעם פענצטער —
 פינערדיקע זיגזאַגן.

אַפּן וועג אין שול אַרײַן און בעשאַס די לעקציעס האָב איד גע-
 טראַכט וועגן דער דאָזיקער ריזע. און אַף דער צווייטער שאַף האָט זיך
 מיר פאַרגלוסט צו שלאָפּן און איד האָב אינגאַנצן פאַרגעסן, אז איד גע-
 פּיין מיך אין קלאַס און אָנגעהויבן אונטערצווינגען, שטייל — אזוי אונ-
 מערן נאָו.

און די לערערן:

— ווער זינגט?

איד האָב מיך נאָך אַפּילע דעמאָלט אַליין נישט געכאַפּט, איד קוק
 מיך נאָר אום, ווער עס זינגט. און באַראַווסקי זאָגט אַף מיר. די לערערן
 פּרעגט:

— דו האָסט געזונגען?

— ניין.

וואָרום איד האָב אַף אַן עמעס אַליין נישט באַמערקט. און איד
 האָב ווידער אינגאַנצן פאַרגעסן און נאָכאַמאָל אָנגעהויבן. מיסטאַמע
 נאָך העכער — און די לערערן איז שוין אין קאַס געוואָרן. און באַראַווסקי:

— עפּשער וועסטו אַצינד זאָגן, אז נישט דו?

איד זאָג:

— איד.

אַצינד ערשט זע איד, אז טאַקע איד, פּריער און איצט.

די לערערן האָט אַ קוק געטאָן פאַרכידעשט:

— איד האָב נישט געוויסט, אז דו קאָנסט טאָן אַף צולאַכעס און

קענסט ליגן זאָגן.

צי האָט די לערערן נישט באַמערקט, אַז איך אליין האָב אַ פאַרכי-
דעשטע מינע און האָב אַנמאָס נעפעש? איך האָב דאָך די לערערן ליב,
און זי איז גוט צו מיר. צו וואָס וואָלט איך איר געהאַט צו פאַרשאַפן
פאַרדרוס? איך האָב אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ, בין רויט געוואָרן און שוין.
אַז איך וועל מיך נעמען פאַרענטפערן, וועט די לערערן סיני ווי סיני נישט
גלייבן. אַצינד ווייס איך שוין, אַז מען קאָן פּלוצלינג טאָן אַ געשרי אָדער
אַ פּינע, אַזוי ווי אין שלאָף. אָבער באַלד זאָגט מען:

— אַף צולאַכעס. אַ צעלאָזענער יונג.

אַ מיעס וואָרט: „צעלאָזענער יונג.“ ערגער ווי שאַלטיק, ווי אַלץ-
דינג. עס איז עפעס אַזוי באַליידיקנדיק. עס קלינגט ווי — צעלאָזענע
הינט. איך האָב אויך נישט ליב דאָס וואָרט: „געהאַרכזאַמקייט“ — לע-
מאַשל באַ גימנאַסטיק:

— געהאַרכזאַמקייט — דיסציפּלין.

איך פיל באַלד, ווי אַט וועט מען באַשטראַפּן, שלאָגן מיטן פּאַסעס,
מיט אַ רימען.

— צעלאָזענער יונג.

„יונג“ — אויך אַ מיעסער אויסדרוק.

עס זיינען פאַראַן נישט איידעלע אויסדרוקן, וועלכע מען וואָלט אין
שול נישט באַדאַרפט זאָגן. אָפּט קאָן מען נישט ליב האָבן אַ מענטש
פאַר עפעס אַ נישט אָנגענעמען אויסדרוק, וואָס ער באַנוצט אָפּט.

און די לערערן האָט מיך געהייסן גיין פריער אין ווינקל אַרנין, און
באַלד דערנאָך צום וואַנט-טאָוול. זי גיט מיר צו מאַכן אַן אויפגאַבע. גאָר
אַ ליכטע. איך האָב באַלד געוויסט דעם ענטפער. איך האָב איבערגע-
רעכנט אין דער שטיל און זאָג:

— פּופּצן.

די לערערן מאַכט זיך נישט הערנדיק.

— כאַזער איבער די אויפגאַבע.

איך בין ביזן. איך זאָג:

— עס קומט אויס פּופּצן. צי נישט?

און די לערערן:

— אַז דו וועסט מאַכן, וועסטו וויסן. מאַך עס פאַר דעם גאַנצן

איד נעם איבערכאזערן אָן כיישעק. און איד פאַרפלאַנטער מיך. די יינגלעך צעלאַכן זיך.

— גיי אף דיין אָרט. האָסט א צוויי.

און ווישניעווסקי פרעגט:

— ער דאַרף גיין אף זיין אָרט צו דער באַנק, צי אין ווינקל אַרניץ? איד גיי און איד קאָן מיך נישט איינהאַלטן, וואָרום ווישניעווסקי האָט בעקיוון אַרויסגערוקט דעם עלנבוין אין דורכגאַנג, אין האָב איד אים אַ שטופ געמאַן. און ער לאָזט אַרויב אַ געשריי מיטן נאַנצן קויעך: — וואָס שטופסטו זיך?

אַזא באַזער. ער האָט געמיינט, אַז די לערערן וועט נישט באַמערקן. און די לערערן האָט זיך געווענקלט, צי זאָל זי מיך ווייטער פּיניקן, צי אים באַשטראַפן.

און עס האָט זיך אָנגעהויבן אַן אומרויקייט אין דעם נאַנצן קלאַס. אַז מען זיצט שטיל, איז שטיל, און ווי נאָר עס הייבט זיך אָן מיט איי-נעם, קומען באַלד — באַמערקונגען, שטעכווערטלעך, שפאַסן, געלעכ-מערס און שמועסן. דעמאָלט איז שוין שווער איינצושטילן. און פאַר אַלץ-דינג איז פאַראַנטוואָרטלעך דער ערשטער, וועלכער האָט אָנגעהויבן. — זאָלן זיי טאָן, וואָס זיי ווילן.

איד האָב אַנידערגעלייגט דעם קאָפּ אף די הענט און געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז איד וויין. אַזוי טוט מען אָפט. דאָס איז דאָס בעסטע. דע-מאָלט לאָזן זיי צורו. אָבער איד וויין נישט, וואָרום איד לייב זייער, איד בין זייער אומגליקלעך.

פּלוצלינג האָב איד אַ טראַכט געמאַן:

— ווען מאַריכנאַ זאָל זיין אַ לערערן, וואָלט זי געווען אַנדערש. וואָרום אויב מען פירט זיך אויף שלעכט, קאָן מען אַנדערש באַ-שטראַפן, און נישט מיט א צוויי פאַר אַ קעגנשטאַנד. וואָרום דער, וואָס האָט נאָך מיר געקערעכצט באַם וואַנט-טאָוול און געשוויצט באַ דער זעל-בער אויפגאַבע, האָט איד צום סאָף אַרויסבאַקומען פּופצן.

— מאַריכנאַ וואָלט אַזוי נישט געמאַן. אָבער זי איז קליין, און זי — מאַריכנאַ — פאַרט אוועק. אַ נאַנצע נאַכט וועט זי פאַרן מיט דער באַן אַזוי ווייט — קיין ווילנע. און איד וועל זי שוין נישט זען. עפשער שוין קיינמאָל נישט זען. זי וועט שוין קיינמאָל נישט זינגען. און מאַריכנאַ

שמייכלט ליב און האָט אַ בלויע שלויף. און האָט ווייכינסע האָר, לאַכלוטן נישט ווי אַ ציגיינערן.

די לערערן האָט געמוזט זיין שטאַרק אין קאַס, וואָרום בעיים דער פּויע איז זי צוגעקומען און געזאָגט:

— אויב דו וועסט נאָכאַמאָל האָבן פּליגן אין נאָז, וועל איך זאָגן דעם דירעקטאָר. איך וועל דיך שוין מער נישט פּאַרטיידיקן.
און זי איז אוועקגעגאַנגען. זי האָט מיך נישט געלאָזט אפּילע זיך פּאַרענטפּערן. און ווען זי זאָל יאָ לאָזן, וואָס קאָן איך זאָגן?
— אַז איך האָב ליב מאַריכנען?

גלייכער דער טויט, איידער דאָס מוידע זיין.

„פּליגן אין נאָז.“ איך האָב נישט קיין פּליגן אין נאָז, און די לע-
רערן וואָרפט מיר פּאַר, וואָס ס'איז אַמאָל געווען. מען דאַרף נישט פּאַר-
וואָרפן די טויוועס. זאָלן די דערוואַקסענע געדענקען, אַז דאָס רעגט-אוּיף,
עס פּאַרדריסט זייער. וואָרום דאָס הייסט, אַז זיי מיינען, אַז מיר פּאַר-
געסן לייכט, מיר קענען נישט זיין דאַנקבאַר.

אָט זיי פּאַרנעסן יאָ. מיר געדענקען נוט. אַמאָל אַ יאָר און אַמאָל
לענגער. יעדע אומטאַקטישקייט און אומגערעכטיקייט, יעדע באַמערקונג,
יעדע גוטע טאַט זייערע. מיר באַטראַכטן אַלצדינג טאַמיד ערלעך — און
זיי האָבן אין אונדז אַ פּאַרבינדעטן אָדער אַ סוינע. מיר קענען אַ סאָך
מויכל זיין, אויב מיר זעען גוטסקייט און אויפריכטיקייט. איך וועל דער
לערערן אויך מויכל זיין, ווען איך וועל מיך באַרויקן.

מונדעק קומט צו און הייבט אָן צו שפּאַסן. ער זעט, אַז איך בין
טרויעריק, וויל ער מיך טרייסטן.

— וואָס, דו וועסט מוירע האָבן פּאַר רעכענען? וועסט באַקומען פינף
פינפטלעך, וועט די איינע צוויי אַליין אַנטלויפן פּאַר שרעק. זי וועט
אזוי פּליען, אַז מען וועט זי נישט קענען דעריאָגן. ביסט דאָך עפעס אַ מאַ-
טעמאַטיקער, אַ גרויסער סטאַטיק.

איך האָב געזאָגט שטיל:

— לאָאָז אָפּ.

איך גיי אַרויס אַפּן הויף, אָבער איך שפּיל מיך נישט. און נאַריש
זעט מיר אויס דאָס אַרומלויפן.

— ווי גוט וואָלט געווען, ווען אלע מיידלעך זאָלן זיין ענלעך צו איר. און עפשער וועלן מיר טאָקע פאָרן קיין ווילנע? עפשער וועט דער טאָטע דאָרט קריגן אַרבעט? עס קאָן אַלצדינג טרעפן. איך האָב גענומען פון דער ביבליאָטעק אַ ביכל. היסטאָרישע דער-צייַלונגען. איך וועל עס לייענען.

איך גיי אַהיים אַליין. מונדעק האָט נישט געקאָנט וואַרטן. איך גיי און שלענדער מיטן פוס אַ שטיקל איין. מען דאַרף זיך באַמיען אַ קאָפּע צו טאָן גלייך, פאַר זיך, וואָרום עס דרייט זיך רעכטס אָדער לינקס. אין איך לויפֿט נאָך אין זיגזאַגן. עס זאָל זיך נישט פאַרהאַלטן, נאָר קעסידער פאַר-רויס. דאָס ערגסטע איז, ווען עס שלאַגט זיך אָן אין אַ פאַרבנייגער, וואָרד רום דעמאָלט מוט עס שוין אינגאַנצן אַ פלי אוועק אין אַ זייט און מען דאַרף ווידער אָנהייבן פונדאָסניי. איך האָב אָפּגעמאַכט, אז איך מעג צען מאָל אויפּסניי אָנהייבן.

אָבער איך האָב באַגעגנט דעם טאָטן, און ער האָט זיך געבייזערט, אז איך מאַך אַ טעל פון די שטיוול, ווייל די שפיצן קלאָפן זיך אָפּ. איך קום אַריין אין טויער, און דערזע די יונגלעך זיך פירן אַף שלי-טעלעך. איך שטיי-צו צו זיי. אָבער עס איז נישט געווען שטאַרק אָנגע-נעם. וואָרום ווען מען האָט אנמאָס געפּעש, קאָן מען זיך שפּילן, אָבער מען דערמאָנט זיך יעדע רעגע. ווי עס וואָלט מעצער נאָכגעגאַנגען און געזאַגט:

— האָסט פאַרגעסן? געדענקסט נישט?

דאָס זיינען נישט קיין געוויסנסביסן, נאָר אזא צודרינגלעכער גע-דאַנק. געוויסנסביסן זיינען נאָר אַנדערש: זיי זיינען שרעקלעך — דאָסט מוירע פאַר גאָט.

איין יונגל זאָגט, אז עס איז אינגאַנצן נישטאָ קיין גאָט, נאָר מעג-טשן האָבן דאָס בלויז אויסגעטראַכט. ער זאָגט, אז ער ווייסט דאָס אַף זיכער. ער האָט זיך געוואָלט געוועטן, — אזא נאַר.

איך האָב זיי צוויי מאָל געפירט אַף די שליטעלעך, און זיי מיך איין מאָל. און גענוג.

איך בין אַביסל געזעסן באַם פענצטער, דערנאָך האָב איך באַקומט בילדלעך אין אַ ביכל. זיי געפּעלן מיר נישט. דאָס ערשטע בילדל איז אַ העלדיש. אַ רייטער אַף אַ פּערד. אַ שלאַכט. אַרום פליען קוילן. און ער

האלט אויפגעהויבן די שווערד און זעט אויס ווי א ליאלקע. אזוי שטייט
אויסגעגלייכט.

צי איז עס נישט צופעליק אזוי, אז פאר קינדער מאכט מען טאָמיד
פון ערגסטן מין? א גוטער מאלער פאר דערוואַקסענע, און א שלעכטער
פאר קינדער. און די מינסעלעך פאר אונדז זיינען אויך ווי פון ייזע
וועגן, אבידווער שרייבט, דאָס זעלבע איז מיט דער קינדער־פּאָעזיע און
די קינדער־לידלעך. ווער עס האָט נישט קיין מאַזל באַ דערוואַקסענע,
גייט צו די קינדער.

אַבער דאוועט מיר האָבן דאָך צום מיינסטן ליב מינסעלעך, בילדלעך
און לידלעך.

מען האָט מיר גערופן אַף צו העלפן מאַכן אַ ניי שליטעלע. און אז
איך זאָל געבן מיניע צוויי ברעטער, א שטריקל און בלעך.
זיי האָבן זיך געקרימט, אז עס איז ווייניק בלעך, און דאָס שטריקל
איז קורץ.

— אַבער שטאַרט.

איין ברעט איז פּאַרנוצט געוואָרן אַף אַ זיצפּלאַץ און דאָס אַנדערע
אַף צו באַפעסטיקן דעם באַדן. ווען עס זאָל זיין מער בלעך, וואָלט מען
געקאָנט דאָס גאַנצע שליטעלע אונטערשלאָגן און עס וואָלט זיך ליניכטער
געגלייטשט. אַבער נאָך גוט, וואָס כאַטש פון פּאַרנט איז דאָ בלעך. און
טשוועקעס האָב איך געגעבן: איינעם אַ לאַנגן, אַ גלייכן — איך האָב
געפונען אַף דער גאַס.

יעדער געדענקט, וואָס ער גיט, וואָרום אזויפיל רעכט האָט ער,
וויפל ער גיט.

עס איז אַנגענעמער צו מאַכן אַליין און עס צו האָבן פאַר זיך. פון
קיינעם נישט זיין אַפּהענגיק. אַבער קינדער פאַרמאָגן זעלטן עפעס אַ
זאָך אַף אַן עמעס.

די מאַכבושים זיינען קלוימערשט מיניע, אַבער די עלטערן האָבן זיי
געקויפט. פאַר די ביכלעך און העפטן איז מען פאַראַנטוואָרטלעך סיי אינ-
דערהיים, סיי אין שול. יעדער באַקוקט און האָט אַ רעכט זיך אַרײַנצו-
מישן.

די לערערן מען דאָס ביכל אַיינבייגן ווי אַ טרייבל, אַבער זאָל נאָר

עמעצער פון אונדז פרובירן. מען וועט באַלד זאָגן, אז מיר שאַנעווען נישט. וואָרום באַ קינדער מוז אַלצדינג זיין מוסטערהאַפט.

די שוטפעסן זינען נישט גוט. מיר מוזן זיך דאָך צעקריגן. איינער פירט דעם אָפן שליטעלע, דער אַנדערער יענעם. איינער טוט אַ שלעפּ און קערט־איבער — זאָגט מען אים, אז ער קען צעברעכן, מאַכט ער זיך נאָרנישט דערפון. ער האָט געגעבן עטלעכע ברעטער, האָט ער אויך אַ רעכט.

אָדער: אַליין עמעצן פירן וויל ער נישט, נאָר זיצן ווי אַ גראַפּ. מיר קריגן זיך אָפּט — דאָס איז עמעס, אָבער טוט נאָר אַ טראַכט, ווי מיר זינען אין אַלעם אָנגעוויזן בלויז אַף זיך אַליין.

וויפּל פאַרשיידענע געריכטן האָבן די דערוואַקסענע. און מיר האָבן בלויז דאָס פאַרקלאָגן זיך. און די דערוואַקסענע האָבן נישט ליב אונדזער פאַרקלאָגן זיך. זיי פאַסקענען־אָפּ אַבי אָפּצופאַטערן, און גערעכט בלייבט אָדער דער, וועלכן זיי האָבן מער ליב, אָדער דער יונגערער, אָדער דער עלטערער איז גערעכט, אָדער דאָס מיידעלע, אָדער ביידע זינען שולדיק, ווייל עס איז מיעס זיך צו קריגן.

עפּשער אַמאָל וועלן מענטשן לעבן בעשאַלעם און אין פּרינטישאַפט. אָבער נאָך נישט אַצינד.

פּון אַ ליאָדע־וואָס באַלידיקט ער זיך און באַלד:

— אז נישט, גיט מיר צוריק מינע ברעטער און טשוועקעס.

ער ווייסט, אז מיר וועלן נישט צוריקגעבן. וואָרום ווי אזוי? סיידן צעברעכן דאָס שליטעלע, און אַרויסוואַרפּן די גאַנצע אַרבעט. גיי זוך אַ נייעם שוּטעף און מאַטער זיך פּונדאָסניי.

— קינדער האָבן ליב צו מיניסטערעווען.

אָוואַדע האָבן זיי ליב, אָבער אז מען מאַכט עפעס, וויל מען, עס זאָל

זיין.

איד צייכן־אָן עפעס, און איינער נעמט צוליב אַ נאַרישן שפּאַס און צערייסט, אָדער פאַרשמירט עס — איז אַ שאָד. איד האָב אויסגעזוכט אַ שטעקעלע, אַ שטריקל — געמאַכט אַ בייטש, וויל איד נישט מען זאָל עס צעברעכן. געמאַכט אַ שליטעלע, דאַרף זיין אַ שליטעלע.

טיילמאָל איז בעסער פונאָדערצונעמען, ווייל דאָס צווייטע וועט בער
סער געלינגען. אָבער מען דאַרף פאָרויס וויסן, וואָס מען וויל און פאָר-
וואָס מען דאַרף אָנהייבן פונדאָסניי. אז אָדער מיר האָבן בעסער געצינג,
אָדער מער מאַטעריאַל.

וואָרום ווי אזוי מאַכט מען אַ שליסלעלע אָן אַ האַמער? מיר האָבן
געמוזט קלאַפן מיט אַ שטיין. און ווען עס זאָל כאַטש זיין אַ באַקוועמער
שטיין. עס איז דאָ איינער, אָבער אין ברוק. מיר האָבן אים אַפילע גע-
וואָלט אויסגראַבן, און דערנאָך צוריק אַרביינעצן. אָבער ווען דער הויז
וועכטער זאָל דאָס זען, וואָלט ער אונדז געגעבן דעם עמעסן פּסאַק! אַ
וואָך צייט וואָלט מען זיך נישט געקאָנט ווייזן אָפן הויף.

איך קלאַפּ דעריבער אַרבייט מיט אַ קיילעכדיקן, אומבאַקוועמען שטיין,
און האָב מיר אַ קלאַפּ געטאָן אין אַ פינגער. עס האָט זיך מיר אַזש גע-
מאַכט אַ שוואַרץ קיילעכל אָפן פינגער. דערנאָך האָב איך נאָך מיט אַ
דראַט אָפגעריסן די הויט צווישן די פינגער: אַצינד באַס אינבייגן טוט
וויי. וואָרום אַף איין אָרט דאַרף מען אַרומנעמען מיט דראַט, ווייל מען
האָט באַדאַרפט אַ לאַנגן טשוואַק, און מיר האָבן אַרביינגעקלאַפט דריי
קליינע, האָט זיך דאָס ברעט צעשפאַלטן. האָט מען באַדאַרפט אינציען.
און אזוי ווערט טאַמיד עפעס קאַליע, און מען דאַרף קעסיידעו פאַר-
ריכטן.

עס קומט צוגיין יוזשעל.

— אָאָ, זיי האָבן געמאַכט אַ שליסלעלע, און זיי קענען נישט פאַרן.

— טאָ מאַך דו אַ בעסערס.

— אוואַדע, ווען איך זאָל וועלן, וואָלט איך געמאַכט.

— נו, טאָ וויל.

— איך וויל אָבער נישט.

— גיי שוין, זוך נישט קיין כעסרוינעס. אז עס געפעלט דיר נישט,

קוק נישט.

און ער:

— וועסט נישט לאָזן קוקן?

— ניין, איך וועל נישט לאָזן.

איינער פאַרריכט, און צוויי שטופן אים אוועק.

ערשט פראַנעק רופט זיך אָן:

- לאַזט אים אָפּ, האַלט בעסער צו, ווײַל איך קען נישט אַלײן.
 — טאָ צו וואָס שטייט ער און זוכט בעסרױנעס?
 — זאָל ער. ער האָט נישט קײן שלײטעלע, איז פון קינע.
 — אָאָאָ, וואָס דאָ איז מעקאַנע צו זײַן: אזא שמאַטע.
 פון אַ קריגעריי קומט טײלמאַל אַרויס אַ געשלעג, און טײלמאַל
 העלפט מען גאָר אײנער דעם אַנדערן אַף אַן עמעס.
 אזוי טאַקע אַצינד:
 — אָן אַ האַמער וועט איר גאָרנישט מאַכן.
 און איך:
 — טאָ גיב אַ האַמער, אויב דו ביסט אזא כּאָכעם.
 — איך וועל אײַך געבן, אז איר זאָלט אים צעברעכן.
 — אָבער דו האָסט?
 — אוואַדע האָב איך.
 באַרימט ער זיך, אָדער איז עס עמעס?
 אָבער ער איז געלאָפן און געברענגט.
 — דײַנער?
 — גאָר וועמענס?
 — עפּשער באַם טאַטן גענומען?
 — נו, האָב איך דאָך גענומען, נישט דו.
 אָבער אויב ער האָט גענומען אָן אַ דערלױבעניש, און עס וועט
 אַרויסקומען אַן אוואַנטורע, וועלן אַלע קריגן אַ פּסאַק.
 און ער האָט טשוועקעס אויך.
 — אויב איר וועט מיר דערלױבן צו פאַרן, וועל איך אײַך באַרנן.
 מען האָט נישט באַדאַרפט נעמען, ווײַל ער איז אַ שאַלטיק. אָבער
 עס איז אַ שאַד די צײַט, יעדער אײנער וויל כּאָטש אַביסל געניסן. און מיר
 האָבן מאַסקים געווען. אָבער עס איז אַ שאַד. אז דאָס ברעט איז צעפּוילט,
 וועט קײן האַמער אויך נישט העלפן. און ער איז אַ שווערער און פאַרט
 אזוי, ווי ער זאָל בעקיוון וועלן צעברעכן.
 די גאַנצע אַרבעט איז אַרויסגעוואָרפן.
 און ווידער הייבט זיך אָן אַ קריגעריי. איז גיי איך מיר אַהיים.
 טרויעריק, טרויעריק, טרויעריק.
 אירענע קוקט מיך אָן, און זי זעט, אז איך האָב אַנמאַס נעפעש,

זאגט זי שוין נישט, אז מיר זאלן זיך שפילן. זי האָט צוגערוקט אַ בענ־
קעלע, זיך אנידערגעזעצט נעבן מיר און אָנגעשפּאַרט די האַנט אַף מיניע
קני.

און איך שוויג, איך טראַכט בלויז:

— ווען מאַריכנאַ זאָל זיין מיין שוועסטער.

און איך ווייס, אַז דאָס איז אַ זינדיקער געדאַנק, וואָרום עס איז
גלייך ווי איך זאָל וועלן, אַז אירענסע זאָל שטאַרבן, קעדיי איך זאָל האָבן
אַן אַנדער שוועסטער.

איך האָב פאַרמאַכט די אויגן און אַרויפגעלייגט די האַנט אַף איר
קאָפּ. זי ווידער לענט באַלד אָן דעם קאָפּ אַף מיניע קני און שלאָפט גלייך
אין. און איך האָב טפּילע נעטאַן מיט מיין געבעט: אַז אירענסע זאָל לעבן
און זיין געזונט און אַז מאַריכנאַ זאָל זיין גליקלעך.
נו וואָרום עס איז עמעס: איך האָב זי ליב, מאַריכנען.

וואָס עס טוט זיך אַלץ אָפּ אין מענטש, וואָס פאַר אַ פאַרשיידענע
זאַכן. וואָרום אויב מען זאָל זיך אַזוי צוקוקן, זעט מען הייזער אין מענ-
טשן און פערד און אויטאָמאָבילן. טויזנט אָדער אַ מיליאָן פאַרשיידענע
סובסטאַנטיוון: לעבעדיקע און נישט לעבעדיקע. און אויך אין די געדאַנ-
קען זיינען פאַראַן די דאָזיקע סובסטאַנטיוון. אין מענטש. איך פאַרמאַך די
אויגן און זע דאָס זעלבע: הייזער, מענטשן, פערד. פונקט אַזוי. און יע-
דער סובסטאַנטיוו האָט אַ סאַך אדיעקטיוון. אַ גרויס הויז, אַ שוין פערד,
אַ ליבער מענטש. און פון דעם סובסטאַנטיוו מיטן אדיעקטיוו ווענדט זיך
ערשט, צי איך האָב עפעס ליב, צי עס געפעלט מיר.

און דאָ קומט ווידער אַזאַ מין פאַרשיידנהייט. איך האָב אַנדערש ליב
ראַבבטישקן, אַנדערש די עלטערן, אַנדערש מונדעקן, אַנדערש די דאָזיקע
מאַריכנאַ פון ווילנע.

נו, וואָרום וואָס קאָן איך זאָגן:

— איך האָב ליב, איך האָב זייער ליב, איך האָב שטאַרק ליב.

און אַ סאָף.

אַבער איך פיל, אַז עס איז אַנדערש.

און ערשט באַם סאַמע העכסטן שפיץ איז עס ווי — נאָט.

זייער מאַדנע.

ווען איך זאל נישט האָבן געווען אמאל אַ גרויסער, וואָלט איך דאָס
עפּשער נישט געוואָסט. אָבער אַצינד ווייס איך שוין, אַז קינדער זינגען
פאַרליבט, נאָר זיי ווייסן נישט, ווי דאָס הייסט. אָדער עפּשער שעמען זיי
זיך מוידע צו זיין, און זיי זאָגן בלוז, אַז זיי געפּעלט.
זיי האָבן אַפּילע מוידע צו זאָגן:

— דאָס דאָזיקע מיידל איז באַכיינט. זי געפּעלט מיר. זי איז אַן-
גענעם.

וואָרום ס'ראָוו האָבן דערוואַקסענע האַנאָע כּוויזעס צו מאַכן פּון
ליבע. און אַט דאָ ערשט זעט מען, ווי נישט איידל זיי זינגען.

מען טוט אַ זאָג:

— אַט איז אַ קאוואַליר מיט אַ פּרייליין.

אָדער:

— נו, צעקושט זיך.

אָדער:

— כאַסן-קאַלע.

— מאַן און ווייב.

גלייך ווי מען וואָלט נישט געקאָנט עמעצן ליב האָבן, שמועסן, קוקן,
צוזאַמען זיך שפּילן אין עפעס אַ שפּיל און זיך דערלאַנגען די הענט צום
אָפּשייד. אָבער אַז קיינער זאל וועגן קיין זאך גאָרנישט פּרעגן. און אַז
קיינער זאל אַפּילע נישט באַמערקן.

ליידער קאָן מען נישט.

אַז איך וועל אַ פּרעג טאָן קלוימערשט סטאַם אזוי:

— איז מאַריכנאַ אַ שיינער נאָמען?

אָדער איך וועל זאָגן, אַז זי האָט אַ שיינע, בלויע באַנד אין די האַר.

אָדער: פאַרוואָס אַז זי לאַכט, מאַכן זיך איר גריבעלעך?

לאַמיר נאָר עפעס אַ פּרעג טאָן, אָדער זאָגן, וועט מען באַלד אָג-
הייבן שפּיאַנירן?

— וואָס, זי געפּעלט דיר? עפּשער וואָלסטו מיט איר כאַסענע גע-
האַט?

נאַרישע וויצעלעך און אומאַנגענעמע געלעכטערס.

יא, איך ווייס.

פאַראַן אַזעלכע, וואָס מאַלפּעווען נאָך. זיי ווילן זיך איינקויפן אין ייִכעס באַ די דערוואַקסענע, אונטערבאַנפּענען, איז טוט ער גלויבן אַ נעם אונטערן אָרעם און:

— מיין ווייב. מיין קאַלע.

די דערוואַקסענע ווילן קלוימערשט, אַז מיר זאָלן זיין קלוג, קלוי-מערשט האָבן זיי נישט ליב אונדזער לעצעווען; אָבער אַליין צווינגען זיי דערצו.

זיי ווייסן נישט, ווי אומאַנגענעם עס איז פאַר אַן עמפּינדלעך וועזן צו מאַכן פון זיך אַ לעץ. טייל קינדער ווערן אַף אַן עמעס פאַרדאַרבן, און אַנדערע פּילן צו איינך בלויז פאַרדרוס און אומוילן. פאַר דער דאָך זיקער נייגיריקייט און פאַר דעם, וואָס איר ווייסט.

איך זיין שטייל און טראַכט. און פונקט ווי איך, אזוי זיצן טויזנטער קינדער אין פאַרשיידענע צימערן אין די פאַרנאַכטן און טראַכטן וועגן די כּידושים און טרויעריקייטן פון לעבן. וועגן דעם וואָס עס טוט זיך אין אים, וואָס עס טוט זיך אַרום. און די דאָזיקע מאַכשאַוועס אונדזערע קע-נען נישט די דערוואַקסענע. העכסטנס:

— וואָס טוסטו דאָרט? פאַרוואָס שפּילסטו דיך נישט? וואָס עפעס

אזוי שטייל?

נו, דערפאַר וויל דאָס קינד וויל נאָכן אַרומטומלען, אַרומלויפן און אַנזען זיך פאַרשיידענע זאַכן — אין שטיילקייט זיך אויסטיינען מיט זיך אַליין. און בלויז איינס, איין איינציקס פון טויזנט געפינט הילף מיצאָד די דערוואַקסענע. אָדער באַ אַ פּריינט.

וואָרום אָט לעמאַשל, ווי מאַדנע עס איז דער שלאַף. אירענקע שלאַפט זיך אזוי און ווייסט פון גאָרנישט. אָדער עס כאַלעמט זיך איר עפעס, וואָרום זי האָט אָפּגעזיפּצט. מיסטאַמע זיינען אויך אין איר שול פאַראַן קינדער, וועלכע זי האָט ליב און זי וויל אויך נישט אויסזאָגן.

איך פאַרגלויבן אירענען מיט מיר, איך דערמאָן מיר די פאַרגאַנגענ-הייט, ווען איך בין געווען אַ גרויסער, און איך זע, אַז מיר זיינען אַלע ענלעך, אַלצאיינסיק. אַ רייפער מענטש איז קינדיש, אַ קינד איז רייף. מיר האָבן זיך נאָר בלויז נישט איינפאַרשטענדיקט צווישן זיך.

נו גוט.

איך האָב געזען מאַריכנען אַ צווייט מאָל.

נאך איין איינציק מאָל איז מאַריכנא געווען באַ אונדז. זי האָט זיך אַפילע נישט אויסגעטאָן דעם מאַנטל. זיי זאָגן, אז זיי מוזן שוין גיין, אז זיי זינגען געקומען בלויז זיך געזעגענען.

איין מאָל — דאָס ערשטע מאָל זיך באַגריסט — און שוין באַלד זיך געזעגענען.

איך שטיי באַ מיין בלומענטאָפּ און פאַרזעץ אַרבעט. און ער איז אויפגעוואַקסן אין בלומענטאָפּ. ער האָט שוין אַפילע פיר בלעטלעך. דאָ צוויי און דאָ צוויי. עס איז אזוי אָנגענעם צו פאַרזעצן און וויסן, אז עס וועט אויפּוואַקסן. מען באַגריסט. און פון וואַסער און פון ערד און פון אַ קערנדל וואַקסט ער אויף. ער איז גרין. און קליינטשיק. אָט איז גאָרנישט געווען, און אָט איז דאָ.

איך שטיי און האַלט אַ בילד-קאַרטל: ווי עס שטייט אַ מאַלעך מיט פליגל, און צוויי קינדער געפינען זיך באַ אַן אָפּגרונט. איבער אַ טהאַם. זיי האָבן זיך אַינגעבוויגן איבערן אָפּגרונט און רייסן אָפּ בלימעלעך. און דער מאַלעך היט, זיי זאָלן נישט אַרײַנפאַלן אין דאָזיקן אומענדלעכן טהאַם. מיט מאַריכנען איז געקומען די פּרעמדע מומע. זי זע איך דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבן. זי איז עפעס אַ ווייטע קרויווע.

און איך טראַכט:

— אויב מאַריכנא וועט אָנהייבן מיט דיר צו ריידן, וועל איך איר געבן צום אַנדענס דאָס קאַרטל. און אויב נישט, איז נישט.

איך האָב עס געקויפט פאַר מאַריכנאס וועגן, וואָרום איך האָב גע-וויסט, אז זי וועט קומען, איך האָב גאָר מוירע געהאַט, טאָמער וועל איך דעמאָלט זיין אין שול.

איך קום באַלד צולויפן אַהיים פון שול — אזוי יעדן טאָג. מונדעס פרענט:

— וואָס אַינלסטו דיר אזוי?

די מאַמע ווונדערט זיך:

— צי די שול ענדיקט זיך איצט פריער?

איך זאָג גאָרנישט. נו, וואָרום וואָס וועל איך זיי זאָגן?

און מאַריכנא האָט אַ ווייס פלושן היטעלע און פונקט אזא קעלנערל

און געקרייזלטע האָר.

איר מאמע שמועסט מיט מיין מאמען — עפעס וועגן באקאנטע אין ווילנע.

זי זאגט גארנישט.

וואָרום דער דאָזיקער מומען פון ווילנע האָב איך גיך אַ קוש געמאָן אין האַנט און בין צוריק צו מיין בלומענטאָפּ.
און זי איז געבליבן שטיין אָנגעלענט אָן איר מאמען.
און איך האָב אַרויסגענומען דאָס קארטל פון ביכל. דאָס קארטל מיטן מאַלעכל.

און זי, מאַריכנא, איז באַלד, אַט אַזוי ווי זי איז געשטאַנען, צוגע-
גאַנגען גיך צו מיר. אין אַינלעניש, ווי זי וואָלט צוגעלאָפּן. און איך גיב
אָף גיך אַ לייג אַרען דאָס קארטל צוריק אין ביכל און עס דאַכט זיך מיר,
אַז איך בין אַוואַדע רויט, ווייל איך האָב מיך נאָך מער פאַרשעמט.
זי איז געבליבן שטיין, זיך פאַרשמעלט דאָס פּאַנעם מיט דער מופּקע
פון דעם זעלבן פלוש, און איך האָב אַ שמייכל געמאָן. און זי אויך. און
איך האָב מיך אויסגעדרייט, קלוימערשט איך קוק אָפּן בלומענטאָפּ.
און אירענקע קומט צולויפּן און וויינט איר די ליאַלע. אירענקע
זאָגט:

— גיב אַ קוק, זי האָט שיכעלעך.

איך האָב מיך ווידער אויסגעדרייט. און מאַריכנא האָט גענומען די
ליאַלע און פרעגט:

— זי פאַרמאַכט די אויגן?

און איך:

— ניין. קליינע ליאַלעס פאַרמאַכן נישט.

מאַריכנא איז שוין צוגעקומען גאָר נאָענט און זאָגט, אַז קליינע קע-
נען אויך פאַרמאַכן. בלויז גאָר קליינע — נישט.

און דערנאָך זאָגט זי:

— איך פאָר שוין.

איך האָב מיך דערשראָקן, אַז אַט שוין באַלד, און גיך אַרויסגענומען
דאָס קארטל מיטן מאַלעכל, וואָרום איך האָב מיך דערשראָקן, אַז איך
וועל נישט באַווייזן. אַז איך וועל עס איר שוין נישט קענען געבן.

איך ווייז. און:

— ס'איז שוין?

זי האָט שטיל געזאָגט:

— שיין.

זאָג איר שוין גאָר שטיל:

— עפשער ווילסטו?

איר האָב נישט געוואָלט, אז אירענקע זאָל זען. וואָרום קליינע קינד-
דער האָבן ליב זיך אַרניצומישן. און זי קאָן עפעס אַ זאָג טאָן אַפֿן קאַל.
אַבער די מאַמע מיט דער מומען האָבן געשמועסט און זיי ווייסן
גאַרנישט.

מאָריכנא זאָגט:

— שרייב אָן, אז עס איז צום אַנדענק.

אזוי בעטנדיק האָט זי עס געזאָגט און געקוקט, צי איר באַשטיי.

עס איז גראַד גוט אויסגעקומען. וואָרום איר האָב באַלד גיך אָנג-
געשריבן:

„אן אַנדענק פֿון וואַרשע“.

און איר האָב צוגעלייגט דאָס לעש-פּאַפּיר.

און מאָריכנא:

— אוי, וועסט נאָך פאַרשמירן.

און איר:

— זע, עס האָט זיך גאַרנישט פאַרשמירט.

איר האָב געזאָגט: „זע“ — דאָס הייסט, אז איר האָב איר געזאָגט

„דו“.

אַבער די „א“ האָט זיך אַביסל פאַרשמירט.

זי זאָגט:

— ס'שאַדט נישט.

אין שפעטער:

— שרייבסט זייער שיין.

און דערנאָך:

— שרייב-אויף פאַר וועמען און פֿון וועמען.

— צוואַס?

מאָריכנא האָט אַ טראַכט געטאָן, דעם קאַפּ אויסגעבויגן אין אַ זינט

און זאָגט:

— עמעס.

- אָבער איך האָב אָנגעשריבן:
 „פאַר מאַריכנען פון ווילנע“.
- און איך האָב עם איינגעוויקלט אין אַ זילבער-פּאַפּיר פון טשעקאַ-
 לאַדע. — וואָרום איך האָב אַלצדינג געהאַט צוגעגרייט.
 אָבער איך זע, אז עם גלאַנצט צופיל, האָב איך אַרויסגעריסן אַ
 בלעטל פון העפט און נאָכאַמאָל אַרומגעוויקלט.
- און זי:
 אָאָאָ, דו רייסט אויס אַ בלעטל.
 איך זאָג:
 — ס'איז גאָרנישט.
 און די מאַמע זאָגט:
 — טוט אויס די מאַנטלען.
 און איר מאַמע:
 — ניין, מיר מוזן באַלד גיין.
 מאַריכנא האָט גענומען דאָס קאַרטל איינגעוויקלטערדייט און אַרײַנגע-
 געלייגט אין דער מופּקע און פרעגט:
 וואָס פאַר אַז אָס האָסטו בעסער ליב צו שרײַבן?
 איך זאָג:
 — אַ גרויסע R.
 — און איך אַ גרויסע W. גיב פאַפּיר, וועל איך דיר אָנשרײַבן. אָבער
 מיט אַ בלײַפּעדער. לאַמיר זען, ווער עם שרײַבט שענער. און זי האָט אָנגע-
 געשריבן. און איך אויך. אָבער איך פלײַס מיך נישט. קעדיי באַ איר זאָל
 אַרויסקומען שענער.
 און זי זאָגט:
 — נו, וועמעס איז שענער?
 זי לאַכט, און האָט אַזעלכע גלײַכע ציינדלעך, ווייסע.
 און זאָגט:
 — אפן קאַרטל האָסטו שענער אָנגעשריבן.
 איך האָב מיך פאַררויטלט און זאָג:
 — אַמאָל געראַט, און אַמאָל נישט.
 מיר האָבן געשריבן: וואַרשע, ווילנע — פאַרשיידענע ווערטער, דער-
 נאָך ציפּערן.

— איך האָב זייער נישט ליב צו שרײַבן אַן אַכט — זאָגט זי —
עס קומט טאָמיר אַרויס עפעס פאַרקרימט.

און איך:

— נו, יאָ. אַן אַכט געראַט זעלמן. נו, און מאַריכנען איז שווער צו
שרײַבן אין פאַלטאָ.

זי האָט אַ קוק געטאָן אַה איר מאַמען און זאָגט:

— אויסטאָן עפשער, אָדער ווי.

אָבער זיי דאַרפן שוין גיין.

זי, מאַריכנאָ, וויל צערניסן דאָס בלעטל, אָבער איך האָב נישט
געלאָזט.

— צו וואָס דאַרפסטו עס?

— זאָל עס זיין.

— צו וואָס?

איך האָב געזאָגט שטיל:

— אַה אַן אַנדענס.

— אַאַאַ, וואָס פאַר אַן אַנדענס איז דאָס, איך וועל דיר שיקן פון
ווילנע אַ שוין קאַרטל.

אָבער זי האָט עס איבערגעלאָזט.

און איך האָב איר געוווּזן דעם בלומענטאָפּ. — ווען זי זאָל וועלן

נעמען. אָבער ווי וועט זי זיך אַרומפירן מיט אַ בלומענטאָפּ.

און מאַריכנאָ האָט יעדער בלעטעלע אַ גלעט געטאָן מיטן פינגער.

און איר מאַמע זאָגט:

— נו, מיר גייען.

און זי הייבט זיך אויף. און מאַריכנאָ איז שנעל צו צו איר מאַמען.

מיר האָבן שוין מער נישט געשמועסט. איך בין געבליבן שטיין באַם

בלומענטאָפּ. און זיי האָבן נאָך לאַנג געשמועסט אזוי שטייענדיק. און

עפשער נישט לאַנג, נאָר איך האָב שוין געוואָלט, אַז זיי זאָלן אוועקגיין.

איך האָב מוירע פאַרן געזעגענען.

און אָט איז טאַקע:

נו, קינדער, געזעגנט זיך.

איך האָב מיך נאָך מער אוועקגעדרייט.

- נו וואָס, איר וועט זיך נישט געזעגענען? עפּשער האָט איר זיך שוין צעקריגט? איר וועט זיך נישט צעקושן צום געזעגענען?
מאַריכנא זאָגט:
— איך קוש מיך נישט מיט ייִנגלעך.
— אוי דו, דו — זאָגט מיין מאמע. — און וועסט אונדז נישט זינגען עפעס צום געזעגענען?
— איך קען זינגען.
— וועסט שוין זינגען, ווען מיר וועלן נאָכאַמאָל קומען צו פּאַרן. אַצינד וועסטו דיר דעם האַרדו צעוואַרעמען.
מאַריכנא האָט זיך צעקושט מיט דער מאמען און אירענקען, און מיר האָט זי בלוזי דערלאָנגט די האַנט. און אזוי שטאַלץ. זי האָט אפּילע קיין שמייכל נישט געמאָן. אין דער הענטשקע.
און זיי זינגען אַרויסגעגאַנגען.
און די מאמע:
— ביסט אַ גוילעס. מאַריכנא איז אַ וויל מייַדל. און דו קענסט קיין צוויי נישט ציילן.
איך בין דאַנקבאַר אירענקען.
איך האָב איר אַ קוש געמאָן — איך האָב זי צוגעטוילעט צו מיר און איר אַ קוש געמאָן אין קאַפּ.
— ביסט געווען זייער העפלעך, אירענקע, — האָב איך געזאָגט. און איך הייב אָן מאַכן די לעקציעס.
און עס איז מיר אזוי גוט — שטייל. און עס איז אזוי גוט געראַטן מיטן קאַרטל. עס איז שייַן. וואָרום טכילעס האָב איך געוואָלט קויפן מיט בלומען, דערנאָך אַ פּייזאַזש: אַ וואַלד, און נעבן וואַלד אַ שטיבל און דערנעבן שטייט אַ פּערד. עס זינגען געווען נאָך צוויי שייַנע, אָבער איינס מיט אַן אויפּשריפט: „וונטשן צום געבורטסטאָג“. אָבער מיטן מאַלעך איז דאָס שענסטע. וואָרום עס איז דאָ בערג און אַן אָפּגרונט און בלומען און דער מאַלעך היט.
עס האָט אַ מיעסן גאָמען: מאַלעך-וועכטער. עס וואָלט באַדאַרפט הייסן אַנדערש: „באַשיצער“ — אָדער ווייס איך ווי.
אויב איך וועל האָבן געלט, וועל איך מיר קויפן פּונקט אזאַ קאַרטל.

וואָרום מאַריכנא וועט אוואַדע גאַרנישט שיקן — זי וועט פאַרנעסן —
ווען זי וועט צוריקקומען דאָרט קיין ווילנע.

איך שרײַב־איבער אַ פּערז אַף מאָרגן. דערנעבן ליגט אירענקעס
ליאַלקע. פון דער דאָזיקער ליאַלקע האָט זיך דאָך אַלצדינג אָנגעהויבן.
און דער בלומענטאָפּ מיט די פיר בלעטלעך. ווען עס וועט שפּעטער אָנ-
הייבן וואַקסן אינדערהײך, וועלן אַרויף-צו אַרויסוואַקסן נייע בלעטלעך,
און די פיר וועלן בלייבן אונטן. און זיי וועלן אוואַדע די ערשטע אַראָפּ-
פאַלן. צי זאָל איך וואַרטן, ביז זיי וועלן געל ווערן און אליין אַראָפּפאַלן,
אָדער אָפּרײַסן זיי גרינערהײט און אויסטריקענען אַף אַן אָנדענק? אַצינד
ווייס איך נאָך נישט.

איך שרײַב־איבער אַ פּערז אַף מאָרגן. איך שרײַב זייער זאָרגפּעלטיק.
איין גרויסע W איז געווען אין דעם דאָזיקן שטיקל. איך האָב מיך באַ-
מיט זי אויפצושרײַבן זייער שײַן. און איך ווייס נישט, צי די גרויסע
 R , אָדער די גרויסע W איז שענער און אָנגענעמער צו שרײַבן.
און איך קוק מיר אזוי אַף דעם בלעטל, אַף וועלכן מיר האָבן גע-
שריבן אויסעס.

מיילע, פאַרפאַלן: איך האָב זי ליב און וועל זי שוין מער נישט זען.
מיר איז בלוז געבליבן דאָס פּאַפּיר מיט די אויסעס און פיר בלעטלעך
פון אַרבעס. און עפּשער וועט זי יאָ שרײַבן? אָדער עפּשער וועט זי זיך
מיר באַלעמען? אָדער איך וועל עפּשער זען אַן ענלעך מיידעלע אַף דער
גאַס? אזוי איז דאָך אויך מיט ראַבטשיקן געווען.

זיי זינען נישט פּרינטלעך, די מיידלעך. שטאַלץ, קריגעריש און
גרויסהאַלטערקעס. זיי האָבן ליב צו מאַכן דעם אָנשטעל. אַז קלוימערשט
זינען זיי שוין דערוואַקסענע און אַז די ינגלעך זינען בלוז שאַלטי-
קעס.

און זיי מירן אונדז אויס, אָבער עס ציט זיי, — נאָר קלוימערשט
טוען זיי אונדז אַ טיווע.

און אויב איינע שפּילט זיך שוין יאָ גערן מיט אונדז, איז זי ערגער
ווי מיר: וואָרום אי זי איז אַ שאַלטיק און האָט נאָך דערצו אַנדערע
מיידלשע שטיק.

נו יאָ.

פאַראַן טייל איידעלערע. וואָרום דאָס קליידל, דאָס שליפּל, די

קרעלן, און די פארשיידענע באפוצונגען — זעט אויס שיין. ווען אה א
 ינגל, וואָלט עס געווען לעכערלעך. וואָרום ס'איז פאראן אויך ינגלעך
 מיט לאנגע האָר. אזוי ליאלקעלעך. צי שעמען זיי זיך גארנישט? נו יאָ.
 אָבער פארוואָס דארפן מיר פאר זיי אָפטרעטן? אז א מידל — טאָר
 מען שוין נישט א קלאפ טאָן, אָדער א שטופ טאָן. באַלד וועט מען זאָגן:
 — א מידל.

אָט דאָס שאַפט אין אונדז פאָרדרום און נישט ניעדיקייט. און
 אפילע פּינטלעכקייט.

אויב אין א שול לערנען זיך צוזאַמען ינגלעך מיט מיידלעך, און א
 ינגל פאָרמלאָגט זיך פאר דער לערערן, זאָגט מען באַלד:
 — דו, א ינגל, און קאָנסט דיר נישט קיין אייצע געבן מיט א
 מיידל.

אויב יאָ אזוי, ניב איך מיר שוין אפן אַנדערן טאָג אן אייצע. איז
 ווידער אן אוואַנטורע. און מען ווייסט נישט, וואָס מען דאַרף אה אן עמעס
 טאָן.

ווען די דערוואַקסענע זאָלן נישט קעסיידער דערמאָנען, אז דאָס איז
 א ינגל, און דאָס איז א מידל, וואָלטן מיר זיכער פאָרגעסן. אָבער זיי
 לאָזן דען פאָרגעסן. קלוימערשט זאָגן זיי, אז עס איז נישט קיין בילעס,
 דערווייל אָבער קומט אויס פאָרקערט.

עס איז מיר נישט ניכע, וואָס איך מוז אזוי טראַכטן, אָבער וואָס
 קען איך מאַכן. איך קאָן נישט זאָגן קיין ליגן. מאַריכנא איז דאָך נישט
 שולדיק. און עפשער איז אזוי בלוז אין וואַרשע?

אָבער זי האָט מיר געשריבן. טאַקע געשריבן. זי האָט געהאַלטן;
 וואָרט. זי האָט געשיקט א בילד־קארטל פון דער אָסטראַבראַמא און
 אן אַדרעס און א פּאַסטמאַרקע און אַלצדינג. זי האָט זיך נישט געשעמט
 שרײַבן צו א ינגל.

זי איז א דרייסטע.

און שעמט זיך נישט צו זינגען און די ערשטע געזאָגט, אז זי וועט

טאַנצן.

און זי האָט טאַקע אָנגעשריבן.

און איך האָלט איר בריוו צוזאַמען מיטן בלעטל און די אַרבעט־

בלעטלעך. איין בלעטלעך האָט זיך צעבראַכן.

מיר האָבן געמאַכט אַן אויספּלוג. נישט מיט דער באַן, נאָר דורך
דער בריק צום פּאַרק. עס איז געווען אָנגענעם.

מיר האָבן געוואָלט גיין זאָלבעפּערט אינמיטן גאַס, נישט שטופּן
זיך פּאַרווייז, מען זאָל אונדז שטויסן. אָבער די לערערן האָט נישט דער-
לויבט. און זי איז גערעכט. וואָרום באַלד וועט מען איבעררייסן די רייען
און עס וועט אַרויסקומען אַ צעמישעניש. איינער וועט שטויסן פּוין הינטן,
די פּוין פּאַרנט וועלן קריכן, איינער רעכטס, איינער לינקס. אפּילע פּאַרווייז
גייען זיי נישט, אַז עס זאָלן אויסקומען גלויבט דיסטאַנצן און מיטן
גלויבן פּוין.

עס איז געווען גוט. צוויי וועגענער און אַן אויטאָמאָביל האָבן זיך
אָפּגעשטעלט, ווען מיר זיינען דורכגעגאַנגען איבער דער גאַס.
עס טוט עפעס אַ האַנגע, אַז אויך מיר זיינען עפעס, אַז זיי מוזן
זיך אָפּשטעלן.

איך גיי מיט מונדעקן אין אַ פּאַר. עס איז זייער וויכטיק אויסצו-
קלויבן אַ גוטע פּאַר און צו וויסן, ווער עס גייט פּאַר מיר, ווער הינטער
מיר.

צום שענסטן איז געווען אַפּ דער בריק, וואָרום דאָס וואַסער איז
פּאַרפּוירן געוואָרן.

— פּאַראַן אַזעלכע, וואָס באַרן זיך אין אַן איינזלאַך.

— און דו וואָלסט נישט קיין מוירע געהאַט?

— פּאַרוואָס?

— נו, ווייל עס איז קאַלט.

— טאָ איז וואָס, אַז קאַלט?

עס איז דאָך אָנגענעם זיך אויסצופּרווון, אָדער ווייזן, אַז מען האָט
נישט מוירע.

— פּוין וואַסער קאָן ווערן איינז אָדער דאַמף.

— מאַדנע!

— און דאָס איז נישט מאַדנע, וואָס אַ פּליג קאָן גיין אַפּ דער וואַנט,

און אַ פּיש אָטעמט אין וואַסער.

— אָדער אַ זשאַבע. זי ווערט באַשאַפּן פּוין אַ ברעקעלע און פּאַר-

טיק,

און אזוי האָבן מיר זיך פאַרטראַכט. ווער האָט דאָס אַלצדינג געקאָנט מאַכן? וואָרום אויב עס זאָל נישט זײַן קיין גאָט, טאָ ווער?
און איך שמועס מיט מונדעקן, אַז קלוימערשט האָבן מיר אַ שיפּל, מיר נעמען ברויט, קעז, עפּל — און מיר פּאַרן קיין דאַנציק. מיר שוויי מען דורך פאַרשיידענע נעבן־טיכּן פּון דער ווייסל, פאַרביי פּלאַכערטער און הויכקייטן, פאַרביי פאַרשיידענע היסטאָרישע שטעט.
מיר שמועסן אזוי אין שפּאַס, אָבער עס איז ווי אַ לעקציע, ווי אַ מיין עקזאַמען.

אַ גוטע זאָך די שול. זי דערמעגלעכט צו פאַרטראַכטן זיך וועגן פאַרשיידענע זאַכן. איין זאָך דערווייט איך זיך פּון געאָגראַפיע, אַ צווייטע זאָך פּון נאַטור־וויסנשאַפּט, פּון געשיכטע, און דו ווייסט גאָר אַליין נישט, ווי דאָס אַלץ קומט צונויז באַס טראַכטן.

— קיין דאַנציק, צי קיין קראַקע?

— עעע, וואַסער אַרויף איז שווער.

— נו, איז מיט אַ מאַטאָר־שיפּל.

יעדע שול וואַלט נעמענט האָבן אַ שאַלופּע. זי וואַלט געשטאַנען אין פּאָרט, און מיר וואַלטן געשטאַנען אַה דער וואַך. יעדן טאָג אַנדערע פיר, לויט דער ריי: באַטאָג און באַנאַכט. און ווי גאָר די ווייסל רירט, וויקלט מען פּונאַנדער די זעגלען, און מען לאָזט זיך אין וועג אַריין.
איין קלאַס אַ וואַך, די אַנדערע אַ וואַך. און לויט דער ריי: אין דער קאָיוטע, באַ די זעגלען, באַם רודער.

מיר ווייסן שוין אַליין נישט, צי דאָס דאַרף זײַן אַ זעגל־שיף, צי אַ מאַטאָר־שיפּל, אַ באַרקע, אָדער עפּשער גאָר אַ טראַטווע.
און די זון גלאַנצט שוין אַפּן שניי.

און אין פאַרק איז ווייסינקע.

מיר שפּילן אין יאָגעניש. טייל ווילן אַזש אויסטאָן די מאַנטלען. די לערערן דערלויבט נישט. אַז מען לויפט, ווערט דאָך וואַרעם. אַפּן הויף שפּילן מיר זיך דאָך אַז מאַנטלען?

מיר שטייען נישט צו, וואָרום מיר ווילן נישט, אַז די לערערן זאָל שרײַען. דאָס ערנסטע איז בייזערן זיך, ווען מען וויל, עס זאָל זײַן אָנגע־נעם.

די לערערן וועט אָנשרײַען אַה איינעם, וועט שוין אַלעמען זײַן נישט.

ניכע. בא דערוואקסענע טרעפט זעלטן אן אוואנטורע בעייסן פארוויילן.
און בא אונדז נאָר אָפּט. עס געפינט זיך שוין טאָמיד אזעלכער.

אזוי היינט מאַליצקי. די לערערן האָט אים געהייסן גיין צוזאַמען
מיט רודזקין. האָט ער טכילעס נישט געוואָלט, וויל זיי האָבן זיך נישט
ליב. און יענער האָט אים דעם גאַנצן וועג געשטופּט. די לערערן איז אין
קאָם געוואָרן, וויל מיר גייען ווי אַ באַנדע, און אז זי וויל שוין מער
נישט גיין מיט אונדז, און אז מענטשן קוקן זיך אום, און אז עס איז אַ
באַרפּע. און מאַליצקי קריכט אָפּ צולאַכעס אַרונטער אונטער אַ דראַזשקע,
און די לערערן האָט מוירע, אז מען וועט אים איבערפאַרן. אָבער ער גייט
דאָך יעדן טאָג אַליין היין און צוריק פון שול, און קיינער היט אים נישט.
טאָ זאָל ער זיך איצט גיין אַליין. אָבער איד ווייס, אז מען קאָן נישט,
וואָרום אז מען וועט איינעם דערלויבן, וועלן באַלד אַלע זיך צעקריכן.

און אין פאַרק האָט מען זיך נישט באַלד צונויפגעזאַמלט, מען האָט
געמוזט טרעניבן אַהיים. אז מען איז שוין געגאַנגען אַ שטיק וועג, האָבן מיר
געוואָלט לענגער בלייבן. עס איז געווען שוין, און עס גלויבט זיך נישט
אַהיימצוגיין. און עס איז געווען אזוי: טייל האָבן געפאַלגט און שטעלן
זיך אויס. אָבער אז מען זעט, עס פעלט צו דער פאַר, ווערט לאַנגווייליק
צו שטיין אַליין, און מען גייט אויפזוכן. זעט מען, אז אַנדערע שפּילן זיך,
און באַ זיי ווערן געפרוירן די פיס. ווערט מען אומגעדולדיק.

— לאָמיר שוין גיין.

זיי באַרויערן, וואָס זיי האָבן געפאַלגט און זיך באַלד אויסגעשטעלט.
יענע לויפן, און זיי מוזן קוקן, ווי די לערערן רעגט זיך אויף.
זיי שטייען, שטייען, און שאַרן זיך ווידער אוועק. און יענע ווידער
זעען, אז עס האָבן זיך נאָך ווייניק צונויפגעזאַמלט, אַינלן זיי זיך נישט.
יעדער וויל זיין דער לעצטער, קעדיי נישט צו וואַרטן.

איד וואָלט מיר נישט אָפּגעגעסן דאָס האַרץ. ווען די לערערן וואָלט
באַלד אָנגעהויבן צו גיין, ווען אַפּילע מיט דריי פאַרן, וואָלטן די אַנדערע
געמוזט דעריאָנגן, און ביסלעכווייז וואָלטן זיי זיך צונויפגעקומען. עפשער
וואָלט עמעצער געזאָגט:

— זאָלן זיי גיין. איד וועל אַליין טרעפן אַהיים.

ער וואָלט אָבער מוירע געהאַט צו בלייבן אַליין, וויל ער וועט קריגן

א שטראָף און ער וואָלט אויך געמוזט דעריאָגן. און אויב נישט, איז ער דאָך איינער. מען טאָר זיך נישט צוליב דעם בייזערן אָף אַלע. ווען די דערוואַקסענע זאָלן אונדז פרעגן, וואָלטן מיר נישט איינמאָל געגעבן אַ גוטע אייזע. מיר ווייסן דאָך בעסער, וואָס אונדז פּעלט, מיר האָבן דאָך מער צייט, קעדיי זיך צוצוקוקן און צו טראַכטן וועגן זיך, מיר קענען דאָך זיך בעסער, מיר זיינען מער צוזאַמען. איין קינד קאָן עפּשער קיין סאָך נישט וויסן, אָבער צווישן אַ גאַנצן אוילעם וועט זיך שוין גע- פינען עמעצער, וואָס פּאַרשטייט בעסער.

מיר זיינען מיייווינים אַף אונדזער לעבן און אונדזערע אייסקאָים. מיר שווייגן בלויז דערפּאַר, ווייל מיר ווייסן נישט, וואָס מען מעג זאָגן, און וואָס נישט. מיר האָבן מוירע נישט נאָר פאַר די דערוואַקסענע, נאָר נאָך מער פאַר אונדזערע כאַוויירים, וואָס ווילן נישט קיין איינפאַרשטענ- דיקונג, ווילן נישט קיין אַרדענונג, זיי ווילן ליבער אין דעם מוטנע וואַסער פון מאַכלויקעס און אומצופרידנקייט כאַפּן פּיש פון אייגננוציקייט. ווען איך זאָל זיין אַ דערוואַקסענער, וואָלט איך געזאָגט:

— אַנאַרכיע און דעמאָקראַטיע.

וואָרום וואָס איז דאָס פאַר אַ סאָלידאַרישקייט! יעדער איינער האָט זיך איינעם, וועמען ער האָט זייער ליב, עטלעכע, וואָס זיינען אים ליב, עטלעכע, וואָס זיינען אים נישט ליב, אָדער גלייכגילטיק און עטלעכע סאָ- נים.

עפּשער טרעפט זיך איינער אַן אויסנאַם, וואָס אַלע האָבן אים ליב, אָדער ער האָט אַלע ליב. אָבער ס'דאַוו האָט מען בלויז מוירע. ווער עס איז שטאַרק, קאָן באַלעבאַטעווען און טאָן, וואָס ער וויל. אָדער עס געפינט זיך אַזעלכער, וועמען די לערערן אָדער דער לערער האָט ליב. אַפּן צוריקוועגס פון שפּאַציר האָבן איך דערציילט מונדעקן וועגן מאַ- ריכנען פון ווילנע.

— ווייסט, מונדעק, איך האָב געקריגן פון ווילנע אַ קאַרטל. בלומען. פאַרנעס-מיר-נישט-בלימלעך. זייער אַ שיין קאַרטל.

און דערנאָך:

— פון איינער אַ מיידל.

איך האָב געזאָגט, ווי זי הייסט און אין וועלכער אָפּטיילונג זי לערנט.

- אָבער געדענק, אז דאָס איז אַ סאָד.
- איך האָב אים דערציילט, אז איך האָב מיט איר געטאָנצט אַפֿן גע-
בורטסטאָג־יאָנטעוון און אז זי זינגט שוין.
און אז זי האָט טונקעלע האָר.
- זעסטו, מונדעק, און דו ביסט דעמאָלט אין קאָס געווען, וואָס
איך האָב באַנטשקעוויטשן פֿריער דערציילט וועגן ראַבטשיקן. איך האָב
דאָך געמוזט, ווייל ער האָט מיר נישט געוואָלט באַרגן. און דעמאָלט האָב
איר נאָך דיך נישט געקענט אזוי גוט.
- איז האָבן מיר זיך אָנגענומען פֿאַר די הענט און מיר זינגען שוין
אזוי גענאָנגען. און ער זאָגט, אז אים געפעלט אויך איינע אַ מיידל.
- ווייל זי איז שטענדיק טרויעריק.
- און מיין מאַריכנאַ מוז זיין אַ פֿריילעכע.
- אָה דער ברוק האָבן מיר שוין גאַרנישט גערעדט. ערשט שפעטער.
- צי דו ביסט נישט אין קאָס, וואָס איך האָב דעמאָלט געזאָגט
אָה דיין פֿאַטער?
- איך האָב געמיינט, אז ער וועט נישט דערהערן, ווייל גראָד איז פֿאַר-
ביגעפֿאַרן אַ לאַסט־אויטאָמאָביל, אַ מיליטערישער אויטאָמאָביל — אַ
שווערער. די קייטן האָבן אזוי געבראַזגעט. עס זינגען אָה אים געזעסן דרין
זעלנער, און דער שאַפֿער איז געווען ציוויל אָנגעטאָן. איך ווייס נישט
פֿאַרוואָס. און איין זעלנער האָט געהאַלטן אַ הונט. און דער הונט האָט
זיך אָנגעשפּאַרט מיט די לאַפּעס אָן דעם געלענדער, און דער קאַפּ האָט
זיך אים אונטערגעטרייסלט. ער האָט געהאַט אזאַ צעשראַקענע מינע.
- אָבער מונדעק האָט דערהערט.
- איך בין נישט אין קאָס, — זאָגט ער, אָבער דו רייך נישט אזוי,
וואָרום ס'איז אומאָנגענעם. דאַכט זיך, דער טאַטע מעג זיין כ'ווייס וואָס,
נו און אלע ווייסן דאָך, וואָס ער איז. אָבער ס'איז נישט אָנגענעם, אז
עמעצער זאָגט עס.
- איך האָב דיר נישט געוואָלט אָנטאָן קיין אנמאַס נעפעש — זאָג
איר, — עס האָט זיך מיר בלוזן אַרויסגעכאַפט.
- איך ווייס דאָך אַליין, — זאָגט מונדעק.
- נו איצט בין איך שוין צוריק כאַווער מיט מונדעקן. דאָס קאַרטל
וועל איך אים אויך ברענגען צו ווייזן.

מיר האָבן זיך איבערגעבעטן פאר יענער זאך, איך האָב אים געזאָגט אַ סאָך, ער זאָל נישט מיינען, אז בלויז וועגן אים וויל איך אַלצדינג וויסן. און איך וועל אים אוואַדע בעטן, ער זאָל צו מיר קומען אַהיים. ווי לעבערלעך די דערוואַסענע הייסן איבערבעטן. האָסט ערשט עפעס אָפּגעטאָן, און באלד: — גיי, בעט איבער.

זינט רויןק. אויב איך ווייס, אז איך בין אומגערעכט, וועל איך איר בערבעטן, אָבער שפעטער. איך וועל מיר שוין אויסקלויבן אַזא מינוט, ווען מען קאָן דאָס טאָן. וואָרום אַנישט, קומט עס אַרויס ליגן און פאַלש קייט.

און מאַריכנא האָט אַזוי קאָמיש געשריבן:

„ליבער קוזין.

איך בין אין ווילנע און איך גיי נישט אין שול. איך בין געפאָרן אַ גאַנצע נאַכט און האָב מיך פאַרקילט און געהאַט היץ. איך קוש דיך 1.000.000.000 מאָל. דיין דיך ליבנדיקע מאַריאַ. איך שעם מיך דאָס דאָזיקע קאַרטל צו ווייזן מונדעק.

די לערערן האָט געהייסן באַשרייבן דעם שפאַציר אין פאַרק. די באַר שרייבונג דאַרף האָבן פיר טיילן. דער וועג צום פאַרק, דאָס פאַרוויילן אין פאַרק, דער צוריקקער — און אַ שלום. די לערערן האָט מיך געלויבט, אז ס'איז גוט.

איך האָב אָנגעשריבן:

„עס איז געווען אַ שיינ וועטער, און די לערערן האָט גענומען אונר דער קלאַס אַף אַ שפאַציר. מיר זיינען געגאַנגען דורך פאַרשיידענע גאַסן. פון ביידע זייטן גאָס דערהייבן זיך הויכע הינזער, און אינמיטן איז געווען די גאַסן־באַוועגונג. איבער די שינעס פאָרן טראַמוויען, און נישט אַף שינעס פאָרן טאַקסיס, דראָזשקעס, וועגענער אוקעדויעמע. די דורכגייער גייען פאַרביי, און אַף די ראַגעס שטייען מיליציאַנטן.

אין פאַרק האָבן מיר זיך געשפּילט אין פאַרשיידענע שפּילן. דער פאַרק איז באַדעקט מיט שניי. די ביימער זיינען נאַקעט, וואָרום זיי האָבן נישט קיין בלעטער. זייערע שפּיצן שטינגן אינדערהויר. דער פאַרק האָט נישט קיין היסטאָרישע דענקמעלער, בלויז אין זומער וואַקסט גראַז. די קוסטעס זיינען באַדעקט מיט זאַפּטיקע בלעטער.

און אפן צוריקוועגס זינגען מיר ווידער גענאנגען דורך דער איינער-
נער בריק. מיר האָבן געקוקט אפן אייז. און מיר זינגען דעם גאנצן וועג
גענאנגען פֿאַרווייזן.

דער אויספֿלוג אין פֿאַרק איז געווען זייער אָנגענעם, וואָרום די זון
האָט די גאַנצע צייט געשניטט און אין פֿאַרק האָבן מיר זיך געשפּילט אין
פֿאַרשיידענע שפּילן."

עס איז אָנגענעם צו מאַכן די קאָמפּאָזיציעס, וואָרום מען שרײַבט
קיינמאָל נישט דעם עמעס, מען שרײַבט נאָר, ווייל מען האָט געהייסן אין
שול.

מאָריכנאָ האָט זיך פֿאַרקײַט און איז געווען קראַנק. און זי האָט
געקענט שטאַרק קראַנק זײַן, און איר האָב גאַרנישט געוויסט. און זי האָט
געקענט שטאַרבן, וואָרום קינדער שטאַרבן אויך. איר פֿריי מיך קלוי-
מערשט, וואָס איר האָב אַ קאַרטל, אָבער אינדערעמעסן בין איר אומ-
רויך.

און צו וואָס איז זי דאָ געקומען אַהער צו פֿאַרן?
איר האָב בלויז אַמאָל געהערט, אז איר האָב אין ווילנע אַ מומע,
עפּשער האָב איר אויך געהערט, אז זי האָט קינדער, עפּשער האָט מען
אויך געזאָגט, אז דאָס איז אַ מיידעלע — מאָריכנאָ. און אַט האָב איר זי
אַליין געזען.

און צו וואָס?

וואָס גייט זי מיך אייגנטלעך אָן?

בלויז אַ ווייטע קרויווע, עפעס אַ קווינקע.

ווען נישט דער פעטער, וואָלט איר מיט איר אפּילע נישט געווען
גערעדט, ווען זי זאָל געווען קומען זיך געזעגענען, בעיים איר בין גע-
ווען אין שול, וואָלט איר זי שוין מער נישט געווען געזען.

עפּשער צערניסן דאָס קאַרטל און מאַכן אַ סאָף?

צו וואָס זיך פּײַניקן? צו וואָס טראַכטן, צי איז זי געזונט, צי איז
מיט איר עפעס קיין ביז נישט געשען.

און סײַ ווי סײַ וועל איר איר נישט צוריקשרײַבן, ווייל איר האָב
נישט קיין געלט.

און דאוועק האָב איר יאָ געקריגן.

— נאדיר, שאַלטיק, — האָט דער טאטע געזאָגט, און מיר געגעבן אַ גילדן. קויף דיר, וואָס דו באַדאַרפסט, אָדער גיי אין קינאָ.
און די מאַמע:

— אוי, גיב נישט דעם יינגל קיין געלט, ווײל ער וועט ווערן צעלאָזן.
און איך האָב גענומען עפעס אזוי נאָריש, אומגעשיקט. אזוי אומגע-
ריכט איז עס געשען.

וואָרום דער טאטע האָט געציילט געלט, ער האָט אָפגעציילט 31 צי 41, — אזוי אז איין גילדן מער צו אַ גלייכן רעכענונג. איך בין גראָד געשטאַנען, האָט ער אים מיר געגעבן. אומגעריכט.

ווען איך האָב שוין געהאַט צוגענומען, איז מיר אַ ראַכמאַנעס גע-
וואָרן אַפן טאַטן. ער האָט דאָך נישט צופיל, און די קינדער קאָסטן אַ סאָך.
אַנשטאַט זיך עפעס צו קויפן, מוז ער קויפן פאַר אונדז, דאָ אַ מאַנטל,
דאָ שײך, עסן און שול און אַלצדינג. אָבער פון דעם אַלעם האָט ער בלוז
פאַרדרוס און אַגמאַס נעפעש, ווען איך פיר מיך שלעכט.

ווען איך האָב געוואָלט זײן אַ קינד, האָב איך אינגאַנצן פאַרנעסן,
אז איך וועל נישט פאַרדינען פאַר זיך, אז איך וועל פאַלן צו לאַסט.
ניין, קינדער זײנען נישט קיין אומזיסטע פרעסער. די שול איז אַן
אַרבעט. עמעס, מיר האָבן מער וואַקאַציעס, אָבער דער לערער רוט זיך
אויך אָפּ. מיר אַרבעטן שווערער ווי דער לערער. וואָרום פאַר אונדז איז
אַלצדינג שווער און ניי.

און עס הייסט, אז קינדער טוען גאָרנישט, עסן אומזיסט ברויט.
ווען איך האָב געוואָלט זײן אַ קינד, האָב איך אינגאַנצן פאַרנעסן,
ווי שווער עס איז, אז מען האָט נישט קיין אייגן געלט, ווי פאַרשקלאַפט
מען איו.

צום ביישפּיל איך האָב אַ שלעכטע ווירע. עס האָט זי מיר עמעצער
אינגעקאַרבט. איך האָב איבערגעלאָזט אַ גאַנצע, איך קום צוריק פון דער
פויע — זי איז נישטאָ. איך זוך, ביז איך האָב זי געפונען אַף גאָר אַן
אַנדערער באַנק. אָבער וואָס קומט אַרויס, אז דער קאַנט איז אָפגעקלאַפט.
מיט אַזא ווירע קאָן מען שוין נישט גלייך צייכענען: די בלינפערער פאַר-
טשעפעט זיך. עס זײנען פאַראַן אזעלכע, וואָס זײנען באַשלאָגן מיט איינז,
אָבער זיי קאָסטן טייער. און אונזערע זײנען ווי אַף צולאַכעס פון ווייך

האָלץ. דו פאָרגעסט, טוסט אַ קלאַפּ אָן דער באַנק — מאַכט זיך באַלד אַ גריבעלע, אַ קאַרב.

וויפֿל פאַרשיידענע העזייקעס און פאַרלוסטן מיר האָבן, און מיר זאָגן גאַרנישט. וואָרום אז דו וועסט זיך פאַרקלאָגן, וועט די לערערן זאָגן: — היט אָפּ.

אָבער בעיים דער פּויע טאָר מען דאָך נישט זיין אין קלאַס און איר בעריקנס צי קאָן מען שטענדיק ראַק היטן?
אַצינד האָב איך אַ גילדן.

אַזוי האַפּאַנעם האָט גאָט געוואָלט.

איך וועל קויפֿן פאַר מאַריכנאַן אַ קאַרטל. באַנטשקעוויטשן וועל איך אָפּגעבן צען גראָשן, איך וועל פאַרענדיקן מיט ראַבמשיקן. איך וועל טויפֿן אַ ווירע, קעדיי צו האָבן אין רעזערוו. עפּשער שייַך־בענדלעך? קעדיי נישט צו מוזן אויסהערן דער מאַמעס טיַנעס, ווען די איצטיקע וועלן זיך מיר צערניסן. עפּשער דאַרף מונדעק עפעס האָבן, וועל איך אים באַרגן. עס וואָלט אויך געווען גוט צו גיין אין קינאַ, אָבער ווי? גיין אַליין און נישט אויסזאָגן פאַר מונדעקן? און זאָגן, אז איך בין געווען, וועט מונדעקן זיין אומאַנגענעם.

אַ גילדן דאַכט זיך איז אַ סאָך געלט. אָבער אז דו וועסט נעמען אויס-רעכענען, וועסטו זען, אז עס וועט נישט אויסקומען אַפּ אַלצדינג.

און דערוואַקסענע מיינען, אז אַ קינד איז לייַכטזיניק. נו, עס זיַנען פאַראַן: סײַ צווישן אונדז, סײַ צווישן דערוואַקסענע. פאַרוואָס ניט אויס מונדקעס טאַטע אַפּ בראַנפֿן? פאַראַן אַזעלכע, און פאַראַן אַזעלכע. אייַנער וועט גאַנווענען באַם טאַטן און מעכאַבעד זיין כאַוויירי. ער וועט זאָגן, אז ער דאַרף אַפּ אַ העפט, און וועט אויסגעבן אַפּ שאַקאַלאַד. ער וועט באַרגן און נישט אָפּגעבן. ער וועט פאַרלירן, ווײַל ער האָט אַ לאָך אין קעשענע, אָדער מיטן נאָזטיכל אַרויסוואַרפֿן. אַן אַנדערער ווידער וועט אויסגעבן בלויו, ווען ער וועט דאַרפֿן. ער וועט לאַנג זאַמלען גראַשנוויז און קויפֿן אַ מאַטאַנע פאַרן טאַטן, אָדער אַפּ עפעס אַ זאַך, וואָס קאָסט טיַיער.

איך בין גענאַנגען מיט מונדעקן זוכן אַ שייַן קאַרטל. אַ מאַלעכל האָט זי שוין, פאַרגעס-מיד-נישט בלימלעך האָט זי אַליין מיר געשיקט.

עס איז געווען איינס פון אַ יונגל מיט אַ מייַדל, אָבער איך שעם מיך, וואָרום דאָס הייסט דאָך, אז זי און איך.

ווען מען זאָל קענען אַרײַנגיין אין קראָם, וואָלט געווען לײַכטער. אָבער עס איז אומאָנגענעם. זיי קוקן, אז מען זאָל עפעס נישט צונעמען, נישט צעקנייטשן, נישט פאַרפלעקן. זיי אַײַלן זיך, האָבן נישט לײַב, מען זאָל צופיל באַקוקן. זיי זאָגן:

— נו, גיכער.

און מען זעט, אז זיי ווילן, מען זאָל אוועקגיין.

וואָרום קינדער האָבן דאָך בלוז גראַשנס, האָט מען פון זיי אַ קלייַ-נעם פאַרדינסט.

אַ דערוואַקסענער קויפט אויך נישט מיט איין מאָל אַ סאָך. אַ דער-וואַקסענעם דערלויבט מען דורכצוקוקן אַלע אַלבומען. וואָרום אויב ער קויפט הייַנט בלוז איין קאַרטל, קאָן ער מאַרגן קויפן מער. און מיר? בלוז גראַשנס און גראַשנס.

איך האָב באַלד אָפּגעגעבן באַנטשקעוויטשן. קאַלזמאַן איך האָב נישט געהאַט קיין געלט, בין איך אַפילע נישט דרייסט געווען זיך צו פרעגן.

— אָט האָסטו צען גראַשן, וואָס דו האָסט מיר געבאַרגט אַה מילך.

— איך האָב דאָך דיר געזאָגט, אז איך שענס דיר.

— איך וויל נישט. וואָס מאַכט ראַבטשיק?

— וואָס זאָל ער מאַכן?

עפעס ענטפערט ער מיר נישט גלייַך. עפשער האָבן די עלטערן נישט

דערלויבט, עפשער האָט ער אים אַרויסגעוואָרפן?

— ער איז דאָ באַ דיר?

— וווּ דען זאָל ער זײַן, אז דו האָסט אים אוועקגעוואָרפן?

— איך האָב אים גאַרנישט אוועקגעוואָרפן, נאָר דיר אוועקגעגעבן.

— און אויב איך וואָלט אים נישט גענומען?

— וואָלט עפשער אַן אַנדערער.

— און דו מיינסט, אז מען דערלויבט אזוי באַלד צו נעמען אַ הונט

אין שטוב אַרײַן?

איך בין בײַז, וואָרום ער שטייט עפעס אזוי אין גרויסן.

איך זאָג:

— פאַרוואָס זאָל מען עפעס נישט דערלויבן?

- און דינע האָבן נישט דערלויבט.
 — ווייל איד האָב נישט געפרענט.
- איד בין ביין, וואָס אים איז אזוי גרינג, און איד פיר ווייטער אן
 איינזאם לעבן. וואָרום אַ הונט איז דעם מענטש אַ פריינט.
 איד ווייס, אז קינע איז אַ מיסע געפיל. אָבער צי קאָן מען נישט מע-
 קאנע זיין, אויב איינעם גייט גוט און ער קען אפילע נישט אָפשאצן?
 און איד בין נייגיריק, צי ראַבטשיק וואָלט מיך דערקענט. איז באַ-
 האַלט איד בלויז דעם פאַרדרום און זאָג:
 און וועל איד אים קענען אַמאָל זען?
- נו, אז דו וועסט קומען, וועל איד אים דיר ווייזן.
 — און נעמען אים אַהיים כאַטש בלויז אַר אײן טאָג?
 — אָאָאָ, באַלד וועסטו וועלן אַלצדינג. אז מיין, איז מיין. איבע-
 ריקנס, דו מיינסט, אז ער וועט אַצינד וועלן גיין צו דיר?
 — פוננאָנען ווייסטו? עפשער וועט ער וועלן?
 — ער האָט זיך שוין צו מיר צוגעוויינט.
 — נו, טאָ האַלט אים דיר.
 — אוואַדע וועל איד אים האַלטן.
 איד גיי אוועק. וואָס וועל איד מיט אים טיינען? ער וועט סיני ווי
 סיני נישט פאַרשטיין.
- וואָרום מענטשן ריידן צווישן זיך, און יעדער פילט אַנדערש. דער-
 פאַר קענען זיי זיך נישט צוזאַמענריידן.
 איז מיר שוין בלויז איין מונדעק געבליבן.
 איד האַלט מיך שוין מיט אים טאָמיד צוזאַמען.
 אינדערפרי טרעפן מיר זיך און מיר גייען צוזאַמען אין שול.
 בעיים די פּויעס צוזאַמען.
 און מיר גייען אַהיים צוזאַמען.
 בלויז ער אַלײן איז מיר געבליבן.
 און עפשער איז אַ זינד אזוי צו טראַכטן?
 איד האָב דאָך אַ טאַטן, אַ מאַמען, אירענקען.
 איד האָב נאָך פאַרגעסן, אז בעיים יענער געזעגענונג-ווייזט האָבן
 מיר אַראָפּגעבלאָזן אַ רעדעלע פון טיש. וואָרום עס איז געלעגן אזא רע-

דעלע, פון א זייגערל, צי פון עפעס אנדערש. און מאריכנא האָט געזאָגט:
— ווער וועט שטארקער בלאָזן?

און זי האָט געבלאָזן אין איין זיט, און איד אין דער אנדערער.
אירענקען האָבן מיר אויך געלאָזט בלאָזן עטלעכע מאָל.

ג ר ו י ע ט ע ג

שוין דאָס צווייטע היטל איז איינעם אַ יונגל פאַרפאַלן געוואָרן.
עס איז געווען אַן אַוואַנטורע.
צום מיינסטן טרעפט אין דעם צווייטן קלאַס. עס ווערן דאָרט פאַר-
פאַלן ביכלעך און העפטן.

עס האָט געזאָלט זײַן אַ רעוויזיע.
די לערער זאָגן, אַז עס איז אַ כאַרפע פאַר דער גאַנצער שול.
יערער האָט געזאָגט, וואָס עס איז אים פאַרפאַלן געוואָרן, און די
לערערנס האָבן פאַרשריבן.

מיר האָט מען גאַרנישט צוגענומען. איך האָב געהאַט אַ שטיקל גומע,
אַ קליין שטיקל. עס וואָלט נאָך גענוג געווען אַף אַ וואָך. אָבער איך ווײס
נישט: עפּשער אין שול, עפּשער אַף דער גאַס, עפּשער אינדערהיים איז
עס מיר פאַרפאַלן געוואָרן. און לויט טייל האָבן גענומען דיקטירן, איז
אויסגעקומען, ווי אין דער גאַנצער שול געפינען זיך סאַמע גאַנאָוויס.
וואָס עמעצער האָט ערגעציוו פאַרלוירן, אָדער אַוועקגעגעבן און פאַר-
געסן — אַלצדינג האָט מען דיקטירט; די לערערן האָט אַזש נישט באַר-
וויזן אַזוי גיך צו פאַרשריבן. מיסטאַמע האָט מען אויך געזאָגט לײַגן.
וואָרום פאַצעווייטש זאָגט:

— פאַרוואָס האָסטו נישט געזאָגט, אַז עס איז פאַרלוירן געוואָרן?
עפּשער וועט די שול אָפּקויפּן?

עס איז נאָך אַ גרעסערע גניווע צו הייסן זיך אָפּגעבן, ווען עס איז
גאַרנישט פאַרלוירן געוואָרן. אַזאַ אומפאַרשעמטער.

נן, עס זײַנען פאַראַן אַזעלכע, וואָס עס ווערט זיי אַ סאַך זאַכן פאַר-
לוירן. אָבער זיי האָבן נישט קיין קעפּ. ער פאַרוואַרפט ערגעץ און ווײסט
נישט וווּ. ער באַרנט און געדענקט נישט. און צוליב זיי זאָגט מען, אַז קײַן-

דער זינען צעכושט. און דאָס ערנסטע איז, וואָס זיי ווילן, אז אַלע זאָלן
אָזוי זיין. ווער עס וויל נישט יעדן איינעם באַרגן, — איז באַלד:
— עגאַנסט — גיריקער, כיטראַק.

אַ סאך מאָל ווערט מען אַזש אין קאַס, וואָרום וואָס ער זעט, איז
באַלד:

— גיב.

ער דראַעט נאָך:

— געדענק, וועסט כאַראַטע האָבן. וואַרט: כ'וועל דיר דאָס דער-
מאַנען. אָפּגעצאָלטע זאַכן. דו וועסט באַ מיר אַמאָל אויך עפעס בעטן.

מיר מוזן מער באַרגן ווי דערוואַקסענע. וואָרום מען הייסט האָבן,
און אויב מען גיט נישט אינדערהיים, וואָס זאָל מען טאָן?

אָפּטמאָל זינען די עלטערן שולדיק, און דאָס קינד לײַדט. און דאָס
ערנסטע איז, וואָס מען גלייבט נישט. באַ דערוואַקסענע, אויב עמעצער
איז אַרנטלעך, געטרויט אים יעדער, און דאָ האָט מען אַף דעם אַרנט-
לעכסטן אַ כשאַר.

— איך דאַרף האָבן אַף קארטולין.

ווידער קארטולין? האָסט דאָך ערשט נישט לאַנג געקויפט?

אַזאַ פּראַנע טוט וויי. וואָרום איך עס דען אויף די קארטולין?

אַ דערוואַקסענער האָט זיין אייגן געלט, און וואָס ער דאַרף, קויפט
ער. אַ קינד באַקומט ווי אַ טויווע. ער דאַרף וואַרטן, אַז די עלטערן זאָלן
זיין איז אַ נומער שטימונג, וויל מען וועט אים נאָך זאָגן אַ בייז וואַרט.
אַ קינד דאַרף האָבן אַ שטענדיק כוידעשלעך געהאַלט, קעדיי עס
זאָל וויסן, וואָס עס האָט, און קעדיי זיך אויסצולערנען אויסגעבן אָזוי,
אַז עס זאָל געניגן. אינדערעמעסן אָבער — אָדער דו האָסט גאַרנישט,
אָדער פּלוצלינג צופיל. דאָס לערנט אויס האַזאַרד און שנאָרעריי. וואָרום
ער וועט פּרוּוון זיך צוכאַנפּענען, קעדיי עפעס צו באַקומען.

מיר פאַרלירן, מיר פאַרנעסן, עס איז עמעס. אָבער זיי האָבן גרויסע
קעשענעס, שופּלאָדן, צו וועלכע קיינער גייט נישט צו. זיי גייען פּאַמע-
לעך, באַוועגן זיך געלאַסן. און פּונדעסטוועגן פאַרלירן זיי דאָך אויך און
פאַרנעסן.

ווען דו ביסט פּלייסיק, דו קענסט, געדענקסט — רעדט קיינער
נישט דערפון, זיי זעען נישט אונדזער פּלייטן זיך, זיי פאַרשטייען נישט

אונדזער אָנשטרענגונג. און זאָל נאָר עפעס נישט געראַטן, איז באלד אַ סקאַנדאַל.

איז די טעאָטערס זינגען פאַראַן באַדינערס און די מאַלבושים גיט מען אַרויס דורך נומערלעך. טאָ ווי אזוי זאָל פאַרלוירן גיין? אין דער שול הענגט יעדער אויף אַליוו, נעמט אַליוו. און דערצו אין אַינלעניש. איז אָט — דריי הונדערט שילער הענגען אויף אין אַרדענונג, אָבער עט-לעכע וואַרפן אַוועק ווי ס'איז. רעדט מען נישט וועגן דריי הונדערט אַרנטלעכע, נאָר מען באַשולדיקט די קינדער. און עס קומט שוין אזוי אויס, אז ווי עס האַנדלט זיך נאָר וועגן קינדער, איז שמענדיק, אומעטום און אַלצדינג שלעכט. אז ווען עס זאָלן זיין דערוואַקסענע, וואָלט געווען אַנדערש.

אָה יעדן שוואַך טויזנט פאַרווירפן, אָה יעדן דאַנק הונדערט זידלע-רייען און דראָנגען. מען זאָל זיך כ'ווייס נישט ווי פּלייסן, כ'ווייס נישט ווי היטן.

און ווען דו זעסט, אז זיי באַליידיקן, דערנידעריקן, זינגען כוישער, פאַרשעמען און באַשטראַפן, איז אַדער דו פאַרלירסט דעם כוישע זיך צו פּלייסן, אויב מען קאָן זיי סיני ווי סיני נישט צופרידנשטעלן, אַדער טוסט אַפּילע אָה צולאַכעם:

— זאָלן זיי שרייען — וואָס וועלן זיי מיר דען טאָן?

דו באַמיסט זיך נאָר זיי אויסצומיידן, וואָס ווינטער, וואָס ווייני-קער מיט זיי צוזאַמען. סיידן אז מען מוז דאווקע.

וואָרום מען דאַרף זיי, אויב עס טוט עפעס שטאַרק וויי. וואָרום אויב אַביסל — עפעס אין אויג אַריינגעפאַלן — איז גלייכער, אז אַ כאַ-ווער העלפט. וואָרום באלד זינגען טיינעס:

— פאַרוואָס דאַס, פאַרוואָס יענע?

גלייך אידן וואָלט אַליוו נישט געוויסט.

אַדער ווען מיר מוזן זיך אָה עמעצן באַקלאַנגן. וואָרום עס זינגען פאַ-ראַן זייער ווייניק מאַסרים, נאָר מיר טוען עס, ווען עס איז נישטאָ קיין ברירע. און שטענדיק מיט שרעק, אז מען וועט אונדז אַוועקטרייבן מיט אַ בייז וואָרט.

וואָרום טוט נאָר אַ טראַכט: אַינערע פאַרברעכער זיצן אין די טפּיר-סעס, און אונדזערע גייען זיך אַרום פּראַנק און פּריי צווישן אונדז.

יא, מיר לעבן נאָענט נעבנאָנאָדער, אָבער נישט צוואַמען.
און זאָל אַ קינד זיך דערנענטערן, ווײַל עס האָט ליב, איז באַלד אַ
כשאַד, אז כניפע, אז עס האָט אַ קאוואַנע.

און מיר ווייסן נישט, וואָס מען מעג און וואָס אונדז קומט, מיר
קענען נישט אונדזערע רעכט, נישט אונדזערע פליכטן. דערפאַר איז דאָ
און דאָרט ווילקיר.

איך האָב ווידער געוואָלט זײַן אַ קינד, פאַטער ווערן פון די גרויע
דינגעס און טרויער פון די דערוואַקסענע, און איך האָב קינדערישע, וואָס
טוען שטאַרקער וויי.

זאָל איך נישט אָפּמאַרן אונדזער געלעכטער.
קוקט אַרײַן אין אונדזערע געדאַנקען, בעיים מיר גייען און קומען
רויך פון דער שול, בעיים מיר זיצן רויך אַף די לעקציעס, בעיים מיר
שמעסן האַלב אַפּן קאָל אָדער פליסטערנדיק, בעיים מיר ליגן באַנאַכט
אין בעט.

אַנדערע דינגעס, אָבער נישט קיין קלענערע, שטאַרקער דורכגעפיל־
טע, און אַ גרעסערע, אַ גרויסע בענקשאַפט.
איר זינט שוין פאַרהאַרטעוועט אין לינדן און רעזיגנאַציע, מיר בונד
טעווען זיך נאָך.

ווען איך בין געווען אַ דערוואַקסענער, האָב איך מיך נאָך בלוז
אויסגעהיט פון אַ גאַנעו. און איצט טוט וויי, וואָס מען גאַנווינט.
— פאַרוואָס נעמט איינער אַוועק באַם אַנדערן. ווי קאָן מען דאָס?
איך בין טרויעריק, וואָס עס קאָן נישט זײַן גוט.
— מיילע, פאַרפאַלן, — האָב איך געזאָגט, ווען איך בין געווען
גרויס.

און אַצינד וויל איך נישט. איך וויל נישט, אז עס זאָל אזוי זײַן.
און איך גלייב נישט, אז די שול וועט העלפן. וואָרום די דערוואַקסע-
נע האַלטן קלוימערשט אין איין אויסבעסערן אונדז, און עס קומט גאָר-
נישט אַרויס: זיי צעיאַטערן בלוז מער.
דאָס הימל איז נישט געפונען געוואָרן. אלע מוזן באַצאָלן. איז דאָרף
מען זאָגן אינדערהיים. און אינדערהיים וועט מען אָנפאַלן אַף דער שול.
— אַ גניוועשע שול.

אָדער:

- וואָס טוען די לערערס, פאַרוואָס היטן זיי נישט?
 ווידער אומגערעכט, וואָרום וואָס איז שולדיק די שול? די לערערס
 קאָנען דאָך נישט אַלצדינג היטן.
 און צום טרויעריקסטן, וואָס איינער קאָן אַפּטאָן אַלעמען אַזויפיל
 אומאַנגענעמלעכקייטן און אומרו.
 וואָרום מונדעק וואָרט אפּ מיר, ווײַל איר קאָן נישט געפינען דעם
 מאַנטל. מיר זוכן.
 און דער שולדיגער באַלד:
 — וואָס נישטערט איר דאָ?
 איר זאָג:
 — מיר נישטערן נישט, נאָר מען האָט מיר ערגעץ איבערגעהאַנגען
 דעם מאַנטל.
 — וואָס דו האָסט דאָ נישט אויפגעהאַנגען, האָסטו נישט, — זאָגט
 דער שולדיגער.
 — איר בין דאָך נישט געקומען אָן אַ מאַנטל.
 און ער:
 — ווער ווייסט איך דאָרט.
 און דערנאָך:
 — נו, האָסט געפונען? זעסט: ווי דו האָסט אויפגעהאַנגען, דאָרט
 הענגט.
 איר זאָג:
 — איר האָט נישט געזען און ווייסט נישט.
 און ער:
 — זײַ נישט צו קלוג, ווײַל דו וועסט באַקומען איבערן אויער.
 וויפיל צײַט וועט אַוועק, איידער מען וועט אויפהערן נישט בלױז צו
 שלאָגן קינדער, נאָר צו דראָען מיט שלאָגן. וואָרום אַצינד זעט עס אויס
 ווי אַ גרויסע טױווע, וואָס טײַל שלאָגן אונדז נישט.
 אפּן וועג האָט מונדעק ווידער גערעדט וועגן פּאָטער.
 — דו מײַנסט עפּשער, אַז מײַן טאַטע איז אַזאַ שיקער, וואָס מאַכט
 סקאַנדאַלן. אין אונדזער הויז ווײַנט איינער. מאַכט מעשווענע שטיק —
 איינמאַל איז אַפּילע געווען פּאַליצײ. ווען ער קומט אַהײם, שלאָגט ער
 דאָס ווײַב און די קינדער. מען הערט אַ טראַסק, און דערנאָך אַ געיאַמער.

דערנאך נעמט ער שלידערן אה דער ערד, גלאָזוואַרג — נישט גלאָז-
וואַרג. און ערשט דעמאָלט לאָזט ער זיך הערן: „דאָס אַלצדינג איז מיין,
פאַרדינט מיטן בלוטיקן שווייס. אז ס'וועט מיך גלוסטן, וועל איך צע-
ברעכן, א טעל מאַכן, פאַרברענען.“ און די קינדער: „טאַטעלע, טאַטע-
לע.“ ווען דאָס זאָל זיין מיין טאַטע, ווייס איך נישט, וואָס איך וואָלט
געטאָן. וואָרום מיין טאַטע האָט בלוז אַ שוואַכן קאַפּ: ער טרינקט אויס
עטלעכע גלעזלעך — איז ער אַ פאַרטיקער.

— און פאַרוואָס טרינקט ער?

— איך ווייס נישט. מיסטאַמע זיך צוגעוויינט. איך וועל נישט
טרינקען, נישט רייכערן. צוואָס אַרנינגיסן אין זיך סאַם? אפילע אין
מויל ברענט עס, עס ברענט איבער דאָס בלוט און דעם מאַגן. איך האָב
שוין אָנגעהויבן מיט פאַפיראַסן, אָבער איין ינגל האָט מיך געהייסן
אַרניציען רויך און דורכבלאָזן דורך אַ טיכל. און עס האָט זיך געמאַכט
אַפן טיכל אזא געלער, שטינקענדיקער פלעק. ווען איך זאָל זיין אַ קעניג,
אָדער האָבן עפעס אַ מאַכט, וואָלט איך פאַרמאַכט אלע רעסטאַראַציעס,
די אלע פאַרשיידענע קניפּעס. אז עס וואָלט נישט געווען, וואָלט מען גע-
מוזט אויפהערן.

מיר זינען גענאָגען אַ שטיקל וועג שטילשוויינגדיק.

— אין בלוט זינען פאַראַן אזעלכע מינע קיילעכלעך, אין וועלכע עס
גייט אַרנין לופט. מאָדנע איז דער מענטש געבויט. נישטאָ קיין איין ענד-
לעכע מאַשין. וואָרום גיב אַ טראַכט: אַ זייגערל, אַז דו וועסט עס נישט
אָנציען, בלייבט עס שטיין. און אַ מענטש צען, הונדערט יאָר נישט אָנ-
געצויגן. דאָס בלאַט האָט אפילע געשריבן וועגן איינעם פון 140 יאָר.
און מיר האָבן אָנגעהויבן צו ריידן, וואָסערע אַלטימסקע מיר קע-
נען. דערנאָך וועגן די וועטעראַנען: אז זיי גערענקען דעם אויפשטאַנד.

— און דו וואָלסט געוואָלט זיין אַ וועטעראַן?

— ניין, — האָט ער גיך געזאָגט. — כ'וואָלט געוואָלט אַלט זיין אַ

פּופּצן אָדער צוואַנציק יאָר.

— טאָ וואָלטן שוין עפּשער דינע עלטערן נישט געלעבט, זאָג איך.

ער האָט געטראַכט, געטראַכט און זאָגט טרויעריק:

טאָ זאָל שוין זיין ווי עס איז.

מיר האָבן זיך געזעננט, דערלאָנגט די האַנט און זיך אָנגעקוקט. און

מיידלעך קושן זיך טאָמיר, אפילע ווען זיי האָבן זיך נישט שטאַרק ליב.
מיר יינגלעך זינען אויפריכטיקער. און עפשער איז עס באַ זיי בלויז
אזא געווינהייט.

וואָס ווינטער?

נאָרנישט. פאַרשיידענע לעקציעס.

און באַ דער גימנאַסטיק האָט דער לערער געוויזן אַ נייע שפּיל. אַז
עס זינען פאַראַן צוויי פאַרטייען. מען מאַכט אַ שטריך — אַ גרענעץ.
איין טייל אַף דער זיט, די אַנדערע אַף יענער זיט. און זיי ציען אַריבער
איינער דעם אַנדערן — און נעמען אין געפאַנגענשאַפט, וועלכער צאָר עס
געווינט. טכילעס האָט מען געשטערט, וואָרום מען האָט זיך בעסיוון
אונטערגעגעבן, אויב מען האָט געוואָלט זיין מיט דעם אַנדערן צאָר. אָדער
מען האָט איינעם אַריבערגעצויגן, און ער רינטט זיך אַרויס און קריגט זיך,
אַז מען מעג. אָבער דערנאָך איז שוין געגאַנגען גוט. און עס איז געווען
פּריילעך.

מיר האָבן געבעטן, אַז מען זאָל איבערכאָזערן דאָס זעלבע ביזן סאָף
שאַ, ביזן גלעקס, אָבער דער לערער האָט נישט געוואָלט. איך ווייס נישט
פאַרוואָס.

לויט מיין סייכל, וואָלט מען באַדאַרפט אויסקלייבן עטלעכע שפּילן,
וואָס געפֿעלן — און זיך מיט זיי פאַרנעמען. אויב מען שפּילט שוין אַזוי-
פיל יאָר אין קליפע, קוסאָ און פּאַלאַנט, און אַצינד נאָך אין פּוטבאָל,
— פאַרוואָס זאָל דאָס דערעסן ווערן? און באַ אונדז איז אַף יעדער לעק-
ציע עפעס אַנדערש. דאָס רעגט אויף, וואָרום מען קאָן קיין איינע נישט
אויסלערנען גוט. מען ווייסט בלויז, וועגן וואָס עס גייט, אָבער מען דאַרף
אַ סאך וואָכן שפּילן, קעדיי גרינטלעך צו קענען: אַלע שוועריקייטן, אַלע
אויפאַנים — ערלעכע און אָפּנאַרערישע.

די דערוואַסענע דאכט זיך, אַז קינדער האָבן טאָמיר ליב עפעס
נייט. דאָס זעלבע איז מיט מינסעלעך.

עמעס, פאַראַן אַזעלכע, וואָס הייבן זיך אָן צו קרימען:

— עעע, מיר קענען דאָס שוין, מיר ווייסן שוין.

אָבער אויב מען הייבט אָן פרעגן, וועט זיך שוין טאָמיר עמעצער
קרימען, אַז עס איז נישט אינטערעסאַנט און אַז ער וויל בעסער עפעס
אַנדערש.

אָבער אַ שײַן מײַסעלע, אַן אינטערעסאַנטע דערצײלונג — קענען מיר הערן אַ סאָך מאָל. פּונקט ווי דערוואַקסענע גײען אין טעאַטער נאָכאַמאָל אַף דער זעלבער זאַך, און אפּילע מער. אָבער קינדער טוען עס נישט צו באַרײַמען זיך, נאָר קעדײַ בעסער צו קענען די זאַך. די שול אײַלט זיך עפּשער צופּיל, גלײַך ווי עס וואָלט עמעצער געד טריבן.

עס איז געווען אַן אָנגענעמע פּאַרווילונג. און אַף דער לעקציע פון רעכענען איז געקומען דער הער אינספּעקטאָר.

מען זאָגט אונדז, אַז מיר זאָלן זיך טאָמיר פּלײַסן, אפּילע ווען מען זעט אונדז נישט. אַז אפּילע ווען מען היט אונדז נישט, דאַרפן מיר זיך גוט אויפּפירן. און אַלײן טוען זיי נישט טאָמיר אזוי. ווען דער אינספּעקטאָר איז געקומען, האָבן זיך אַלע מער געפּלײַסט. אפּילע דער דירעקטאָר. די גאַנצע שול ווערט מיטאַמאָל יאָנטעוודיק. און כּווייס נישט, פּאַרוואָס זיי האָבן מוירע, וואָרום דער אינספּעקטאָר איז אַ גוטער, זייער אַן אָנגענעמער, אינגאַנצן ווי אַ פּאַשעטער מענטש. ער האָט געזאָגט, מען זאָל אויסרעכענען דעם אומפּאַנג פון ביכל. און דראָדוואָוסקי האָט פאַר שרעק נישט דערהערט און זאָגט: — קיכל.

מיר האָבן געמיינט, אַז ער וועט אין קאַס ווערן, וועט אויך די לערערן דערנאָך זײַן בײַז אַף אונדז. ער אָבער האָט זיך בלוז צעלאַכט. — טראַכסט וועגן קיכלעך, ביסט אוואַדע אַ גרויסער נאַשער. אַלע האָבן זיך צעלאַכט, אָבער גוט געענטפּערט. און די לערערן האָט אויך געזאָגט, אַז גוט. און עס איז געווען אַן אָנגענעמע שאַ.

עס איז געווען דער לערערנס געבורטסטאָג. אַ גרויסער פּראָסט געווען דעמאָלט, און מיר האָבן זיך אָפּגעשמועסט, מען זאָל באַפּוצן דעם קלאַס מיט צווייגן פון נאָדל-האַלץ. אָבער מיר האָבן נישט געהאַט. האָבן מיר געוואָלט אַנשרײַבן דער לערערן אַ ווינטש-קאַרטל; אָבער מען האָט זיך אָנגעהויבן צו קריגן, און ס'איז ווידער גאַרנישט אַרויסגעקומען. וואָרום עס האָט געזאָלט זײַן אַ קאָלעקטיוו קאַרטל; אַז אײַנער זאָל אַנשרײַבן און אַלע זאָלן זיך אונטערשרײַבן. מען האָט אָנגעהויבן זיך צו באַראַטן, אַז

מען זאל נעבן צו פינף גראָשן. אָבער ווער זאל קויפן, און וואָס אָנשרייבן?
— און ווידער גאָרנישט. בלויז עטלעכע בילדלעך האָט מען אויפגעצייכנט
און אנדערגעלייגט אָפן טישל. און אָפן וואַנט-טאָויל:

„מיר ווינטשן אייך“.

זיי האָבן נאָך געוואָלט:

— גליק — געזונט.

אפילע:

— אַ שיינעם מאָן.

אזעלכע שטוכים האָבן זיי אויסגעטראַכט, האָבן מיר נישט גע-
לאָזט. און מען האָט זיך געמוזט אַינלן, מען זאל פאַרטיק ווערן בעיים
דער פּויע.

די לערערן האָט געוואָרפן אַ בליק און בלויז אַ שמויכל געטאָן. אָבער
זי האָט זיך אָפּגעגעבן געריכט, וואָרום עס איז נישט געווען קיין לעקציע,
בלויז לייענען. די לערערן האָט געבראַכט אַ ביכל „אונדזער קליינער“ און
די גאַנצע שאַ געלייענט.

— שוין, — טרויעריק.

אָבער עס איז אומאָנגענעם, אז מען רייסט איבער דאָס לייענען
און מען גיט-צו פון זיך, מען דערקלערט. וואָרום יעדער וועט דאָך מיסטאָן-
מע פאַרשטיין, אויב ער הערט זיך צו, און אויב ער וועט אפילע נישט
פאַרשטיין, וועט ער זיך שוין שפעטער מעשאַער זיין. עס געפינט זיך
טאָמיר איינער, וואָס האָט ליב צו שמעלן פראַגעס, און אנדערע זינען אין
קאָס, וואָס ער שטערט. עס טרעפט זעלטן, ער זאל עס טאַקע אָפּ אַן עמעס
וועלן וויסן, נאָר ניכער, קעדיי צו ווייזן, אז קלוימערשט ווייסט ער נישט,
נאָר ער איז זייער געוויסנהאַפטיק.

אויב עס איז אַ נישט שטאַרק אינטערעסאַנטע זאַך, טאָ זאל מען
דאָרט דערקלערן און איבעררייסן, — וועט די צייט ניכער אוועק. אָבער
אויב עס איז שוין, האָבן מיר מוירע, אז די לערערן וועט נישט באַווייזן
איבערצוליינען. און אויב מען פאַרשטייט עפעס נישט אינגאַנצן, קומט
עס אפילע אַרויס מער סוידעסדיק.

די לערערן האָט באַווייזן איבערצוליינען די גאַנצע דערציילונג, און
שוין פאַרן גלעקל האָט זי געדאַנקט פאַר דעם ווינטשן.

איך ווייס פאַרוואָס. זי האָט מוירע געהאַט דאָס צו טאָן באַם אָנהייב

לעקציע, אז מיר וועלן נעמען שרײַען, און מען וועט שוין נישט קענען לײַען נען. די לערערס האָבן מוירע פאר יעדן יאָנטעוו אין קלאַס, פאר יעדער פרייד, פאר יעדן פריילעכן אויסברוך. דאָס איז אומאָנגענעם, אָבער אזוי האַפּאָנעם מוז שוין זײַן.

איז אָט אזוי האָבן מיר זיך פאַרוויילט מיט דעם און מיט יענעם — און דאָס איז עס געווען די גאַנצע פרייד פון דער וואָך. אָבער אנמאָס נעפעש — קלײַנע און גרעסערע — אַ סאַך. טײל אײַגענע, אַנדערע פון מיטגעפיל.

וואָרום מיר קינדער לײַדן אַ סאַך, אז מיר פילן מיט, ווען עמעצן גײט שלעכט.

דער לערער האָט צעריסן קימאַט אַ נייעם העפט העסן. ער האָט נאַכלעסיק געשריבן; נישט אַפּילע נאַכלעסיק, נאָר ער האָט זיך געאַײַלט, ווייל די מאַמע איז אים קראַנק און ער האָט געהאַט אַ סאַך אַרבעט אין דער הײם. ער האָט נישט געוואָלט נישט מאַכן די לעקציעס, — ער האָט מוירע געהאַט, אז דער לערער וועט אַף אים אין קאַס ווערן. און עס איז אַרויסגעקומען נאָך ערגער. ער איז גראַד בײַז געווען, טוט ער אַ זאַג: — אַ שילער, וואָס שעמט זיך נישט צו ווייזן דעם לערער אַזאַ שמי-דעריי.

און ער האָט צעריסן קימאַט אַ נייעם העפט. העסן האָב איך נישט שטאַרק ליב. ער זיצט נאָר ערגעץ אַנדערש אין איך זע אים ווייניק און רײד קימאַט נישט מיט אים. ער איז ווילד אין שפּילן און אין שפּאַסן און ער מוז זײַן זײער אָרים. אָבער עס האָט מיך געוונדערט, וואָרום איך האָב אים געזען צום ערשטן מאָל וויינען. טאַקע מיט עמעסע טרערן. דערנאָך איז ער געבליבן זיצן מאַרעשבוירעדיק.

איך קוק אײַנמאָל און נאָכאַמאָל און בעײַם דער פּוּזע גײ איך צו. ווען איך בין געווען אַ לערער, האָט מיך געכידעשט, אז ווען איך פלעג עמעצן גערעכט אָדער אומגערעכט באַשטראַפּן, האָט זיך באלד צו-נויפגעזאַמלט אַ קרייזל, און מען פלעגט אויסרײַדן און טרײַסטן. אַפּילע דער ערנסטער געפּינט צווישן די בעסטע עפעס ווי פאַרבינדעטע. קעני-מיר.

איך פלעג זאָגן:

— נישט שפילן זיך מיט אים, נישט געבן די האַנט.

און זיי פונקט פארקערט.

ערשט אַצינד פאַרשטיי איך.

דער לערער באַשולדיקט טאָמיד, טאָ מוז דאָך זיין עמעצער, וואָס פאַרטיידיקט. וואָרום מען ווייסט דאָך, אז כאַטש ער זאָגט גאָרנישט, וואָלט ער אויך געקאָנט עפעס זאָגן אָף צו פאַרטיידיקן זיך. באַ די דער-וואַקסענע האָט דאָך אַפילע דער גרעסטער פאַרברעכער אַ פאַרטיידיקער. ער האָט נאַכלעסיק אָנגעשריבן אין נייעם העפט. דאָס איז מאָדנע. אַפילע דער גרעסטער פּויליאַק און נאַכלעסיקער פּלייסט זיך צום אָנהייב. טאָ וואָס זשע?

די מאַמע איז אים קראַנט. אויב ער פּלעגט טאָמיד שרייבן מיטעם, איז אַצינד נאָך מער. און עס איז דאָך פאַראַן אַזעלכע, וואָס וויפּל זיי זאָלן וועלן, עס זאָל אַרויסקומען צום שענסטן, קענען זיי נישט שרייבן שוין. און דערצו נאָך איז דאָס פאַפיר שלעכט אין אַ ביליקן העפט, אָדער די פּעדער איז אַלט. די טינט בלאַס, דאָס לעש-פאַפיר פאַרשמירט. איך האָב גראַד אַ נייעם העפט, האָב איך אים געגעבן. ער האָט זיך אַזוי דערפרייט, ער זאָגט, אז ער וואָלט אַצינד נישט געקאָנט נעמען באַם טאַטן, וואָרום עס איז באַ זיי שלעכט אַצינד צוליב דער דאָזיקער קראַנט קייט.

ער האָט מיך אַפילע עטלעכע מאָל געהאַט פאַרטשעפעט, אָבער איך ווייס, אז ער וועט שוין מער נישט. מיר קענען לעבן דערווייטערט, אָבער בעייס אַ צאָרע דאַרף מען דאָך אַרויסהעלפּן.

נאָך אַן אַנמאַס נעפעש צוליב אַזא מיין מיטגעפיל:

די נייע היגיניסטיקע האָט געפונען באַ קרוקן אַ לויז אַפּן העמד. האָט זי אָנגעהויבן צו דערגיין די יאָרן. אי אים, אי אַלעמען. אז יונגלעך וואַשן זיך נישט, האָבן לאַנגע גראַטשערס, און האַלטן נישט ריין די שיד. (הייסט עס, קינדער האָבן גראַטשערס, און דערוואַקסענע — נעגל).

פאַרוואָס זאָגט זי נישט, אז איינער האָט אַ לויז. צו וואָס מישט זי דאָ אַריין דעם גאַנצן קלאַס? און צו וואָס אים פאַרשעמען, אז ער זאָל דאָווקע וויינען? עס קאָן זיך דאָך טרעפּן. און מען קאָן נישט וויסן, פּון וועמען זי האָט זיך גענומען. מיר טרעפּן זיך דאָך נישט מיט סאַמע ריינע. און מען זיצט צוזאַמען, און די מאַנטלען הענגען איינער אַפּן אַנדערן. און

אין דער היים איז דא א סובלֶאָקאָטאָר — און ער קאָן זײַן שמוציק. און קליינע קינדער זײַנען טאָמיד אַפֿן הויף.

און באַלד מיט שטעכווערטלעך און מיט כוויזעס. אַפֿילע די מאַמעס אונדזערע אַרײַנגעמישט, און דערצו האָט זי דאָך שוין לאַכלוטן נישט געהאַט קיין רעכט.

און די אונטערשמיכלער, קעדיי זיך איינצוקויפֿן אין יכעס, העלפֿן צו: פֿאַרשיידענע שטעכיקע וויצעלעך. געלעכטער. דאָס מיעסע געלעכטער, פֿון וועלכן עס ווערט אומהיימלעך.

די שיד רייניקן? נו גוט: דאַרף מען האָבן אַ בערשטל צי פֿאַסטע, פֿאַסטע און אַ בערשטל צו מאַכן אַ גלאַנץ. און וואָס טוט מען, אַז די האָר זײַנען אויסגעקראָכן און ס'איז געבליבן דאָס בלויוזע האַלץ? און פֿאַר אַ נישט גרויס קעסטעלע דאַרף מען באַצאָלן צוואַנציק גראַשן. אַ פֿאַר מאָל קאָן מען נאָך רייניקן די שיד מיט שפּייעכץ, אָבער דערנאָך איז נאָך ערר גער — וואָרום פֿאַסטע אַפֿילע קאָן שוין דעמאָלט נישט קיין סאך העלפֿן. גלייך ווי עס זאָל זיך ווענדן אין אונדז!..

און דאָס ערנסטע, וואָס מונדעק האָט ענגע שיד. ער האָט אָפּגעריבן אַ פֿוס און הינקט נאָך אַלץ. איך האָב צאַרעס מיט דעם מאַנטל, וואָס מען האָט געמאַכט אַף אויסצוואַקסן, אָבער אים איז נאָך ערגער. אין דער היים האָט ער מוירע אויסצוואַנגן, וואָרום מען וועט אָנהייבן שרײַען, ווייל מען האָט געוואָלט קויפֿן מיט אַ נומער גרעסער. און אויך די זײַנען געווען צו גרויס.

— איך ווייס נישט, וואָס עס איז געשען. האַפּאָנעס דער מענטש וואַקסט נישט טאָמיד אַלצאיינס. די פֿריערדיקע שיד זײַנען צעריסן גע- וואָרן, און זײַנען נאָך אַלץ געווען צו גרויס. דעמאָלט איז מיר דער פֿוס גאַרנישט געוואַקסן, און איצט דורך אַ האַלב יאָר, זײַנען מיר אַזעלכע לאַפעס אָנגעוואַקסן, אַז כ'ווייס אַליין נישט פֿונדאָנען און ווי אזוי. אַלץ איז מיר ענג. איך קאָן אינגאַנצן נישט מאַכן קיין גימנאַסטיק, ווייל איך האָב מוירע, אַז עס וועט אַף מיר פֿלאַצן, וואָרום עס טרעשטשעט אַזש. דער לערער איז אין קאַס, וואָס איך בייג מיך נישט אַראָפּ, וואָס איך צי נישט אויס די הענט ווי עס באַדאַרף צו זײַן, וואָס איך מאַרשיר שלעכט; אָבער טוט אַפֿילע נישט אַ קוק, ווי איך בין אָנגעטאָן.

— און וואָס וועסטו טאָן? — פרעג איך.

— איך ווייס אלליין נישט. אז איך וועל שוין אינגאנצן נישט קע-
נען ניין, וועט מען אינדערהיים שוין אלליין זען. און דעמאלט וואָס וועט
זיין, וועט זיין. מען וועט שריינען, אָדער אפילע שלאָגן. איך בין דאָך נישט
שולדיק, וואָס איך וואַקס. עס וועט דאָך אַמאָל אַ סאָף נעמען מיטן דאָ-
זיקן וואַקסן.

דערנאָך האָבן מיר געשמועסט וועגן דעם, וואָס מען זאָגט, אז אויב
מען גיט אַ הינטל צו טרינקען בראָנפן, וואַקסט עס נישט. עפשער נעמען
זיך אויך די קליינע פּערדעלעך דערפון, ווייל מען האָט זיי געגעבן בראָנפן.
אַזאַ שיינ קליין פּערדעלע האָט פּאַראַיאָרן אַרומגעפירט די אַנאַנסן פון
צירק.

— האָסט געזען?

— פאַרוואָס האָב איך נישט געזאָלט זען?

— אַף נייע וועלט?

— ניין, אַף מאַרשאַלקאָווסקאַ.

די דערוואַקסענע כידעשן זיך, וואָס מיר קריגן זיך אַרום, און קלוי-
מערשט זינען מיר סאָלידאָריש. נו יאָ; עס זינען פאַראַן צוויי לאַגערי-
דערוואַקסענע און קינדער. און דערנאָך איין באַנדע קעגן דער אַנדערער
און יעדער קעגן יעדן. בלויז איין מונדעק איז אַן עמעסער פּריינט — און
איך ווייס אויך נישט, ווי לאַנג ער וועט זיין.

די גרעסטע אייגענע אַגמאַס נעפעש מיניע איז, וואָס עס איז מיר
שווער אין שול. איך האָב פאַרגעסן, וואָס איך האָב געקענט, ווען איך בין
געווען אַ דערוואַקסענער. אַצינד קאָן איך שוין נישט אַכטונג געבן בעיים
די לעקציעס, איך מוז מיד היטן און מאַכן די לעקציעס.

עס איז מיר שווער צו ענטפערן. איך בין נישט זיכער, צי איך קען.
איך האָב מוירע, אז עס וועט נישט אַרויסקומען גוט.

ווען דער לערער אָדער די לערערן קוקן אַף דעם קלאַס און האַלטן
באַ אויסרופן, הייבט דאָס האַרץ אָן עפעס אַנדערש צו קלאַפן. עפשער
איז דאָס נישט קיין שרעק, נאָר עס איז עפעס אומאַנגענעם. גלייך ווי אַן
אויספאַרשונג, וואָס האַנגט מען איז נישט שולדיק, אָבער ווער ווייסט.
ווי עס וועט אַרויסקומען.

נישט בלויז פון זיך אלליין בין איך אָפהענגיק, נאָר פון דעם גאַנצן?

קלאס. מען ענטפערט אנדערש, אויב דער קלאס ווייס און פארשטייט, און אנדערש, ווען ער קען נישט, און די לערערן דענערווירט זיך. זאָל בלויז איינער זאָגן עפעס אַ נאַרישקייט, איז שוין נאָך אים שווער גוט צו ענטפערן.

דעריבער זיינען פאראן טעג, ווען אלע, אפילו די ערנסטע קענען, און פאראן שלימאזליקע טעג, ווען דער גאנצער קלאס איז עפעס ווי צעכושט. סיידן עס געפינט זיך איינער, וואָס רעכנט זיך נישט מיט קיין נעם און האַנדלט אַה אַייגענער אַכראַיעס. דעמאָלט ווידער פילט ער, אַז ער האָט קעגן זיך אַלע יונגלעך, אַז זיי וווינטשן אים שלעכטס, אַז זיי קוקן אויס, עס זאָל אים אויך נישט געראַטן.

עס הענגט עפעס אין דער לופט, ווי זיי וואָלטן געזאָגט:

— ברעך דעם קאַפּ, ברעך דעם קאַפּ.

נו, פאַרפאַלן: איך ווייס נישט, איך פאַרשטיי נישט, איך קען נישט. פאַרוואָס מוז איך פאַרשטיין? פאַרוואָס עפעס דאוּקע, אַז איך גיב נישט אַכטונג? צי ווייניקער פעיקע קינדער קומט שוין נישט קיין פּיצל אַרט אַה דער וועלט?

די לערערן האָט מיך אַרויסגערופן צום וואַנט-טאַוול. דאָס האָט גע- זאָלט זיין אַ פאַרבעסערונג. אָבער עס האָט זיך מיר פאַרדרייט דער קאַפּ. איין געדאַנק בלויז:

— וועסט ווידער באַקומען אַ צוויי.

אַן אנדערער פּרוּווט אָפּהוסטן, אָדער מאַכט אַ וויכטיקע מינע, אָדער ער ווערט האַכנאָעדיק, אַז ס'איז אַ ראַכמאַנעס, אָדער ער קען אַפּן מאַך מענט אויסנוצן, ווען מען זאָגט אים אונטער. ער מאַכט קלוימערשט אַליין, אָבער ער וואַרט, וואָס די לערערן וועט זאָגן. אָדער עפשער וועט אין דער לעצטער מינוט געשען אַ נעם, וואָס וועט אים אַרויסראַטעווען.

יעדער העלפט זיך אנדערש, אַבי זיך אַרויסצודרייען. איז האָב איך אויך אַזוי געוואָלט. אָבער די לערערן געדענקט מיך שוין. איך זאָג נישט, אַז זי טשעפעט זיך בעקוויין, אָבער זי היט שוין.

מען ווויזט מיר מיט די פינגער, אַז באַלד וועט זיין דאָס גלעקל. אָבער דאָס טרייסט מיך גאַרנישט. וואָרום אָדער די לערערן וועט מיך פאַרהאַלטן נאָכן גלעקל — דעמאָלט איז נאָך ערגער — אָדער זי וועט אַפילו גאַרנישט שמעלן קיין צענזור, אָבער זי וועט געדענקען.

— שלעכט.

איך ווייס אלליין, אז ס'איז שלעכט און איך ווארט בלויז, צי די לערערן וועט זיך אנהייבן בייזערן, אָדער פון מיר כוועט מאַכן.

— אָבער ס'איז געווען נאָך ערגער.

— וואָס איז מיט דיר געשען? — זאָגט די לערערן מיט פאַרווורף.

— האָסט זיך זייער פאַרנאַכלעסיקט. ניסט נישט אַכטונג אַף די לעקציעס, שרענכסט נאַכלעסיק, האָסט זיך אינגאַנצן אָפגעלאָזן. און אָט זינגען די דעזולטאַטן. נעכטן האָבן מיר געמאַכט אַן ענלעכע אויפגאַבע. ווען דו זאָלסט געווען אַכטונג געבן.

אַלץ פאַרפאַלן.

נו יאָ: איך בין קאַליע געוואָרן. יאָ: מיר ווערן קאַליע און מיר ווערן ווידער בעסער. קיינמאַל נישט אָן אַ סיבע. ווער עס ווייסט נישט, וואָס אין קאַפּ טוט זיך און וואָס דאָס האַרץ פילט, דעם איז לייכט צו אורטיילן.

אַלץ פאַרפאַלן!

די לערערן האָט מיך שוין נישט ליב. און עס פאַרדריסט זי, וואָס זי האָט געהאַט אַ טאַעס. שוין גלייכער באַלד צו זיין אַ פאַשעמער שילער, אַ גרויער, אַן אומבאַקאַנטער. עס איז זיכערער, גרינגער, פרייער. וואָ-רום מען פאַדערט ווייניקער, מען דאַרף זיך נישט אָנשטרענגען.

איך האָב אַראָפגעלאָזט דעם קאַפּ און וואַרף בלויז אַ בליק בינגייר-זע, וואָרום איך ווייס נישט, צי דער לערערן איז אַ ראַכמאַנעס, אָדער זי וועט מיך אויפהערן ליב צו האָבן.

אַ לערער זאָגט קיינמאַל נישט, צי ער האָט ליב, אָבער מען פילט שוין אלליין. ער האָט גאָר אַן אַנדער קאַל און אַן אַנדערן בליק. טיילמאַל שטויסט עס אַזש אָפּ, עס לויפט אַזש אַדורך אַ קעלט איבערן לייב.

און דו ליידסט זייער און קאַנסט דיר גאַרנישט העלפן. אָדער דו שפירסט, אז עס הייבט זיך אויף אין דיר אַ בונט.

וואָרום וואָס בין איך שולדיק?

אַז באַראַנסקי האָט אויסגעטראַכט אַ נאַרישע שפּיל און מיר אַ שפּריץ געטאָן אין די אויגן מיט אַ פאַמעראַנצן-שאַלעכץ. עס האָט שטאַרק אַ ברען געטאָן. איך האָב אַפילע גאַרנישט געזאָגט, נאָר ליב מיר די אויגן.

און די לערערן:

— וואָס טוסטו? אנשטאט אַכטונג צו געבן...

איך וועל דאָך נישט גיין דערציילן. וואָרום דאָס טרעפט דען בלוז
איין מאָל?

עס וועט דיר עמעצער אַ קניפ טאָן, וועסט אַ געשריי טאָן און זיך
אַ הייב טאָן פון אָרט. ביסטו שוין שולדיק.
די לערערס ווייסן נישט, ווי שטארק מיר האָבן מוירע פאר די, וועגן
וועלכע מען זאָגט:
— אַ שטיק וואַסער.

אַזא איינער טוט, וואָס ער וויל, און עס וועט אים גאָרנישט גע-
שען. עס איז אַן אומגליק צו האָבן אים פאר אַ שאַכן אַף דער באַנק, אָדער
הינטער זיך. מען איז קיינמאָל נישט זיכער מיט דער שאַ, מיט דער
מינוט.

איינמאָל בין איך אליין אויך אביסל שולדיק געווען.
איך זיי אַף דער לעקציע, און גיב אַ קוק, שמשאָווינסקי האָט אַף
די פלייצעס, אַפן רעקל פינף פינגער מיט קרייד. בעיים דער פויזע האָט
עמעצער אָנגעשמירט די הענט מיט קרייד און אַ קלאַפ געטאָן. יענער
ווייסט נישט, אָבער די האַנט האָט זיך אָפגעדרוקט אַף די פלייצעס.
האָב איך געוואָלט צומעסטן, צי עס איז די רעכטע אָדער די לינקע
האַנט. איך האָב אַפילע געוואָלט פונווייטן, אָבער נישט ווילנדיק האָב
איך אַ ריר געטאָן. און ער האָט זיך אויסגעדרייט. דער לערער ווידער
באַלד אַף אים, פאַרוואָס ער דרייט זיך. און ווישניעווסקי:
— אַ וואָס פאר אַ פינגערקעס.

און דער לערער ווענדט זיך באַלד צו מיר.

איך ווויז די האַנט, אַז זי איז ריין. און דער לערער:

— שטעלט זיך ביידע אוועק באַ דער באַנק.

מיר זיינען נישט געשטאַנען לאַנג. אָבער נישט וועגן דעם גייט עס.
עס איז נישט נוכע, וואָס אַלע אונדזערע אינאָנים דערליידיקט מען גיך
און ווי ס'איז נישט איז; וואָס פאר די דערוואַקסענע איז אונדזער לעבן,
אונדזערע דינגעס און דורכפאַלן בלוז ווי אַ צולאַג צו זייערע עמעסע
דינגעס.

עס זיינען פאַראַן, הייסט עס, צוויי פאַרשיידענע לעבנס: זייערס

— וואָס איז וויכטיק און רעספעקטפול, און אונדזערס, וואָס איז ווי אַף אַ שפּאַס. דערפאַר וויל קלענער און שוואַכער, זינען מיר בלויז ווי אַ מין שפּילעכל. פונדאָנען שטאַמט די גרינגשעצונג.

קינדער — דאָס זינען די קומענדיקע מענטשן. הייסט עס, זיי וועלן ערשט זיין, דאָס הייסט, אַצונד זינען זיי נאָך נישט. אונדזערע קינדעריאָרן — דאָס זינען יאָרן פון עמעסן לעבן.

פאַרוואָס און אַף וואָס הייסט מען אונדז וואַרטן?
 צי דערוואַקסענע גרייטן זיך צו דער עלטער, צי פאַרטאַכלעווען זיי נישט לייכטזיניק די קויכעס, צי הערן זיי אויס גערן די וואַרענונגען פון די בורטשענדיקע אַלטע?

אין דער גרויסקייט פון לעבן פון אַ דערוואַקסענעם פלעג איר טראַכטן וועגן די קאָלירפולע יאָרן פון דער קינדהייט. איר האָב מיר צוריקגע- קערט, זיך געלאָזט פאַרפירן פון די דערינערונגען. און אַט בין איר אַרייני- געטרעטן אין דער גרויסקייט פון קינדערשע טעג און וואַכן. איר האָב גאָר נישט געווינען, איר האָב בלויז אָנגעוויירן די פאַרהאַרטעוועטקייט פון רעזיגנאַציע.

עס איז מיר טרויעריק. שלעכט.

איר פאַרענדיקט די מאָדנע דערציילונג.
 די געשעענישן קומען אָן גיך איינע נאָך די אנדערע.
 איר ברענג אין שול אַריין מאַריכנאַס קאַרטל, קעדיי צו ווייזן מיני- דעקן.

און ווישניעווסמי האָט עס מיר אַרויסגעריסן פון דער האַנט.

— ניב אָפּ!

ער אַנטלויפט.

— ניב אָפּ, דו הערסט?

ער לאַכט און טוט אַ שפּרונג איבער דער באַנק. און אַנטלויפט.

— גיב אָפּ, די מינוט.
 ער פּאָכעט מיט דער האַנט אין דער לופטן און שרייט אַפּן קאַל:
 — טריפּשטיק. אַ בריוו פון דער קאַלע.
 איך רייס עס אים אַרויס. צעקנייטש עס. און צערניס אַף שטיקלעך.
 איך האָב נישט באַמערקט, אַז אַ שטיקל איז אַראָפּגעפאַלן אַף דער
 ערד.
 איך בין ווילד פון ווייטיק אין צאָרן.
 און ווישניעווסקי:
 — זעט נאָר, ינגלעך, הונדערט מיליאָן מאָל קושט זי אים.
 איך לויף צו — און גיב אים אַ פּאַטש.
 דער דירעקטאָר טוט מיד אַ כאַפּ-אָן באַ דער האַנט.
 — יאָ, ער איז קאַליע געוואָרן. שוין געצייכנט. שוין געשריבן. אַצונד
 גיט ער נישט אַכטונג. איז אומרויק. מאַכט שלעכט די לעקציעס.
 מען שיקט נאָך דער מאַמען.
 — וואָרט. זאָל נאָר דער טאַטע צוריקומען פון דער אַרבעט. ער וועט
 דיר שוין נישט געבן קיין גילדנס אַף ביאַגראַף.
 אַרומגערינגלט פון אַלע זינטן.
 אומעטום ביזע ווערטער, ביזע בליקן, — אַן אַנזאָג אַף נאָך שרעק-
 לעכערס.
 מונדעק וויל טרייסטן. איך ווייס, אָבער איך קאָן נישט. איך שטויס
 אים אָפּ גראָב. איך וואַרף אַן אומויניקע באַשולדיקונג:
 — דאָס איז אַליי איבער דיר.
 מונדעק קוקט אַף מיר געפּלעפט.
 פאַרוואָס?
 אַליי איבער דעם קאַרטל.
 איך האָב פּינט מאַריכנען.
 — אַ נאַר. — אַ קאַקעטקע אַ. גאַנצע נאַכט וואָלט זי געטאַנצט.
 גלאָצט מיט די אויגן.
 אַ שאַד וואָס זי איז ווייט. איך וואָלט איר געטאַן אַף צולאָכעס. איך
 וואָלט זי געשלאָגן. איך וואָלט איר דאָס שלייפל אַרנינגעוואָרפן אין רינד-
 שטאַק.
 איך רייס אַרויס דעם אַרבעס פון בלומענטאַפּ. און שלינדער דורכן

פענצטער. אירענע האָט טרערן אין די אויגן. זי פילט, אז עס איז געשען
עפעס אַ שרעקלעכע זאך.

נישט האָבן גאָרנישט און קיינעם.

ראַבטשיק, וווּ ביסטו?

ניין.

צו וואָס טויג מיר דער דאָזיקער הונט? זאָל אים באַנטשקעוויטש
האַלטן פאַר פּראָצענט. ער האָט אים געקויפט פאַר צען גראַשן. זאָל ער
אים לעקן די הענט.

איך האָב פאַרניכטעט אַלע אַנדענקונגען, איך האָב איבערגעריסן מיט
דער גאַנצער וועלט.

איך בין געבליבן אַליין.

די מאַמע?

זי האָט דאָך געזאָגט, אז זי זאָגט זיך אָפּ פון מיר. בלויז אירענע.

איך — נישט.

אן אומווירדיקער, אַ פאַרברעכער, פאַרשאַלטן, צעקריגט מיטן לעבן.

אַלע האָבן פאַרלאָזט. אומעטום פאַרראַט.

— אן אומרויקער. מאַכט שלעכט די לעקציעס.

און די לערערן, און ראַבטשיק, און די מאַמע.

איך בין אַרויפגעלאָפּן ביז אַפּן סאַמע בוידעם און זיך אַוועקגעזעצט

אַפּ די שטיגן פאַר דער טיר.

עס איז פּוסט אין מיר און פּוסט אַרום.

איך טראַכט שוין אַצינד וועגן גאָרנישט.

און פון דער טיפּעניש פון דער ברוסט האָב איך אַפּגעזיפּצט.

דורך דער שפּאַרע פון דער בוידעס־טיר קריכט אַריין זיך וואַקלענ־

דיק דאָס מענטשל מיט דער לאַמטערן.

— אַהאַ!

ער גלעט זיך די גרויע באַרד. ער זאָגט גאָרנישט.

ער וואַרט.

מיט אַ האַפּענונגלאָז געפליסטער — דורך טרערן:

— איך וויל זיין א גרויסער. איך באגער צו זיין א דערוואקסענער.
דעם שרעטעלעס לאמטערן האָט א שווינדל געטאָן פאר די אויגן.

איך זיין באם שרניבטיש.

א באַרג העפטן צום קאַריגירן.

פאַרן בעט דאָס אָפגעבליאַקעוועטע דיוואַנדל.

די פאַרשטויבטע שויבן אין פענצטער.

איך שטרעק אויס די האַנט נאָך דעם ערשטן העפט.

א גרייז.

דאָס וואָרט: "stól" געשריבן מיט u פאַרשטראַכן דער u.

און איבער אים אַן "o" און ווידער פאַרשטראַכן דער "o" און סאַמע

אויבן ווידער אָנגעשריבן "u".

איך נעם אַ בלויען בלייַשטיפט און שרניב: "stuł — stuł".

א שאַד. אָבער איך וויל נישט צוריק...

Este libro se termino de
imprimir en los Talleres
Gráficos Julio Kaufman,
calle Corrientes. 1976,
el día 15 de julio de
1950 Año del Libertador
General San Martín, en
Buenos Aires, República
Argentina

